

**STAN SEKTORA MSP W 2001 ROKU.
TRENDY ROZWOJOWE
W LATACH 1994–2001**

*Praca zbiorowa pod redakcją naukową doc. dr. hab. Józefa Chmiela
Konsultacja naukowa: prof. dr hab. Leszek Zienkowski*

Warszawa 2003

Autorzy
Krzysztof Berger
Józef Chmiel
Zofia Pawłowska
Małgorzata Skrzek-Lubasińska
Bogna Urbańska
Leszek Zienkowski

Redakcja
Małgorzata Skrzek-Lubasińska

© Copyright by Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, 2003

Projekt okładki
Jakub Osiński, Jacek Pacholec

Projekt serii
Tadeusz Korobkow

ISBN 83-88802-70-4

Wydanie I
Nakład 500 egzemplarzy

Druk i oprawa:
Instytut Technologii Eksploatacji
26-600 Radom, ul. K. Pułaskiego 6/10
tel. centr. 364-42-41, fax 3644765

Spis treści

PRZEDMOWA	5
1. ZAREJESTROWANE I AKTYWNE MSP W 2001 ROKU	9
1.1. Uwagi metodologiczne	9
1.2. Przedsiębiorstwa zarejestrowane	9
1.3. Przedsiębiorstwa aktywne	12
1.4. Aktywne MSP według sekcji gospodarki	13
1.5. Dynamika zmian liczby przedsiębiorstw aktywnych	14
2. PRACUJĄCY W SEKTORZE MSP	19
2.1. Liczba i udział pracujących w MSP na koniec 2001 roku	19
2.2. Struktura pracujących w sektorze MSP	22
2.3. Tempo zmian liczby pracujących w 2001 roku	23
2.4. Przeciętna liczba pracujących w 2001 r. Pracujący w szarej strefie gospodarki	28
3. WARTOŚĆ DODANA BRUTTO W PRZEDSIĘBIORSTWACH RÓŻNEJ WIELKOŚCI	35
3.1. Uwagi ogólne	35
3.2. Struktura PKB w latach 2000–2001	38
3.3. Udział MSP w tworzeniu wartości dodanej brutto	39
3.4. Wartość dodana brutto na pracującego w sektorze prywatnym	41
4. SYTUACJA FINANSOWA MSP	45
4.1. Udziały przychodów MSP w przychodach ogółem	45
4.2. Grupy przedsiębiorstw według wielkości oraz rodzaju prowadzonej księgowości	49
4.3. Dochody przedsiębiorstw najmniejszych o liczbie pracujących do 9 osób będących własnością osób fizycznych	51
4.4. Dochody przedsiębiorstw prowadzących uproszczoną księgowość o zatrudnieniu 10–49 osób	52
4.5. Sytuacja finansowa przedsiębiorstw prowadzących księgi rachunkowe	54

5. INWESTYCJE MSP	65
5.1. Tempo wzrostu nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw różnej wielkości w cenach stałych	65
5.2. Udział nakładów inwestycyjnych MSP w nakładach ogółem	69
5.3. Struktura nakładów inwestycyjnych prywatnych przedsiębiorstw według grup środków trwałych	71
5.4. Nakłady inwestycyjne na pracującego w prywatnych MSP	77
5.5. Źródła finansowania inwestycji przedsiębiorstw w 2001 r.	79
6. INNOWACJE PRZEDSIĘBIORSTW PRZEMYSŁOWYCH	85
6.1. Średnie i duże przedsiębiorstwa przemysłowe ponoszące nakłady na innowacje	85
6.2. Nakłady na innowacje	88
6.3. Nakłady na innowacje według źródeł finansowania	91
6.4. Nakłady inwestycyjne a nakłady na innowacje	92
6.5. Zakup nowych technologii w latach 2000–2001	95
7. MAŁE I ŚREDNIE PRZEDSIĘBIORSTWA W UKŁADZIE REGIONALNYM (WOJEWÓDZKIM)	97
7.1. Podmioty zarejestrowane w systemie REGON	97
7.2. Przedsiębiorstwa aktywne	99
7.3. Pracujący według stanu na koniec roku	103
7.4. Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów	106
7.5. Nakłady inwestycyjne	106
7.6. Działalność innowacyjna przedsiębiorstw przemysłowych	109
8. HANDEL ZAGRANICZNY	113
8.1. Dynamika obrotów handlu zagranicznego w 2001 roku	113
8.2. Zmiany struktury obrotów w handlu zagranicznym w latach 1995–2001	116
8.3. Dynamika eksportu i importu według sekcji gospodarki	118
8.4. Główne kierunki handlu zagranicznego polskich przedsiębiorstw ...	119
8.5. Eksport i import według grup towarów	120
8.6. Zróżnicowanie regionalne handlu zagranicznego	121
9. PODSUMOWANIE	125
DODATEK: Przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego w Polsce w latach 1999–2001	131
ZAŁĄCZNIK 1.	149
ZAŁĄCZNIK 2.	199

Przedmowa

Obecna publikacja, przedstawiająca sytuację małych i średnich przedsiębiorstw (MSP) w roku 2001 na tle lat wcześniejszych jest już siódmym opracowaniem Zakładu Badań Statystyczno-Ekonomicznych GUS i PAN na temat wspomnianego sektora gospodarki. Poprzednie prace z tego cyklu pt.: *Wkład małych i średnich przedsiębiorstw w rozwój gospodarki polskiej, Stan i rozwój małych i średnich przedsiębiorstw w latach 1994–1996, Stan sektora małych i średnich przedsiębiorstw w 1997 roku, Stan sektora MSP w 1998 roku, trendy rozwojowe w latach 1994–1998, Stan sektora MSP w 1999 roku, tendencje rozwojowe w latach 1994–1999 oraz Stan sektora MSP w 2000 roku, trendy rozwojowe w latach 1994–2000* ukazały się odpowiednio w latach: 1997, 1998, 2000 (dwie publikacje), 2001 i 2003.

Zakres obecnej publikacji jest nieco szerszy od tych z lat 2000 i 2001, ponieważ w tym opracowaniu uwzględniona została po raz pierwszy problematyka handlu zagranicznego przedsiębiorstw różnej wielkości. Wzorem lat poprzednich, obok wyczerpującej informacji na temat stanu sektora MSP w okresie, którego publikacja dotyczy, opartej na danych opracowanych specjalnie w tym celu przez GUS, niniejsze opracowanie zawiera dodatek poświęcony omówieniu szczególnie istotnych kwestii związanych z funkcjonowaniem przedsiębiorstw w Polsce. Takim szczególnie istotnym zagadnieniem rozpatrywanym w opracowaniu dotyczącym stanu sektora MSP w 2000 r. było radykalne zmniejszenie się liczby najmniejszych firm przemysłowych i liczby pracujących tam osób między rokiem 1999 i 2000. Problemem, który naszym zdaniem wymagał specjalnego potraktowania obecnie, są natomiast wyniki ekonomiczne spółek z udziałem kapitału zagranicznego, które w 2001 r. odbiegały w wielu przypadkach znacznie *in plus* od wyników przedsiębiorstw krajowych i to zarówno zaliczanych do sektora publicznego, jak i prywatnego. Ze względu na wagę tego tematu specjalny Dodatek zamieszczony pod koniec niniejszego opracowania poświęcony będzie właśnie wynikom spółek z kapitałem zagranicznym na tle wyników firm krajowych.

Przeważająca większość danych statystycznych przytaczanych i komentowanych w tej publikacji przygotowana została przez GUS, podobnie jak w latach poprzednich, bez uwzględnienia szarej strefy gospodarczej. Jedynie dane GUS na temat PKB i wartości dodanej wytwarzanej w przedsiębiorstwach różnej wielkości, które są omawiane w rozdziale trzecim, uwzględniają istnienie szarej strefy. Na temat rozmiarów szarej strefy będzie mowa również w rozdziale drugim, przy okazji prezentacji danych na temat przeciętnej liczby pracujących w przedsiębiorstwach różnej wielkości w latach 1995–2001, oszacowanych przez autorów niniejszego opracowania na podstawie informacji opublikowanej przez GUS w kolejnych *Rocznikach statystycznych*.

Pod zbiorową nazwą przedsiębiorstw rozumiemy w niniejszym opracowaniu takie podmioty gospodarcze, jak:

- przedsiębiorstwa państwowe,
- spółki handlowe kapitałowe (akcyjne, z ograniczoną odpowiedzialnością) z udziałem kapitału odpowiednio: Skarbu Państwa (w tym jednoosobowe), państwowych osób prawnych, samorządu terytorialnego, kapitału krajowego osób fizycznych lub prywatnych osób prawnych, kapitału zagranicznego osób prawnych lub fizycznych,

- spółki handlowe osobowe (partnerskie, jawne, komandytowe, komandytowo-akcyjne),
- spółki cywilne,
- spółdzielnie,
- zakłady osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

Badanie obejmuje przedsiębiorstwa prowadzące wszystkie rodzaje działalności poza *Rolnictwem i leśnictwem* oraz *Rybołówstwem i rybactwem* (sekcje A i B według Polskiej Klasyfikacji Działalności – w skrócie PKD). Oczywiście w takich sekcjach, jak: *Administracja publiczna*, *Edukacja* czy *Ochrona zdrowia*, liczba podmiotów mających jedną z wymienionych powyżej form prawnych jest relatywnie niewielka. Przeważają tam jednostki i zakłady budżetowe oraz tzw. państwowe, wojewódzkie, powiatowe lub gminne jednostki organizacyjne¹ pokrywające, z niewielkimi wyjątkami, swoje wydatki dzięki otrzymanym dotacjom.

W obecnym opracowaniu pod nazwą „małe przedsiębiorstwo” rozumiemy podmiot o statusie prawnym określonym w poprzednim akapicie, zatrudniający od 0 do 49 osób na podstawie stosunku pracy, a pod nazwą „średnie przedsiębiorstwo” – zatrudniający od 50 do 249 osób. Firmę, której załoga liczy powyżej 249 osób, nazywać zaś będziemy dużym przedsiębiorstwem. W skład liczby zatrudnionych, na podstawie której określana jest wielkość przedsiębiorstwa, nie wchodzi właściciele i członkowie ich rodzin, pracujący w przedsiębiorstwach (współwłaściciele), a jedynie pracownicy najemni. Trzeba tu jednak dodać, że w kilku fragmentach opracowania będziemy używać nazwy „najmniejsze przedsiębiorstwo” na oznaczenie firmy o liczbie pracujących od 0 do 9 osób, ponieważ w badaniach tych podmiotów, dokonywanych metodą reprezentacyjną, GUS dzieli je na grupy właśnie na podstawie liczby pracujących, a nie liczby zatrudnionych. W badaniach tych występuje taka kategoria, jak przedsiębiorstwa o zerowej liczbie pracujących, co oznacza, że wspomnianych jednostek żadna osoba, nawet właściciel, nie traktuje jako głównego miejsca pracy (właściciel pracuje na pełnym lub części etatu w innym przedsiębiorstwie i stąd, a nie z własnego przedsiębiorstwa, uzyskuje podstawową wielkość dochodów).

Niniejsza praca składa się z ośmiu rozdziałów. W rozdziale pierwszym podane zostaną informacje na temat liczby przedsiębiorstw zarejestrowanych w rejestrze REGON oraz liczby tzw. przedsiębiorstw aktywnych, czyli rzeczywiście funkcjonujących w gospodarce, w podziale na małe, średnie i duże oraz według sekcji gospodarki i form prawnych. Drugi rozdział poświęcony będzie zmianom liczby pracujących w MSP według stanu na koniec poszczególnych lat oraz przeciętnej liczby pracujących w kolejnych latach z uwzględnieniem tzw. szarej strefy. W trzecim rozdziale będzie mowa na temat wartości dodanej brutto wytworzonej przez MSP w poszczególnych sekcjach gospodarki oraz na temat wartości dodanej przypadającej na jednego pracującego w prywatnych przedsiębiorstwach różnej wielkości. W rozdziale czwartym omówiona będzie struktura przychodów według wielkości przedsiębiorstw i sekcji gospodarki, a także sytuacja finansowa przedsiębiorstw w 2001 r. na tle wyników uzyskiwanych wcześniej. Ze względu na odmienny status prawny przedsiębiorstw, a co za tym idzie – różny sposób prowadzenia księgowości i zakres informacji finan-

¹ Niektóre państwowe jednostki organizacyjne, nie dotowane lub dotowane częściowo i posiadające osobowość prawną, zaliczone zostały przez GUS do grupy przedsiębiorstw w trakcie opracowania danych statystycznych do badania sektora MSP.

sowych przesyłanych do GUS, sytuacja finansowa przedstawiona będzie osobno dla trzech wydzielonych grup firm, czyli: przedsiębiorstw osób fizycznych zatrudniających do 9 pracowników oraz przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 osób, prowadzących uproszczoną i pełną księgowość. W rozdziale piątym podane będą informacje na temat wielkości i dynamiki nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw w 2001 r. W szóstym rozdziale przedstawione zostaną podstawowe dane na temat średnich i dużych przedsiębiorstw przemysłowych wdrażających innowacje. W siódmym rozdziale omówiona będzie obszernie sytuacja MSP w układzie regionalnym, czyli liczba przedsiębiorstw oraz wielkość i dynamika zatrudnienia, przychodów oraz nakładów inwestycyjnych i nakładów związanych z wdrażaniem innowacji według województw w podziale na grupy przedsiębiorstw różnej wielkości. W rozdziale ósmym podane będą podstawowe informacje na temat wielkości i struktury eksportu i importu sektora MSP oraz dużych przedsiębiorstw. Wreszcie w osobnym Podsumowaniu przedstawione zostaną końcowe wnioski na temat sytuacji MSP w 2001 r. Jak już sygnalizowano wcześniej, na zakończenie dołączony będzie specjalny Dodatek, poświęcony wynikiem spółek z kapitałem zagranicznym w latach 1999–2001.

Większość analiz, których wyniki przedstawione są w niniejszej publikacji, oparta była na danych przygotowanych specjalnie przez GUS. Informacje te prezentujemy pod koniec opracowania w obszernym Załączniku 1. Z kolei w Załączniku 2 przedstawiamy własne szacunki dotyczące niektórych kategorii, takich jak np. liczba przedsiębiorstw aktywnych czy wielkość przychodów przedsiębiorstw. Do oszacowania wielkości z Załącznika 2 wykorzystywane były nie tylko informacje przygotowane specjalnie przez GUS na potrzeby analizy sektora MSP (por. Załącznik 1), lecz także informacje prezentowane wcześniej przez GUS w innych publikacjach. Tablice zebrane w Załącznikach 1 i 2 pokazują z reguły bezwzględne wielkości dotyczące poszczególnych kategorii, podane w złotych lub jednostkach naturalnych. Natomiast liczne tablice zamieszczone w tekście prezentują z niewielkimi wyjątkami wskaźniki, głównie dynamiki i struktury, obliczone na podstawie danych z Załączników 1 i 2.

Niniejsza publikacja opracowana została pod kierunkiem naukowym doc. dr. hab. Józefa Chmiela, który był również autorem rozdziałów 1–6 tego opracowania, a także autorem Podsumowania, gdzie przedstawiono końcowe wnioski dotyczące rozwoju sektora MSP do roku 2001 włącznie. Autorem rozdziału 7 poświęconego problemom rozwoju MSP w układzie regionalnym był mgr Krzysztof Berger. Rozdział 8 opracowany został przez pracowniczkę PARP mgr Małgorzatę Skrzek-Lubasińską na podstawie wcześniejszej publikacji Zakładu Badań dotyczącej handlu zagranicznego, której autorami byli Józef Chmiel, Witold Orłowski i Leszek Zienkowski. M. Skrzek-Lubasińska współpracowała również z J. Chmielem przy opracowaniu Dodatku dotyczącego wyników spółek z udziałem kapitału zagranicznego. Konsultantem naukowym całości opracowania był prof. dr hab. Leszek Zienkowski, za co autorzy składają mu osobne podziękowanie. Natomiast pracami związanymi ze sprawdzeniem poprawności danych oraz przygotowaniem Załączników 1 i 2, zawierających tablice z danymi statystycznymi, kierowała dr Zofia Pawłowska.

1. Zarejestrowane i aktywne MSP w 2001 roku

1.1. Uwagi metodologiczne

Jak już było sygnalizowane w Przedmowie, pierwszym etapem analizy sytuacji MSP w 2001 r. będzie porównanie liczby tzw. przedsiębiorstw aktywnych w okresie 1994–2001, a zwłaszcza między końcem lat 2000 i 2001. Przedsiębiorstwa aktywne (czynne) to jednostki prowadzące faktycznie działalność gospodarczą w odróżnieniu od nieaktywnych, które zarejestrowane są w systemie REGON, lecz zaprzestały lub zawiesiły działalność, względnie nie rozpoczęły działalności po zarejestrowaniu i nie zgłosiły tego faktu do GUS. Z tego powodu, liczba przedsiębiorstw zarejestrowanych przekracza znacznie liczbę firm prowadzących działalność, a wnioski opracowane na podstawie analizy zbiorczych zestawień z systemu REGON mogą całkowicie odbiegać od rzeczywistości.

Mówiąc najbardziej ogólnie, oszacowanie liczby przedsiębiorstw aktywnych polega na dodaniu do siebie liczby przedsiębiorstw przysyłających do GUS określone sprawozdania statystyczne, a w przypadku jednostek zwolnionych z tego obowiązku – dodanie liczby przedsiębiorstw ustalonej na podstawie badań reprezentacyjnych przeprowadzanych corocznie przez GUS. Tak np. oszacowanie liczby przedsiębiorstw aktywnych dla 1997 i 1998 roku polegało na dodaniu do siebie liczby przedsiębiorstw przysyłających do GUS ankietę SP, sprawozdanie F-02 (spółki poniżej 6 zatrudnionych oprócz spółek cywilnych) oraz liczby aktywnych zakładów osób fizycznych i spółek cywilnych zatrudniających do 5 osób ustalonej na podstawie badania reprezentacyjnego za pomocą ankiety SP-3. W 1999 r. GUS objął badaniami reprezentacyjnymi wszystkie przedsiębiorstwa o liczbie pracujących do 9 osób bez względu na ich formę prawną. Z tego względu oszacowanie liczby przedsiębiorstw aktywnych w przypadku lat 1999–2001 polegało na dodaniu do siebie liczby firm przysyłających do GUS ankietę SP oraz liczby najmniejszych jednostek ustalonej na podstawie badania reprezentacyjnego za pomocą ankiety SP-3. Przy szacowaniu liczby przedsiębiorstw aktywnych nie były brane pod uwagę przedsiębiorstwa zaliczane do takich sekcji PKD, jak A (*Rolnictwo i leśnictwo*) oraz B (*Rybołówstwo i rybactwo*), ponieważ obie te sekcje nie są w ogóle uwzględniane w badaniach sektora MSP. Co się natomiast tyczy sekcji J (*Pośrednictwo finansowe*), to małe jednostki zaliczone do tej dziedziny gospodarki objęte zostały badaniami reprezentacyjnymi przez GUS po raz pierwszy w 1999 r. Dlatego liczba przedsiębiorstw aktywnych w sekcji J mogła być ustalona również dopiero począwszy od 1999 r. (do 1998 r. włącznie sekcja J nie była w ogóle brana pod uwagę przy szacowaniu liczby przedsiębiorstw aktywnych).

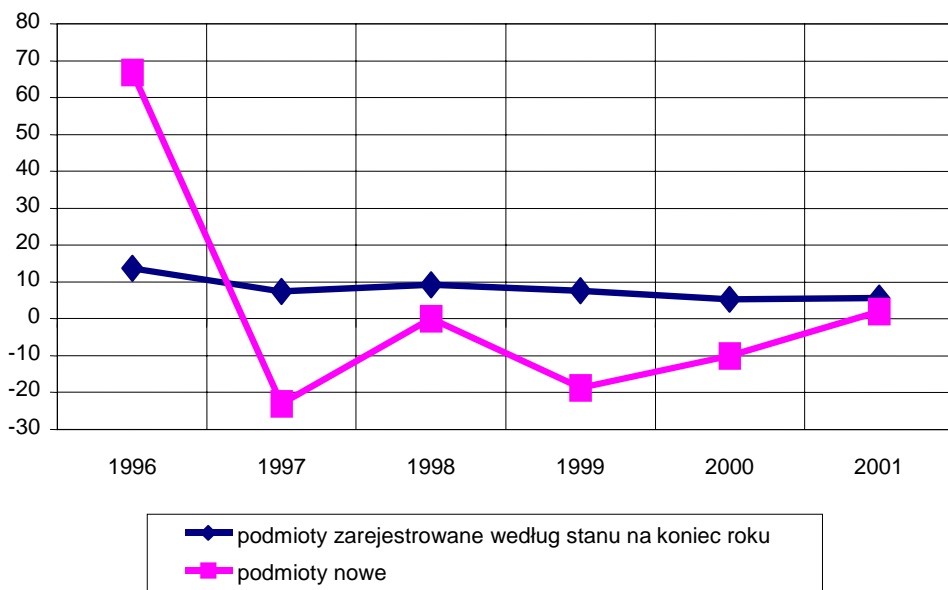
1.2. Przedsiębiorstwa zarejestrowane

Liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON (z pominięciem *Rolnictwa i leśnictwa, Rybołówstwa i rybactwa* oraz *Administracji publicznej*) wynosiła na koniec 2001 r. 3 348 124 (por. tablica 1 w Załączniku 1). Z tej liczby 105 077 podmiotów zaliczanych było do sektora publicznego, a 3 243 047 do prywatnego.

Liczba podmiotów zarejestrowanych według stanu na dzień 31 grudnia 2001 r. była wyższa niż na koniec 2000 r. o 5,9%, z tego w sektorze publicznym o 13,5%, a w prywatnym o 5,8%.

W 2001 r. zarejestrowano 359 057 nowych podmiotów, z czego 18 280 zaliczało się do sektora publicznego, a 340 777 do prywatnego (por. tablica 2 w Załączniku 1). Liczba nowych podmiotów sektora publicznego zarejestrowanych w 2001 r. była wyższa niż rok wcześniej o 19,6%. Natomiast liczba prywatnych nowych podmiotów przekraczała w 2001 r. odpowiednią wielkość z roku 2000 tylko o 1,3%.

Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON według stanu na koniec roku rosła systematycznie począwszy od 1996 r. Tempo wzrostu wspomnianej liczby podmiotów zarejestrowanych ogółem było szczególnie wysokie w 1996 r. (13,8%), kiedy to liczba nowych zarejestrowanych podmiotów miała rekordową wielkość przekraczającą 620 tys. (o około 2/3 wyższą niż w 1995 r.). W latach 1997–1998 liczba nowych rejestrowanych podmiotów spadła do około 480 tys. (o 23%), a stąd tempo wzrostu liczby zarejestrowanych podmiotów ogółem według stanu na koniec lat 1997 i 1998 obniżyło się w porównaniu z rokiem 1996 (odpowiednio do 7,4% i 9,2%). W 1999 r. liczba nowych zarejestrowanych podmiotów spadła w porównaniu z rokiem 1998 aż o 18,6% do wielkości około 391 tys. Kolejny spadek liczby nowych zarejestrowanych podmiotów o około 10% obserwowany był w 2000 r., natomiast w 2001 r. liczba nowych zarejestrowanych podmiotów kształtowała się na poziomie zbliżonym do obserwowanego w roku poprzednim (około 359 tys. wobec około 351 tys. w roku 2000). W wyniku tej spadkowej tendencji liczby zarejestrowanych podmiotów nowych, tempo wzrostu liczby podmiotów zarejestrowanych według stanu na koniec roku spadło z 9,2% w roku 1998 do 7,6% rok później, a następnie odpowiednio do 5,5% oraz 5,9% w latach 2000–2001.

Wykres 1. Dynamika liczby podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON według stanu na koniec roku oraz podmiotów nowych rejestrowanych w latach 1996–2001 (rok poprzedni = 100%)

Wskaźnik dynamiki liczby nowych podmiotów zarejestrowanych w kolejnych latach traktuje się często jako swojego rodzaju „barometr” charakteryzujący stan koniunktury gospodarczej. W tym kontekście optymistycznie może być postrzegany fakt, że liczba nowych podmiotów zarejestrowanych w 2001 r. wzrosła po raz pierwszy od roku 1998. Z drugiej jednak strony należy wziąć pod uwagę, iż wzrost ten był stosunkowo niewielki (ogółem o 2,1%, w tym sektor prywatny o 1,3%), a ponadto w okresie, gdy tempo wzrostu PKB było szczególnie wysokie, liczba nowych zarejestrowanych podmiotów gospodarczych przekraczała bardzo istotnie liczbę podmiotów nowych zarejestrowanych w 2001 r. (w 1996 r. była ona wyższa o ponad 73% niż w 2001 r., a w latach 1997–1998 wyższa o ponad 1/3).

Liczba podmiotów wykreślonych z rejestru REGON² wzrosła z około 172 tys. w roku 1999 do prawie 195 tys. rok później i niemal 233 tys. w roku 2001 (por. tablica 3 w Załączniku 1). Liczba podmiotów wykreślonych z rejestru była więc w 2001 r. wyższa aż o prawie 19,5% niż rok wcześniej. Należy jednak pamiętać, że liczba podmiotów wykreślonych z rejestru nie jest tożsama z liczą podmiotów, które rzeczywiście zakończyły działalność gospodarczą w poszczególnych latach.

Zdecydowana większość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych to jednostki zaliczane do grupy przedsiębiorstw³ (w 2001 r. przedsiębiorstwa stanowiły 93,2% ogólnej liczby zarejestrowanych podmiotów). Ogólna liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw wynosiła w 2001 r. 3 121 013 jednostek (por. tablica 1 w Załączniku 2) w tym 9 352 zaliczanych do sektora publicznego oraz 3 111 661 do prywatnego. Wśród przedsiębiorstw sektora publicznego dominowały spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (4 327, czyli 46,3% ogółu zarejestrowanych przedsiębiorstw sektora publicznego), a następnie spółki akcyjne (2 514–26,9%) i przedsiębiorstwa państwowe (2 483, czyli 26,6% zarejestrowanych firm sektora publicznego). W grupie zarejestrowanych przedsiębiorstw prywatnych najliczniejsze były natomiast w 2001 r. tzw. podmioty bez szczególnej formy prawnej, tj. głównie zakłady osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (2 617 390, czyli 84,1% wszystkich zarejestrowanych firm prywatnych), następnie spółki cywilne (298 436, tj. 9,6% ogółu zarejestrowanych przedsiębiorstw prywatnych), spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (160 188, czyli 5,1% ogółu), spółdzielnie (16 610, tj. 0,5% ogółu) oraz spółki akcyjne (10 668) i spółki jawne (7 594).

² Liczba jednostek według stanu na 31.12.2001 r. pomniejszona o liczbę jednostek nowo powstałych w 2001 r. i powiększona o liczbę jednostek zlikwidowanych w 2001 r. nie musi pokrywać się z liczbą jednostek według stanu z 31.12.2000 r. W ciągu 2001 roku niektóre podmioty mogły bowiem zmienić rodzaj swojej przeważającej działalności i przenieść się między sekcjami, które nie są rozpatrywane w naszym opracowaniu, a sekcjami pozostałymi. Z kolei inne jednostki mogły zostać na ich wniosek „ożywione”, czyli przywrócone z historycznej bazy systemu REGON (do której trafiły jako zlikwidowane) do bazy jednostek „żyjących”.

³ Podmioty inne niż przedsiębiorstwa to np. zaliczane do sektora publicznego tzw. państwowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne jednostki organizacyjne nie posiadające z reguły osobowości prawnej i dotowane w całości lub częściowo, a w sektorze prywatnym – różnego rodzaju fundacje i fundusze nie nastawione na zysk oraz organizacje zawodowe, społeczne czy wyznaniowe. Dużą grupę podmiotów i to zarówno sektora publicznego, jak i prywatnego, stanowią również tzw. wspólnoty mieszkaniowe (w 2001 r. ich łączna liczba wynosiła ponad 70 tys.).

Liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw ogółem według stanu na koniec lat 2000–2001 zwiększała się nieco wolniej niż liczba wszystkich zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Tak np. liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw wzrosła w 2001 r. o 5,1%, podczas gdy liczba wszystkich podmiotów łącznie z przedsiębiorstwami zwiększyła się o 5,9%. Wzrost liczby zarejestrowanych przedsiębiorstw w ramach niektórych form prawnych był o wiele poważniejszy, jednak wydaje się, że był on spowodowany nie tyle poprawą koniunktury gospodarczej, co zmianami w krajowym ustawodawstwie dotyczącym zasad funkcjonowania podmiotów mających status spółek. I tak np. zmiany dotyczące funkcjonowania spółek cywilnych uruchomiły proces przekształcania się tych spółek w spółki handlowe lub osobowe, a wydane kilka lat temu przepisy na temat likwidacji i przekształcenia przedsiębiorstw komunalnych⁴ spowodowały, że jednostki tego typu nie występowały już praktycznie w rejestrze REGON pod koniec 2001 r. Pewna część przedsiębiorstw państwowych została sprywatyzowana i/lub przyjęła status spółek prawa handlowego, a inna ich grupa została zlikwidowana. Przekształcenia prawne nie dotknęły w praktyce jedynie spółdzielni, których liczba zwiększyła się w 2001 r. tylko o 2,3% oraz tzw. podmiotów bez szczególnej formy prawnej, będących w zdecydowanej większości zakładami osób fizycznych nie posiadającymi osobowości prawnej.

Liczba zarejestrowanych podmiotów (przedsiębiorstw) bez szczególnej formy prawnej (zakładów osób fizycznych) zwiększyła się w 2000 r. o 4,6%, a w 2001 r. o 5,3%. Do wiarygodności tych wskaźników należy odnosić się jednak ze szczególnie dużą rezerwą. Znaczna część zakładów osób fizycznych (także spółek cywilnych) po zakończeniu lub zawieszeniu działalności nie zgłosiła tego faktu do GUS, a jeszcze inne nie rozpoczęły działalności po zarejestrowaniu. Figurują one w rejestrze REGON jako jednostki nadal funkcjonujące, co całkowicie wypacza faktyczny obraz tendencji występujących w polskiej gospodarce biorąc dodatkowo pod uwagę fakt, że podmioty bez szczególnej formy prawnej stanowiły w latach 1999–2001 aż około 84% wszystkich przedsiębiorstw zarejestrowanych w REGON (spółki cywilne w przybliżeniu dalsze 10%). Obiektywne wnioski można sformułować rozpatrując zmiany liczby tzw. przedsiębiorstw aktywnych, czyli jednostek faktycznie funkcjonujących w gospodarce (a więc z pominięciem zlikwidowanych oraz tych, które zawiesiły działalność lub jej nie rozpoczęły po zarejestrowaniu w systemie REGON).

1.3. Przedsiębiorstwa aktywne

Na koniec 2001 r. liczba przedsiębiorstw aktywnych (oprócz *Rolnictwa i leśnictwa, Rybołówstwa i rybactwa* oraz *Administracji publicznej*) wynosiła 1 657 630 (por. tablica 2 w Załączniku 2). Oznacza to spadek w stosunku do końca grudnia 1999 r. o 161 570 jednostek i o 108 443 jednostki w stosunku do stanu na koniec 2000 r. Rok 1999 był jak dotychczas ostatnim, kiedy to liczba przedsiębiorstw aktywnych wzrosła. W 1999 r. liczba przedsiębiorstw aktywnych zwiększyła się o ponad 35 tys., a w 1997 r. aż o prawie 142,5 tys.

⁴ Przedsiębiorstwa komunalne przestały istnieć z dniem 1 lipca 1997 r. jako odrębna forma prawna. Na koniec 2001 r. w systemie REGON zarejestrowane były już tylko 2 przedsiębiorstwa komunalne, w przypadku których trwały nadal procedury likwidacyjne połączone z przekształceniem ich formy prawnej.

Z wymienionej powyżej ogólnej liczby przedsiębiorstw aktywnych tylko 3 965 zaliczono do sektora publicznego (z tego 1 404 przedsiębiorstw małych, 1 795 średnich i 766 dużych). Liczba przedsiębiorstw sektora publicznego zmalała w 2001 r. o 282, w tym liczba średnich o 169, a dużych o 118. Liczba małych firm sektora publicznego wzrosła o 5 w wyniku przejścia do tej grupy niektórych uprzednio większych przedsiębiorstw, które zredukowały w 2001 r. swój stan zatrudnienia.

Liczba aktywnych przedsiębiorstw prywatnych wyniosła na koniec 2001 r. 1 653 665, z czego 1 639 999 przedsiębiorstw było firmami małymi, 11 624 średnimi i 2 042 dużymi. W porównaniu z końcem 2000 r. liczba firm małych zmniejszyła się o 107 377 (zatrudniających do 9 osób nawet silniej, bo o 107 801), liczba średnich spadła o 639 a dużych o 145.

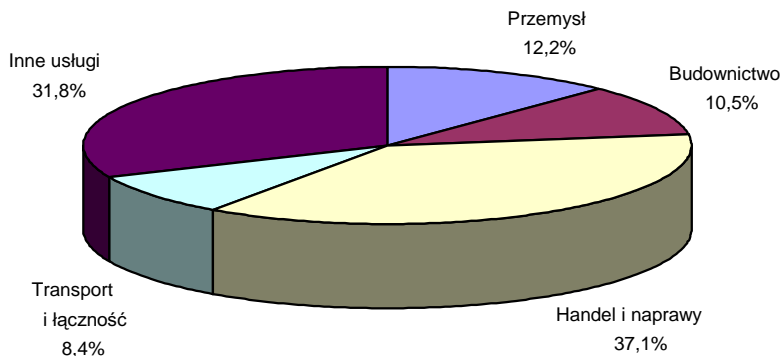
Struktura zbioru przedsiębiorstw według ich wielkości była niemal identyczna jak w 2000 r. i odbiegała bardzo nieznacznie od tej z roku 1999. W 2001 r., dokładnie tak jak rok wcześniej, liczba małych przedsiębiorstw stanowiła 99,02% ogólnej liczby przedsiębiorstw aktywnych, liczba średnich firm 0,81%, a dużych 0,17%. Jedyną poważniejszą zmianą to wzrost udziału przedsiębiorstw zatrudniających 10–49 osób z 2,21% w 2000 r. do 2,38% w roku 2001.

Ze względu na wzrost liczby przedsiębiorstw zarejestrowanych w rejestrze REGON i spadek liczby firm aktywnych, relacja liczby prywatnych przedsiębiorstw aktywnych do zarejestrowanych⁵, wyrażająca stopień aktualności rejestru REGON, zmniejszyła się bardzo poważnie, bo z 64,2% w 1999 r. do 59,5% w 2000 r. i jedynie 53,1% na koniec roku 2001. Tak więc niemal połowa przedsiębiorstw zarejestrowanych w REGON na koniec 2001 r. (dotyczy to głównie małych zakładów osób fizycznych) nie prowadziła faktycznie działalności gospodarczej.

1.4. Aktywne MSP według sekcji gospodarki

W 2001 r. kontynuowana była tendencja polegająca na zwiększaniu się udziałów małych i średnich firm funkcjonujących w sekcjach świadczących szeroko pojęte usługi kosztem udziałów MSP prowadzących działalność w tradycyjnych dziedzinach gospodarki, z wyjątkiem „tradycyjnej” sekcji *Handel i naprawy* utrzymującej swój udział w ogólnej liczbie MSP na poziomie ok. 37% zarówno w 2000, jak i 2001 r. (por. tablica 1 w tekście poniżej). Udział przemysłowych MSP zmniejszył się z 12,5% do 12,2%, MSP funkcjonujących w *Budownictwie* jeszcze bardziej, bo z 11,6% do 10,5%, a prowadzących działalność z dziedziny transportu i łączności z 9% do 8,4%. Na drugim biegunie znajdowały się sekcje usługowe, takie jak *Obsługa nieruchomości i firm; nauka*, gdzie udział MSP w ogólnej ich liczbie wzrósł z 13,4% do 14,9%, a także *Pośrednictwo finansowe* (wzrost udziału z 3% do 3,3%) czy *Ochrona zdrowia* (wzrost z 4,8% do 5,5%). Jedyną sekcją usługową, gdzie udział liczby małych i średnich firm w ogólnej liczbie MSP poważnie zmalał, była tzw. *Pozostała działalność usługowa* (spadek udziału z 4% do 3,5%).

⁵ Przy obliczaniu tej relacji nie brano pod uwagę prywatnych podmiotów zarejestrowanych w REGON nie będących przedsiębiorstwami zgodnie z definicją podaną w Przedmowie do niniejszego opracowania (np.: organizacji społecznych, zawodowych i wyznaniowych czy fundacji).

Wykres 2. MSP w podstawowych sekcjach gospodarki poza rolnictwem w 2001 roku (w %)

1.5. Dynamika zmian liczby przedsiębiorstw aktywnych

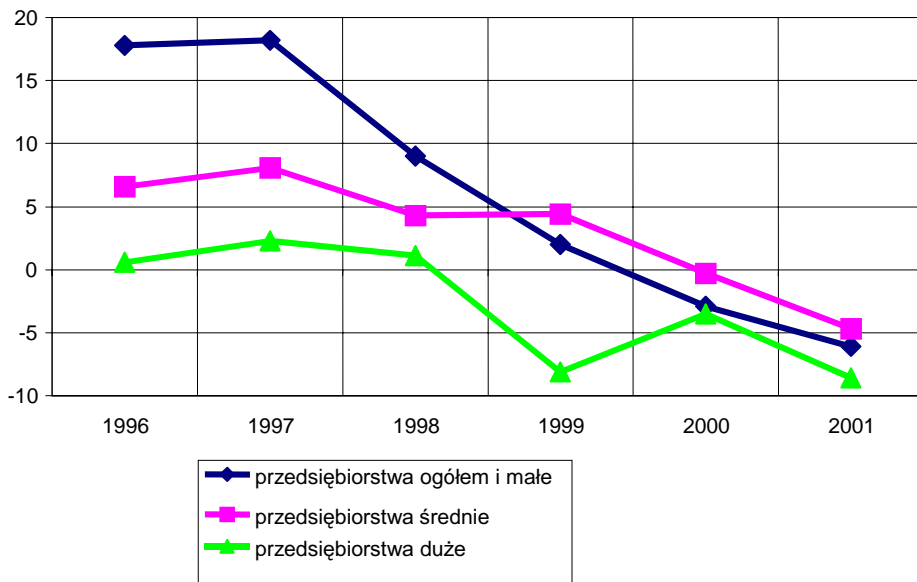
Liczba przedsiębiorstw aktywnych ogółem i przedsiębiorstw małych⁶ rosła nieprzerwanie począwszy od 1996 r. aż do roku 1999. W latach 1996–1997 tempo tego wzrostu było bardzo wysokie i wynosiło około 18% (por. tablica 2 w tekście). W roku 1998 wspomniane tempo obniżyło się o połowę, do 9%, by w roku następnym spaść do 2%. W roku 2000 liczba firm aktywnych ogółem i małych zmniejszyła się po raz pierwszy od początku okresu transformacji. Tempo tego spadku wyniosło 2,9%, a w 2001 r. zwiększyło się ponad dwukrotnie do wielkości 6,1%.

W 2000 r. liczba przedsiębiorstw najmniejszych, zatrudniających do 9 osób spadła o 2,9%, a liczba firm o zatrudnieniu 10–49 osób zmniejszyła się dużo szybciej, bo o 6,3%. Natomiast w 2001 r. kierunek i tempo zmian liczby jednostek w obu wspomnianych grupach były odmienne. Liczba firm najmniejszych spadła jeszcze bardziej gwałtownie niż w 2000 r., gdyż aż o 5,1%, zaś liczba przedsiębiorstw zatrudniających 10–49 osób wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim o 1,1%. Było to jednak spowodowane głównie zmniejszeniem się stanu zatrudnienia w wielu przedsiębiorstwach średnich i ich przejściem do grupy małych przedsiębiorstw.

W 2001 r. zmniejszyła się po raz pierwszy liczba aktywnych przedsiębiorstw średniej wielkości (o 5,7%). W 1996 r. wzrosła ona o 6,6%, a rok później nawet o 8,1%, po czym w latach 1998–1999 zwiększała się już w nieco niższym tempie, wynoszącym ponad 4%. W 2000 r. liczba średnich firm utrzymała się praktycznie na poziomie z roku poprzedniego.

Natomiast liczba firm dużych wzrastała stosunkowo nieznacznie jedynie w latach 1997–1998 (odpowiednio o 2,3% i 1,1%). W 1999 r. zmniejszyła się ona bardzo istotnie, bo o ponad 8%. W 2000 r. liczba aktywnych firm dużych zmniejszyła się stosunkowo niewiele, tylko o 3,5%, po czym w roku 2001 spadła znów bardzo wyraźnie, aż o 8,6%.

⁶ Udział przedsiębiorstw małych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw aktywnych wynosi około 99% i dlatego tempa wzrostu liczby firm małych i liczby firm ogółem są w praktyce jednakowe.

Wykres 3. Dynamika liczby przedsiębiorstw aktywnych w latach 1996–2001 (rok poprzedni = 100%)

Spośród wszystkich badanych sekcji gospodarki, w 2001 r. najsilniej, bo aż o 17,6%, zmniejszyła się liczba aktywnych przedsiębiorstw w tzw. *Pozostalej działalności usługowej, komunalnej społecznej i indywidualnej*. Spadek dotyczył wszystkich grup przedsiębiorstw według wielkości (małe o 17,7%, średnie o 7,9% i duże o 17,9%). Skupia ona m.in. jednostki prowadzące działalność w dziedzinie kultury i rozrywki oraz sportu i rekreacji, a także zakłady świadczące usługi fryzjerskie i kosmetyczne oraz inne, mające na celu zapewnienie komfortu fizycznego (łaźnie, sauny, salony masażu itp.). W warunkach niskiego tempa wzrostu dochodów ludności oraz postępującego rozwarstwienia dochodów potrzeby tego typu schodzą z reguły na dalszy plan i dlatego liczba firm funkcjonujących w tej sekcji zmniejszała się już drugi rok z rzędu (w 2000 r. o 5%).

W bardzo podobnej sytuacji, jak sekcja omówiona powyżej, znajdowało się *Budownictwo*, gdzie liczba przedsiębiorstw aktywnych zmniejszyła się w 2000 r. o 4,3%, a w 2001 r. o dalsze 14,9%, z tego liczba małych firm również o 14,9%, średnich o 14,5%, czyli rekordowo w porównaniu z innymi sekcjami gospodarki i dużych również rekordowo, bo o 18,4%. Związane to było ze zmniejszaniem wielkości nakładów inwestycyjnych, o czym dokładniej będzie mowa później. Zastój w budownictwie oraz niski wzrost dochodów ludności ograniczał także zapotrzebowanie na różnego rodzaju przewozy towarowe i osobowe i stąd rok 2001 był już trzecim z kolei, kiedy to obserwowany był spadek liczby przedsiębiorstw aktywnych w sekcji *Transport, gospodarka magazynowa i łączność*. W 2001 r. liczba przedsiębiorstw w tej sekcji zmniejszyła się o 11,7% (liczba małych o 11,7%, średnich o 8,4%, a dużych wzrosła o 5,7%). W całym okresie 1999–2001 liczba firm aktywnych zmalała w transporcie aż o ponad 21%.

W równie złej kondycji, co wymienione powyżej, zdaje się również być podstawowa sekcja przemysłu, a mianowicie *Przetwórstwo przemysłowe*, gdzie liczba przed-

siębiorstw aktywnych spadła w 2000 r. o prawie 10%, a rok później o dalsze 8,6%. Małe firmy z tej sekcji, których liczba spadła w 2001 r. o 8,7% (liczba firm najmniejszych, do 9 zatrudnionych, nawet jeszcze silniej⁷), nie mogą najwyraźniej osiągnąć odpowiedniej dynamiki rozwoju po szoku jakim był kryzys rosyjski w 1998 r. i drastyczne zmniejszenie się sprzedaży na rynki wschodnie, do czego doszedł później spadek nakładów inwestycyjnych i zastój w budownictwie. Natomiast średnie i duże firmy w tej sekcji realizują najwyraźniej politykę rozwoju poprzez koncentrację produkcji i wzrost wydajności pracy w wyniku spadku zatrudnienia. Liczba średnich firm z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* spadła bowiem w 2001 r. po raz pierwszy od początku transformacji (o 4,4%), a liczba dużych, mimo iż zmniejszała się systematycznie w całym okresie transformacji, zmalała w sposób wręcz rekordowy (w latach 1998–2000 o około 5% rocznie, w 2001 r. o około 11%).

W porównaniu z innymi sekcjami, wymienionymi powyżej, spadek liczby przedsiębiorstw aktywnych, a zarazem firm małych w sekcji *Handel i naprawy* wynoszący w 2001 r. 6% nie był aż tak wysoki, zwłaszcza gdy rozpatrujemy go w kontekście rywalizacji między wchodzącymi na polski rynek dużymi zagranicznymi przedsiębiorstwami zajmującymi się handlem detalicznym a krajowymi drobnymi kupcami. Podchodząc do kwestii konkurencji w handlu tylko od tej strony nie zwraca się jednak często uwagi, że może bardziej niż z drobnymi detalistami, duże firmy zagraniczne rywalizują z istniejącymi już od dawna na naszym rynku krajowymi średnimi i dużymi przedsiębiorstwami handlowymi. W roku 2001 liczba średnich przedsiębiorstw w sekcji *Handel i naprawy* zmniejszyła się o 7,8%, a więc silniej niż małych przedsiębiorstw handlowych, a liczba dużych spadła o 6,2%, czyli także silniej niż firm małych.

W 2001 r. liczba przedsiębiorstw aktywnych zwiększyła się tylko w czterech na dwanaście badanych sekcjach gospodarki. Były to: *Górnictwo i kopalnictwo* oraz *Ochrona zdrowia* (wzrost liczby przedsiębiorstw w obu sekcjach o 6,8%), *Obsługa nieruchomości i firm*; *nauka* (wzrost o 4,4%) oraz *Pośrednictwo finansowe* (o 3,4%). Wzrost

⁷ Liczba firm najmniejszych (do 9 zatrudnionych osób) w sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* zmalała w 2001 r. o 10% w porównaniu z rokiem poprzednim. Wzrosła wprawdzie o 23,6% liczba zaliczanych do tej grupy firm posiadających osobowość prawną, lecz było to najprawdopodobniej spowodowane głównie zmianą statusu tzw. spółek cywilnych na podstawie odpowiednich regulacji prawnych (liczba firm nie posiadających osobowości prawnej, w tym spółek cywilnych, zmniejszyła się w 2001 r. o 11%). Na 19 wyróżnionych działów sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* (niektóre działy są połączone z innymi), liczba przedsiębiorstw najmniejszych spadła aż w 16 działach (w tym w 11 działach o więcej niż 10%), a wzrosła tylko w 3 działach, a mianowicie: *Zagospodarowanie odpadów* (o 34%), *Produkcja instrumentów medycznych, precyzyjnych i optycznych, zegarów i zegarków* (o 4,8%) oraz *Produkcja maszyn biurowych i komputerów* (o 1,4%). Największy spadek liczby przedsiębiorstw najmniejszych odnotowano zaś w działach: *Produkcja skór wyprawionych i wyrobów z nich* (o 24,6%), *Produkcja sprzętu i aparatury radiowej, telewizyjnej i komunikacyjnej* (o 23,6%), *Produkcja masy włóknistej i papieru oraz wyrobów z papieru i tektury* (o 17,6%) oraz *Produkcja wyrobów chemicznych* (o 15%). Trzeba tu dodać, że rok wcześniej liczba najmniejszych firm w dziale *Produkcja wyrobów chemicznych* wzrosła rekordowo, bo aż o prawie 23,5%. Prawie równie silnie jak w dziale *Produkcja wyrobów chemicznych* spadła w 2001 r. liczba najmniejszych przedsiębiorstw jeszcze w dwóch innych dziedzinach: skupiającym m.in. wytwórców materiałów budowlanych dziale *Produkcja wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych* (spadek o 14,3%), a także *Produkcja drewna i wyrobów z drewna oraz ze słomy i wikliny* (spadek o 14,1%).

liczby firm w *Ochronie zdrowia* jest przejawem trwającego od długiego czasu rozwoju sektora prywatnej płatnej opieki medycznej, co jednak jest niewątpliwie również reakcją na przejawy patologii występującej w publicznej służbie zdrowia. Podobne zastrzeżenia wzbudza wzrost liczby jednostek w sekcji *Obsługa nieruchomości i firm; nauka*. Z jednej strony jest on wynikiem postępującej profesjonalizacji zarządzania polskimi przedsiębiorstwami (usługi informatyczne, doradztwo w różnych dziedzinach techniki), lecz z drugiej także nasilającymi się zjawiskami patologicznymi, jak: nieuczciwość przy zawieraniu i realizacji kontraktów (usługi adwokackie), postępująca biurokratyzacja i nadmierna komplikacja przepisów prawnych, w tym podatkowych (doradztwo prawne i podatkowe) oraz mnożące się przypadki zaboru mienia (firmy ochroniarskie).

Tablica 1. Struktura zbiorów przedsiębiorstw aktywnych wg sekcji gospodarki w latach 2000–2001 (liczba przedsiębiorstw ogółem oraz małych, średnich i dużych w całej gospodarce lub w sektorze własności = 100%)

Wyszczególnienie	ogółem		I. zatr. 0–49		I. zatr. 50–249		I. zatr. 0–249		I. zatr. pow. 249	
	2000	2001	2000	2001	2000	2001	2000	2001	2000	2001
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
sektor publiczny	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
sektor prywatny	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
C – Górnictwo i kopalnictwo	0,1	0,1	0,1	0,1	0,7	0,7	0,1	0,1	1,8	1,6
sektor publiczny	2,1	1,9	1,2	1,1	1,6	1,7	1,4	1,4	4,6	4,0
sektor prywatny	0,1	0,1	0,1	0,1	0,5	0,6	0,1	0,1	0,6	0,7
D – Przetwórstwo przemysłowe	12,4	12,0	12,1	11,7	44,3	44,8	12,3	12,0	55,0	53,5
sektor publiczny	28,0	26,4	20,5	18,5	28,4	28,2	25,3	24,0	39,1	36,0
sektor prywatny	12,4	12,0	12,1	11,7	46,9	47,6	12,3	12,0	61,6	60,1
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0,1	0,1	0,1	0,1	2,9	3,0	0,1	0,1	5,2	5,2
sektor publiczny	16,0	17,3	13,4	15,9	17,2	18,1	15,6	17,1	17,2	17,9
sektor prywatny	0,1	0,1	0,1	0,1	0,6	0,7	0,1	0,1	0,3	0,5
F – Budownictwo	11,6	10,5	11,6	10,5	13,6	12,3	11,6	10,5	8,5	7,6
sektor publiczny	8,4	7,8	8,0	8,5	11,4	9,5	10,0	9,1	2,4	2,7
sektor prywatny	11,6	10,5	11,6	10,5	13,9	12,7	11,6	10,5	11,0	9,4
G – Handel i naprawy	36,9	37,1	37,2	37,2	19,8	19,4	37,0	37,1	9,9	10,1
sektor publiczny	6,9	6,3	11,9	9,9	4,9	5,0	7,8	7,1	3,3	3,0
sektor prywatny	37,0	37,1	37,2	37,3	22,2	21,6	37,0	37,1	12,6	12,8
H – Hotele i restauracje	3,3	3,2	3,3	3,2	1,2	1,2	3,3	3,2	1,0	1,0
sektor publiczny	1,9	2,2	3,3	3,8	1,4	1,4	2,2	2,5	0,8	0,8
sektor prywatny	3,3	3,2	3,3	3,2	1,2	1,1	3,3	3,2	1,1	1,1
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	9,0	8,4	9,0	8,5	3,9	3,8	9,0	8,4	6,8	7,9
sektor publiczny	10,9	11,0	7,1	7,7	10,8	10,1	9,2	9,0	17,0	19,2
sektor prywatny	9,0	8,4	9,0	8,5	2,8	2,8	9,0	8,4	2,7	3,6
J – Pośrednictwo finansowe	3,0	3,3	3,0	3,3	0,4	0,4	3,0	3,3	0,5	0,5
sektor publiczny	0,5	0,5	1,2	1,3	0,2	0,1	0,6	0,6	0,3	0,1
sektor prywatny	3,0	3,3	3,0	3,3	0,4	0,4	3,0	3,3	0,5	0,6
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	13,4	14,9	13,4	15,0	10,2	10,9	13,4	14,9	9,3	10,5
sektor publiczny	16,3	17,6	20,4	21,8	15,5	16,4	17,5	18,8	11,4	12,5
sektor prywatny	13,3	14,9	13,3	14,9	9,4	10,0	13,4	14,9	8,4	9,7
M – Edukacja	1,4	1,4	1,4	1,4	0,2	0,3	1,4	1,4	0,0	0,1
sektor publiczny	0,7	0,2	1,8	0,4	0,3	0,2	0,9	0,3	0,0	0,0
sektor prywatny	1,4	1,4	1,4	1,4	0,2	0,3	1,4	1,4	0,0	0,2
N – Ochrona zdrowia	4,8	5,5	4,8	5,5	0,7	1,1	4,8	5,5	0,7	0,9
sektor publiczny	1,4	1,6	1,4	1,5	1,0	1,5	1,2	1,5	2,3	2,2
sektor prywatny	4,8	5,5	4,9	5,5	0,6	1,0	4,8	5,5	0,1	0,3
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	4,0	3,5	4,0	3,5	2,1	2,1	4,0	3,5	1,3	1,1
sektor publiczny	6,9	7,2	9,8	9,6	7,3	7,8	8,3	8,6	1,6	1,6
sektor prywatny	4,0	3,5	4,0	3,5	1,3	1,2	4,0	3,5	1,1	1,0

Tablica 2. Tempo zmian liczby przedsiębiorstw aktywnych w latach 1996–2001 (rok poprzedni = 100%)

Wyszczególnienie	ogółem						I. zatrudn. pow. 249***													
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	1996	1997	1998	1999	2000	2001								
Ogółem*	117,8	118,2	109,0	102,0	97,1	93,9	106,6	108,1	104,3	104,4	99,7	94,3	100,6	102,3	101,1	199,7	199,8	199,9	2000	2001
sektor publiczny	98,4	90,9	99,7	77,6	94,2	93,4	106,6	100,0	104,5	95,3	96,7	91,9	92,3	91,4	94,2	73,9	97,2	76,0	90,9	96,5
sektor prywatny	118,0	118,3	109,0	102,1	97,1	93,9	110,1	111,4	106,0	106,9	101,0	94,8	109,0	134,6	103,6	101,2	102,1	98,9	93,4	98,3
C – Górnictwo i kopalnictwo	119,7	127,7	102,5	108,4	120,2	106,8	121,9	134,1	102,4	108,3	125,8	108,5	110,2	109,3	111,0	113,0	106,1	92,9	93,8	103,3
sektor publiczny	100,0	90,2	98,2	97,2	84,0	85,4	91,7	86,4	121,1	73,9	100,0	88,2	95,1	102,6	97,5	110,3	72,1	96,8	106,9	83,9
sektor prywatny	124,6	135,2	103,1	109,8	124,2	108,4	92,5	135,9	101,9	109,2	126,3	108,8	156,5	116,7	123,3	115,1	108,2	101,5	100,0	162,5
D – Przetwórstwo przemysłowe	110,5	109,4	110,4	103,9	90,1	91,4	110,6	109,5	107,0	103,9	89,8	91,3	109,1	110,2	104,3	105,8	100,5	95,6	100,3	99,2
sektor publiczny	97,5	76,8	88,9	80,9	90,6	87,4	121,8	92,6	99,4	86,6	87,6	99,2	90,9	88,6	87,6	99,2	90,9	90,9	92,4	59,9
sektor prywatny	110,7	109,8	110,6	104,1	90,1	91,4	110,6	109,6	110,8	104,0	89,8	91,3	113,0	114,2	106,7	106,5	101,5	96,0	111,4	142,8
E – Wytworzenie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	118,0	132,8	109,2	108,3	107,8	95,5	130,6	153,6	110,7	111,7	110,7	94,7	109,1	106,8	108,4	105,0	103,0	99,5	96,5	101,2
sektor publiczny	105,3	106,6	109,9	98,6	104,8	100,9	111,1	116,9	121,1	93,2	111,9	118,6	108,8	108,4	108,4	102,2	104,6	95,9	95,7	101,3
sektor prywatny	133,6	158,1	108,8	114,6	109,4	92,6	136,6	162,7	108,8	114,6	110,5	90,9	111,1	118,0	106,8	119,0	96,0	116,7	116,7	100,0
F – Budownictwo	122,7	137,5	110,1	104,9	95,7	85,1	123,1	138,0	110,2	104,9	95,7	85,1	104,3	104,5	101,5	105,9	95,3	85,5	100,0	104,4
sektor publiczny	92,9	84,0	92,6	88,1	87,0	87,4	105,6	92,6	95,4	42,6	40,7	107,1	80,2	90,3	91,0	87,4	80,5	76,2	85,5	37,7
sektor prywatny	122,9	137,8	110,1	105,0	95,7	85,1	123,1	138,1	110,2	105,0	95,5	110,2	108,5	103,9	109,5	107,2	108,7	86,7	109,1	137,2
G – Handel i naprawy	115,8	114,2	104,9	99,6	96,5	94,0	115,8	114,3	104,9	99,5	96,5	94,9	105,6	102,4	104,8	97,8	92,2	100,8	101,1	104,1
sektor publiczny	94,2	88,6	90,1	66,7	90,7	86,0	90,7	86,0	93,7	56,6	94,9	83,7	93,1	88,4	84,5	83,2	81,5	91,8	67,3	83,8
sektor prywatny	115,8	114,3	104,9	99,6	96,5	94,0	115,9	114,3	104,9	99,6	96,5	94,0	106,7	107,1	103,7	106,0	98,6	92,2	103,5	
H – Hotele i restauracje	101,7	128,4	102,3	114,3	98,6	91,8	101,7	128,5	102,3	114,3	98,6	91,8	108,9	118,2	113,8	102,6	107,6	93,5	83,3	110,0
sektor publiczny	108,6	115,8	114,8	82,2	96,4	107,5	109,5	126,1	110,3	71,4	102,2	117,4	109,5	104,3	125,0	106,5	81,8	96,3	100,0	
sektor prywatny	101,7	128,5	102,3	114,3	98,6	91,8	101,7	128,5	102,3	114,3	98,6	91,8	108,8	121,8	111,3	101,6	114,4	93,0	76,5	
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	127,3	116,0	114,6	95,6	93,2	88,3	127,4	116,0	114,7	95,5	93,2	88,3	103,0	107,3	104,3	100,9	100,4	91,6	101,4	
sektor publiczny	101,6	97,9	98,7	88,7	95,8	94,6	111,3	103,6	96,0	70,3	85,3	109,1	98,1	96,7	102,0	100,0	101,9	85,4	97,9	
sektor prywatny	127,4	116,0	114,7	95,6	93,2	88,3	127,4	116,0	114,7	95,6	93,2	88,3	107,1	115,5	105,8	101,5	99,4	95,4	120,6	
J – Pośrednictwo finansowe	90,1	103,4	90,1	103,4	92,9	92,3	.	
sektor publiczny	100,0	91,3	100,0	103,4	60,0	86,9	.	
sektor prywatny	90,1	103,4	90,1	103,4	96,1	93,7	.	
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	122,3	119,4	111,3	105,8	110,8	104,4	122,5	119,5	111,4	105,8	110,8	104,4	103,0	108,2	107,0	105,0	105,4	100,1	102,7	
sektor publiczny	96,3	102,5	101,7	82,5	98,7	100,4	92,6	106,0	103,8	70,1	93,4	107,4	95,3	98,5	96,6	98,1	96,4	89,1	101,1	
sektor prywatny	122,5	119,5	111,4	105,9	110,9	104,4	122,6	119,5	111,4	105,9	110,9	104,4	106,6	112,2	110,8	107,1	101,1	119,3	118,2	
M – Edukacja	139,0	152,9	138,5	102,6	101,7	92,5	139,1	153,0	138,5	102,6	101,7	92,5	120,0	91,7	145,5	168,8	125,9	114,7	–	
sektor publiczny	114,3	112,5	622,2	75,0	73,8	29,0	116,7	114,3	682,5	69,8	67,6	20,0	100,0	100,0	300,0	66,7	120,0	66,7	–	
sektor prywatny	139,0	152,9	138,2	102,7	101,8	92,6	139,1	153,0	138,2	102,6	101,8	92,6	122,2	90,9	130,0	169,2	127,3	125,0	–	
N – Ochrona zdrowia	124,5	124,7	114,8	107,6	102,4	106,8	124,5	124,6	114,7	107,9	102,4	106,7	133,3	173,1	132,2	57,0	139,1	154,2	172,0	
sektor publiczny	214,3	237,3	180,3	156,1	118,0	110,2	280,0	221,4	177,4	26,4	142,9	105,0	211,1	242,1	180,4	20,0	111,8	142,1	200,0	
sektor prywatny	124,4	124,5	114,6	108,0	102,4	106,8	124,4	124,5	114,6	108,0	102,4	106,7	110,0	133,3	81,8	144,4	148,1	157,1	25,0	
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidual.	126,6	124,2	114,3	101,8	95,0	82,4	127,0	124,4	114,4	101,9	95,0	82,3	100,2	101,4	105,1	85,8	88,9	92,1	84,9	
sektor publiczny	101,0	104,0	104,3	75,0	89,9	97,6	100,0	107,1	107,2	74,3	105,4	98,5	102,8	101,8	101,8	75,1	81,7	97,9	92,6	
sektor prywatny	126,9	124,4	114,4	102,0	95,0	82,3	127,1	124,5	114,4	102,0	95,0	82,3	97,6	100,7	110,3	100,6	96,4	87,0	80,4	

* W latach 1996–1999 bez sekcji J.

** W latach 1996–1998 przedsiębiorstwa o liczbie zatrudnionych 0–50.

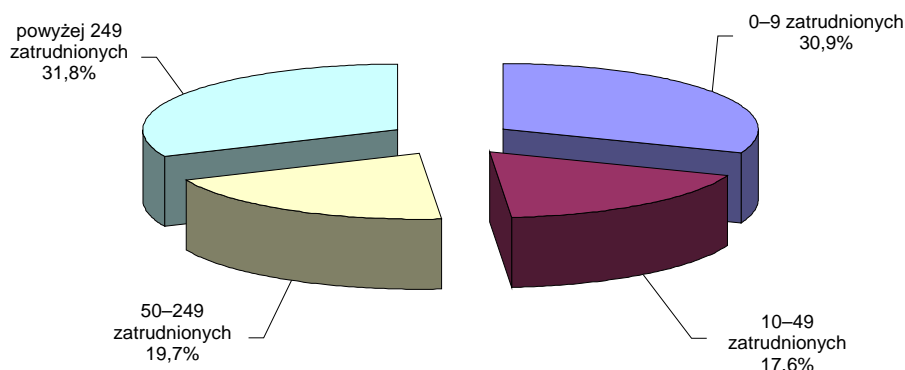
*** W latach 1996–1998 przedsiębiorstwa o liczbie zatrudnionych 50–250.

**** W latach 1996–1998 przedsiębiorstwa o liczbie zatrudnionych powyżej 250.

2. Pracujący w sektorze MSP

2.1. Liczba i udział pracujących w MSP na koniec 2001 roku

Według stanu na 31 grudnia 2001 r., w gospodarce (oprócz *Rolnictwa i leśnictwa* oraz *Rybołówstwa i rybactwa*) pracowało około 10 344,7 tys. osób⁸, w tym prawie 6 943,3 tys. (67,1%) w podmiotach zatrudniających do 249 osób (por. tablica 4 w Załączniku 1). Część tych podmiotów to tzw. jednostki budżetowe zgrupowane najliczniej w trzech sekcjach gospodarki: *Administracji publicznej, Edukacji* oraz *Ochronie zdrowia*, czyli w tzw. sektorze z przewagą usług nierynkowych. We wspomnianych trzech sekcjach pracowało w 2001 r. prawie 2 302,7 tys. osób, co stanowiło 21,4% wszystkich pracujących w gospodarce, lecz w tym tylko około 180,5 tys. w przedsiębiorstwach prywatnych i 174,1 tys. w prywatnych MSP. Pracujący w prywatnych firmach sektora z przewagą usług nierynkowych stanowili jedynie 2,2% ogółu pracowników przedsiębiorstw prywatnych w gospodarce i 3,3% pracujących w prywatnych MSP.

Wykres 4. Struktura pracujących w sektorze rynkowym według stanu na koniec 2001 roku (w %)

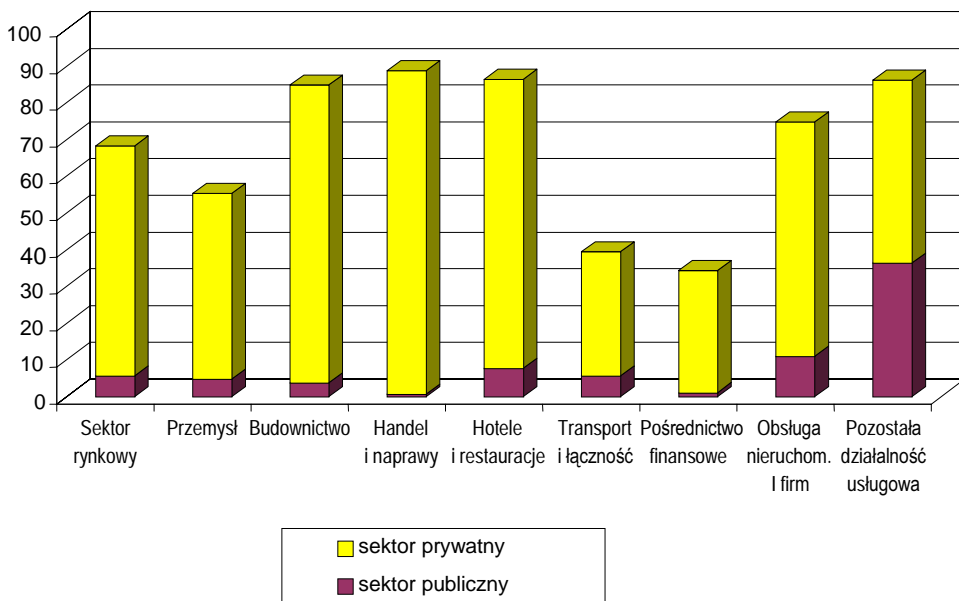
W sektorze rynkowym⁹, czyli w dziesięciu sekcjach gospodarki poza *Rolnictwem i leśnictwem, Rybołówstwem i rybactwem, Administracją publiczną, Edukacją i Ochroną zdrowia*, pracowało na koniec 2001 r. ok. 8 042,1 tys. osób, z tego prawie 3 900 tys.

⁸ Dane o pracujących dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód, bez względu na miejsce i czas trwania pracy. Do pracujących zalicza się osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy, pracodawców i pracujących na własny rachunek oraz osoby wykonujące pracę nakładczą.

⁹ Sektor rynkowy tworzą sekcje: *Górnictwo i kopalnictwo, Przetwórstwo przemysłowe, Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę, Budownictwo, Handel i naprawy, Hotele i restauracje, Transport, gospodarka magazynowa i łączność, Pośrednictwo finansowe, Obsługa nieruchomości i firm; nauka oraz Pozostała działalność usługowa komunalna, socjalna i indywidualna.*

(48,5%) w przedsiębiorstwach małych, ok. 1 581,1 tys. (19,7%) w przedsiębiorstwach średniej wielkości i 2 561 tys. (31,8%) w firmach dużych. Rok 2001 był już czwartym z kolei rokiem spadku liczby pracujących w sektorze rynkowym. Między końcem lat 2000 i 2001 wspomniana liczba zmniejszyła się o ponad 431 tys. osób, a więc silniej niż między końcem lat 1999 a 2000, kiedy to spadła o około 346 tys. Liczba pracujących w małych przedsiębiorstwach zmniejszyła się w latach 2000–2001 o około 83 tys. osób, czyli mniej niż między końcem lat 1999 i 2000 (spadek o ok. 120 tys.). Jednakże jedną z przyczyn tego stosunkowo umiarkowanego spadku w 2001 r. było masowe przechodzenie firm z grupy średnich do małych po zmniejszeniu zatrudnienia do poziomu poniżej 50 osób. Dlatego między końcem lat 1999 i 2000 liczba pracujących w firmach średnich zaliczanych do sektora rynkowego zmniejszyła się tylko o 7 tys. osób, podczas gdy między końcem lat 2000 i 2001 aż o ponad 101 tys. osób. Również liczba pracujących w dużych przedsiębiorstwach spadła między końcem lat 2000 i 2001 silniej niż między końcem lat poprzedzających rok 2001 (219 tys. w latach 1999 i 2000 oraz 247 tys. osób w okresie 2000–2001).

W przedsiębiorstwach prywatnych znalazło w 2001 r. zatrudnienie 81% pracowników sektora rynkowego (w 1999 r. 77%, a rok później 79%), a 62,6% zatrudnionych w sektorze rynkowym pracowało w prywatnych MSP (w latach 1999–2000 odpowiednio 59,8% oraz 61,3%).

Wykres 5. Udział pracujących w MSP w podstawowych sekcjach gospodarki według stanu na koniec 2001 roku (w %)

Spośród dziesięciu sekcji gospodarki wchodzących w skład sektora rynkowego, minimalny spadek udziału pracujących w MSP między końcem roku 2000 i 2001 (por. tablica 3 w tekście poniżej) obserwowany był tylko w sekcji *Handel i naprawy* (z 89,1% do 88,8%). W pozostałych dziewięciu sekcjach udział pracujących w MSP

Tablica 3. Udziały pracujących w przedsiębiorstwach różnej wielkości w ogólnej liczbie pracujących według sekcji gospodarki w latach 2000–2001 (liczba pracujących w sekcji ogółem = 100%)

Wyszczególnienie	2000					2001				
	ogółem	l. zatrud. do 9	l. zatrud. 10–49	l. zatrud. 50–249	l. zatrud. >249	ogółem	l. zatrud. do 9	l. zatrud. 10–49	l. zatrud. 50–249	l. zatrud. >249
Ogółem	100,0	26,3	15,9	23,3	34,5	100,0	25,4	19,0	22,7	32,9
sektor publiczny	36,5	0,6	4,9	10,6	20,4	35,3	0,6	6,1	10,1	18,5
sektor prywatny	63,5	25,7	11,0	12,7	14,1	64,7	24,8	12,9	12,6	14,4
C – Górnictwo i kopalnictwo	100,0	1,1	1,4	5,3	92,2	100,0	1,1	1,7	5,3	91,9
sektor publiczny	83,6	0,0	0,2	1,8	81,6	82,8	0,0	0,2	1,8	80,8
sektor prywatny	16,4	1,1	1,2	3,5	10,6	17,2	1,1	1,5	3,5	11,1
D – Przetwórstwo przemysłowe	100,0	16,1	16,4	26,9	40,6	100,0	15,7	18,8	27,5	38,0
sektor publiczny	14,0	0,1	0,3	2,9	10,7	11,6	0,0	0,3	2,8	8,5
sektor prywatny	86,0	16,0	16,1	24,0	29,9	88,4	15,7	18,5	24,7	29,5
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	100,0	1,2	5,7	21,2	71,9	100,0	1,0	6,4	21,1	71,5
sektor publiczny	93,4	0,3	4,7	17,7	70,7	90,6	0,3	5,3	17,0	68,0
sektor prywatny	6,6	0,9	1,0	3,5	1,2	9,4	0,7	1,1	4,1	3,5
F – Budownictwo	100,0	35,7	20,3	26,7	17,3	100,0	35,7	24,9	24,3	15,1
sektor publiczny	6,6	0,0	0,8	3,6	2,2	6,4	0,0	0,9	2,9	2,6
sektor prywatny	93,4	35,7	19,5	23,1	15,1	93,6	35,7	24,0	21,4	12,5
G – Handel i naprawy	100,0	59,0	16,6	13,5	10,9	100,0	56,0	19,6	13,2	11,2
sektor publiczny	1,8	0,0	0,2	0,6	1,0	1,6	0,0	0,2	0,5	0,9
sektor prywatny	98,2	59,0	16,4	12,9	9,9	98,4	56,0	19,4	12,7	10,3
H – Hotele i restauracje	100,0	55,2	21,8	8,4	14,6	100,0	52,9	25,0	8,4	13,7
sektor publiczny	9,5	0,8	5,3	1,9	1,5	9,3	0,8	4,9	2,0	1,6
sektor prywatny	90,5	54,4	16,5	6,5	13,1	90,7	52,1	20,1	6,4	12,1
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	100,0	23,4	5,9	9,3	61,4	100,0	23,0	7,0	9,5	60,5
sektor publiczny	62,3	0,1	0,8	4,5	56,9	51,8	0,1	1,0	4,5	46,2
sektor prywatny	37,7	23,3	5,1	4,8	4,5	48,2	22,9	6,0	5,0	14,3
J – Pośrednictwo finansowe	100,0	13,5	7,0	10,3	69,2	100,0	14,0	9,0	11,3	65,7
sektor publiczny	30,6	0,0	0,3	0,9	29,4	27,1	0,0	0,4	0,7	26,0
sektor prywatny	69,4	13,5	6,7	9,4	39,8	72,9	14,0	8,6	10,6	39,7
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	100,0	35,9	15,1	23,7	25,3	100,0	36,2	16,5	22,0	25,3
sektor publiczny	18,9	1,1	2,8	7,6	7,4	17,7	1,1	3,0	6,9	6,7
sektor prywatny	81,1	34,8	12,3	16,1	17,9	82,3	35,1	13,5	15,1	18,6
L – Administracja publiczna	100,0	1,4	19,0	43,1	36,5	100,0	1,6	20,5	41,2	36,7
sektor publiczny	99,6	1,3	18,8	43,0	36,5	99,8	1,5	20,4	41,2	36,7
sektor prywatny	0,4	0,1	0,2	0,1	0,0	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0
M – Edukacja	100,0	2,8	19,2	50,6	27,4	100,0	3,3	29,0	43,9	23,8
sektor publiczny	95,3	0,8	18,2	49,6	26,7	95,0	1,3	27,6	42,7	23,4
sektor prywatny	4,7	2,0	1,0	1,0	0,7	5,0	2,0	1,4	1,2	0,4
N – Ochrona zdrowia	100,0	9,9	18,4	18,3	53,4	100,0	11,4	21,3	17,7	49,6
sektor publiczny	88,1	1,9	16,0	17,0	53,2	84,6	2,3	17,1	15,9	49,3
sektor prywatny	11,9	8,0	2,4	1,3	0,2	15,4	9,1	4,2	1,8	0,3
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywid.	100,0	35,2	22,6	25,6	16,6	100,0	31,4	27,2	27,6	13,8
sektor publiczny	39,8	3,8	12,8	16,5	6,7	43,5	2,9	15,0	18,5	7,1
sektor prywatny	60,2	31,4	9,8	9,1	9,9	56,5	28,5	12,2	9,1	6,7
Sektor rynkowy (sekcje C – K oraz O)	100,0	31,9	15,1	19,9	33,1	100,0	30,9	17,6	19,7	31,8
sektor publiczny	21,0	0,3	1,4	3,9	15,4	19,0	0,3	1,5	3,8	13,4
sektor prywatny	79,0	31,6	13,7	16,0	17,7	81,0	30,6	16,1	15,9	18,4
Sektor z przewagą usług nierynkowych (sekcje L,M,N)	100,0	5,4	18,8	36,3	39,5	100,0	6,0	24,1	33,4	36,5
sektor publiczny	93,4	1,4	17,4	35,4	39,2	92,2	1,7	22,0	32,3	36,2
sektor prywatny	6,6	4,0	1,4	0,9	0,3	7,8	4,3	2,1	1,1	0,3

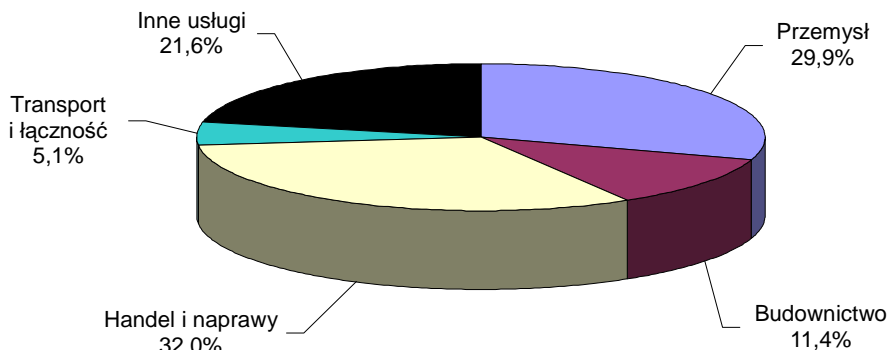
wzrósł. Jednakże w przeważającej liczbie sekcji nie dokonało się to dzięki szczególnej prężności sektora MSP w 2001 r., lecz raczej jako efekt złej kondycji przedsiębiorstw dużych lub strategii rozwoju przedsiębiorstw dużych polegającej na eliminacji istniejącego tu nadal ukrytego bezrobocia bądź na zastępowaniu pracy ludzkiej bardziej wydajną techniką. Ta pierwsza przyczyna była istotna zwłaszcza w przypadku dużych firm budowlanych, które zmniejszyły zatrudnienie ze względu na kurczące się zapo-

trzebowanie na produkcję budowlano-montażową. W rezultacie udział MSP w ogólnej liczbie pracujących w *Budownictwie* zwiększył się między końcem 2000 a 2001 r. z 82,7% do 84,9%. Sytuacja podobna jak w *Budownictwie* wystąpiła najprawdopodobniej także w *Pozostalej działalności usługowej*, gdzie MSP zwiększyły swój udział w liczbie pracujących z 83,4% na koniec roku 2000 do 86,2% na koniec roku następnego. Natomiast w *Przetwórstwie przemysłowym* spadek zatrudnienia w dużych przedsiębiorstwach dokonał się raczej w wyniku świadomych działań mających na celu wzrost wydajności pracy. Udział pracujących w MSP zaliczanych do *Przetwórstwa przemysłowego* zwiększył się w latach 2000–2001 z 59,4% do 62%. Z kolei w *Pośrednictwie finansowym* wzrost udziału MSP (z 30,8% do 34,3%) był z jednej strony prawdopodobnie efektem racjonalizacji zatrudnienia w dużych przedsiębiorstwach, ale także rozwojem filii banków zagranicznych mających swoje przedstawicielstwa w Polsce, które – przynajmniej w początkowym okresie działalności – zatrudniają stosunkowo niewielu pracowników.

2.2. Struktura pracujących w sektorze MSP

Struktura pracujących w MSP według sekcji gospodarki zaliczanych do sektora rynkowego zmieniła się w 2001 r. stosunkowo niewiele w porównaniu z końcem 2000 r. (por. tablica 4 poniżej w tekście opracowania). Najpoważniejsza zmiana to wzrost udziału pracujących z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm; nauka* z 10,7% do 11,5%. W pozostałych sekcjach udziały pracujących w MSP w ogólnej liczbie pracowników sektora MSP zaliczanych do sektora rynkowego zmieniły się między końcem lat 2000 i 2001 o nie więcej niż 0,5 punktu procentowego w górę lub w dół.

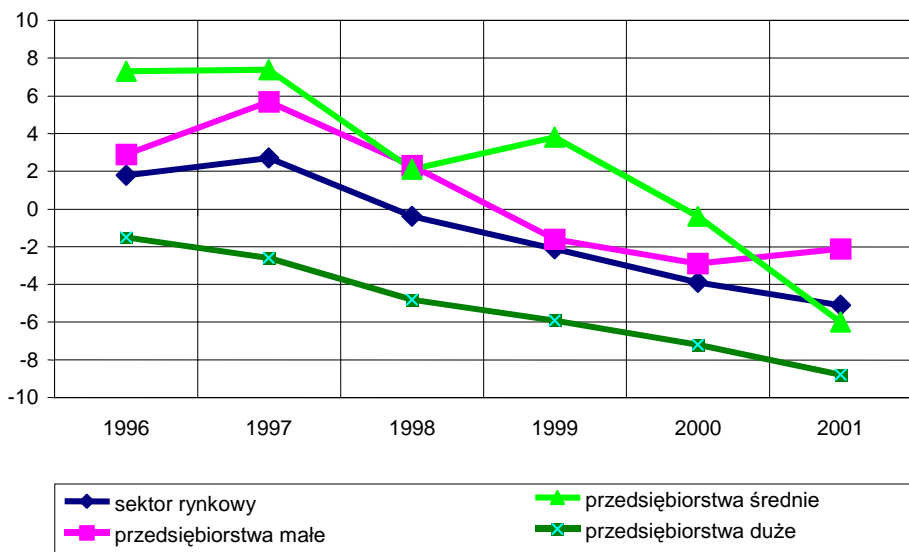
Na koniec roku 2001 największy udział pracujących w całym sektorze MSP odnotowały małe i średnie firmy zaliczane do sekcji *Handel i naprawy* (32%), a następnie: *Przetwórstwo przemysłowe* (28,3%), *Obsługa nieruchomości i firm; nauka* (wspomniane wcześniej 11,5%), *Budownictwo* (11,4%), *Transport, gospodarka magazynowa i łączność* (5,1%), *Pozostała działalność usługowa* (4,9%), *Hotele i restauracje* (3,4%), *Pośrednictwo finansowe* (1,8%), *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę* (1,3%) oraz *Górnictwo i kopalnictwo* (0,3%).

Wykres 6. Struktura pracujących w sektorze MSP według stanu na koniec 2001 roku (w %)

2.3. Tempo zmian liczby pracujących w 2001 roku

W sektorze rynkowym, gdzie w latach 1996–1997 liczba pracujących według stanu na koniec roku wzrosła odpowiednio o około 2% i 3%, liczba pracujących zaczęła systematycznie maleć począwszy od 1998 r. i to w coraz bardziej przyspieszonym tempie (por. tablica 5 poniżej w tekście). W 1998 r. tempo tego spadku było jeszcze nieznaczne (0,4%), lecz w roku następnym osiągnęło już wielkość 2,1%, a w latach 2000–2001 odpowiednio 3,9% oraz 5,1%. Do roku 1999 pracowników zwalnianych w dużych przedsiębiorstwach, gdzie zatrudnienie zmniejszało się systematycznie od początku okresu transformacji, przejmowały częściowo firmy małe i średnie¹⁰. Sytuacja zmieniła się zdecydowanie na niekorzyść w roku 1999, od którego począwszy również przedsiębiorstwa małe, a od 2000 r. także średnie, zaczęły wykazywać spadki liczby pracujących. Liczba pracujących w małych firmach zmniejszyła się w 2000 r. o 2,9%, a w 2001 r. o dalsze 2,1% (z tego firmy najmniejsze – spadek o 2,9% oraz 8%, przedsiębiorstwa zatrudniające 10–49 osób – odpowiednio spadek o 3% i wzrost o 10,5%), natomiast w przedsiębiorstwach średniej wielkości odpowiednio o 0,4% oraz o 6%.

Wykres 7. Dynamika liczby pracujących według stanu na koniec lat 1996–2001 (rok poprzedni = 100%)

Kolejność sekcji pod względem malejącego tempa spadku liczby pracujących w 2001 r. była z niewielkimi wyjątkami niemal identyczna, jak w przypadku liczby przedsiębiorstw aktywnych. Tak jak pod względem liczby przedsiębiorstw aktywnych,

¹⁰ Gdy mówimy o małych przedsiębiorstwach przed rokiem 1999, mamy na myśli jednostki zatrudniające 0–50 osób, a w przypadku średnich – od 51 do 250 osób.

największy spadek liczby pracujących według stanu na koniec 2001 r., bo aż o 13,6% (w tym małe o 12,5% i średnie o 6,9%) odnotowano w sekcji *Pozostała działalność usługowa*, a następnie w sekcjach: *Budownictwo* (o 9,4%, małe i średnie odpowiednio o 2,1% i 17,3%) oraz *Transport, gospodarka magazynowa i łączność* (o 8,1%, małe o 6,1%, średnie o 5,2%). Silnie, bo o 5,1% zmniejszyła się liczba pracujących w *Górnictwie i kopalnictwie*, co jednak nie pozostaje w sprzeczności z wykazywanym poprzednio zwiększeniem się liczby przedsiębiorstw w tej sekcji, ponieważ wspomniany spadek zatrudnienia dotyczył głównie sektora publicznego i był związany z realizacją rządowego programu redukcji wydobycia węgla kamiennego. Znacznie, bo o 6% zmniejszyła się liczba pracujących w *Przetwórstwie przemysłowym*, przy czym wspomniany spadek obserwowany był tylko w grupie firm dużych i średnich (spadek odpowiednio o 12% i 4,4%), a nie dotknął małych przedsiębiorstw (wzrost o 0,1%), aczkolwiek wystąpił w przedsiębiorstwach najmniejszych zatrudniających do 9 osób. Natomiast w sekcji *Handel i naprawy*, gdzie tempo spadku liczby pracujących wynoszące 4,5% było również relatywnie wysokie, zatrudnienie uległo redukcji najbardziej w przedsiębiorstwach małych (o 4,4%) i średnich (o 6,3%), natomiast spadek zatrudnienia w firmach dużych był znacznie niższy (o 2,8%).

Wzrost liczby pracujących na koniec 2001 r. obserwowany był tylko w trzech sekcjach: *Administracji publicznej* (o 10,4%), *Obsłudze nieruchomości i firm; nauce* (o 3,6%, w tym w firmach małych wzrost o 7,3%, a w średnich spadek o 3,7%) oraz *Pośrednictwie finansowym* (o 1,1%, w tym w firmach małych wzrost o 13,3%, a w średnich wzrost o 10,6%). Charakterystyczne, że spośród trzech sekcji zaliczanych do tzw. sektora z przewagą usług nierynkowych wzrost zatrudnienia wystąpił tylko w *Administracji publicznej*, natomiast w *Edukacji i Ochronie zdrowia* miał miejsce spadek liczby pracujących (odpowiednio o 1,7% oraz 4,4%). Tak więc ustabilizowanie się liczby pracujących w sektorze z przewagą usług nierynkowych na stałym poziomie od kilku lat dokonało się głównie dzięki wzrostowi zatrudnienia w administracji państwowej i samorządowej przy jednoczesnym spadku w oświacie i opiece medycznej.

Analizując tempa spadku i wzrostu liczby pracujących w poszczególnych sekcjach gospodarki w 2001 r. można zaobserwować dość charakterystyczne zjawisko. Mianowicie we wszystkich sekcjach, oprócz *Górnictwa i kopalnictwa*, tempo spadku liczby małych przedsiębiorstw aktywnych było wyższe niż tempo spadku liczby pracujących w tych firmach, a w nielicznych sekcjach, gdzie wystąpił wzrost liczby przedsiębiorstw aktywnych, tempo wzrostu liczby przedsiębiorstw było niższe niż liczby pracujących. Tak więc liczba pracujących w przeliczeniu na jedno małe przedsiębiorstwo wzrosła w 2001 r. Zjawisko to można do pewnego stopnia wytłumaczyć faktem, iż część firm średnich zredukowała liczbę zatrudnionych do poziomu poniżej 50 osób i przeszła do grupy firm małych (podobnie część dużych przeszła do grupy średnich po zmniejszeniu zatrudnienia poniżej 250 osób). Tak więc frakcja przedsiębiorstw relatywnie większych (o liczbie zatrudnionych tylko nieco poniżej 50 osób) w grupie firm małych była w 2001 r. bardziej liczna niż w latach poprzednich, co spowodowało wzrost zatrudnienia przypadającego na jedno statystyczne małe przedsiębiorstwo.

Podobna tendencja obserwowana była także w przypadku przedsiębiorstw najmniejszych, zatrudniających do 9 osób. Jak już pisaliśmy wcześniej w naszych poprzednich opracowaniach na temat MSP, sektor przedsiębiorstw najmniejszych stawał się aż do końca 1999 r. coraz bardziej rozdrobniony (liczba najmniejszych firm aktyw-

Tablica 4. Struktura pracujących w sektorze rynkowym wg sekcji gospodarki w latach 2000–2001 (liczba pracujących w sektorze rynkowym = 100%)

Wyszczególnienie	ogółem		i. zatr. 0–9		i. zatr. 10–49		i. zatr. 50–249		i. zatr. 0–249		i. zatr. > 249	
	2000	2001	2000	2001	2000	2001	2000	2001	2000	2001	2000	2001
	Ogółem sektor rynkowy (sekcje C–K) oraz O	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
sektor publiczny	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
sektor prywatny	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
C – Górnictwo i kopalnictwo	2,7	2,7	0,1	0,3	0,3	0,3	0,1	0,7	0,3	0,3	7,6	7,8
sektor publiczny	10,8	11,8	0,0	0,1	0,5	0,3	0,4	1,2	1,3	1,0	14,5	16,2
sektor prywatny	0,6	0,6	0,1	0,2	0,2	0,1	0,2	0,6	0,6	0,3	1,6	1,6
D – Przetwórstwo przemysłowe	31,4	31,0	15,8	34,1	33,4	21,7	22,1	42,6	43,6	27,9	28,3	38,4
sektor publiczny	21,0	19,1	6,4	7,4	7,1	7,2	7,0	23,6	23,0	18,6	17,7	21,9
sektor prywatny	34,2	33,9	15,9	37,0	35,8	22,2	22,8	47,4	48,3	28,7	29,2	52,6
E – Wywarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	2,9	3,1	0,1	1,1	1,1	0,4	0,5	3,1	3,3	1,2	1,3	6,3
sektor publiczny	13,0	14,6	2,4	2,9	9,7	10,6	8,3	13,3	13,9	11,7	12,4	13,4
sektor prywatny	0,2	0,4	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1	0,6	0,8	0,3	0,3	0,2
F – Budownictwo	9,6	9,2	10,8	10,6	12,9	13,0	11,5	12,9	11,3	11,9	11,4	5,0
sektor publiczny	3,0	3,1	0,8	1,6	5,6	5,5	4,7	8,6	7,0	7,4	6,3	1,4
sektor prywatny	11,4	10,6	10,9	10,7	13,7	11,7	11,7	13,9	12,3	12,3	11,9	6,2
G – Handel i naprawy	24,3	24,4	45,0	44,4	26,7	27,3	39,1	16,6	16,6	32,5	32,0	8,1
sektor publiczny	2,1	2,1	0,7	0,8	3,8	3,2	3,2	3,6	3,3	3,5	3,1	1,6
sektor prywatny	30,2	29,7	45,4	44,8	29,0	29,6	40,5	19,7	19,6	35,0	34,4	13,6
H – Hotele i restauracje	2,7	2,7	4,6	4,6	3,8	3,8	4,4	1,1	1,1	3,4	3,4	1,2
sektor publiczny	1,2	1,3	6,6	7,9	9,9	8,6	9,3	8,5	1,3	1,4	3,8	3,7
sektor prywatny	3,1	3,0	4,6	4,6	3,2	3,4	4,2	1,1	1,1	3,4	3,4	2,0
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	9,2	8,9	6,7	6,6	3,6	3,5	5,7	5,5	4,3	5,3	5,1	17,0
sektor publiczny	27,2	24,2	1,7	1,8	5,4	5,5	4,7	5,0	10,6	8,8	8,9	33,9
sektor prywatny	4,4	5,3	6,8	6,6	3,4	3,4	5,8	5,5	2,7	2,8	5,0	2,3
J – Pośrednictwo finansowe	3,3	3,6	1,4	1,6	1,6	1,8	1,5	1,7	1,7	2,0	1,5	7,0
sektor publiczny	4,9	5,1	0,1	0,2	0,7	1,0	0,6	0,9	0,8	0,7	0,7	6,4
sektor prywatny	2,9	3,2	1,4	1,6	1,6	1,9	1,5	1,7	2,0	2,4	1,6	7,5
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	9,6	10,5	10,8	12,3	9,5	9,8	10,4	11,4	11,5	11,7	10,7	11,5
sektor publiczny	8,7	9,8	31,5	39,2	18,6	20,6	21,1	23,4	18,9	19,4	19,5	20,8
sektor prywatny	9,8	10,6	10,6	12,0	8,6	8,8	10,0	10,9	9,6	9,9	9,9	10,7
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywid.	4,3	3,9	4,7	3,9	6,4	6,0	5,2	5,5	5,4	5,3	4,9	2,1
sektor publiczny	8,1	8,9	49,8	39,0	38,4	37,6	40,5	18,1	19,3	25,0	25,4	1,9
sektor prywatny	3,2	2,7	4,2	3,6	3,1	3,0	3,9	2,4	2,2	3,5	3,1	2,4
Sektor rynkowy (sektor rynkowy i nierynkowy ogółem = 100%)	78,6	77,7	95,6	94,7	74,6	71,8	87,7	66,7	67,3	80,2	78,9	75,5
sektor publiczny	45,2	41,8	46,5	36,7	23,0	19,7	25,4	28,8	28,7	27,6	25,8	59,0
sektor prywatny	97,8	97,3	96,7	96,2	97,3	96,3	96,9	98,4	98,0	97,3	96,7	99,5

Tablica 5. Tempo zmian liczby pracujących według stanu na koniec lat 1996–2001 (rok poprzedni = 100%)

Wyszczególnienie	ogółem						przedsiębiorstwa małe*						przedsiębiorstwa średnie**						przedsiębiorstwa duże***					
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	1996	1997	1998	1999	2000	2001	1996	1997	1998	1999	2000	2001	1996	1997	1998	1999	2000	2001
	101,8	102,8	99,5	98,3	96,7	95,9	103,7	105,9	102,2	98,7	98,8	101,1	105,5	106,5	101,1	102,9	98,6	93,2	98,4	98,0	95,9	94,0	93,1	91,4
Ogółem	98,8	99,5	94,1	94,1	92,9	92,7	104,0	96,2	96,5	106,9	105,3	118,8	99,7	101,9	96,6	99,7	94,9	90,9	94,8	94,8	92,6	89,4	89,6	86,6
sektor publiczny	106,9	115,1	103,4	101,0	99,1	97,8	103,7	107,3	103,0	106,9	106,9	118,5	112,9	111,9	105,8	105,9	101,9	95,1	114,1	148,2	102,7	102,4	99,6	98,2
sektor prywatny	94,8	94,1	87,7	87,4	91,6	93,9	85,0	116,3	113,3	102,6	104,2	104,3	106,3	104,9	105,5	108,3	97,8	95,8	94,6	93,6	86,2	86,9	86,0	93,6
C – Górnictwo i kopalnictwo	94,7	92,0	86,2	86,2	83,4	83,0	93,0	104,0	89,7	123,9	107,1	73,9	90,4	93,0	100,7	95,0	81,4	96,8	94,8	92,0	85,9	86,0	83,4	93,0
sektor publiczny	96,9	161,2	114,4	103,4	182,5	98,5	117,8	115,8	108,0	103,9	107,6	145,6	123,2	119,9	109,2	95,2	79,5	247,8	103,9	93,5	293,8	97,7	97,7	97,7
sektor prywatny	101,8	98,5	97,6	93,4	94,4	94,0	105,0	97,6	101,4	93,6	95,2	100,1	108,9	109,3	103,0	102,8	100,8	95,8	94,8	92,6	88,5	90,0	88,0	88,0
D – Przemysł przetwórczy	89,7	59,5	84,1	83,2	81,7	77,9	94,3	92,7	89,0	100,5	87,7	95,8	89,7	89,2	86,0	98,6	92,0	88,1	89,6	55,7	83,7	79,8	79,1	74,5
sektor publiczny	109,8	119,4	101,2	95,7	96,8	96,7	105,2	97,6	101,6	93,5	95,3	100,2	114,5	114,2	106,0	103,4	101,9	96,8	114,2	161,0	97,8	92,8	94,6	92,9
sektor prywatny	100,1	99,6	93,8	97,5	96,1	99,5	110,7	120,5	110,1	102,6	105,4	108,5	108,4	105,5	98,7	102,2	100,3	98,6	97,9	97,2	91,5	95,8	94,2	99,0
E – Wytworzenie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	99,5	99,0	93,0	96,7	96,0	96,5	108,1	118,9	110,6	101,3	110,0	112,0	107,8	103,4	98,4	98,5	101,2	95,3	97,7	94,2	90,9	96,0	94,4	96,8
sektor publiczny	116,5	114,7	109,7	110,2	98,8	142,0	121,4	126,6	108,4	106,8	119,4	108,8	112,8	120,0	101,0	124,7	96,2	115,3	119,7	94,8	130,7	87,5	84,2	282,6
sektor prywatny	105,0	103,3	101,0	97,1	93,5	90,6	108,4	104,6	101,9	97,4	93,6	97,9	103,6	104,8	102,7	104,4	96,0	92,7	98,6	98,6	96,6	87,5	89,5	79,0
F – Budownictwo	85,0	61,8	92,4	94,3	79,8	88,6	98,8	93,0	85,8	123,6	87,6	103,1	89,0	89,0	89,7	97,9	75,7	74,4	81,0	38,6	98,7	81,8	84,1	105,3
sektor publiczny	109,3	110,3	101,8	97,4	94,6	90,7	108,6	104,8	102,2	97,1	93,7	97,8	109,4	109,9	106,1	105,8	100,0	84,0	112,2	132,4	96,3	88,5	90,3	75,1
sektor prywatny	100,0	107,5	102,7	99,6	99,0	95,5	99,1	107,2	102,0	97,9	98,3	95,6	107,6	108,7	101,7	103,8	98,1	93,7	107,7	110,0	107,4	105,8	97,2	97,2
G – Handel i naprawy	83,9	80,6	75,1	76,1	91,7	84,5	88,8	93,2	92,4	85,7	81,1	86,7	91,8	88,5	81,3	83,7	86,1	83,3	80,7	75,9	69,4	70,1	98,0	84,6
sektor publiczny	100,9	108,8	103,7	100,2	99,2	95,7	99,2	107,3	102,1	97,9	98,3	95,6	109,5	110,7	103,4	105,0	98,8	94,1	109,7	125,0	123,4	114,3	106,7	98,5
sektor prywatny	98,8	106,3	106,8	95,3	105,3	95,8	96,1	104,0	106,3	93,3	104,7	97,0	110,3	113,6	121,8	103,2	102,4	95,0	114,0	118,1	102,3	102,3	110,0	89,9
H – Hotele i restauracje	98,4	96,1	83,1	84,1	87,9	94,4	97,0	96,2	72,1	79,2	84,2	90,8	94,5	103,0	106,9	126,3	85,5	98,5	102,5	94,0	99,9	22,8	111,0	103,5
sektor publiczny	99,0	109,5	113,3	101,6	107,5	95,9	105,7	113,3	95,1	106,9	97,5	117,9	117,8	126,9	96,7	108,7	93,9	136,2	153,1	104,5	170,2	109,9	88,4	88,4
sektor prywatny	98,6	104,4	97,0	96,8	94,1	91,9	98,0	121,2	103,9	102,4	92,9	93,9	103,2	109,8	100,8	101,9	99,4	94,8	98,3	98,3	93,8	93,7	94,0	90,6
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	97,7	97,8	93,1	93,9	93,3	76,4	97,1	103,1	88,8	144,5	87,6	104,3	97,9	100,9	97,5	102,0	98,0	92,4	97,7	92,8	92,8	93,0	74,7	74,7
sektor publiczny	100,9	121,4	105,3	102,2	95,6	117,7	98,2	119,9	104,3	101,4	93,1	113,6	111,0	121,2	104,3	101,7	100,8	97,2	115,3	118,1	115,5	108,3	107,9	290,9
sektor prywatny	106,9	107,5	107,0	115,1	74,7	101,1	108,1	121,7	118,4	126,7	56,5	93,3	120,6	100,2	112,7	130,9	91,7	110,6	105,6	96,8	102,8	109,1	80,2	96,1
J – Pośrednictwo finansowe	98,3	91,8	98,8	84,2	63,4	89,4	138,6	112,9	95,0	80,9	90,4	138,2	108,5	97,0	98,3	97,8	31,6	71,2	97,7	94,0	88,9	83,5	89,5	89,5
sektor publiczny	125,2	133,9	116,4	145,1	81,1	106,3	107,5	173,4	118,8	127,4	56,1	112,9	130,3	102,3	121,9	147,6	111,9	114,3	140,3	113,4	112,7	164,6	96,7	101,0
sektor prywatny	106,2	112,8	108,8	105,2	107,3	103,6	105,1	117,7	106,6	104,1	106,8	107,3	105,3	107,2	100,7	102,5	102,8	96,3	110,5	108,3	126,0	110,7	112,8	103,0
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	99,5	86,6	96,3	95,9	96,2	97,0	99,1	71,5	91,2	94,1	105,2	110,9	97,4	99,2	88,9	93,1	105,6	93,3	102,0	103,0	109,1	99,6	97,3	95,5
sektor publiczny	110,1	126,3	113,3	108,0	110,2	105,2	106,3	126,8	108,3	105,0	106,9	107,0	113,5	114,2	109,8	108,3	106,6	97,7	126,3	146,3	140,4	118,0	123,9	107,0
sektor prywatny	107,8	107,4	100,1	108,8	108,8	110,4	104,5	102,3	104,9	101,8	105,4	119,7	108,9	108,2	95,0	105,4	100,7	105,3	108,4	110,1	105,2	112,6	122,7	111,2
L – Administracja publiczna	107,7	107,2	100,3	106,5	108,8	110,6	104,2	101,7	109,9	100,7	105,5	120,3	108,9	108,2	95,0	105,0	105,4	100,6	105,4	108,4	110,1	105,2	112,6	122,7
sektor publiczny	201,0	195,7	30,0	464,5	102,1	62,6	201,0	187,5	31,3	379,2	93,9	74,6	—	—	—	138,5	26,2	—	—	—	—	—	—	—
sektor prywatny	101,1	101,2	99,1	102,4	98,6	98,3	110,7	99,0	102,0	119,7	114,3	143,9	101,3	105,1	98,9	98,7	93,6	85,5	98,1	95,7	97,7	99,9	97,5	85,3
M – Edukacja	105,1	100,6	98,8	101,9	98,1	98,1	106,3	95,9	103,5	121,1	115,4	149,2	101,4	105,1	101,6	127,7	136,0	93,2	85,0	98,5	96,3	96,7	99,6	97,3
sektor publiczny	125,8	119,6	107,3	115,9	109,4	103,6	149,2	118,8	94,1	111,5	107,4	110,8	90,4	105,1	106,7	136,0	119,2	113,3	58,5	186,1	199,7	113,5	105,6	57,3
sektor prywatny	99,9	103,1	98,8	94,4	95,2	95,6	118,2	116,4	100,4	110,3	115,9	110,3	98,5	100,1	105,6	104,2	101,0	92,1	96,3	100,3	96,8	87,1	85,5	89,0
N – Ochrona zdrowia	99,5	104,1	98,2	92,6	91,3	91,7	113,0	104,3	101,6	105,0	105,1	103,0	98,7	102,4	106,1	103,7	99,4	89,4	97,4	100,2	96,7	87,2	85,4	86,7
sektor publiczny	109,6	144,6	98,2	120,9	139,4	124,2	146,8	167,6	97,1	124,7	140,7	122,8	108,8	72,3	96,1	114,3	128,1	128,3	7,1	231,5	159,0	50,0	151,0	176,7

cd. tabl. 5

Wyszczególnienie	ogółem						przedsiębiorstwa małe*						przedsiębiorstwa średnie**						przedsiębiorstwa duże***					
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	1996	1997	1998	1999	2000	2001	1996	1997	1998	1999	2000	2001	1996	1997	1998	1999	2000	2001
	O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidual.	111,8	98,2	90,1	111,3	100,0	86,4	115,6	93,5	90,3	107,1	105,1	87,5	106,7	98,3	93,7	108,1	99,8	93,1	105,9	117,4	84,2	131,0	
sektor publiczny	97,3	96,1	90,2	98,3	97,2	94,5	96,7	90,0	78,0	100,0	99,3	93,0	98,8	101,2	96,8	98,4	99,2	96,9	95,7	105,0	111,4	94,6	88,3	92,3
sektor prywatny	129,0	100,0	90,0	122,5	101,9	81,1	132,4	95,7	97,8	110,5	107,6	85,3	127,5	92,4	87,1	132,2	100,8	86,2	116,7	128,0	65,1	174,4	84,2	58,6
Sektor rynkowy (sekcje C-K oraz O)	101,8	102,7	99,6	97,9	96,1	94,9	102,9	105,7	102,3	98,4	97,1	97,9	107,3	107,4	102,1	103,8	99,6	94,0	98,5	97,4	95,2	94,1	92,8	91,2
sektor publiczny	93,7	80,7	89,6	89,5	87,8	85,8	88,8	97,4	83,6	98,1	96,1	99,4	95,1	95,3	91,4	97,3	92,1	90,9	93,2	77,6	89,8	87,1	86,0	82,9
sektor prywatny	106,8	114,8	103,5	100,7	98,5	97,3	103,2	106,7	103,2	98,5	97,1	97,9	113,1	112,3	105,7	105,7	101,6	94,7	115,3	148,1	102,4	102,4	99,5	98,3
Sektor z przewagą usług nierynkowych (sekcje L,MI,N)	101,9	103,1	99,1	99,7	99,1	99,7	112,3	107,0	101,8	111,7	113,3	124,2	102,4	104,9	99,1	101,2	96,6	91,7	97,9	100,1	98,0	93,4	94,1	92,2
sektor publiczny	101,5	102,0	99,1	98,8	97,5	98,5	108,3	100,6	103,3	109,5	109,1	125,5	102,4	105,4	99,0	100,8	96,1	90,9	98,7	99,9	97,7	93,3	94,0	92,3
sektor prywatny	115,5	135,8	100,4	120,4	128,8	117,6	148,2	149,1	95,3	121,9	130,8	119,6	103,0	80,8	106,7	125,5	124,3	119,8	18,8	199,3	186,0	95,2	112,4	81,6

* W latach 1996–1998 do 50 zatrudnionych, od roku 1999 do 49 zatrudnionych.

** W latach 1996–1998 od 51 do 250 zatrudnionych, od roku 1999 od 50 do 249 zatrudnionych.

*** W latach 1996–1998 powyżej 250 zatrudnionych, od roku 1999 powyżej 249 zatrudnionych.

nych rosła szybciej niż liczba zatrudnianych tam osób). Natomiast począwszy od 2000 r. obserwuje się w większości sekcji gospodarki¹¹ ponowny wzrost liczby pracujących w przeliczeniu na przedsiębiorstwo najmniejsze. Mechanizm tego wzrostu był najprawdopodobniej analogiczny do opisanego powyżej, tzn. część firm zatrudniających wcześniej ponad 10 osób przeszła do grupy podmiotów najmniejszych w wyniku redukcji liczby pracujących. Tendencja ta, mimo iż pogłębia obecnie trudności występujące na krajowym rynku pracy, może mieć jednak także pewne skutki korzystne dla naszej gospodarki w dalszej perspektywie. Liczba najmniejszych firm wprawdzie spadła, lecz te, które funkcjonują nadal, stają się większe i silniejsze. Będą więc mogły bardziej skutecznie konkurować na krajowym rynku także po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej, kiedy to konkurencja na naszym rynku niechybnie wzrośnie.

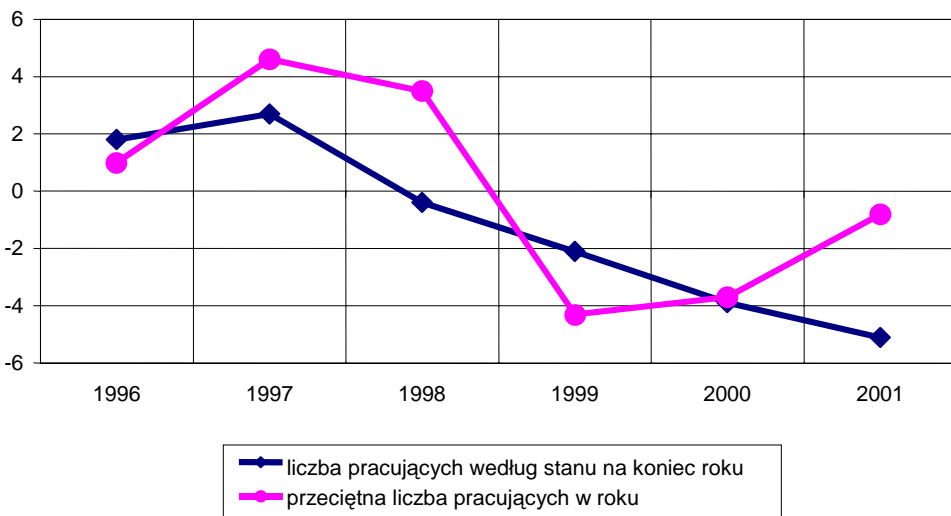
2.4. Przeciętna liczba pracujących w 2001 r. Pracujący w szarej strefie gospodarki¹²

W 2001 r. pracowało przeciętnie w gospodarce (poza *Rolnictwem i leśnictwem* oraz *Rybołówstwem i rybactwem*) 10 996,5 tys. osób (por. tablica 3 w Załączniku 2), z tego w małych podmiotach gospodarczych 5 255,6 tys. (czyli 47,8%), w średnich 2 351,0 tys. (21,4%) i w dużych 3 389,9 tys. osób (30,8%). Natomiast w sektorze rynkowym przeciętna liczba pracujących wynosiła 8 632,1 tys. osób, z tego w firmach małych znalazło zatrudnienie 4 507,1 tys. (52,3%), w średnich 1 608,9 tys. (18,6%), a w dużych 2 516,1 tys. osób (29,1%).

Przeciętna liczba pracujących w sektorze rynkowym zmniejszyła się w 2001 r. o 0,8% (por. tablica 6 w tekście poniżej). Wartość wskaźnika dynamiki przeciętnej liczby pracujących była więc w przypadku sektora rynkowego wyższa w 2001 r. o 4,3 punktu procentowego niż wartość wskaźnika dynamiki dotyczącego liczby pracujących według stanu na koniec tego roku. Taka sytuacja, jak w roku 2001, jest zresztą sytuacją typową. W sześcioletnim okresie 1996–2001 wystąpiły tylko dwa lata, a mianowicie lata 1996 i 1999, kiedy to wartość wskaźnika dynamiki liczby

¹¹ Tak np. w *Przetwórstwie przemysłowym* liczba pracujących w przeliczeniu na firmę najmniejszą wzrosła z 2,52 osoby w 2000 r. do 2,58 osoby w 2001 r. (do liczby pracujących zaliczone zostały tu także osoby, dla których praca w firmach najmniejszych nie jest głównym miejscem pracy). Na 19 wyróżnionych działów *Przetwórstwa przemysłowego*, przeciętna liczba pracujących w przeliczeniu na najmniejszą firmę wzrosła w 11 działach, najsilniej w następujących działach: *Produkcja sprzętu i aparatury radiowej, telewizyjnej i komunikacyjnej* (z 1,53 osoby w 2000 r. do 1,84 osoby rok później), *Działalność wydawnicza i poligraficzna* (z 2,21 osoby do 2,55 osoby), *Produkcja drewna i wyrobów z drewna oraz ze słomy i wikliny* (z 2,22 osoby do 2,54 osoby), a także w dziale *Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych* (z 2,96 osoby do 3,36 osoby w przeliczeniu na przedsiębiorstwo najmniejsze).

¹² Szacunki, których wyniki omówione są w paragrafie 2.4, przeprowadzone zostały w ZBSE GUS i PAN na podstawie informacji GUS na temat przeciętnej liczby pracujących z uwzględnieniem szarej strefy i bez szarej strefy, publikowanej w *Rocznikach Statystycznych* oraz na podstawie przygotowanej przez GUS informacji dotyczącej przeciętnego zatrudnienia w przedsiębiorstwach różnej wielkości (por. tablica 5 z Załącznika 1).

Wykres 8. Dynamika liczby pracujących w sektorze rynkowym według stanu na koniec roku i przeciętnej liczby pracujących w latach 1996–2001 (rok poprzedni = 100%)

pracujących według stanu na koniec roku była wyższa niż dynamika przeciętnej liczby pracujących.

Porównując dynamiki liczby pracujących według stanu na koniec roku i przeciętnej liczby pracujących w przedsiębiorstwach różnej wielkości widać wyraźnie, że różnią się one najbardziej w przypadku małych przedsiębiorstw. I tak liczba pracujących według stanu na koniec roku 2001 w małych przedsiębiorstwach zaliczanych do sektora rynkowego spadła w stosunku do końca roku poprzedniego o 2,1%, a przeciętna liczba pracujących wzrosła o 5,3%. W przypadku średnich przedsiębiorstw analogiczna różnica była już dalece mniejsza (liczba pracujących na koniec roku – spadek o 6%, liczba przeciętna – spadek o 2,1%), a w przypadku firm dużych – zupełnie minimalna (odpowiednio spadek o 8,8% oraz spadek o 9,6%). Zjawisko to ma oczywiście racjonalne wyjaśnienie. Szacując wielkość przeciętnego zatrudnienia bierze się pod uwagę także pracowników sezonowych zatrudnianych np. w okresie urlopowym czy w sezonie budowlanym oraz osoby pracujące na częściach etatów, dla których dane przedsiębiorstwo nie jest głównym miejscem pracy¹³ (części etatów przelicza się na etaty pełne). Te różne formy doraźnego zatrudnienia są najbardziej popularne w małych przedsiębiorstwach i dlatego właśnie tam dynamika liczby pracujących według stanu na koniec roku i przeciętnej liczby pracujących różnią się od siebie najbardziej.

¹³ W przypadku liczby pracujących według stanu na koniec roku uwzględnia się niepełnozatrudnionych jedynie wtedy, gdy określone miejsce pracy jest ich podstawowym źródłem zarobkowania. Liczba pracowników wg stanu na koniec roku wyrażona jest w osobach fizycznych, a więc niepełnego wymiaru godzin pracy nie przelicza się na części pełnych etatów.

Różnicę między wspomnianymi wyżej wartościami dwóch wskaźników dynamiki charakteryzującymi w nieco odmienny sposób sytuację na rynku pracy trzeba interpretować w ten sposób, że przedsiębiorstwa, zwłaszcza małe, rezygnują coraz częściej, w ramach obniżki kosztów, z zatrudniania stałych pracowników, natomiast w okresie szczególnego spiętrzenia prac, mającego zwykle charakter sezonowy, zatrudniają pracowników jedynie na pewien okres. Takie okresowe zatrudnianie pracowników zdarza się tym częściej, im popyt na produkty i usługi przedsiębiorstw staje się słabszy. W latach, gdy popyt jest niewielki, sezonowe zatrudnianie nie wynika bowiem tylko np. z naturalnych pór roku, lecz również z okresowego braku zamówień na wykonanie odpowiednich robót na rzecz klientów. Takie postępowanie przedsiębiorców jest bez wątpienia racjonalne z ich punktu widzenia, lecz z drugiej strony łagodzi tylko w niewielkim stopniu trudności występujące na rynku pracy. Pracownicy zatrudniani sezonowo mają bowiem przez znaczną część roku status bezrobotnych, a brak stałego zatrudnienia potęguje u nich poczucie tymczasowości i frustrację.

Argumentem na poparcie słuszności powyższego wyjaśnienia przyczyn istnienia różnic między wartościami omawianych wskaźników może być fakt, że wspomniane różnice są z niewielkimi wyjątkami wyraźnie większe w tych sekcjach gospodarki, gdzie w naturalny sposób intensywność prac związana jest z porami roku lub z porami dnia, a także tam, gdzie pewne wykonywane prace nie wymagają posiadania specyficznych kwalifikacji (np. dozór mienia czy sprzątanie budynków w sekcji *Obsługa nieruchomości i firm*). I tak np. w 2001 r. przeciętna liczba pracujących w sekcji *Hotele i restauracje* wzrosła o 2,9%, a więc dynamika przeciętnej liczby pracujących była wyższa niż dynamika liczby pracujących według stanu na koniec roku aż o 7,1 punktu procentowego. Podobnie wysokie różnice obserwowane były także w *Obsłudze nieruchomości i firm; nauce* (wzrost przeciętnej liczby pracujących o 10,7% – różnica 7,1 punktu), *Budownictwie* (spadek o 2,4% – różnica 7 punktów) oraz *Pozostalej działalności usługowej* (spadek o 6,9% – różnica 6,7 punktu) i nieco niższe w *Transporcie, gospodarce magazynowej i łączności* (spadek o 2,5% – różnica 5,6 punktu) oraz w sekcji *Handel i naprawy* (wzrost przeciętnej liczby pracujących o 0,6% – różnica 5,1 punktu procentowego). Natomiast relatywnie niewielkie różnice obserwowane były w *Pośrednictwie finansowym* (wzrost o 4% – różnica 2,9 punktu) czy *Przetwórstwie przemysłowym* (spadek o 3,6% – różnica 2,4 punktu procentowego).

Różnice między wartościami wskaźników dynamiki liczby pracujących według stanu na koniec roku i przeciętnej liczby pracujących można interpretować również w inny sposób, który zresztą nie pozostaje w sprzeczności z interpretacją podaną wyżej. Jeżeli, tak jak w roku 2001, dynamika przeciętnej liczby pracujących była wyraźnie wyższa niż liczby pracujących według stanu na koniec roku, to mogło to oznaczać, że proces redukcji zatrudnienia w przedsiębiorstwach został zintensyfikowany w drugiej połowie lub nawet pod sam koniec wspomnianego roku. Byłaby to więc zarazem oznaka, że przedsiębiorcy nie spodziewają się w roku następnym powrotu sprzyjającej koniunktury gospodarczej, tak jak to rzeczywiście miało miejsce biorąc pod uwagę wstępne oceny wyników gospodarczych w roku 2002.

Tablica 6. Tempo zmian przeciętnej liczby pracujących w latach 1996–2001 (rok poprzedni = 100%)

Wyszczególnienie	ogółem						przedsiębiorstwa małe*						przedsiębiorstwa średnie**						przedsiębiorstwa duże***					
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	1996	1997	1998	1999	2000	2001	1996	1997	1998	1999	2000	2001	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Ogółem	101,0	104,0	103,3	96,6	97,0	99,3	103,9	106,6	108,6	106,6	106,6	108,6	104,1	106,8	103,1	104,0	99,5	95,0	96,8	99,9	97,5	94,9	92,9	90,7
sektor publiczny	96,7	89,5	96,0	95,2	93,3	91,7	109,8	89,7	100,6	101,3	106,5	116,5	99,7	100,1	98,7	101,4	95,8	93,1	93,7	85,9	94,1	91,3	89,2	84,5
sektor prywatny	105,3	117,4	108,4	97,5	99,2	103,6	103,0	109,4	109,7	93,8	98,2	106,8	110,1	115,1	107,9	106,6	102,8	96,7	110,9	154,5	104,7	101,7	100,5	100,5
C – Górnictwo i kopalnictwo	95,2	94,1	93,0	87,1	88,4	92,6	87,7	84,4	118,5	101,6	118,5	94,5	108,1	107,5	108,0	144,1	75,9	96,9	95,0	93,9	91,8	84,5	88,5	92,3
sektor publiczny	95,3	91,9	91,9	85,4	81,2	91,0	90,0	33,3	133,3	100,0	191,7	34,8	93,5	96,6	108,9	160,7	52,0	94,1	95,4	92,3	91,4	83,7	81,8	91,6
sektor prywatny	91,5	166,4	113,5	111,9	168,6	101,0	86,0	121,6	115,6	101,9	101,9	118,5	145,8	125,7	129,5	126,3	108,3	98,7	70,0	254,3	104,5	108,6	246,5	98,0
D – Przetwórstwo przemysłowe	99,7	101,0	99,8	93,0	94,2	96,4	96,8	102,3	103,4	90,9	95,2	104,2	107,3	112,0	105,3	103,8	90,9	97,4	99,2	95,9	94,8	89,2	89,8	89,2
sektor publiczny	90,2	60,4	83,9	85,1	82,4	77,7	75,2	78,2	53,7	87,0	96,3	80,6	89,3	89,1	87,7	101,5	90,4	90,0	92,5	96,0	85,5	81,8	79,8	74,2
sektor prywatny	106,2	124,5	104,3	94,7	96,6	99,7	99,7	103,6	105,4	91,0	95,2	104,7	113,1	117,9	108,7	104,1	102,5	98,4	114,0	167,7	100,4	93,0	94,0	94,9
E – Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz i wodę	99,8	100,2	96,2	95,9	97,2	97,0	531,0	31,2	99,0	87,7	107,3	111,9	107,9	101,3	103,6	104,5	101,4	99,4	75,9	125,0	94,3	94,5	95,1	94,9
sektor publiczny	93,3	99,6	95,3	93,1	96,9	93,7	634,4	26,9	93,1	84,1	104,9	112,5	106,5	99,3	103,7	101,2	100,9	96,8	75,4	125,5	93,8	94,5	94,6	91,6
sektor prywatny	115,2	114,0	114,6	110,1	101,2	143,4	113,0	126,9	127,3	100,0	114,3	110,0	118,8	115,8	103,0	125,0	103,5	112,5	110,7	100,0	125,8	94,9	81,1	286,7
F – Budownictwo	100,2	107,7	105,9	96,0	94,1	97,6	101,1	109,3	94,9	95,1	106,6	101,4	106,6	104,0	104,3	96,8	87,5	96,9	100,1	97,5	99,9	87,5	80,4	80,4
sektor publiczny	82,8	62,3	91,8	96,7	80,3	83,5	84,5	85,0	86,3	123,3	90,6	92,7	85,8	89,2	91,1	96,2	76,1	78,2	80,5	38,7	95,0	88,5	82,6	87,0
sektor prywatny	104,2	115,8	107,2	96,0	95,3	98,6	101,9	111,8	109,7	94,4	95,1	106,8	107,6	112,8	108,4	106,1	101,0	88,9	109,9	135,9	97,9	90,2	88,3	79,4
G – Handel i naprawy	102,3	107,6	107,8	97,1	98,1	100,6	102,3	107,9	108,3	95,3	97,0	101,8	104,2	108,9	102,5	104,2	99,4	95,3	99,2	103,1	110,5	104,6	106,0	98,2
sektor publiczny	86,6	81,0	73,8	84,2	81,4	85,1	81,7	83,5	90,7	138,5	50,0	101,8	90,7	87,9	82,2	85,3	83,5	86,2	86,0	78,0	67,0	69,9	95,8	85,5
sektor prywatny	103,2	109,0	109,0	97,4	98,5	100,9	102,5	108,1	108,4	95,1	97,3	101,8	105,9	111,2	104,3	105,5	100,2	95,7	109,0	117,9	127,4	111,7	107,3	99,6
H – Hotele i restauracje	102,4	104,5	108,1	94,5	101,6	102,9	102,1	104,4	106,9	91,0	101,4	106,3	108,3	111,1	123,1	107,9	100,0	95,5	101,4	102,3	108,5	111,5	104,1	87,2
sektor publiczny	98,6	95,8	82,6	65,4	87,9	94,5	97,1	96,0	72,4	80,1	84,8	93,6	97,2	100,0	105,7	134,2	86,3	95,5	102,1	94,5	97,8	23,7	106,3	97,1
sektor prywatny	103,7	107,3	115,3	100,4	103,4	103,9	103,3	106,2	113,8	92,4	103,2	107,5	113,9	115,9	129,5	100,0	105,5	95,5	100,0	117,8	125,6	221,3	103,8	85,9
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	101,1	102,8	102,7	95,1	94,9	97,5	109,6	113,7	116,3	98,8	95,4	105,7	102,5	111,1	100,7	103,0	99,0	153,9	98,3	98,0	97,3	92,3	94,0	84,9
sektor publiczny	97,9	97,5	96,1	92,6	93,9	78,8	100,0	101,2	71,4	149,2	117,0	99,0	96,0	103,1	98,2	102,6	97,0	210,6	98,0	97,1	96,5	91,3	68,1	68,1
sektor prywatny	112,0	115,6	116,4	99,4	96,5	126,7	110,0	114,2	118,0	97,7	94,7	106,0	113,2	122,1	106,0	103,5	100,6	98,0	108,7	121,6	115,3	110,7	106,8	319,3
J – Pośrednictwo finansowe	105,9	106,0	107,6	102,7	103,9	104,0	115,0	107,6	129,2	80,1	124,3	123,7	119,6	96,0	120,2	127,0	95,9	100,0	103,6	106,2	103,3	107,3	82,1	94,0
sektor publiczny	102,5	94,3	100,5	83,9	84,5	84,6	105,0	91,7	127,3	78,6	245,5	25,9	107,8	96,4	101,3	98,8	31,3	56,0	102,0	94,3	100,3	83,1	85,0	87,4
sektor prywatny	112,1	125,4	116,6	123,2	110,0	112,4	109,9	108,0	119,1	80,1	121,7	138,1	130,2	100,9	133,6	142,1	119,9	104,2	110,8	156,6	110,9	162,7	102,0	99,0
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	104,5	116,9	113,7	98,8	105,3	110,7	104,0	122,9	115,6	93,5	102,5	118,6	102,2	107,8	101,9	102,4	103,1	97,2	110,1	112,1	124,3	111,1	115,0	105,2
sektor publiczny	101,2	96,5	96,2	98,2	96,4	93,0	104,4	102,4	94,7	96,2	103,3	100,6	95,7	98,7	90,6	92,9	95,5	91,7	106,8	90,9	104,4	105,0	94,0	90,4
sektor prywatny	106,0	125,6	119,4	98,9	107,6	114,8	103,9	125,2	117,5	93,3	102,5	119,9	105,5	116,7	111,2	108,7	107,4	99,9	115,8	146,0	144,1	115,4	128,7	112,3
L – Administracja publiczna	104,5	105,2	101,7	107,3	111,2	108,5	101,0	100,0	108,2	96,9	105,3	115,6	110,6	106,6	96,9	106,9	103,9	103,9	99,3	106,9	103,7	114,7	122,9	109,7
sektor publiczny	104,4	105,1	101,9	107,1	111,2	108,7	101,2	100,0	109,0	95,8	105,1	116,4	110,6	106,4	97,0	106,9	103,8	103,8	99,3	106,9	103,7	114,7	122,9	109,7
sektor prywatny	200,0	183,3	203,3	207,3	500,0	106,7	50,0	200,0	166,7	30,0	466,7	92,9	53,8	—	—	—	300,0	33,3	—	—	—	—	—	—
M – Edukacja	100,6	100,5	103,5	102,4	100,6	98,3	120,5	92,8	114,2	113,4	115,1	148,0	102,1	102,3	102,3	99,1	95,8	82,6	88,4	102,4	99,3	101,8	98,2	84,9
sektor publiczny	99,8	100,5	101,8	102,4	100,3	97,6	117,3	92,0	108,4	119,0	117,5	153,8	102,2	102,3	102,0	98,5	95,4	82,1	88,6	101,9	98,1	101,5	99,2	85,6
sektor prywatny	124,3	101,3	146,7	102,8	107,2	109,1	139,7	96,6	142,0	93,9	104,7	119,2	90,7	105,1	136,6	145,6	121,7	105,0	60,9	178,6	212,0	117,0	101,6	58,7
N – Ochrona zdrowia	100,7	101,3	101,7	95,6	93,4	96,5	119,4	110,4	113,4	91,4	112,6	116,6	98,1	98,5	105,9	100,8	90,3	96,2	99,1	96,6	99,2	96,6	94,2	87,5
sektor publiczny	99,9	99,9	100,4	96,5	90,1	90,3	116,9	103,8	113,2	93,8	106,3	100,9	98,2	100,0	105,9	109,1	99,5	88,3	97,2	99,0	96,4	94,3	83,4	87,3
sektor prywatny	110,2	117,6	113,6	88,5	123,8	138,1	124,6	123,2	113,7	87,5	123,4	140,0	103,1	73,3	98,6	113,2	125,6	118,5	5,4	225,0	233,3	47,6	140,0	142,9

cd. tabl. 6

Wyszczególnienie	ogółem						przedsiębiorstwa małe*						przedsiębiorstwa średnie**						przedsiębiorstwa duże***					
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	1996	1997	1998	1999	2000	2001	1996	1997	1998	1999	2000	2001	1996	1997	1998	1999	2000	2001
	O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidual.	103,3	110,5	98,4	106,2	98,6	93,1	106,5	109,9	104,6	100,1	100,4	97,2	98,0	105,8	94,8	109,7	99,7	92,0	99,2	121,0	78,6	131,7	89,6
sektor publiczny	99,2	100,6	98,0	99,8	99,3	93,9	101,7	99,5	96,3	100,3	99,8	92,1	98,7	100,5	98,3	99,0	99,1	96,2	103,4	103,4	96,3	100,4	98,3	92,7
sektor prywatny	106,6	117,8	98,6	110,2	98,2	92,6	108,6	114,2	106,8	100,1	100,6	98,9	96,3	120,4	86,6	138,1	100,6	84,2	104,5	138,9	65,2	166,0	83,8	62,9
Sektor tynkowy (sekcje C–K oraz O)	101,0	104,6	103,5	95,7	96,3	99,2	102,7	107,1	108,2	94,1	97,6	105,3	104,7	109,3	103,9	104,7	99,8	97,9	97,5	99,7	97,3	93,6	92,5	90,4
sektor publiczny	94,2	81,5	91,6	89,8	87,9	84,9	106,1	77,5	83,3	98,5	97,7	92,4	93,8	95,0	93,1	99,5	90,5	103,7	93,1	79,6	92,1	87,0	86,2	79,3
sektor prywatny	105,2	117,5	108,2	97,6	98,8	103,0	102,5	109,2	109,5	93,9	97,6	105,8	110,2	115,6	107,9	106,4	102,5	96,5	112,0	154,4	104,5	101,7	99,1	100,7
Sektor z przewagą usług niernynkowych (sekcje L,M,N)	101,3	101,7	102,4	100,3	99,6	99,8	115,7	102,4	112,6	99,2	112,1	127,8	103,2	102,5	101,6	102,7	98,7	89,3	94,7	100,9	98,2	99,0	94,0	91,7
sektor publiczny	100,7	101,1	101,2	100,8	98,4	97,5	112,6	98,6	110,5	102,5	110,3	125,6	103,3	102,8	101,5	102,3	98,2	88,7	95,3	100,7	97,8	99,0	93,9	91,9
sektor prywatny	114,0	113,5	121,0	93,5	118,2	128,7	128,5	116,4	119,2	89,9	118,0	134,2	99,3	82,9	111,2	127,8	124,7	110,8	18,6	188,9	217,6	97,3	106,9	74,0

* W latach 1996–1998 do 50 zatrudnionych, od roku 1999 do 49 zatrudnionych.

** W latach 1996–1998 od 51 do 250 zatrudnionych, od roku 1999 od 50 do 249 zatrudnionych.

*** W latach 1996–1998 powyżej 250 zatrudnionych, od roku 1999 powyżej 249 zatrudnionych.

Przedstawione powyżej wielkości dotyczące przeciętnej liczby pracujących nie obejmują osób zatrudnionych w tzw. szarej strefie gospodarczej. Według szacunków GUS¹⁴, przeciętna liczba pracujących w szarej strefie wyniosła w 2001 r. około 399 tys. osób (por. tablica 7 poniżej) i była wyższa niż rok wcześniej o 2,6%. Tak więc mimo dość radykalnego pogorszenia się koniunktury gospodarczej w 2001 r. nie nastąpiło bardziej radykalne przeniesienie przez przedsiębiorców ich działalności do szarej strefy gospodarczej.

Tablica 7. Pracujący w szarej strefie gospodarczej w latach 1999–2001

Wyszczególnienie	w tys. osób			rok poprzedni = 100%	
	1999	2000	2001	2000	2001
Ogółem	368	389	399	105,7	102,6
Przetwórstwo przemysłowe	56	58	60	103,6	103,4
Budownictwo	80	92	93	115,0	101,1
Handel i naprawy	202	201	209	99,5	104,0
Hotele i restauracje	6	6	7	100,0	116,7
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	12	14	14	116,7	100,0
Obsługa nieruchomości i firm; nauka	8	10	10	125,0	100,0
Ochrona zdrowia	2	4	4	200,0	100,0
Pozostała działalność usługowa	2	4	2	200,0	50,0

Podstawowa liczba pracujących w szarej strefie znajdowała zatrudnienie w trzech rodzajach działalności gospodarczej: *Handlu i naprawach* (209 tys. osób w 2001 r., czyli 52,4% pracujących w szarej strefie), *Budownictwie* (odpowiednio 93 tys. osób i 23,3%) oraz w *Przetwórstwie przemysłowym* (60 tys. osób, czyli 15% pracujących w szarej strefie). Pomijając sekcję *Hotele i restauracje*, wzrost liczby pracujących nielegalnie był w 2001 r. najszybszy w sekcji *Handel i naprawy* (o 4%), a następnie w *Przetwórstwie przemysłowym* (o 3,4%). W przypadku *Budownictwa* poważny przyrost liczby osób pracujących nielegalnie (o 15%) nastąpił w 2000 r.

Pracownicy zatrudnieni nielegalnie stanowili w 2001 r. aż 14,7% przeciętnej łącznej liczby pracujących zarówno legalnie jak i nielegalnie w małych przedsiębiorstwach¹⁵ budowlanych. Inaczej mówiąc, w małych przedsiębiorstwach budowlanych zatrudniany był nielegalnie prawie co siódmy pracownik. Analogiczny wskaźnik udziału wynosił w przypadku sekcji *Handel i naprawy* 11,2%, a w *Przetwórstwie przemysłowym* 5,9%. W pozostałych sekcjach, gdzie szara strefa była obecna, udział zatrudnionych nielegalnie w ogólnej liczbie pracujących w małych przedsiębiorstwach nie przekraczał poziomu 5%, a we wszystkich rozpatrywanych sekcjach łącznie był równy 8,1%, czyli nieco mniej niż w roku 2000, kiedy to osiągnął wielkość 8,4%.

¹⁴ Przedstawiona niżej liczba pracujących w szarej strefie (389 tys. osób w 2000 r.) różni się zasadniczo od podanej w poprzedniej edycji opracowania na temat stanu sektora MSP (743 tys. osób). W latach poprzednich do grupy osób pracujących w szarej strefie zaliczano omyłkowo osoby zatrudnione w jednostkach budżetowych prowadzących działalność z zakresu obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Błąd ten można było skorygować dopiero po ukazaniu się *Rocznika Statystycznego 2002*, w którym po raz pierwszy dane na temat liczby pracujących łącznie z szarą strefą (tabl. 14 (559) na s. 564) przedstawione zostały przez GUS w dostatecznie przejrzysty sposób.

¹⁵ Analizując wielkość i znaczenie szarej strefy w poszczególnych dziedzinach gospodarki przyjmuje się, że zjawisko nielegalnego zatrudniania pracowników występuje głównie w grupie małych przedsiębiorstw. Również istniejące potencjalnie całe przedsiębiorstwa, funkcjonujące bez wymaganej rejestracji, nie mogą mieć dużych rozmiarów.

3. Wartość dodana brutto w przedsiębiorstwach różnej wielkości

3.1. Uwagi ogólne

W naszych poprzednich publikacjach omówiliśmy szeroko problemy związane z wykorzystaniem takich kategorii, jak produkt krajowy brutto (PKB) i wartość dodana brutto do oceny roli i znaczenia sektora MSP w gospodarce. Pisaliśmy tam m.in., że udział MSP w wartości dodanej wytworzonej w kraju charakteryzuje lepiej ich potencjał i znaczenie dla gospodarki niż ich udział w PKB. PKB jest bowiem sumą wartości dodanej brutto wytworzonej we wszystkich sekcjach gospodarki powiększoną o cła i inne opłaty importowe oraz tzw. podatki od produktów, w tym VAT i podatek akcyzowy, a pomniejszoną o dotacje. Ze wspomnianych składników PKB tylko wartość dodaną brutto i dotacje podmiotowe można rozdzielić między poszczególne sekcje gospodarki, a w ich ramach – między przedsiębiorstwa różnej wielkości. Nie można jednak tego uczynić w przypadku ceł i podatków. Dlatego udział małych i średnich przedsiębiorstw w PKB jest w rzeczywistości relacją wartości dodanej wytworzonej przez MSP do ogólnej wartości PKB. Wskaźnik ten nie pokazuje rzeczywistego znaczenia MSP dla gospodarki, ponieważ np. VAT, wchodzący w skład PKB, powstaje w różnych stadiach gospodarki, w tym odprowadzany jest do budżetu przez jednostki małe i średnie. Nie bierze się tego jednak pod uwagę określając udział tych jednostek w PKB. Do oceny faktycznego znaczenia MSP dla gospodarki lepiej posługiwać się ich udziałem w wartości dodanej brutto, nie mówiąc o tym, że wspomniany udział jest jedynym miernikiem oceny roli, jaką MSP odgrywają w poszczególnych sekcjach gospodarki, ponieważ w przypadku sekcji taka kategoria, jak PKB nie ma w ogóle zastosowania.

Wartość dodaną brutto w cenach bieżących, wytworzoną w latach 2000 i 2001 w poszczególnych sekcjach i przedsiębiorstwach różnej wielkości, podajemy odpowiednio w tablicach 6 i 7 w Załączniku 1, natomiast informację na temat struktury PKB i wartości dodanej w latach 2000 i 2001 – w tablicach 8 i 9 zamieszczonych poniżej w tekście opracowania. Porównując wielkości dotyczące 2000 roku z informacją podawaną przez nas wcześniej dla tego roku¹⁶ łatwo zauważyć, że różnią się one od siebie dość znacznie, ponieważ GUS nie tylko skorygował dane dotyczące wielkości PKB za lata poprzednie, ale wprowadził również pewne modyfikacje do metod szacunku PKB począwszy od 2001 r. (w celu zapewnienia porównywalności dane za rok 2000 zostały przeliczone przez GUS ponownie zgodnie ze zmodyfikowaną metodologią).

¹⁶ Por. np.: *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2000–2001*, PARP, Warszawa 2002, tabl. 3 w Aneksie 1 na s. 326.

Tablica 8. Struktura produktu krajowego brutto i wartości dodanej brutto wytworzonej w przedsiębiorstwach w 2000 r. z uwzględnieniem szarej strefy gospodarczej (w %)

Wyszczególnienie	Ogółem PKB	w tym wartość dodana brutto wytworzona przez przedsiębiorstwa* (bez sekcji A i B)													
		małe (0-49 zatr.)						średnie (50-249 zatr.)						duże (pow. 249 zatr.)	
		z tego			w tym do 9 zatr.			z tego			z tego			z tego	
		razem	sektor publiczny	sektor prywatny	razem	sektor publiczny	sektor prywatny	razem	sektor publiczny	sektor prywatny	razem	sektor publiczny	sektor prywatny		
Ogółem	69,3	39,0	0,4	38,6	30,6	0,0	30,6	9,5	1,4	8,1	20,8	10,0	10,8		
Ogółem bez sekcji A i B	100,0	56,3	0,6	55,7	44,2	0,1	44,1	13,8	2,1	11,7	29,9	14,4	15,5		
C. Przemysł i Górnictwo	100,0	24,3	0,4	23,9	13,6	0,0	13,6	16,5	2,5	14,0	59,2	28,3	30,9		
D. i kopalnictwo przemysłowe	100,0	2,0	0,3	1,7	0,9	0,0	0,9	5,5	2,0	3,5	92,5	73,7	18,8		
E. Wywarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	100,0	3,9	2,0	1,9	1,3	0,0	1,3	11,7	9,2	2,5	84,4	82,6	1,8		
F. Budownictwo	100,0	61,6	0,3	61,3	45,9	0,1	45,8	21,1	1,8	19,3	17,3	0,9	16,4		
G. Handel i naprawy	100,0	84,6	0,3	84,3	72,6	0,0	72,6	8,7	0,4	8,3	6,7	0,7	6,0		
H. Hotele i restauracje	100,0	76,9	0,8	76,1	48,4	0,0	48,4	6,4	1,3	5,1	16,7	1,9	14,8		
I. Transport, gospodarka magazynowa i łączność	100,0	35,8	0,4	35,4	29,7	0,0	29,7	6,9	2,6	4,3	57,3	47,5	9,8		
J. Pośrednictwo finansowe	100,0	47,8	2,9	44,9	16,6	0,0	16,6	38,0	11,7	26,3	14,2	2,1	12,1		
K. Obsługa nieruchomości i firm; nauka	100,0	77,9	1,1	76,8	67,8	0,2	67,6	13,3	1,9	11,4	8,8	3,8	5,0		
M. Edukacja	100,0	92,7	2,3	90,4	37,0	0,0	37,0	6,7	1,2	5,5	0,6	-	0,6		
N. Ochrona zdrowia i opieka społeczna	100,0	84,7	0,6	84,1	72,2	0,0	72,2	7,7	1,8	5,9	7,6	6,8	0,8		
O. Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	100,0	76,0	1,1	74,9	68,4	0,1	68,3	6,2	2,9	3,3	17,8	12,8	5,0		

* Przedsiębiorstwa: państwowe, komunalne, zagraniczne oraz stanowiące własność organizacji społecznych i fundacji; państwowe jednostki organizacyjne (bez szkół wyższych i jednostek sił zbrojnych), spółdzielnie, spółki (akcyjne, z ograniczoną odpowiedzialnością, jawne, komandytowe, komandytowo-akcyjne, partnerskie, cywilne), a także zakłady osób fizycznych prowadzące działalność gospodarczą z wyłączeniem indywidualnych gospodarstw rolnych. Do klasy przedsiębiorstw nie są tu natomiast zaliczane: jednostki budżetowe, zakłady budżetowe, gospodarstwa pomocnicze zakładów budżetowych, środki specjalne i fundusze celowe, organizacje społeczne, partie polityczne, związki zawodowe, stowarzyszenia, fundacje, organizacje wyznaniowe oraz szkoły wyższe i indywidualne gospodarstwa rolne.

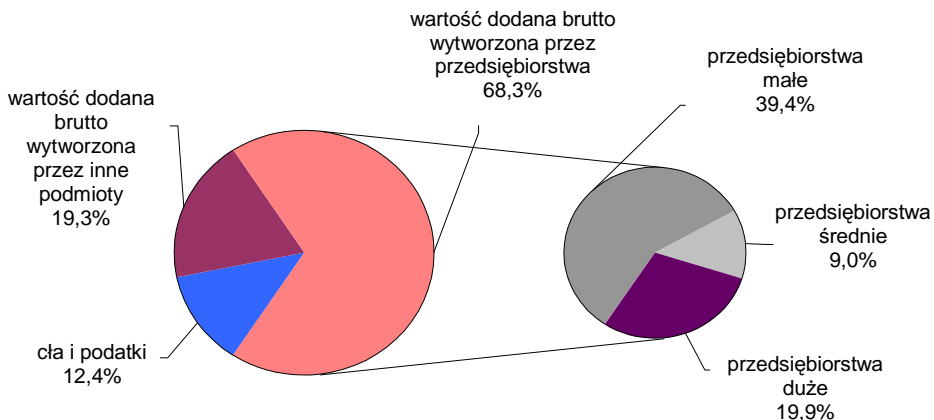
Tablica 9. Struktura produktu krajowego brutto i wartości dodanej brutto wytworzonej w przedsiębiorstwach w 2001 r. z uwzględnieniem szarej strefy gospodarczej (w %)

Wyszczególnienie	Ogółem PKB	w tym wartość dodana brutto wytworzona przez przedsiębiorstwa* (bez sekcji A i B)													
		z tego przedsiębiorstwa													
		mate (0-49 zatr.)				w tym do 9 zatr.				średnie (50-249 zatr.)				duże (pow. 249 zatr.)	
		razem	sektor publiczny	sektor prywatny	razem	sektor publiczny	sektor prywatny	razem	sektor publiczny	sektor prywatny	razem	sektor publiczny	sektor prywatny	razem	sektor publiczny
Ogółem	100,0	39,4	0,4	39,0	0,0	30,9	9,0	1,3	7,7	19,9	7,8	12,1	29,2	11,4	17,8
Ogółem bez sekcji A i B	100,0	57,6	0,6	57,0	0,0	45,4	13,2	1,9	11,3	29,2	11,4	11,4	29,2	11,4	17,8
C-D+E. Przemysł	100,0	22,9	0,6	22,3	0,0	12,7	17,9	2,5	15,4	59,2	24,5	34,7	59,2	24,5	34,7
C. Górnictwo i kopalnictwo	100,0	1,6	0,2	1,4	0,0	0,5	4,0	1,9	2,1	94,4	84,6	9,8	94,4	84,6	9,8
D. Przetwórstwo przemysłowe	100,0	29,3	0,3	29,0	0,0	16,4	20,9	1,2	19,7	49,8	5,9	43,9	49,8	5,9	43,9
E. Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	100,0	4,7	2,2	2,5	0,0	1,6	11,8	9,4	2,4	83,5	79,2	4,3	83,5	79,2	4,3
F. Budownictwo	100,0	72,0	0,4	71,6	0,1	51,9	15,8	1,4	14,4	12,2	0,8	11,4	12,2	0,8	11,4
G. Handel i naprawy	100,0	83,8	0,4	83,4	0,0	72,4	8,6	0,5	8,1	7,6	0,7	6,9	7,6	0,7	6,9
H. Hotele i restauracje	100,0	74,7	0,7	74,0	0,0	50,2	8,3	1,4	6,9	17,0	2,0	15,0	17,0	2,0	15,0
I. Transport, gospodarka magazynowa i łączność	100,0	37,4	0,3	37,1	0,0	29,7	7,5	2,9	4,6	55,1	27,7	27,4	55,1	27,7	27,4
J. Pośrednictwo finansowe	100,0	40,0	0,1	39,9	0,0	15,4	35,0	9,8	25,2	25,0	6,7	18,3	25,0	6,7	18,3
K. Obsługa nieruchomości i firm; nauka	100,0	79,5	0,9	78,6	0,2	67,6	11,9	1,6	10,3	8,6	3,1	5,5	8,6	3,1	5,5
M. Edukacja	100,0	94,3	0,5	93,8	0,0	34,9	4,8	0,6	4,2	0,9	-	0,9	0,9	-	0,9
N. Ochrona zdrowia i opieka społeczna	100,0	83,4	0,5	82,9	0,0	69,4	7,8	2,3	5,5	8,8	5,9	2,9	8,8	5,9	2,9
O. Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	100,0	78,3	1,0	77,3	0,0	72,4	6,1	2,5	3,6	15,6	11,4	4,2	15,6	11,4	4,2

* Przedsiębiorstwa: państwowe, komunalne, zagraniczne oraz stanowiące własność organizacji społecznych i fundacji; państwowe jednostki organizacyjne (bez szkół wyższych i jednostek sił zbrojnych), spółdzielnie, spółki (akcyjne, z ograniczoną odpowiedzialnością, jawne, komandytowe, komandytowo-akcyjne, partnerskie, cywilne), a także zakłady osób fizycznych prowadzące działalność gospodarczą z wyłączeniem indywidualnych gospodarstw rolnych. Do klasy przedsiębiorstw nie są tu natomiast zaliczane: jednostki budżetowe, zakłady budżetowe, gospodarstwa pomocnicze zakładów budżetowych, środki specjalne i fundusze celowe, organizacje społeczne, partie polityczne, związki zawodowe, stowarzyszenia, fundacje, organizacje wyznaniowe oraz szkoły wyższe i indywidualne gospodarstwa rolne.

3.2. Struktura PKB w latach 2000–2001

Wartość PKB z uwzględnieniem szarej strefy wyniosła w 2000 r. 712 321,5 mln zł. Z tej kwoty 622 840,3 mln zł, czyli 87,4%, przypadło na wartość dodaną brutto a 12,6% – na cła i podatki netto. W 2001 roku wartość PKB była natomiast równa 749 311,0 mln zł, w tym wartość dodana brutto osiągnęła wielkość 656 047,7 mln zł, czyli 87,6% ogółu PKB. Wartość dodana brutto wytwarzana była jednak nie tylko w przedsiębiorstwach, ale również np. w gospodarstwach rolnych oraz tzw. jednostkach budżetowych. W 2000 roku wartość dodana wytworzona przez przedsiębiorstwa wynosiła 499 137,8 mln zł i stanowiła 80,1% ogólnej sumy wartości dodanej wytworzonej w kraju. Rok później przedsiębiorstwa wytworzyły wartość dodaną w wysokości 516 113,7 mln zł, czyli 78,7% ogólnej sumy wartości dodanej. W naszym opracowaniu zajmujemy się jednak nie wszystkimi przedsiębiorstwami, a tylko tymi poza sekcją A (*Rolnictwo i leśnictwo*) oraz B (*Rybolówstwo i rybactwo*). Wartość dodana brutto wytworzona w 2000 r. przez przedsiębiorstwa oprócz sekcji A i B była równa 494 228,4 mln zł, co stanowiło 69,3% PKB oraz 79,4% ogólnej sumy wartości dodanej. Natomiast w 2001 roku przedsiębiorstwa, poza sekcjami A i B, wytworzyły wartość dodaną brutto na kwotę 511 075,2 mln zł, a więc 68,3% PKB i 77,9% krajowej wartości dodanej.

Wykres 9. Struktura PKB w 2001 r.

Wartość dodana wytworzona przez MSP w 2000 roku (bez sekcji A i B) wynosiła 345 987,7 mln zł, a więc była równa 48,5% PKB oraz 55,5% ogólnej sumy wartości dodanej wytworzonej przez wszystkie podmioty gospodarcze, to jest zarówno przedsiębiorstwa, jednostki budżetowe i gospodarstwa rolne. Małe przedsiębiorstwa wytworzyły 39% PKB oraz 44,6% wartości dodanej brutto, a średnie odpowiednio 9,5% oraz 10,9%. W 2001 roku wartość dodana brutto wytworzona przez MSP należące do wszystkich sekcji gospodarki oprócz A i B wyniosła 362 040,1 mln zł. Udział MSP w PKB był równy 48,4%, z czego 39,4% przypadło na firmy małe, a 9% na średnie. Udział MSP w ogólnej kwocie wartości dodanej brutto wyniósł natomiast 55,2%, z tego małych 44,9% i średnich 10,3%. Jak więc widać, udział MSP zarówno w PKB, jak i w wartości dodanej brutto był w obu porównywalnych latach praktycznie taki

sam (różnice mieszczą się w granicach błędu statystycznego). Charakterystyczne jest jednak, że małe firmy zwiększyły w 2001 r. swój udział w PKB i w wartości dodanej brutto ogółem (odpowiednio o 0,4 punktu procentowego i o 0,3 punktu), natomiast średnie zmniejszyły swój udział (odpowiednio o 0,5 i 0,6 punktu). Taka tendencja wystąpiła po raz pierwszy w 2000 r., podczas gdy we wcześniejszym okresie 1995–1999 udziały firm małych oraz średnich zarówno w PKB, jak i w wartości dodanej systematycznie rosły. Nowym zjawiskiem w 2001 r., nie obserwowanym nigdy przedtem w całym okresie od połowy lat dziewięćdziesiątych¹⁷, był natomiast spadek bezwzględnej wartości dodanej brutto wytworzonej przez przedsiębiorstwa średniej wielkości (z 68 168,9 mln zł w 2000 r. do 67 295,3 mln zł, czyli o 1,3% w cenach bieżących). Bardzo istotne jest przy tym, że spadek wartości dodanej brutto odnotowały w 2001 r. nie tylko średnie przedsiębiorstwa zaliczane do sektora publicznego, ale także do prywatnego, głównie w sekcji *Budownictwo*.

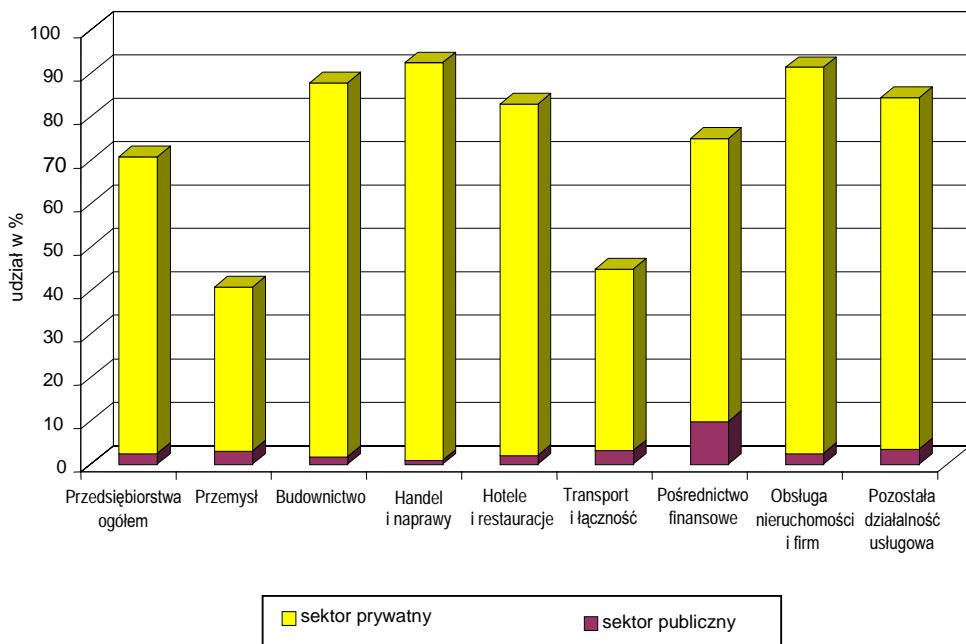
W 2001 r. udział MSP zaliczanych do sektora publicznego w tworzeniu PKB wynosił 1,7% i był bardzo podobny, jak rok wcześniej (1,8%). Zmniejszył się natomiast nadal udział dużych firm sektora publicznego w PKB (z 10% w 2000 r. do 7,8% w 2001 r.), aczkolwiek pewien wpływ na tak wysoki spadek, jaki był obserwowany w 2001 r., miała prywatyzacja jednej z największych firm państwowych, czyli Telekomunikacji Polskiej S.A. Łączny udział w PKB wszystkich przedsiębiorstw należących do sektora publicznego zmalał w 2001 r. po raz pierwszy do poziomu poniżej 10%. Był więc ponad trzykrotnie mniejszy niż samych tylko prywatnych firm zatrudniających do 9 osób, które w 2001 r. wytworzyły 30,9% PKB.

3.3. Udział MSP w tworzeniu wartości dodanej brutto

Przyjąwszy za 100% wartość dodaną brutto wytworzoną przez przedsiębiorstwa poza *Rolnictwem i leśnictwem* oraz *Rybołówstwem i rybactwem*, udział MSP w tej kwocie wyniósł w 2001 r. 70,8% i był wyższy niż rok wcześniej o 0,7 punktu procentowego. Ten wzrost udziału dokonał się dzięki wynikom przedsiębiorstw małych, które w 2001 r. wytworzyły 57,6% wartości dodanej brutto uzyskanej przez przedsiębiorstwa wobec 56,3% w roku 2000. Natomiast udział firm średnich zmniejszył się z 13,8% do 13,2% głównie ze względu na niekorzystne wyniki firm średnich w *Budownictwie*, o czym już była mowa wcześniej oraz przejście niektórych firm średnich do grupy dużych w *Pośrednictwie finansowym* po ich połączeniu w większe przedsiębiorstwa.

Na dwanaście rozpatrywanych sekcji gospodarki wzrost udziału MSP w wartości dodanej wytwarzanej przez przedsiębiorstwa wykazywała w 2001 r. ich połowa. Były to sekcje: *Przetwórstwo przemysłowe* (udział MSP w 2000 r. równy 49%, rok później 50,2%), *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę* (odpowiednio 15,6% oraz 16,5%), *Budownictwo* (82,7% i 87,8%), *Transport, gospodarka magazynowa i łączność* (42,7% oraz 44,9%), *Obsługa nieruchomości i firm; nauka* (91,2% i 91,4%) oraz *Pozostała działalność usługowa* (82,2% i 84,4% odpowiednio w latach 2000 oraz 2001). Spośród tych dziedzin gospodarki, wzrost udziału zarówno małych, jak i średnich przedsiębiorstw obserwowany był tylko w sekcjach *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę* oraz *Transport, gospodarka*

¹⁷ W pierwszej połowie lat dziewięćdziesiątych nie były przeprowadzane szacunki wartości dodanej w przedsiębiorstwach różnej wielkości.

Wykres 10. Udział wartości dodanej brutto wytworzonej w 2001 r. przez MSP w poszczególnych sekcjach gospodarki (w %)

magazynowa i łączność. W Przetwórstwie przemysłowym wzrósł jedynie udział firm średnich, natomiast w sekcjach: *Budownictwo*, *Obsługa nieruchomości i firm*; *nauka* oraz *Pozostała działalność usługowa* – tylko małych. Udział małych firm w sekcji *Budownictwo* zwiększył się aż o 10,4 punktu procentowego (z 61,6% w 2000 r. do 72% rok później), czemu jednak towarzyszył wysoki, bo wynoszący 5,3 punktu spadek udziału przedsiębiorstw średniej wielkości (z 21,1% do 15,8%) spowodowany przejściem niektórych firm z grupy wyższej do niższej w wyniku redukcji zatrudnienia.

Udział MSP w wytwarzaniu wartości dodanej brutto zmniejszył się między rokiem 2000 a 2001 także w sześciu sekcjach: *Górnictwo i kopalnictwo* (udział MSP w 2000 r. równy 7,5%, rok później 5,6%), *Handel i naprawy* (odpowiednio 93,3% oraz 92,4%), *Hotele i restauracje* (83,3% i 83%), *Pośrednictwo finansowe* (85,8% i 75%), *Edukacja* (99,4% oraz 99,1%), a także *Ochrona zdrowia* (udział 92,4% w roku 2000 i 91,2% w roku 2001). Oprócz *Górnictwa i kopalnictwa* i *Pośrednictwa finansowego*, gdzie spadki udziału MSP spowodowane były przejściem niektórych rozwijających się lub łączonych firm z grupy średnich do dużych, zmniejszenie się wspomnianego udziału w pozostałych czterech wymienionych sekcjach było relatywnie niewielkie. Na osobny komentarz zasługuje tu sekcja *Handel i naprawy*, gdzie mimo rozwoju sieci hipermarketów, udział małych przedsiębiorstw w wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie przedsiębiorstwa łącznie zmniejszył się między rokiem 2000 a 2001 tylko z 84,6% do 83,8%, a udział średnich z 8,7% do 8,6%. Podobne minimalne spadki udziału małych firm obserwuje się tu od kilku lat, co zdaje się przeczyć obiegowym opiniom, że wejście na polski rynek dużych zagranicznych przedsiębiorstw doprowadziło do całkowitej ruiny drobny handel krajowy.

3.4. Wartość dodana brutto na pracującego w sektorze prywatnym

W 2001 r. wartość dodana brutto przypadająca na pracującego w sektorze prywatnym (z uwzględnieniem szarej strefy gospodarczej¹⁸ poza *Rolnictwem i leśnictwem* oraz *Rybołówstwem i rybactwem*) wyniosła 57,2 tys. zł, z tego w przedsiębiorstwach małych 59 tys. zł, średnich 44,7 tys. zł i dużych 62 tys. zł. Szacując w cenach stałych¹⁹, wartość dodana brutto na pracującego w całym sektorze prywatnym spadła w 2001 r. o 0,4%, w firmach małych o nieco ponad 4%, w średnich wyraźnie mniej, bo o około 1,5% i tylko duże przedsiębiorstwa odnotowały wzrost wartości dodanej brutto na pracującego o około 13%.

Tablica 10. Wartość dodana brutto na pracującego w przedsiębiorstwach prywatnych różnej wielkości oraz jej dynamika (ceny stałe; rok poprzedni = 100%) według sekcji gospodarki w 2001 r.

Sekcje gospodarki	wartość dodana brutto na pracującego w tys. zł				rok 2000 = 100% (ceny stałe)			
	przedsiębiorstwa				przedsiębiorstwa			
	ogółem	małe	średnie	duże	ogółem	małe	średnie	duże
Ogółem (bez sekcji A i B)	57,2	59,0	44,7	62,0	99,6	95,7	98,6	112,8
Przemysł	46,6	34,2	38,5	69,3	103,7	88,1	110,1	115,6
Górnictwo i kopalnictwo	52,6	33,3	41,3	61,2	48,3	60,1	53,6	46,9
Przetwórstwo przemysłowe	46,1	33,8	38,2	69,0	109,1	90,8	115,9	123,6
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	91,4	109,6	58,0	118,3	107,3	112,2	92,6	89,1
Budownictwo	51,9	54,0	41,3	55,6	93,1	101,0	76,6	79,9
Handel i naprawy	57,7	60,1	44,3	51,7	101,4	99,6	104,5	119,2
Hotele i restauracje	36,2	33,4	42,2	55,0	97,4	91,6	143,6	119,1
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	75,8	60,9	60,8	120,7	113,0	100,7	110,6	90,5
Pośrednictwo finansowe	51,0	60,7	129,0	23,4	84,9	61,2	87,6	146,2
Obsługa nieruchomości i firm; nauka	101,8	129,2	70,2	31,7	93,4	90,5	95,9	103,2
Edukacja	50,2	63,9	11,4	6,6	98,1	91,1	76,1	241,4
Ochrona zdrowia	19,6	19,5	16,1	53,3	79,3	76,9	85,5	277,1
Pozostała działalność usługowa	56,4	63,9	20,7	33,5	103,1	97,6	120,3	125,2

Analizując różnice między wartością dodaną przypadającą na pracującego w prywatnych przedsiębiorstwach małych, średnich i dużych według sekcji gospodarki trzeba wziąć pod uwagę kilka okoliczności. W kilku sekcjach gospodarki, jak: *Górnictwo*

¹⁸ Wykorzystano tu oszacowaną w ZBSE GUS i PAN przeciętną liczbę pracujących w sektorze prywatnym ogółem i w podstawowych sekcjach gospodarki uwzględniającą pracujących w tzw. szarej strefie. Wyniki tego szacunku przedstawione były w paragrafie 2.4.

¹⁹ Do przeliczenia tempa wzrostu wartości dodanej brutto na pracującego z cen bieżących w stałe wykorzystano indeksy cen (tzw. deflatory wartości dodanej brutto) oszacowane na podstawie informacji podanych przez GUS w *Rocznikach Statystycznych* dotyczących nominalnego i realnego tempa wzrostu PKB. Indeksy cen wykorzystane w omawianych tu obliczeniach są różne dla poszczególnych sekcji gospodarki. Z braku odpowiedniej informacji musieliśmy jednak przyjąć, że w ramach sekcji indeksy te są jednakowe dla przedsiębiorstw małych, średnich i dużych, co z pewnością jest daleko idącym uproszczeniem.

i kopalnictwo, Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę oraz Edukacja i Ochrona zdrowia, sektor prywatny jest jeszcze stosunkowo słaby i pozostaje w cieniu nadal potężnych jednostek sektora publicznego. Funkcjonujące tam firmy prywatne, przede wszystkim średnie i duże, znajdują się ciągle w stanie tworzenia. Dlatego takie zdawałoby się drobne fakty, jak np.: prywatyzacja jednej lub kilku firm państwowych, oddanie do użytku nowego zakładu w prywatnym przedsiębiorstwie lub zmiana stanu zatrudnienia powodująca przejście danej jednostki z pewnej grupy do innej według wielkości, mogą spowodować tam zasadniczą zmianę wielkości wskaźników dotyczących poszczególnych grup przedsiębiorstw we wspomnianych sekcjach. Uwaga ta stosuje się nie tylko do wartości dodanej brutto na pracującego, ale także innych wskaźników, w tym wskaźników dynamiki i struktury, omawianych dalej w tym opracowaniu.

Z kolei w takich dziedzinach gospodarki, jak: *Hotele i restauracje, Obsługa nieruchomości i firm; nauka czy Pozostała działalność usługowa*, firmy małe prowadzą najczęściej zupełnie odmienny rodzaj działalności niż średnie, a tym bardziej duże. Tak np. w ostatniej z wymienionych sekcji firmy średnie i duże to z jednej strony jednostki zajmujące się oczyszczaniem miast, ale także usługami z dziedziny kultury (np. stacje radiowe i telewizyjne czy kina), podczas gdy małe firmy oferują np. usługi z dziedziny komfortu fizycznego (np. salony kosmetyczne i salony masażu czy siłownie) obok występujących tam także niewielkich zakładów fryzjerskich, pralni i zakładów pogrzebowych. Dlatego w sekcjach omawianych obecnie mamy często do czynienia ze zjawiskiem pozornie trudnym do racjonalnego wytłumaczenia polegającym na tym, że małe firmy osiągają nieraz kilkakrotnie wyższą wartość dodaną brutto na pracującego niż przedsiębiorstwa średnie i duże (np. w *Obsłudze nieruchomości i firm; nauce* – małe ponad cztery razy większą niż duże).

Inaczej rzecz się przedstawia w tradycyjnych sekcjach gospodarki, gdzie sektor prywatny już zdecydowanie zdominował sektor publiczny. Tak np. w *Przetwórstwie przemysłowym* wartość dodana brutto na pracującego w dużych przedsiębiorstwach była w 2001 r. ponad dwukrotnie wyższa niż w małych. W dodatku różnica ta zdaje się nadal powiększać²⁰, ponieważ wartość dodana na pracującego w dużej firmie zwiększyła się we wspomnianym roku (ceny stałe) o prawie 24%, podczas gdy w małych przedsiębiorstwach zmniejszyła się o ponad 9%, a w średnich wzrosła o prawie 16%. Szybki wzrost wartości dodanej brutto na pracującego w dużych prywatnych firmach przemysłowych tłumaczyć trzeba, z jednej strony, trwającą tam od kilku lat redukcją zatrudnienia, związaną z racjonalizacją zarządzania oraz wprowadzaniem bardziej wydajnej technologii, a z drugiej strony – stopniowym zwiększaniem odpisów amortyzacyjnych, który jest efektem poważnego wzrostu nakładów inwestycyjnych prze-

²⁰ Wartość dodana brutto ogółem w małych prywatnych firmach zaliczanych do *Przetwórstwa przemysłowego* zmniejszyła się w 2001 r. (ceny stałe) o około 5%, a w prywatnych średnich i dużych wzrosła odpowiednio o prawie 14% i 17,5%. Ten stosunkowo wysoki przyrost wartości dodanej brutto wytworzonej przez średnie i duże przedsiębiorstwa spowodowany był m.in. faktem, że tzw. deflator wartości dodanej miał tu wielkość około 96% (tempo wzrostu wartości dodanej brutto w 2001 r. liczone w cenach bieżących było niższe niż tempo wyrażone w cenach stałych). W 2001 r. przeciętna liczba pracujących (z uwzględnieniem szarej strefy) wzrosła w małych firmach o około 4,5%, podczas gdy w średnich zmniejszyła się o około 1,5%, a w dużych spadła aż o ponad 5%.

znaczonych na powiększenie zasobu środków trwałych, jaki tam miał miejsce w przeszłości²¹.

W *Budownictwie* wartość dodana brutto na pracującego w małych i dużych firmach była w 2001 r. bardzo zbliżona do siebie, a w średnich dość znacznie niższa niż w tych obu grupach przedsiębiorstw wspomnianych wcześniej. Jest to jednak efektem pogłębiającego się od 1999 r. kryzysu w budownictwie spowodowanego zmniejszaniem nakładów inwestycyjnych²². Skutki tego kryzysu odczuły najsilniej firmy średniej wielkości, gdzie wartość dodana brutto na pracującego zmniejszyła się w 2001 r. o ponad 23%, ale także firmy duże, gdzie wartość dodana na pracującego zmniejszyła się o ponad 20%. Pozornie najlepsza sytuacja występowała w grupie firm małych, gdzie wartość dodana brutto na pracującego utrzymała się w 2001 r. na poziomie roku poprzedniego. Jednakże, jak podawaliśmy wcześniej, redukcja zamówień na prace budowlane doprowadziła w 2001 r. do poważnego spadku liczby małych przedsiębiorstw budowlanych i zmniejszenia się liczby pracujących na pełnych etatach, w odróżnieniu od liczby pracowników zatrudnianych sezonowo. Dlatego nie można twierdzić, że kryzys nie dotknął także małych firm budowlanych; po prostu przejawy tego kryzysu były inne niż w przedsiębiorstwach średnich i dużych.

W sekcji *Handel i naprawy* wartość dodana brutto na pracującego w małych przedsiębiorstwach była w 2001 r. nadal wyższa niż w średnich i dużych. Jednakże różnice te będą najprawdopodobniej stopniowo zniwelowane. Szereg dużych firm handlowych pozostających nadal w stadium rozwoju nie osiągnęła bowiem jeszcze planowanego docelowego poziomu obrotów. Świadczy o tym m.in. fakt, że wartość dodana brutto na pracującego w dużych prywatnych firmach handlowych zwiększyła się w 1999 r. skokowo o ponad 24% (przeciętna liczba pracujących o ponad 11,5%), by w roku następnym nieznacznie spaść (głównie w wyniku nadal silnego wzrostu przeciętnej liczby pracujących o prawie 7,5%), a następnie zwiększyć się ponownie w 2001 r. o ponad 19% (liczba pracujących w latach 2000 i 2001 praktycznie nie zmieniła się). Spowodowane to było wchodzeniem na polski rynek nowych dużych zagranicznych firm handlowych, które w momencie wejścia wykazywały wysokie zatrudnienie w stosunku do obrotów i zaniżały poziom wartości dodanej na pracującego całej grupy dużych firm, a następnie dochodząc do planowanego poziomu obrotów podwyższały

²¹ Duże firmy, określane często w fachowej literaturze nazwą *price makers*, w większości przypadków same wyznaczają ceny na swoje wyroby i usługi, a ustalając wysokość cen biorą pod uwagę zwiększające się odpisy amortyzacyjne. Dlatego wzrost odpisów amortyzacyjnych może mieć wpływ na zwiększenie się wartości dodanej brutto wytwarzanej przez te przedsiębiorstwa. Natomiast mniejsze przedsiębiorstwa (tzw. *price takers*) dostosowują się do cen ustalanych na rynku. Wzrost odpisów amortyzacyjnych będących elementem kosztów przedsiębiorstwa powoduje tu spadek zysków, czyli innego podstawowego składnika wartości dodanej brutto. Inaczej mówiąc, wzrost amortyzacji i spadek zysków wzajemnie się znoszą, a więc wzrost odpisów amortyzacyjnych nie ma wpływu na wartość dodaną brutto wytwarzaną przez mniejsze przedsiębiorstwa.

²² W małych prywatnych firmach należących do sekcji *Budownictwo* wartość dodana brutto ogółem zwiększyła się (ceny stałe) o 7%, a w prywatnych średnich i dużych zmniejszyła się odpowiednio o około 32% i 36,5%. Przeciętna liczba pracujących w małych prywatnych firmach (z uwzględnieniem szarej strefy) wzrosła o prawie 6%, a w średnich i dużych spadła, lecz znacznie wolniej niż wartość dodana brutto ogółem (odpowiednio o ponad 11% i ponad 20%).

tę wartość w następnych latach. Wartość brutto na pracującego w małych prywatnych firmach handlowych utrzymała się w 2001 r. na poziomie z roku poprzedniego (przeciętna liczba pracujących z uwzględnieniem szarej strefy wzrosła tu o nieco ponad 2%). Jak już jednak mówiliśmy wcześniej, okupione to zostało zmniejszeniem liczby małych placówek handlowych, z tym że spadek liczby małych firm handlowych nie był tak silny, jak spadek liczby małych przedsiębiorstw budowlanych.

Wreszcie w *Transporcie, gospodarce magazynowej i łączności* wartość dodana brutto na pracującego w firmach dużych, mimo spadku w 2001 r. o prawie 10%, była nadal dwukrotnie wyższa niż w przedsiębiorstwach małych i średnich. Nierównomierne tempo zmian wartości dodanej na pracującego w prywatnych firmach różnej wielkości wynika tu także po części z faktu, że prowadzą one odmienną działalność gospodarczą. Szybki wzrost wspomnianej wartości w firmach średnich jest najprawdopodobniej konsekwencją dynamicznego rozwoju telefonii komórkowej. Natomiast spadek wartości dodanej brutto na pracującego w firmach dużych miał chyba raczej „statystyczny” charakter i związany był z przejściem do sektora prywatnego Telekomunikacji Polskiej S.A., która rok wcześniej zaliczana była jeszcze do sektora publicznego. Co się zaś tyczy małych firm, to utrzymanie wartości dodanej na poziomie z roku poprzedniego okupione było również, jak w przypadku *Budownictwa i Handlu*, upadkiem wielu konkurujących ze sobą przedsiębiorstw, aczkolwiek przeciętna liczba pracujących z uwzględnieniem zatrudnionych sezonowo i nielegalnie zwiększyła się tu w 2001 r. (o ponad 5,5%).

4. Sytuacja finansowa MSP

4.1. Udziały przychodów MSP w przychodach ogółem

W 2001 r. przychody przedsiębiorstw ogółem ze sprzedaży produktów towarów i materiałów (bez *Rolnictwa i leśnictwa, Rybołówstwa i rybactwa* oraz *Administracji publicznej*) osiągnęły wielkość około 1 596 338,1 mln zł (por. tablica 4 w Załączniku 2) wobec 1 602 122,6 mln zł w roku 2000 r. Udział małych firm w tej ogólnej kwocie wyniósł w 2001 r. 43% i był mniejszy o 0,4 punktu procentowego niż rok wcześniej (por. tablica 12 w tekście poniżej). Udział średnich przedsiębiorstw utrzymał się na tym samym poziomie jak rok wcześniej i wyniósł 20,8%, a więc MSP łącznie zmniejszyły swój udział w przychodach przedsiębiorstw ogółem o 0,4 punktu do poziomu 63,8%.

Przychody przedsiębiorstw ogółem były w roku 2001 niższe niż w roku 2000 o 0,4% (por. tablica 11 poniżej). Za spadek ten odpowiedzialne są głównie firmy sektora publicznego, gdzie przychody zmniejszyły się aż o 16,1%, czego nie był w stanie zrekompensować wzrost przychodów w sektorze prywatnym, który wyniósł tylko 2,9%. Wartości wskaźników dynamiki przychodów są trudne do porównywania, zwłaszcza w dłuższym okresie, gdyż przychody wyrażone są w cenach bieżących, a w latach dziewięćdziesiątych tempo inflacji w Polsce było relatywnie bardzo wysokie. Jednakże mimo wspomnianych zastrzeżeń nie można bagatelizować faktu, że w 2001 r. wartość wskaźnika dynamiki przychodów przedsiębiorstw ogółem była ujemna po raz pierwszy od 1995 r. (czyli od roku, od którego począwszy przeprowadzane są systematyczne badania polskich przedsiębiorstw), a przychody w sektorze publicznym spadły aż o kilkanaście procent, co tylko częściowo jest efektem prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych przeprowadzonej w 2001 r. na większą skalę jedynie w sekcji *Transport, gospodarka magazynowa i łączność* (chodzi tu o sprzedaż akcji Telekomunikacji Polskiej SA).

Tablica 11. Dynamika przychodów przedsiębiorstw według sekcji gospodarki w latach 2000–2001 (rok poprzedni = 100%)

Sekcje gospodarki	Przedsiębiorstwa							
	ogółem		małe		średnie		duże	
	2000	2001	2000	2001	2000	2001	2000	2001
Ogółem	114,6	99,6	116,5	99,0	113,0	99,4	113,4	100,6
Górnictwo i kopalnictwo	106,6	99,9	110,9	111,0	88,1	152,6	108,0	95,9
Przetwórstwo przemysłowe	113,2	98,8	111,9	100,9	113,4	105,9	113,6	95,3
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	107,1	114,0	143,4	127,7	116,0	122,1	105,5	112,7
Budownictwo	107,0	93,4	107,9	95,8	108,8	89,6	103,3	93,2
Handel i naprawy	114,1	97,6	112,9	97,9	113,9	93,1	119,5	102,9
Hotele i restauracje	108,3	106,0	105,2	113,1	113,6	102,2	114,3	90,4
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	116,2	111,6	113,6	115,2	122,1	103,4	116,7	111,1
Pośrednictwo finansowe	163,2	92,9	183,2	92,2	×	×	×	×
Obsługa nieruchomości i firm; nauka	123,1	102,4	126,6	98,2	117,2	107,0	121,1	109,8
Edukacja	120,0	97,1	115,0	97,3	×	×	×	×
Ochrona zdrowia	146,3	144,5	150,2	146,1	157,3	144,0	109,8	128,7
Pozostała działalność usługowa	126,7	94,3	150,8	86,0	105,4	104,9	115,5	99,2

Tablica 12. Udziały przychodów przedsiębiorstw różnej wielkości w ogólnej wielkości przychodów przedsiębiorstw należących do poszczególnych sekcji EKD w latach 2000 i 2001 (przychody w sekcji EKD ogółem = 100%)

Wyszczególnienie	2000				2001			
	ogółem	l. zatr. do 49	l. zatr. 50-249	l. zatr. >249	ogółem	l. zatr. do 49	l. zatr. 50-249	l. zatr. >249
Ogółem	100,0	43,4	20,8	35,8	100,0	43,0	20,8	36,2
sektor publiczny	17,2	0,5	2,0	14,7	14,5	0,4	2,1	12,0
sektor prywatny	82,8	42,9	18,8	21,1	85,5	42,6	18,7	24,2
C – Górnictwo i kopalnictwo	100,0	2,7	6,4	90,9	100,0	3,1	9,7	87,2
sektor publiczny	72,0	0,2	2,1	69,7	74,8	0,2	5,4	69,2
sektor prywatny	28,0	2,5	4,3	21,2	25,2	2,9	4,3	18,0
D – Przetwórstwo przemysłowe	100,0	18,8	22,5	58,7	100,0	19,2	24,1	56,7
sektor publiczny	20,3	0,2	2,0	18,1	12,5	0,2	2,0	10,3
sektor prywatny	79,7	18,6	20,5	40,6	87,5	19,0	22,1	46,4
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	100,0	2,2	10,6	87,2	100,0	2,5	11,3	86,2
sektor publiczny	96,7	1,3	9,1	86,3	93,8	0,8	9,7	83,3
sektor prywatny	3,3	0,9	1,5	0,9	6,2	1,7	1,6	2,9
F – Budownictwo	100,0	46,5	29,2	24,3	100,0	47,7	28,0	24,3
sektor publiczny	4,0	0,4	2,4	1,2	3,4	0,4	1,9	1,1
sektor prywatny	96,0	46,1	26,8	23,1	96,6	47,3	26,1	23,2
G – Handel i naprawy	100,0	62,3	21,9	15,8	100,0	62,5	20,9	16,6
sektor publiczny	3,9	0,5	0,9	2,5	3,7	0,5	0,8	2,4
sektor prywatny	96,1	61,8	21,0	13,3	96,3	62,0	20,1	14,2
H – Hotele i restauracje	100,0	63,5	10,2	26,3	100,0	67,8	9,9	22,3
sektor publiczny	5,4	0,8	1,3	3,3	5,4	0,9	1,9	2,6
sektor prywatny	94,6	62,7	8,9	23,0	94,6	66,9	8,0	19,7
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	100,0	30,9	10,4	58,7	100,0	32,0	9,6	58,4
sektor publiczny	46,5	0,6	2,6	43,3	28,4	0,6	2,4	25,4
sektor prywatny	53,5	30,3	7,8	15,4	71,6	31,4	7,2	33,0
J – Pośrednictwo finansowe	100,0	88,1	x	x	100,0	87,4	x	x
sektor publiczny	1,0	0,2	x	x	1,0	0,5	x	x
sektor prywatny	99,0	87,9	x	x	99,0	86,9	x	x
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	100,0	57,5	26,5	16,0	100,0	55,1	27,7	17,2
sektor publiczny	9,5	1,0	2,9	5,6	9,5	1,3	3,0	5,2
sektor prywatny	90,5	56,5	23,6	10,4	90,5	53,8	24,7	12,0
M – Edukacja	100,0	85,2	x	x	100,0	85,4	x	x
sektor publiczny	4,4	2,4	x	x	1,6	0,5	x	x
sektor prywatny	95,6	82,8	x	x	98,4	84,9	x	x
N – Ochrona zdrowia	100,0	83,5	8,3	8,2	100,0	84,4	8,3	7,3
sektor publiczny	9,8	0,5	1,9	7,4	7,4	0,4	2,1	4,9
sektor prywatny	90,2	83,0	6,4	0,8	92,6	84,0	6,2	2,4
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	100,0	44,3	16,3	39,4	100,0	40,4	18,2	41,4
sektor publiczny	32,6	1,5	5,8	25,3	35,1	1,7	6,2	27,2
sektor prywatny	67,4	42,8	10,5	14,1	64,9	38,7	12,0	14,2

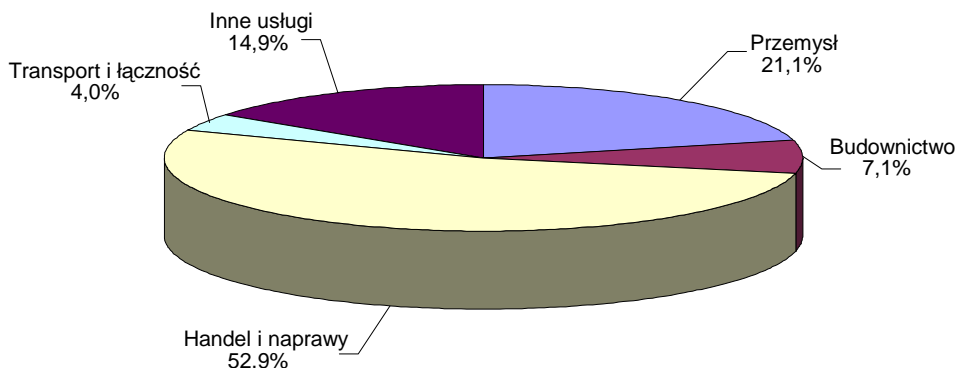
Tablica 13. Struktura przychodów wg sekcji gospodarki w latach 2000–2001 (wielkość przychodów przedsiębiorstw różnej wielkości ogółem = 100%)

Wyszczególnienie	ogółem		I. zatr. 0–249		I. zatr. 0–49		I. zatr. 50–249		I. zatr. pow. 249	
	2000	2001	2000	2001	2000	2001	2000	2001	2000	2001
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
sektor publiczny	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
sektor prywatny	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
C – Górnictwo i kopalnictwo	1,7	1,7	0,2	0,3	0,1	0,1	0,5	0,8	4,3	4,1
sektor publiczny	7,1	8,7	1,6	3,7	0,9	0,7	1,7	4,4	8,0	9,8
sektor prywatny	0,6	0,5	0,2	0,2	0,1	0,1	0,4	0,4	1,7	1,3
D – Przetwórstwo przemysłowe	29,1	28,9	18,7	19,6	12,6	12,9	31,4	33,5	47,7	45,1
sektor publiczny	34,4	24,7	26,0	24,8	12,8	11,2	29,2	27,9	35,7	24,7
sektor prywatny	28,1	29,6	18,5	19,4	12,6	13,0	31,7	34,1	56,1	55,3
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	4,8	5,4	0,9	1,2	0,2	0,3	2,4	3,0	11,6	13,0
sektor publiczny	26,7	35,2	20,1	22,5	13,2	9,6	21,7	25,4	27,8	37,9
sektor prywatny	0,2	0,4	0,2	0,3	0,1	0,2	0,4	0,5	0,2	0,7
F – Budownictwo	6,3	5,9	7,5	7,1	6,8	6,6	8,9	8,0	4,3	4,0
sektor publiczny	1,4	1,4	7,1	5,5	4,9	5,2	7,6	5,6	0,5	0,5
sektor prywatny	7,4	6,7	7,5	7,1	6,8	6,6	9,0	8,3	6,9	5,7
G – Handel i naprawy	41,2	40,6	54,2	52,9	59,5	58,8	43,4	40,6	18,3	18,6
sektor publiczny	9,3	10,3	22,7	19,6	41,3	39,9	18,3	15,0	7,1	8,3
sektor prywatny	47,8	45,6	55,4	54,2	59,7	59,0	46,0	43,4	26,1	23,8
H – Hotele i restauracje	0,7	0,7	0,8	0,9	1,0	1,2	0,3	0,3	0,5	0,5
sektor publiczny	0,2	0,3	0,6	0,8	1,2	1,4	0,5	0,7	0,2	0,2
sektor prywatny	0,8	0,8	0,8	0,9	1,0	1,1	0,3	0,3	0,7	0,6
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	5,5	6,2	3,6	4,0	3,9	4,6	2,8	2,9	9,0	10,0
sektor publiczny	14,9	12,1	7,3	7,4	6,9	7,6	7,3	7,3	16,2	13,1
sektor prywatny	3,6	5,2	3,4	3,9	3,9	4,6	2,3	2,4	4,0	8,4
J – Pośrednictwo finansowe	2,7	2,5	x	x	5,5	5,1	x	x	x	x
sektor publiczny	0,2	0,2	x	x	1,2	2,8	x	x	x	x
sektor prywatny	3,2	2,9	x	x	5,5	5,1	x	x	x	x
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	6,2	6,3	8,1	8,2	8,2	8,1	7,9	8,5	2,8	3,0
sektor publiczny	3,4	4,1	9,7	10,7	12,8	17,0	9,0	9,3	2,3	2,8
sektor prywatny	6,8	6,7	8,0	8,1	8,1	8,0	7,8	8,4	3,1	3,1
M – Edukacja	0,2	0,2	x	x	0,3	0,3	x	x	x	x
sektor publiczny	0,0	0,0	x	x	0,8	0,2	x	x	x	x
sektor prywatny	0,2	0,2	x	x	0,3	0,3	x	x	x	x
N – Ochrona zdrowia	0,4	0,5	0,5	0,8	0,7	1,0	0,1	0,2	0,1	0,1
sektor publiczny	0,2	0,3	0,3	0,5	0,3	0,4	0,3	0,5	0,2	0,2
sektor prywatny	0,4	0,6	0,5	0,8	0,7	1,0	0,1	0,2	0,0	0,1
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	1,2	1,1	1,1	1,0	1,2	1,0	0,9	1,0	1,3	1,3
sektor publiczny	2,2	2,7	3,4	3,4	3,7	4,0	3,4	3,3	2,0	2,5
sektor prywatny	0,9	0,8	1,0	0,9	1,2	1,0	0,6	0,7	0,8	0,6

Na dwanaście rozpatrywanych sekcji gospodarki, przychody spadły w 2001 r. w siedmiu. Najsilniej, bo o 7,1% zmniejszyły się przychody w sekcji *Pośrednictwo finansowe*, a następnie w sekcjach: *Budownictwo* (o 6,6%), *Pozostała działalność usługowa* (o 5,7%), *Edukacja* (o 2,9%), *Handel i naprawy* (2,4%), *Przetwórstwo przemysłowe*

słowe (o 1,2%) oraz *Górnictwo i kopalnictwo* (o 0,1%). Jak więc widać, spadek przychodów wystąpił głównie w tych sekcjach, gdzie poprzednio sygnalizowany był spadek liczby przedsiębiorstw aktywnych i zatrudnienia. Za wspomniany spadek przychodów odpowiedzialne są w różnych sekcjach różne grupy przedsiębiorstw według wielkości. I tak np. w sekcjach *Pośrednictwo finansowe* oraz *Pozostała działalność usługowa* największy spadek przychodów obserwowany był w grupie przedsiębiorstw małych (odpowiednio o 7,8% oraz o 14%), w *Budownictwie* oraz w *Handlu i naprawach* – w grupie firm średniej wielkości (odpowiednio o 11,4% oraz o 6,9%), natomiast w *Górnictwie i kopalnictwie* oraz *Przetwórstwie przemysłowym* – w grupie przedsiębiorstw dużych (o 4,1% oraz 4,7%).

Przychody zwiększyły się w 2001 r. w pięciu sekcjach: *Ochrona zdrowia* (wzrost aż o 44,5%), *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną gaz i wodę* (o 14%), *Transport, gospodarka magazynowa i łączność* (o 11,6%), *Hotele i restauracje* (o 6%) oraz *Obsługa nieruchomości i firm; nauka* (wzrost o 2,4%). Wzrost przychodów w sekcjach *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną gaz i wodę* oraz *Transport, gospodarka magazynowa i łączność* spowodowany był jednak najprawdopodobniej w znacznej mierze podwyżkami cen za dostarczane produkty i świadczone usługi. Natomiast wzrost przychodów w *Ochronie zdrowia* oraz sekcji *Obsługa nieruchomości i firm; nauka* korespondował w pełni ze stwierdzonym wcześniej wzrostem liczby przedsiębiorstw aktywnych i zatrudnienia.

Wykres 11. Struktura przychodów MSP w 2001 r. (w %)

Struktura przychodów MSP według sekcji gospodarki nie uległa w 2001 r. poważniejszym zmianom w porównaniu z rokiem poprzednim (por. tablica 13 zamieszczona w tekście opracowania). Najbardziej istotna zmiana to spadek udziału w ogólnych przychodach sektora MSP małych i średnich przedsiębiorstw zaliczanych do sekcji *Handel i naprawy* o kolejne 1,3 punktu procentowego (z 54,2% w 2000 r. do 52,9% w 2001 r.). Spadek udziału MSP zaliczanych do sekcji *Handel i naprawy* w przychodach wszystkich MSP ogółem obserwowany był już wcześniej od szeregu lat. W odróżnieniu od roku 2000, kiedy to spadł o 0,6 punktu procentowego udział przemysłowych MSP w przychodach MSP ogółem, w 2001 r. obserwowany był ponowny wzrost wspomnianego udziału i to aż o 1,3% (z 19,8% do 21,1%), co jednak spowodowane

było głównie przejściem niektórych poprzednio dużych firm przemysłowych do grupy średnich w wyniku spadku zatrudnienia. Zwiększył się także udział przychodów MSP zaliczanych do sekcji *Transport, gospodarka magazynowa i łączność* (z 3,6% do 4%), natomiast zmniejszył się kolejny, drugi rok z rzędu udział małych i średnich firm z sekcji *Budownictwo* (z 7,5% do 7,1%).

W 2001 r. udziały przychodów MSP zaliczanych do sekcji typowo usługowych zmieniły się stosunkowo nieznacznie. Tak np. udział przychodów małych i średnich przedsiębiorstw zaliczanych do sekcji *Obsługa nieruchomości i firm; nauka* zwiększył się tylko o 0,1 punktu procentowego (z 8,1% do 8,2%), podczas gdy rok wcześniej wzrost udziału MSP należących do tej sekcji w przychodach wszystkich MSP wyniósł 0,5 punktu i był najwyższy spośród wszystkich rozpatrywanych dziedzin gospodarki. W 2001 r. najwyższy wzrost spośród sekcji usługowych odnotowała *Ochrona zdrowia*, gdzie małe i średnie firmy powiększyły swój udział w przychodach całego sektora MSP o 0,3 punktu procentowego (wzrost udziału z 0,5% w 2000 r. do 0,8% rok później).

4.2. Grupy przedsiębiorstw według wielkości oraz rodzaju prowadzonej księgowości

Jak już była mowa wielokrotnie w naszych poprzednich opracowaniach na temat MSP, przychody ze sprzedaży produktów (usług), towarów i materiałów są jedyną kategorią ekonomiczną, która może być wykorzystana do analizy sytuacji finansowej wszystkich przedsiębiorstw bez względu na ich wielkość i sposób prowadzenia księgowości²³, od czego uzależnione są również metody statystycznego badania poszczególnych rodzajów przedsiębiorstw przez GUS (metoda reprezentacyjna lub badania pełne). Dalsza, bardziej szczegółowa, analiza musi być z konieczności prowadzona dla różnych grup przedsiębiorstw osobno, bez możliwości bezpośredniego porównania aktualnej sytuacji ekonomicznej każdej z tych grup.

Po wprowadzeniu w 1999 r. przez GUS zmian systemu sprawozdawczości statystycznej wyróżnić można trzy grupy przedsiębiorstw ze względu na wielkość i sposób prowadzenia księgowości, a co za tym idzie, metody badania ich sytuacji finansowej. Do pierwszej grupy (por. tablica 14 poniżej) obejmującej 2,5% wszystkich firm aktywnych, zaliczyć można przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 9 osób i prowadzące księgi rachunkowe. Opracowują one roczny bilans i przysyłają go do GUS wraz z tzw. rachunkiem zysków i strat. Sytuacja ekonomiczna tej grupy przedsiębiorstw może być analizowana bardzo dokładnie. Drugą grupę obejmującą stosunkowo nie-

²³ Tak np. do porównywania sytuacji finansowej przedsiębiorstw o różnych formach własności i różnej wielkości nie zawsze można wykorzystać kategorię kosztów, mimo iż dostępna jest informacja na temat wielkości kosztów wszystkich grup przedsiębiorstw. Było to wyjaśnione dokładnie m.in. w opracowaniu pt.: *Stan i rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw w latach 1994–1996*, s. 62–63. Generalnie chodzi o to, że dochody właścicieli przedsiębiorstw nie są zaliczane do kosztów. W małych przedsiębiorstwach różnica między wartością przychodów i kosztów (dochody) jest więc relatywnie bardzo duża i w stosunku procentowym do ogółu przychodów wielokrotnie przekracza podobnie liczony wskaźnik (rentowność obrotu brutto) dla większych przedsiębiorstw.

Tablica 14. Grupy przedsiębiorstw wyróżnione ze względu na wielkość i sposób prowadzenia księgowości oraz metody badania ich sytuacji finansowej przez GUS w 2001 r.

Wielkość przedsiębiorstwa i sposób prowadzenia księgowości	Przysyłane informacje statystyczne	Liczba przedsiębiorstw	Udział (w %)
Przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 9 osób prowadzące księgi handlowe	bilans przedsiębiorstwa oraz tzw. rachunek zysków i strat	41 332 z tego: 25 499 – małych 13 025 – średnich 2 808 – dużych	2,5
Przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 9 osób prowadzące uproszczoną księgowość	tylko informacje o wielkości przychodów i kosztów	14 334 z tego: 13 940 – małych 394 – średnich	0,8
Przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób	przychody i koszty badane metodą reprezentacyjną	1 601 964	96,7
OGÓŁEM		1 657 630	100,0

wiele, bo tylko ok. 0,8% wszystkich jednostek aktywnych tworzą przedsiębiorstwa prowadzące uproszczoną księgowość i zatrudniające powyżej 9 osób. Przysyłają one do GUS jedynie podstawowe informacje finansowe na temat wielkości swoich przychodów i kosztów. Do trzeciej grupy zaliczają się natomiast wszystkie przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób bez względu na ich status prawny i sposób prowadzenia księgowości. Ich udział w zbiorze aktywnych przedsiębiorstw jest dominujący, gdyż wynosi bez mała 97%. Przychody i koszty tych przedsiębiorstw badane są przez GUS metodą reprezentacyjną²⁴.

Poniżej omówiona będzie kolejno sytuacja finansowa najmniejszych przedsiębiorstw o liczbie pracujących do 9 osób, następnie sytuacja przedsiębiorstw prowadzących uproszczoną księgowość i zatrudniających 10–49 osób, a na koniec – przedsiębiorstw prowadzących księgi rachunkowe.

²⁴ W tablicy 14 podano, że liczba tych przedsiębiorstwa wynosiła na koniec 2001 r. 1 601 964. Dla ścisłości musimy jednak dodać, że badania reprezentacyjne potwierdziły istnienie 1 591 637 przedsiębiorstw o liczbie pracujących do 9 osób. Różnica, czyli 10 327 jednostek, to przedsiębiorstwa zatrudniające w 2000 r. ponad 9 osób. Nie były więc uwzględniane w trakcie losowania podmiotów poddanych badaniu reprezentacyjnemu za 2001 r. (nie wchodziły w skład operatu losowania przedsiębiorstw za 2001 r.). Jednostki te zmniejszyły jednak w 2001 r. zatrudnienie do poziomu 9 osób lub mniej. Zobowiązane więc były do przysłania odpowiednich sprawozdań do GUS, zgodnie z instrukcją regulującą tryb postępowania w takich przypadkach.

4.3. Dochody przedsiębiorstw najmniejszych o liczbie pracujących do 9 osób będących własnością osób fizycznych

Liczba przedsiębiorstw będących własnością osób fizycznych i zatrudniających do 9 osób wynosiła w 2001 r. 1 532 167 jednostek²⁵, co stanowiło 92,4% ogólnej liczby przedsiębiorstw aktywnych na koniec tego roku. Dochody (przychody minus koszty) przypadające na firmę wspomnianego typu wzrosły z 26,4 tys. zł w 2000 r. do 28,4 tys. zł w 2001 r., czyli o 7,6% (por. tablica 15).

Dochody w przeliczeniu na przedsiębiorstwo wzrosły aż w dziewięciu na dwanaście rozpatrywanych sekcji. Największy wzrost obserwowany był w sekcji *Ochrona zdrowia* (o 29,5%), a następnie w sekcjach: *Pośrednictwo finansowe* (o 28,1%), *Transport, gospodarka magazynowa i łączność* (o 25,2%), *Górnictwo i kopalnictwo* (o 22,3%), *Przetwórstwo przemysłowe* (o 18,7%) oraz *Hotele i restauracje* (o 14,9%). Relatywnie wolniejszy wzrost dochodów na przedsiębiorstwo miał miejsce w sekcjach: *Budownictwo* (o 7,8%), *Pozostała działalność usługowa* (o 5,3%) oraz *Handel i naprawy* (o 1,1%), natomiast spadek dochodów wystąpił w sekcjach: *Obsługa nieruchomości i firm; nauka* (o 2,4%), *Edukacja* (o 6,5%) oraz *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę* (aż o prawie 43%).

Badając sytuację finansową przedsiębiorstw najmniejszych, będących własnością osób fizycznych, trzeba jednak zwrócić uwagę, że w 2001 r. jedynie w dwóch sekcjach gospodarki: *Ochronie zdrowia* i *Pośrednictwie finansowym* zwiększeniu się dochodów na przedsiębiorstwo towarzyszył wzrost liczby przedsiębiorstw aktywnych. Tak więc jedynie w przypadku tych dwóch sekcji i może jeszcze *Górnictwa i kopalnictwa*, gdzie liczba firm aktywnych zmalała w 2001 r. nieznacznie, można mówić o autentycznym zwiększeniu się popytu na produkty i usługi stymulującym procesy rozwoju odpowiednich dziedzin gospodarki. Natomiast w innych sekcjach, np.: w *Przetwórstwie przemysłowym*, *Budownictwie*, sekcji *Hotele i restauracje*, *Transport, gospodarka magazynowa i łączność*, *Pozostała działalność usługowa* czy *Handel i naprawy*, wzrostowi dochodów na przedsiębiorstwo towarzyszył spadek liczby przedsiębiorstw aktywnych często o 10% lub nawet więcej. Popyt w tych dziedzinach gospodarki był stabilny lub malejący, a wzrost dochodów jednych firm dokonał się tam kosztem wyeliminowania z rynku innych przedsiębiorstw. Firmy, które zwiększyły swoje dochody, zatrudniały niekiedy dodatkowych pracowników co spowodowało, że w niektórych sekcjach wzrosła liczba pracujących w przeliczeniu na najmniejsze przedsiębiorstwo, o czym była już mowa wcześniej. Jednakże w końcowym efekcie ogólna liczba pracujących w firmach najmniejszych zaliczanych do wspomnianych sekcji spadła w 2001 r. w porównaniu z rokiem poprzednim. Z kolei w przypadku sekcji *Obsługa nieruchomości i firm; nauka* popyt na usługi przedsiębiorstw najmniejszych rósł wolniej niż ich liczba, co doprowadziło do spadku dochodów na przedsiębiorstwo, natomiast popyt na wyroby i usługi sekcji *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę* zmniejszył się tak dalece, że w roku 2001 zmalała tam zarówno wielkość przychodów, jak i liczba najmniejszych przedsiębiorstw aktywnych.

²⁵ Dodawszy do tej liczby 59 470 jednostek posiadających osobowość prawną, otrzymamy 1 591 637 najmniejszych firm badanych przez GUS w 2001 r. za pomocą metody reprezentacyjnej (por. przyp. poprzedni).

Tablica 15. Dochody w przeliczeniu na przedsiębiorstwo zatrudniające do 9 osób i będące własnością osób fizycznych według sekcji gospodarki w latach 1999–2001

Sekcje gospodarki	Dochody na przedsiębiorstwo w tys. zł			Dynamika dochodów (rok poprzedni = 100%)		Dynamika liczby przedsiębiorstw (rok poprzedni = 100%)	
	1999	2000	2001	2000	2001	2000	2001
Ogółem	24,1	26,4	28,4	109,5	107,6	96,7	92,4
Górnictwo i kopalnictwo	71,9	49,4	60,4	68,7	122,3	131,2	98,8
Przetwórstwo przemysłowe	27,2	28,4	33,7	104,4	118,7	89,0	89,0
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	21,6	47,5	27,1	219,9	57,1	106,0	80,0
Budownictwo	26,6	31,9	34,4	119,8	107,8	95,5	83,4
Handel i naprawy	26,6	27,0	27,3	101,5	101,1	96,1	92,7
Hotele i restauracje	14,3	11,4	13,1	79,7	114,9	98,3	90,4
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	19,5	21,8	27,3	111,8	125,2	92,8	87,5
Pośrednictwo finansowe	15,1	26,3	33,7	174,2	128,1	89,6	102,7
Obsługa nieruchomości i firm; nauka	30,5	33,5	32,7	109,8	97,6	111,4	103,0
Edukacja	19,7	18,6	17,4	94,4	93,5	102,2	90,4
Ochrona zdrowia	10,9	15,6	20,2	143,1	129,5	101,6	106,0
Pozostała działalność usługowa	10,6	15,2	16,0	143,4	105,3	94,7	81,0

4.4. Dochody przedsiębiorstw prowadzących uproszczoną księgowość o zatrudnieniu 10–49 osób

Przedsiębiorstwa prowadzące uproszczoną księgowość o zatrudnieniu 10–49 osób to także głównie zakłady osób fizycznych i spółki cywilne²⁶. Wielkość przedsiębiorstwa (liczba zatrudnianych osób) ma jednak zasadniczy wpływ na wysokość osiągniętych dochodów w przeliczeniu na przedsiębiorstwo. O ile zakłady osób fizycznych i spółki cywilne o liczbie pracujących do 9 osób osiągnęły w 2001 r. przeciętne dochody równe 28,4 tys. zł, to zatrudniające 10–49 osób – dochody w wysokości 138,4 tys. zł (por. tablica 16 poniżej), a więc prawie pięć razy większe.

Dochody w przeliczeniu na przedsiębiorstwo prowadzące uproszczoną księgowość i zatrudniające 10–49 osób zwiększyły się w 2001 r. tylko o 1,4%. Przyczyną tego był fakt, że w tradycyjnych sekcjach gospodarki, gdzie liczba firm prowadzących uproszczoną księgowość i zatrudniających 10–49 osób jest o wiele większa niż w sekcjach usługowych, dochody na przedsiębiorstwo różniły się w 2001 r. relatywnie bardzo niewiele w porównaniu z rokiem poprzednim. Tak np. w *Przetwórstwie przemysłowym* (w 2001 r. 47,9% ogółu rozpatrywanych obecnie firm) dochody na przedsiębiorstwo były w 2001 r. o 3,1% wyższe niż rok wcześniej, w *Budownictwie* (13,3% ogółu firm) niższe o 4,2%, w *Handlu i naprawach* (14,8% omawianych obecnie jednostek) niższe już stosunkowo bardziej, bo o 10,2%, lecz w *Transporcie, gospodarce*

²⁶ Podmioty posiadające osobowość prawną są zobligowane do prowadzenia pełnej księgowości bez względu na liczbę zatrudnianych osób. Na koniec 2001 r. liczba firm prowadzących uproszczoną księgowość i zatrudniających 10–49 osób wynosiła 13 940 (por. tablica 14 w tekście powyżej).

Tablica 16. Dochody w przeliczeniu na przedsiębiorstwo prowadzące uproszczoną księgowość o liczbie pracujących 10–49 osób w latach 1999–2001 (w tys. zł)

Sektory gospodarki	Dochody na przedsiębiorstwo w tys. zł			Dynamika dochodów (rok poprzedni = 100%)		Dynamika liczby przedsiębiorstw (rok poprzedni = 100%)	
	1999	2000	2001	2000	2001	2000	2001
Ogółem	132,2	136,5	138,4	103,3	101,4	97,5	100,3
Górnictwo i kopalnictwo	157,6	192,9	192,5	122,4	99,8	117,2	82,4
Przetwórstwo przemysłowe	126,1	130,0	134,0	103,1	103,1	96,6	95,1
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	69,6	89,1	58,3	128,0	65,4	125,0	86,7
Budownictwo	159,8	168,0	160,9	105,1	95,8	94,6	88,6
Handel i naprawy	137,8	139,5	125,3	101,2	89,8	91,8	106,1
Hotele i restauracje	86,0	82,8	98,2	96,3	118,6	88,6	103,9
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	131,7	157,8	160,3	119,8	101,6	92,8	97,0
Pośrednictwo finansowe	271,7	157,6	92,7	58,0	58,8	159,4	107,8
Obsługa nieruchomości i firm; nauka	187,4	165,9	168,6	88,5	101,6	93,2	123,0
Edukacja	49,6	89,7	143,2	180,8	159,6	189,1	147,9
Ochrona zdrowia	114,1	135,6	169,4	118,8	124,9	182,6	147,5
Pozostała działalność usługowa	68,3	104,8	121,6	153,4	116,0	113,9	112,2

magazynowej i łączności (2,5% ogółu firm) kształtowały się praktycznie na poziomie roku poprzedniego (wzrost o 1,6%). Nawet w typowo usługowej sekcji *Obsługa nieruchomości i firm; nauka*, gdzie liczba przedsiębiorstw była w 2001 r. równa 5,3% ogółu rozpatrywanych obecnie firm, dochody w przeliczeniu na przedsiębiorstwo wzrosły w 2001 r. tylko o 1,6%, czyli podobnie jak w *Transportie*. Jedynie w trzech sekcjach usługowych, gdzie liczba firm prowadzących uproszczoną księgowość i zatrudniających 10–49 osób jest stosunkowo niewielka, dochody na przedsiębiorstwo wzrosły bardziej dynamicznie: w *Edukacji* o 59,6%, w *Ochronie zdrowia* o 24,9% i w *Pozostałej działalności usługowej* o 16%. Te trzy sekcje grupowały w 2001 r. odpowiednio 1,3%, 6% oraz 1,9% ogółu firm o własnościach wymienionych w tytule tego paragrafu.

Trzeba tu jednak podkreślić, że stosunkowo niewielki wzrost lub niewielki spadek dochodów na przedsiębiorstwo w większości tradycyjnych sekcji gospodarki okupiony był, tak jak w przypadku firm zatrudniających do 9 osób, poważnym zmniejszeniem się liczby przedsiębiorstw. W *Przetwórstwie przemysłowym* liczba firm prowadzących uproszczoną księgowość i zatrudniających 10–49 osób zmniejszyła się w 2001 r. o 4,9%, w *Budownictwie* o 11,4%, a w *Transportie, gospodarce magazynowej i łączności* o 3%. Wzrosła natomiast o 6% liczba przedsiębiorstw w sekcji *Handel i naprawy*, jednakże spowodowane było to m.in. przejściem do tej grupy firm zatrudniających w 2000 r. powyżej 49 osób będących najprawdopodobniej w złej kondycji ekonomicznej, co dodatkowo przyczyniło się do obniżenia dochodów na przedsiębiorstwo w tej sekcji. Wzrosła natomiast i to bardzo poważnie liczba przedsiębiorstw w trzech sekcjach usługowych, które wykazywały w 2001 r. najwyższy wzrost dochodów na przedsiębiorstwo. I tak, w *Edukacji* liczba takich firm zwiększyła się o 47,9%, w *Ochronie zdrowia* o 47,6% i w *Pozostałej działalności usługowej* o 12,2%. W przypadku *Edukacji* oraz *Pozostałej działalności usługowej* do grupy firm zatrudniających powyżej 9 osób weszły w 2001 r. najprawdopodobniej niektóre jednostki zatrudniające wcześniej do 9 osób (badane w 2000 r. metodą reprezentacyjną). Wyjście z grupy firm zatrudniających w 2000 r. do

9 osób tych bardziej dynamicznych jednostek spowodowało tam spadek dochodów przypadających na przedsiębiorstwo, o czym już była mowa w paragrafie poprzednim.

4.5. Sytuacja finansowa przedsiębiorstw prowadzących księgi rachunkowe

Rentowność obrotu brutto i netto

W związku z objęciem w 1999 r. przez GUS badaniami reprezentacyjnymi przedsiębiorstw zatrudniających do 9 osób bez względu na ich formę prawną, a także zmianami przedziałów zatrudnienia wyróżniających firmy małe, średnie i duże, analiza sytuacji finansowej przedsiębiorstw prowadzących księgi rachunkowe może być przeprowadzona jedynie dla jednostek zatrudniających powyżej 9 osób. Zgodnie z tym, małymi przedsiębiorstwami będziemy nazywać w niniejszym paragrafie jednostki zatrudniające 10–49 osób²⁷. Konsekwencją zmian wprowadzonych przez GUS, o których mówiliśmy powyżej, jest również ograniczona możliwość przeprowadzenia porównań sytuacji finansowej MSP w latach 1998–2001 z okresem wcześniejszym, podobnie jak to było w przypadku firm najmniejszych, zatrudniających do 9 osób oraz małych, prowadzących uproszczoną księgowość. Jedynie dane na temat sytuacji finansowej dużych przedsiębiorstw w latach 1998–2001 są w pełni porównywalne z danymi dotyczącymi lat poprzednich.

Podstawową informację na temat sytuacji finansowej przedsiębiorstw różnej wielkości prowadzących pełną księgowość (przysyłających do GUS bilans wraz z tzw. rachunkiem zysków i strat) zawierają tablice²⁸ 18 i 19. Podane tam są wielkości wskaźników rentowności obrotu brutto i netto według rozmiarów firm, sektorów własności i sekcji gospodarki. Dla przypomnienia, wskaźnikiem rentowności obrotu brutto i netto nazywamy wyrażoną w procentach relację odpowiednio wyników finansowych brutto i netto do przychodów z całokształtu działalności. W przedsiębiorstwach prowadzących pełną księgowość różnica przychodów i kosztów z całokształtu działalności przedsiębiorstwa zwie się wynikiem na działalności gospodarczej. Różnica ta, skorygowana o saldo strat i zysków nadzwyczajnych, określana jest wynikiem finansowym brutto. Po pomniejszeniu zaś wyniku finansowego brutto o obowiązkowe obciążenia otrzymujemy wynik finansowy netto²⁹.

²⁷ Ogólna liczba firm prowadzących księgi rachunkowe i zatrudniających powyżej 9 osób wynosiła na koniec 2001 r. 41 332, z tego 25 499 małych, 13 025 średnich i 2 808 dużych (por. tablica 14 w tekście powyżej).

²⁸ Wcześniej w tablicy 17 przedstawiamy wartości tzw. wskaźników poziomu kosztów z całokształtu działalności przedsiębiorstw, definiowanych jako wyrażona w procentach relacja kosztów do przychodów z całokształtu działalności. Tradycyjnie jednak nie omawiamy wartości tych wskaźników, ponieważ ich interpretacja jest w przybliżeniu podobna jak wskaźników rentowności obrotu brutto. Różnią się one głównie sposobem zapisu tej samej treści. Wartość wskaźnika poziomu kosztów równego 100% odpowiada rentowności zerowej, wyższa niż 100% – rentowności ujemnej, a niższa – dodatniej.

²⁹ Informacja na temat podstawowych wielkości charakteryzujących sytuację finansową firm prowadzących księgi rachunkowe i zatrudniających powyżej 9 osób (wielkość przychodów, wyniki finansowe brutto i netto, zyski i straty brutto i netto oraz obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto) przedstawiona jest w Załączniku 1 – tablice 9–17.

Tablica 17. Wskaźniki poziomu kosztów z całokształtu działalności w przedsiębiorstwach różnej wielkości prowadzących księgi rachunkowe i zatrudniających powyżej 9 osób według sektorów własności i sekcji gospodarki w latach 1999–2001 (w %)

Wyszczególnienie	ogółem			I. zatrudn. 10–49			I. zatrudn. 50–249			I. zatrudn. >249		
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	1999	2000	2001	1999	2000	2001
Ogółem	98,7	98,3	99,4	97,8	98,7	99,1	97,5	96,8	98,6	99,8	99,0	99,9
sektor publiczny	100,8	98,9	101,1	103,6	101,4	103,2	98,2	96,7	99,9	101,1	99,2	101,2
sektor prywatny	98,0	98,1	98,9	97,5	98,5	98,9	97,4	96,9	98,4	98,8	98,9	99,3
C – Górnictwo i kopalnictwo	111,8	100,9	99,2	110,0	120,6	128,2	106,6	101,2	101,0	112,3	100,5	98,5
sektor publiczny	112,8	104,8	97,6	147,9	166,0	106,6	115,7	108,3	102,4	112,5	104,2	97,3
sektor prywatny	100,6	89,2	104,6	97,1	96,5	130,2	96,2	96,8	99,1	106,0	87,3	103,7
D – Przetwórstwo przemysłowe	98,5	98,6	99,5	97,6	99,0	99,0	97,7	98,3	98,1	98,9	98,7	100,1
sektor publiczny	101,6	100,4	105,7	116,4	125,5	123,3	109,1	103,1	104,7	100,5	99,8	105,5
sektor prywatny	97,6	98,1	98,5	97,1	98,2	98,3	96,6	97,8	97,5	98,2	98,2	99,0
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	98,9	99,6	99,0	98,7	97,9	102,1	97,5	99,4	98,2	99,1	99,7	99,0
sektor publiczny	99,0	99,7	99,0	97,7	97,1	100,9	97,1	98,8	97,8	99,2	99,8	99,1
sektor prywatny	97,2	98,7	98,1	103,3	102,1	103,7	100,3	103,4	100,7	90,9	90,4	95,5
F – Budownictwo	96,4	97,8	99,7	96,0	97,0	98,3	96,1	97,4	99,1	97,0	98,6	101,0
sektor publiczny	99,6	101,5	102,2	100,6	101,5	98,6	99,8	100,7	103,8	99,0	102,9	100,8
sektor prywatny	96,2	97,5	99,5	95,9	96,9	98,3	95,7	97,1	98,8	96,8	98,4	101,0
G – Handel i naprawy	98,5	97,9	99,1	97,5	98,4	98,3	98,2	95,8	99,0	100,2	100,5	100,1
sektor publiczny	99,5	97,9	99,8	99,6	99,8	100,5	99,4	98,8	101,2	99,6	96,9	99,3
sektor prywatny	98,4	98,0	99,1	97,5	98,4	98,3	98,2	95,6	99,0	100,4	101,2	100,2
H – Hotele i restauracje	94,1	95,1	97,9	98,6	99,7	102,6	98,0	99,3	99,9	91,3	92,3	95,5
sektor publiczny	93,8	96,8	99,3	103,0	105,7	105,8	100,4	100,5	96,6	88,3	92,8	99,3
sektor prywatny	94,1	94,9	97,7	98,1	98,9	102,2	97,5	99,1	100,7	91,7	92,2	95,0
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	101,7	98,9	101,6	101,0	102,6	102,4	103,0	99,6	102,3	101,5	98,3	101,4
sektor publiczny	101,9	96,6	105,6	111,8	97,8	98,2	99,9	97,1	99,9	101,9	96,6	106,2
sektor prywatny	101,3	102,5	98,8	100,0	103,0	102,8	104,2	100,4	103,1	100,3	103,5	96,9
J – Pośrednictwo finansowe	97,3	99,7	101,4	101,9	102,8	106,1	94,0	x	x	88,3	x	x
sektor publiczny	92,6	88,3	100,0	106,6	96,4	135,7	x	x	x	x	x	x
sektor prywatny	98,2	101,4	101,4	101,6	103,3	104,9	x	x	x	x	x	x
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	94,8	95,5	97,6	97,3	96,6	99,3	91,9	93,4	95,5	97,2	98,0	99,2
sektor publiczny	86,3	88,0	92,8	100,7	88,0	94,4	78,2	78,3	91,4	90,7	95,6	93,3
sektor prywatny	97,3	97,5	98,6	97,0	97,3	99,8	95,6	96,7	96,1	101,9	99,5	102,0
M – Edukacja	93,9	93,2	93,2	90,8	91,9	89,5	97,9	x	x	x	x	x
sektor publiczny	82,2	86,2	101,9	82,6	80,1	96,0	80,8	x	x	–	–	–
sektor prywatny	96,7	94,6	92,6	93,6	94,8	89,3	99,9	x	x	x	x	x
N – Ochrona zdrowia	99,4	99,6	99,4	99,0	101,2	99,6	98,9	99,8	100,0	99,8	98,1	98,4
sektor publiczny	100,0	99,0	99,4	96,6	98,2	100,7	x	102,6	102,3	x	98,1	98,0
sektor prywatny	98,7	100,1	99,3	99,3	101,4	99,6	x	99,0	99,2	x	97,5	99,2
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	97,3	97,0	98,9	101,7	96,9	100,3	101,4	104,5	106,0	94,5	93,9	95,2
sektor publiczny	91,4	93,9	94,3	100,3	98,6	103,2	96,0	96,9	97,8	89,7	93,0	92,9
sektor prywatny	104,2	100,4	103,4	102,0	96,5	99,8	105,0	109,1	110,6	104,7	95,7	99,7

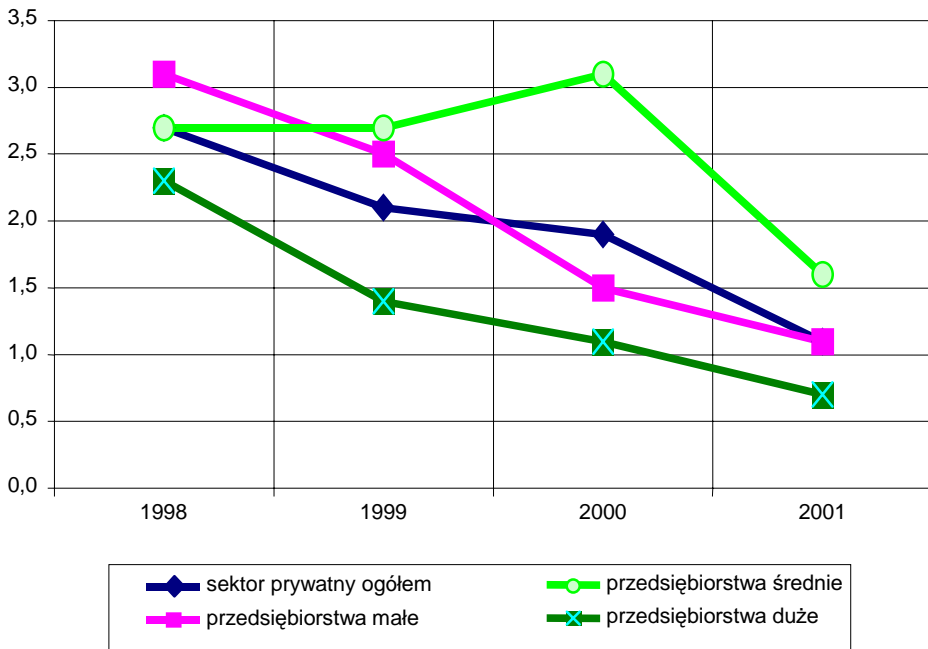
Tablica 18. Wskaźniki rentowności obrotu brutto w przedsiębiorstwach różnej wielkości prowadzących księgi rachunkowe i zatrudniających powyżej 9 osób według sektorów własności i sekcji gospodarki w latach 1999–2001 (w %)

Wyszczególnienie	Ogółem			I. zatrud. 10–49			I. zatrud. 50–249			I. zatrud. >249		
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	1999	2000	2001	1999	2000	2001
Ogółem	1,4	1,7	0,6	2,3	1,3	1,0	2,6	3,2	1,4	0,4	1,0	0,1
sektor publiczny	-0,5	1,1	-1,1	-3,4	-1,5	-3,2	1,9	3,4	0,0	-0,8	0,9	-1,2
sektor prywatny	2,1	1,9	1,1	2,5	1,5	1,1	2,7	3,1	1,6	1,4	1,1	0,7
C – Górnictwo i kopalnictwo	-10,6	-1,0	0,8	-10,0	-20,9	-28,1	-6,6	-1,2	-1,1	-11,0	-0,5	1,5
sektor publiczny	-11,6	-4,9	2,4	-47,8	-66,6	-6,7	-15,8	-8,3	-2,5	-11,2	-4,3	2,7
sektor prywatny	-0,6	10,8	-4,6	2,9	3,5	-30,2	3,8	3,1	0,9	-6,0	12,7	-3,7
D – Przetwórstwo przemysłowe	1,6	1,4	0,5	2,4	0,8	1,0	2,4	1,7	1,9	1,2	1,4	-0,1
sektor publiczny	-1,3	-0,3	-5,7	-14,5	-26,4	-23,1	-8,6	-3,0	-4,8	-0,2	0,3	-5,6
sektor prywatny	2,4	1,9	1,6	2,9	1,7	1,7	3,5	2,2	2,5	1,8	1,9	1,1
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	1,3	0,4	1,0	1,3	2,0	-2,1	2,4	0,5	1,7	1,1	0,3	1,0
sektor publiczny	1,2	0,3	1,0	2,3	2,8	-0,9	2,8	1,1	2,0	1,1	0,2	0,9
sektor prywatny	2,8	1,3	2,1	-3,4	-2,6	-3,7	-0,3	-3,4	-0,1	9,1	9,6	4,5
F – Budownictwo	3,6	2,3	0,4	4,0	3,1	1,6	4,0	2,6	0,9	3,0	1,4	-1,0
sektor publiczny	0,5	-1,4	-2,2	-0,6	-1,5	1,7	0,2	-0,6	-3,9	1,0	-2,9	-0,8
sektor prywatny	3,9	2,5	0,5	4,1	3,2	1,6	4,4	2,9	1,3	3,2	1,6	-1,0
G – Handel i naprawy	1,6	2,1	0,9	2,5	1,5	1,7	1,8	4,3	1,0	0,1	-0,5	-0,1
sektor publiczny	0,4	2,1	0,1	0,4	0,2	-0,6	0,7	1,2	-1,2	0,4	3,0	0,6
sektor prywatny	1,7	2,0	1,0	2,6	1,6	1,8	1,9	4,4	1,1	0,1	-1,2	-0,2
H – Hotele i restauracje	5,9	4,9	2,1	1,4	0,3	-2,6	2,1	0,6	0,1	8,7	7,7	4,5
sektor publiczny	6,3	3,3	0,7	-3,0	-5,7	-5,7	0,1	-0,1	3,4	11,7	7,2	0,7
sektor prywatny	5,9	5,1	2,3	1,9	1,1	-2,2	2,5	0,7	-0,7	8,3	7,8	5,0
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	-1,7	1,1	-1,6	-1,0	-2,6	-2,4	-3,0	0,4	-2,0	-1,6	1,6	-1,5
sektor publiczny	-1,9	3,3	-5,6	-11,8	2,0	1,8	0,1	2,9	0,1	-1,9	3,4	-6,3
sektor prywatny	-1,3	-2,5	1,2	0,1	-3,0	-2,8	-4,2	-0,4	-2,7	-0,3	-3,5	3,0
J – Pośrednictwo finansowe	2,8	0,4	-1,1	-1,9	-2,8	-5,8	6,1	4,6	2,4	11,7	x	9,9
sektor publiczny	7,5	11,7	-0,2	-6,5	3,6	-36,3	x	x	x	x	x	x
sektor prywatny	1,9	-1,3	-1,2	-1,5	-3,3	-4,5	x	x	x	x	x	x
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	5,2	4,5	2,4	2,8	3,4	0,6	8,1	6,6	4,5	2,8	2,0	0,8
sektor publiczny	13,7	12,0	7,1	-0,8	12,1	5,6	21,8	21,7	8,6	9,3	4,5	6,7
sektor prywatny	2,7	2,5	1,4	3,1	2,7	0,1	4,4	3,3	3,9	-1,9	0,6	-2,0
M – Edukacja	6,1	6,8	6,9	9,2	8,1	10,5	2,1	5,8	3,3	x	x	4,0
sektor publiczny	17,9	13,9	-1,9	17,4	19,9	4,0	19,2	x	x	-	-	-
sektor prywatny	3,3	5,3	7,4	6,4	5,2	10,7	0,1	x	x	x	x	4,0
N – Ochrona zdrowia	0,8	0,4	0,7	1,0	-1,2	0,4	1,1	0,2	0,0	0,4	2,0	1,6
sektor publiczny	0,3	1,1	0,6	3,4	1,8	-0,6	x	-2,5	-2,3	x	1,9	2,0
sektor prywatny	1,3	-0,1	0,7	0,7	-1,4	0,4	x	1,0	0,8	x	2,5	0,8
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	2,7	3,0	1,2	-1,7	3,1	-0,3	-1,4	-4,6	-6,0	5,5	6,1	4,9
sektor publiczny	8,6	6,1	5,7	-0,3	1,4	-3,2	4,0	3,1	2,2	10,3	7,0	7,1
sektor prywatny	-4,2	-0,4	-3,2	-2,0	3,5	0,2	-5,0	-9,1	-10,6	-4,7	4,3	0,7

Tablica 19. Wskaźniki rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach różnej wielkości prowadzących księgi rachunkowe i zatrudniających powyżej 9 osób według sektorów własności i sekcji gospodarki w latach 1999–2001 (w %)

Wyszczególnienie	Ogółem			I. zatrud. 10–49			I. zatrud. 50–249			I. zatrud. >249		
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	1999	2000	2001	1999	2000	2001
Ogółem	0,1	0,5	-0,3	1,1	0,5	0,2	1,2	1,7	0,5	-0,8	-0,1	-0,8
sektor publiczny	-1,9	-0,3	-2,1	-4,7	-2,6	-4,3	-0,5	1,0	-1,4	-2,1	-0,4	-2,1
sektor prywatny	0,9	0,8	0,2	1,3	0,7	0,4	1,4	1,7	0,7	0,1	0,1	-0,2
C – Górnictwo i kopalnictwo	-11,5	-2,0	0,0	-11,8	-21,7	-29,2	-8,3	-2,8	-1,8	-11,7	-1,6	0,6
sektor publiczny	-12,3	-5,5	1,6	-48,4	-66,8	-7,0	-17,0	-9,5	-3,0	-11,9	-4,8	1,9
sektor prywatny	-2,6	8,2	-5,5	0,7	2,3	-31,3	1,6	1,4	-0,1	-7,8	9,8	-4,5
D – Przetwórstwo przemysłowe	0,3	0,4	-0,4	1,1	-0,2	0,1	1,0	0,6	0,8	0,0	0,4	-0,9
sektor publiczny	-2,3	-1,2	-6,3	-16,2	-27,3	-24,2	-9,4	-4,1	-5,8	-1,3	-0,6	-6,0
sektor prywatny	1,1	0,8	0,6	1,6	0,7	0,8	2,1	1,1	1,4	0,5	0,8	0,2
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0,2	-0,5	0,0	0,0	0,5	-2,7	1,1	-0,8	-0,1	0,1	-0,5	0,1
sektor publiczny	0,2	-0,5	-0,1	1,0	1,2	-1,6	1,4	-0,3	0,0	0,1	-0,6	-0,1
sektor prywatny	0,8	-0,3	1,3	-4,8	-3,5	-4,2	-1,3	-4,0	-0,9	5,5	6,5	3,7
F – Budownictwo	2,2	1,1	-0,7	2,5	1,9	0,6	2,5	1,4	-0,3	1,7	0,3	-1,9
sektor publiczny	-0,6	-2,1	-2,8	-1,5	-2,3	0,9	-1,0	-1,4	-4,5	0,1	-3,4	-1,4
sektor prywatny	2,4	1,3	-0,6	2,6	2,0	0,6	2,9	1,7	0,0	1,8	0,5	-2,0
G – Handel i naprawy	0,7	1,1	0,4	1,5	1,0	1,2	0,9	2,7	0,4	-0,6	-0,9	-0,5
sektor publiczny	-0,3	1,7	-0,3	-0,3	-0,1	-0,7	-0,1	0,6	-1,7	-0,3	2,7	0,2
sektor prywatny	0,8	1,1	0,4	1,6	1,0	1,2	1,0	2,7	0,5	-0,7	-1,7	-0,7
H – Hotele i restauracje	3,2	2,6	0,7	0,3	-0,5	-3,1	0,6	-0,7	-1,5	5,0	4,7	2,9
sektor publiczny	3,6	0,4	-0,8	-3,9	-6,3	-6,3	-1,6	-1,9	0,8	7,9	3,1	-0,2
sektor prywatny	3,1	2,9	0,9	0,7	0,2	-2,7	1,0	-0,5	-2,1	4,6	4,9	3,3
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	-3,6	-1,3	-3,1	-2,2	-3,6	-3,3	-4,4	-0,7	-3,0	-3,7	-1,1	-3,1
sektor publiczny	-4,0	0,5	-6,6	-12,6	1,1	1,1	-1,0	1,3	-0,9	-4,1	0,4	-7,3
sektor prywatny	-2,8	-3,9	-0,7	-1,2	-4,0	-3,8	-5,7	-1,3	-3,8	-2,1	-5,4	0,7
J – Pośrednictwo finansowe	0,4	-1,0	-2,6	-3,1	-3,5	-6,5	3,0	2,3	0,6	6,6	x	6,3
sektor publiczny	3,9	8,3	-6,6	-8,3	2,7	-37,8	x	x	x	x	x	x
sektor prywatny	-0,2	-2,4	-2,3	-2,7	-4,0	-5,2	x	x	x	x	x	x
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	2,4	2,2	0,9	0,9	1,9	-0,7	4,6	3,8	3,0	0,3	-0,2	-0,9
sektor publiczny	8,0	6,4	4,4	-2,8	7,5	2,4	12,3	12,9	6,0	6,3	1,1	3,9
sektor prywatny	0,8	1,1	0,2	1,2	1,4	-1,0	2,5	1,8	2,5	-4,1	-1,0	-3,1
M – Edukacja	4,8	5,0	4,4	7,4	6,1	7,8	1,5	4,2	0,8	x	x	3,3
sektor publiczny	16,3	12,6	-2,7	15,5	17,6	1,8	18,8	x	x	-	-	-
sektor prywatny	2,1	3,4	4,8	4,6	3,3	8,0	-0,6	x	x	x	x	3,3
N – Ochrona zdrowia	-0,3	-0,6	-0,3	0,1	-2,0	-0,6	0,2	-0,7	-0,8	-0,8	0,7	0,5
sektor publiczny	-1,0	-0,1	-0,4	1,8	0,3	-1,5	x	-3,2	-2,9	x	0,7	0,7
sektor prywatny	0,4	-1,0	-0,2	-0,1	-2,2	-0,6	x	0,1	0,0	x	1,2	0,1
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	0,0	1,1	-0,7	-3,4	1,0	-1,9	-3,5	-5,9	-7,3	2,3	4,0	2,6
sektor publiczny	5,0	3,7	3,1	-1,6	0,0	-4,7	2,6	1,6	0,8	5,9	4,3	4,1
sektor prywatny	-5,8	-1,8	-4,4	-3,7	1,2	-1,4	-7,6	-10,4	-11,8	-5,3	3,3	-0,2

Rentowność obrotu brutto polskich przedsiębiorstw prowadzących księgi rachunkowe i zatrudniających powyżej 9 osób wyniosła w 2001 r. 0,6%, czyli spadła niemal trzykrotnie w porównaniu z rokiem 2000. Do tego spadku przyczyniły się w pierwszej kolejności przedsiębiorstwa sektora publicznego, których rentowność obniżyła się z 1,1% w 2000 r. do -1,1% w roku 2001. Zmniejszyła się jednak także rentowność firm prywatnych z 1,9% do 1,1%. Począwszy od roku 1998 rentowność obrotu brutto prywatnych przedsiębiorstw zmniejszała się systematycznie z 2,7% do 2,1% w roku 1999 oraz 1,9% w 2000 r. Ostatni spadek o 0,8 punktu procentowego do 1,1% w 2001 r. jest jednak najbardziej gwałtowny w rozpatrywanym okresie.

Wykres 12. Rentowność obrotu brutto prywatnych przedsiębiorstw różnej wielkości w latach 1998–2001 (w %)

W 2001 r. spadła rentowność prywatnych przedsiębiorstw we wszystkich grupach według wielkości, zarówno firm małych, średnich, jak i dużych. Jednak największy spadek z 3,1% do 1,6%, czyli prawie dwukrotny, odnotowały prywatne firmy średniej wielkości. Spadek ten był dość nieoczekiwany, ponieważ do roku 2000 przedsiębiorstwa średnie wyróżniały się pozytywnie pod względem rentowności brutto z ogółu firm prywatnych (średnie firmy były jedynymi, których rentowność brutto rosła w latach 1998–2000). Do spadku rentowności brutto ogółem prywatnych firm średnich przyczyniło się głównie pogorszenie sytuacji finansowej przedsiębiorstw w sekcjach: *Budownictwo* (z 2,9% w 2000 r. do 1,3% w 2001 r.), *Handel i naprawy* (z 4,4% do 1,1%) oraz *Transport, gospodarka magazynowa i łączność* (z -0,4% do -2,7%). *Handel i naprawy* oraz *Transport, gospodarka magazynowa i łączność* były z kolei jedynymi sekcjami, gdzie poprawiła się rentowność brutto prywatnych firm dużych

w 2001 r. (w pozostałych sekcjach rentowność firm dużych spadła). Mogło się więc zdarzyć, że będące w szczególnie złej kondycji finansowej w 2000 r. duże prywatne firmy handlowe i transportowe zmniejszyły w 2001 r. zatrudnienie do poziomu poniżej 250 osób i przeszły do grupy średnich przedsiębiorstw, poprawiając tym samym ogólną rentowność tych pierwszych i pogarszając tych drugich.

Co zaś się tyczy małych prywatnych przedsiębiorstw, to na dwanaście badanych sekcji gospodarki rentowność brutto małych firm poprawiła się w 2001 r. w trzech sekcjach, w ośmiu spadła, a w jednej utrzymała się na poziomie z roku poprzedniego (*Przetwórstwo przemysłowe* 1,7% w obu porównywanych latach). Pomijając rządzące się dość szczególnymi prawami ze względu na bardzo małą liczbę przedsiębiorstw *Górnictwo i kopalnictwo*, rentowność obrotu brutto małych prywatnych firm zmniejszyła się najbardziej (o 3,3 punktu procentowego) w sekcji *Hotele i restauracje* (z 1,1% do -2,2%) oraz w sekcji *Pozostała działalność usługowa* (z 3,5% do 0,2%), której sytuacja pod względem spadku liczby firm aktywnych i zatrudnienia pogorszyła się w 2001 r. chyba najbardziej ze wszystkich rozpatrywanych dziedzin gospodarki. Silny spadek rentowności brutto małych firm prywatnych miał miejsce również w *Obsłudze nieruchomości i firm; nauce* (z 2,7% do 0,1%), gdzie w 2001 r. rozpoczęło działalność chyba zbyt dużo małych firm w stosunku do rzeczywistego wzrostu popytu na usługi tej sekcji (por. odpowiedni komentarz w paragrafie 4.3 powyżej), a także w *Budownictwie* (z 3,2% do 1,6%), *Pośrednictwie finansowym* (z -3,3% do -4,5%) oraz w *Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz i wodę* (z -2,6 do -3,7%).

Rentowność obrotu brutto małych firm prywatnych wzrosła zaś najbardziej w sekcji *Edukacja* (z 5,2% w 2000 r. do 10,7% rok później), co nie jest zaskoczeniem ponieważ, jak podawaliśmy wcześniej, w tej właśnie dziedzinie najbardziej wzrosły w 2001 r. dochody przedsiębiorstw, będących własnością osób fizycznych i zatrudniających 10–49 osób. Rentowność małych prywatnych firm wzrosła w 2001 r. jeszcze tylko w *Ochronie zdrowia* (z -1,4% do 0,4%), co oczywiście nie jest również niespodzianką z uwagi na dynamiczny rozwój istniejącego tu prywatnego sektora w 2001 r. i wzrost dochodów w firmach nie prowadzących ksiąg rachunkowych (por. paragraf poprzedni). Rentowność brutto wzrosła także, chociaż minimalnie, w *Transporcie, gospodarce magazynowej i łączności* (z -3% do -2,8% w 2001 r.).

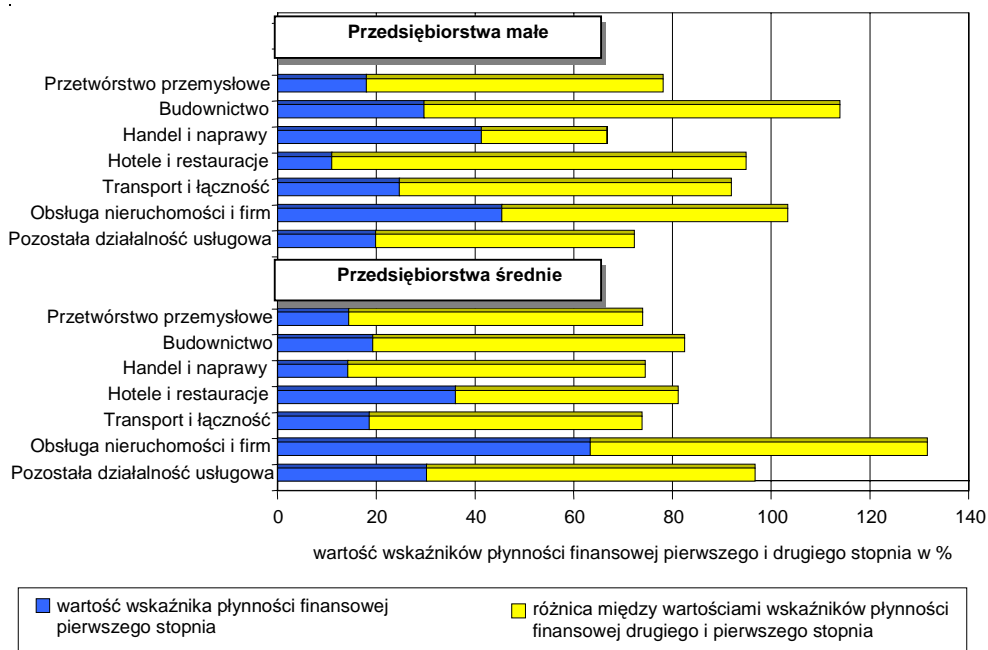
Rentowność obrotu netto wszystkich przedsiębiorstw prowadzących księgi rachunkowe i zatrudniających powyżej 9 osób zmniejszyła się z 0,5% w 2000 r. do -0,3% w 2001 r. Podobnie jak w przypadku rentowności brutto, rentowność netto firm sektora publicznego obniżyła się silniej (z -0,3% do -2,1%) niż rentowność netto przedsiębiorstw prywatnych (z 0,8% do 0,2%), a także silniej w grupie prywatnych firm średnich (z 1,7% do 0,7%) niż prywatnych dużych (z 0,1% do -0,2%) i małych (z 0,7% do 0,4%).

Nie jest to oczywiście przypadek. Tendencje zmian rentowności obrotu netto w sektorze publicznym i prywatnym, a także według sekcji i grup firm różnej wielkości są od lat niemal wiernym powtórzeniem tendencji zmian rentowności brutto w odpowiednich przekrojach. Różnica polega głównie na tym, że spadki rentowności netto są z reguły łagodniejsze niż spadek rentowności brutto odpowiedniej grupy przedsiębiorstw (np. w 2001 r. rentowność brutto przedsiębiorstw ogółem obniżyła się o 1,1 punktu procentowego, a netto o 0,8 punktu). Przyczyna tego zjawiska jest dość oczywista. Pogorszenie rentowności brutto oznacza z reguły, że w danej grupie firm wzrasta liczba jednostek przynoszących straty brutto kosztem liczby jednostek przynoszą-

cych zyski brutto. Firmy przynoszące straty nie płacą podatku od dochodu (CIT), a przez to maleje łączna kwota obciążeń podatkiem dochodowym wszystkich przedsiębiorstw w tej grupie (w latach 2000–2001 na spadek wspomnianej kwoty obciążeń miała również wpływ także malejąca stopa podatku dochodowego). Różnica między rentownością obrotu brutto i netto poszczególnych grup przedsiębiorstw staje się więc w kolejnych latach coraz mniejsza.

Płynność finansowa pierwszego i drugiego stopnia

W analizach statystyczno-ekonomicznych wyróżnia się wskaźniki płynności finansowej pierwszego, drugiego i trzeciego stopnia. Wszystkie trzy są ułamkami (po pomnożeniu przez 100 wyrażonymi w procentach) mającymi identyczny mianownik, którym jest wartość zobowiązań krótkoterminowych według stanu na koniec badanego okresu. Liczniki wskaźników płynności pierwszego, drugiego i trzeciego stopnia różnią się od siebie stopniem płynności środków, które przedsiębiorstwa mogą wykorzystać do spłaty zobowiązań. W liczniku wskaźnika płynności pierwszego stopnia uwzględnia się środki najbardziej płynne, a więc gotówkę na rachunkach bankowych przedsiębiorstw i te papiery wartościowe w ich dyspozycji, które można sprzedać niemal natychmiast. W liczniku wskaźnika płynności drugiego stopnia uwzględnia się dodatkowo należności i roszczenia przedsiębiorstw, a w liczniku wskaźnika płynności trzeciego stopnia – wartość zapasów towarów, materiałów, produkcji nie zakończonej i produktów gotowych, a więc łącznie z pozycjami wymienionymi poprzednio – wartość majątku obrotowego przedsiębiorstw.

Wykres 13. Wartość wskaźników płynności finansowej pierwszego i drugiego stopnia w prywatnych przedsiębiorstwach małych i średnich w 2001 r. według sekcji gospodarki

Między rokiem 2000 a 2001 wartość wskaźnika płynności finansowej pierwszego stopnia wzrosła z 16,7% do 18,8%, a drugiego stopnia z 73,4% do 74% (por. odpowiednio tablice 20 i 21 w tekście poniżej). Wartość wskaźnika płynności finansowej pierwszego stopnia wzrosła zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym, natomiast płynność drugiego stopnia – tylko w sektorze publicznym (w prywatnym utrzymała się na poziomie z roku poprzedniego). Wspomniany wzrost wartości obu wskaźników był jednak niewielki. Dotyczy to zwłaszcza płynności finansowej drugiego stopnia, która utrzymuje się od lat na praktycznie stałym, stosunkowo niskim poziomie (ekonomiści zajmujący się oceną sytuacji finansowej przedsiębiorstw utrzymują, że wartość tego wskaźnika w normalnych warunkach powinna oscylować wokół 100%).

Mimo iż wartość wskaźnika płynności finansowej drugiego stopnia wszystkich prywatnych przedsiębiorstw była w latach 2000 i 2001 jednakowa, to w niektórych sekcjach wykazywała ona dość duże zmiany. Tak np. płynność finansowa drugiego stopnia prywatnych firm w *Górnictwie i kopalnictwie* zmniejszyła się ze 110,4% w 2000 r. do 76,2% w 2001 r., a w *Pozostalej działalności usługowej* z 97,3% do 85,7%. W pierwszym przypadku dokonano się to z przyczyny pogorszenia się płynności firm średnich i dużych, a w sekcji *Pozostała działalność usługowa* – małych i dużych. Płynność finansowa drugiego stopnia wzrosła natomiast istotnie w sekcji *Transport, gospodarka magazynowa i łączność* z 44% w 2000 r. do 61,2% w roku następnym dzięki poprawie sytuacji dużych przedsiębiorstw, a także w *Edukacji* ze 118,1% do 136,4%. Wartość zobowiązań krótkoterminowych w tych czterech wymienionych sekcjach stanowiła jednak w 2001 r. tylko 8,5% ogólnej wartości zobowiązań krótkoterminowych wszystkich firm prywatnych prowadzących księgi rachunkowe i zatrudniających powyżej 9 osób (wartość zobowiązań krótkoterminowych³⁰ figuruje w mianowniku wskaźnika płynności finansowej zarówno pierwszego, jak i drugiego stopnia). Dlatego poprawa lub pogorszenie płynności firm prywatnych we wspomnianych czterech sekcjach nie miało istotnego wpływu na płynność finansową drugiego stopnia wszystkich rozpatrywanych tu przedsiębiorstw prywatnych łącznie.

³⁰ Wartości zobowiązań krótkoterminowych w 2001 r. według sekcji gospodarki, form prawnych i klas wielkości przedsiębiorstw podane są w tablicy 19 z Załącznika 1.

Tablica 20. Wskaźniki płynności finansowej pierwszego stopnia w przedsiębiorstwach różnej wielkości prowadzących księgi rachunkowe i zatrudniających powyżej 9 osób według sektorów własności i sekcji gospodarki w latach 1999–2001 (w %)

Wyszczególnienie	Ogółem			I. zatrudn. 10–49			I. zatrudn. 50–249			I. zatrudn. >249		
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	1999	2000	2001	1999	2000	2001
Ogółem	18,1	16,7	18,8	23,1	18,8	18,6	19,8	20,2	23,0	15,6	14,3	16,7
sektor publiczny	20,1	21,0	22,6	46,3	35,9	32,8	42,8	62,3	51,0	15,6	15,3	17,8
sektor prywatny	17,2	15,0	17,5	21,4	17,6	17,6	16,3	15,1	19,5	15,6	13,4	16,0
C – Górnictwo i kopalnictwo	5,2	5,4	14,6	8,1	5,8	17,1	8,7	21,3	17,7	4,8	4,9	14,3
sektor publiczny	4,5	4,8	8,7	3,1	2,2	5,2	5,5	11,1	11,4	4,5	4,7	8,5
sektor prywatny	19,7	17,7	45,5	21,7	21,5	18,0	23,8	38,1	34,5	17,0	9,7	48,6
D – Przetwórstwo przemysłowe	12,7	11,5	12,7	14,2	11,9	11,5	13,6	11,4	14,0	12,1	11,4	12,3
sektor publiczny	10,4	9,9	8,0	16,4	11,5	7,1	8,4	7,9	11,1	10,5	10,2	7,4
sektor prywatny	13,4	12,0	13,8	13,9	12,0	12,3	14,6	12,0	14,4	12,8	12,0	13,8
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	16,0	15,7	23,6	58,0	53,1	30,5	20,8	18,7	31,5	14,6	14,7	22,3
sektor publiczny	15,6	15,5	23,9	77,2	63,7	31,3	22,1	19,5	31,5	14,2	14,5	22,8
sektor prywatny	25,1	19,8	19,1	20,0	18,8	29,7	13,7	14,8	31,5	42,0	28,2	8,4
F – Budownictwo	22,8	24,3	24,6	23,1	51,4	41,2	22,8	15,8	19,3	22,6	19,3	21,3
sektor publiczny	37,2	23,8	17,7	40,4	44,8	36,4	42,5	22,8	19,1	28,3	15,2	11,0
sektor prywatny	21,7	24,3	25,0	22,5	51,7	41,3	20,8	15,2	19,3	22,2	19,5	22,2
G – Handel i naprawy	11,5	10,6	13,2	12,9	10,0	11,1	10,9	10,1	14,4	10,7	11,9	13,8
sektor publiczny	17,9	22,9	16,3	27,1	17,8	18,5	19,0	20,1	21,6	16,2	24,8	14,2
sektor prywatny	11,0	9,8	13,0	12,6	9,9	11,0	10,5	9,7	14,2	9,5	10,0	13,8
H – Hotele i restauracje	51,4	29,0	31,2	35,6	26,2	26,5	41,5	40,1	41,1	58,3	26,6	28,3
sektor publiczny	28,3	41,8	55,2	73,9	57,9	42,1	42,5	58,5	94,6	14,7	30,3	35,0
sektor prywatny	54,7	27,8	29,4	32,1	23,3	24,7	41,2	37,5	36,0	64,3	26,4	28,0
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	27,3	18,5	17,5	16,0	23,3	21,7	13,4	14,2	23,5	31,2	18,8	16,5
sektor publiczny	29,0	30,3	24,8	10,0	16,1	13,6	18,3	28,1	51,8	30,2	30,7	24,1
sektor prywatny	24,5	7,8	11,0	17,3	24,2	23,1	12,2	11,2	18,6	34,0	4,6	7,7
J – Pośrednictwo finansowe	28,9	21,5	28,1	32,0	16,2	12,3	19,1	28,7	36,5	84,9	x	78,9
sektor publiczny	192,5	301,7	117,9	269,1	269,4	58,2	x	x	x	x	x	x
sektor prywatny	15,5	11,8	15,6	15,8	10,9	9,9	x	x	x	x	x	x
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	83,3	71,9	67,6	78,6	51,4	54,1	98,1	115,6	87,3	67,3	46,3	52,3
sektor publiczny	202,5	144,0	191,7	84,9	132,1	170,6	420,9	627,0	330,2	120,8	40,6	112,4
sektor prywatny	62,4	52,5	50,9	77,9	45,5	45,4	55,1	59,7	63,3	48,3	50,6	36,4
M – Edukacja	73,0	57,9	51,5	81,7	59,6	61,7	66,1	56,3	44,5	x	x	10,6
sektor publiczny	290,6	230,1	78,6	285,7	444,6	120,4	300,1	x	x	–	–	–
sektor prywatny	51,9	43,3	50,3	50,6	40,2	60,3	52,9	x	x	x	x	10,6
N – Ochrona zdrowia	39,8	35,2	34,1	30,9	28,2	36,4	45,9	38,7	32,7	41,5	40,5	32,8
sektor publiczny	47,0	45,5	30,0	53,3	52,4	68,3	x	52,0	34,8	x	43,0	23,8
sektor prywatny	33,5	29,3	35,8	29,1	27,2	35,1	x	34,1	31,8	x	12,1	51,7
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	61,8	53,5	54,4	123,0	27,8	22,4	20,3	40,4	47,5	89,9	72,1	81,2
sektor publiczny	110,5	105,3	125,5	177,6	43,8	41,2	52,9	95,6	93,1	162,9	117,6	156,3
sektor prywatny	42,2	27,1	24,8	129,9	24,5	19,9	10,1	23,1	30,2	35,9	32,1	25,7

Tablica 21. Wskaźniki płynności finansowej drugiego stopnia w przedsiębiorstwach różnej wielkości prowadzących księgi rachunkowe i zatrudniających powyżej 9 osób wg sektorów własności i sekcji gospodarki w latach 1999–2001 (w %)

Wyszczególnienie	Ogółem			I. zatrud. 10–49			I. zatrud. 50–249			I. zatrud. >249		
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	1999	2000	2001	1999	2000	2001
Ogółem	74,2	73,4	74,0	81,0	79,0	76,5	80,9	82,0	82,6	68,5	67,2	68,6
sektor publiczny	65,9	66,0	67,3	87,1	73,2	68,1	88,7	117,6	104,8	61,6	59,4	61,6
sektor prywatny	77,7	76,3	76,3	80,5	79,4	77,1	79,7	77,7	79,8	74,5	73,5	73,1
C – Górnictwo i kopalnictwo	27,6	25,2	34,9	25,6	21,1	82,8	36,1	75,0	68,6	26,9	23,7	32,4
sektor publiczny	25,7	20,7	27,1	6,4	5,2	65,2	21,1	38,0	50,6	26,4	20,8	25,8
sektor prywatny	68,0	110,4	76,2	77,5	89,2	84,2	106,2	135,5	116,7	44,1	104,8	71,1
D – Przetwórstwo przemysłowe	68,9	70,0	68,5	71,5	69,8	68,6	69,5	67,7	71,3	68,3	71,0	67,3
sektor publiczny	53,8	51,0	46,2	30,8	24,1	18,4	40,5	41,8	51,1	57,3	54,2	48,0
sektor prywatny	73,9	76,3	73,8	76,3	76,4	78,1	74,7	71,6	73,9	73,2	78,6	73,1
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	79,4	77,0	96,1	131,9	136,6	94,8	88,8	93,2	106,0	77,2	74,1	94,7
sektor publiczny	79,3	76,6	96,4	162,2	150,7	118,0	91,4	96,0	107,2	76,9	73,8	94,7
sektor prywatny	82,3	88,2	92,3	72,0	90,9	75,0	74,7	78,9	99,8	96,0	102,7	93,7
F – Budownictwo	103,4	102,0	97,7	97,0	123,1	112,9	98,0	90,0	83,0	113,4	104,9	107,4
sektor publiczny	109,1	95,3	82,7	78,7	79,0	83,9	119,9	100,2	91,7	101,3	93,5	72,5
sektor prywatny	103,0	102,4	98,7	97,6	125,0	113,9	95,9	89,2	82,4	114,3	105,5	110,3
G – Handel i naprawy	69,6	67,9	68,3	67,9	66,4	67,2	76,9	73,1	74,7	62,3	62,7	61,2
sektor publiczny	81,4	92,3	80,3	93,8	88,7	82,0	83,5	92,2	87,4	78,8	93,0	77,8
sektor prywatny	68,7	66,4	67,6	67,4	65,8	66,8	76,6	72,5	74,4	58,8	58,1	58,8
H – Hotele i restauracje	89,7	68,5	69,4	80,7	68,4	94,7	98,9	104,7	88,3	88,8	59,1	55,6
sektor publiczny	81,9	111,2	147,1	107,7	96,1	92,7	96,2	133,5	164,1	71,5	104,8	162,1
sektor prywatny	90,8	64,7	63,7	78,2	65,9	94,9	99,4	100,6	81,1	91,2	55,6	49,7
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	78,3	67,3	60,8	73,8	92,7	85,1	68,5	72,9	81,1	80,6	64,6	56,7
sektor publiczny	82,7	93,1	60,5	67,9	59,5	46,9	84,7	97,4	123,2	83,1	93,4	58,7
sektor prywatny	71,5	44,0	61,2	75,1	96,9	91,9	64,3	67,5	73,8	73,6	30,1	54,4
J – Pośrednictwo finansowe	81,8	83,6	82,2	107,6	90,8	67,1	47,6	73,9	67,3	163,5	x	207,9
sektor publiczny	251,2	423,9	134,6	347,3	387,8	100,0	x	x	x	x	x	x
sektor prywatny	67,8	71,9	74,9	91,3	84,6	65,3	x	x	x	x	x	x
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	151,8	135,9	136,7	134,1	116,6	112,3	177,3	190,9	156,6	138,8	98,9	131,8
sektor publiczny	267,9	188,2	272,9	130,5	197,7	232,3	484,3	704,7	409,6	199,4	75,0	201,1
sektor prywatny	131,5	121,9	118,4	134,5	110,7	103,3	136,3	134,8	131,6	117,3	116,7	113,6
M – Edukacja	150,3	129,8	138,3	175,7	137,5	158,3	130,2	122,5	117,3	x	x	168,3
sektor publiczny	349,3	268,3	181,9	338,1	484,3	188,3	371,0	x	x	–	–	–
sektor prywatny	131,0	118,1	136,4	150,9	120,0	157,5	116,6	x	x	x	x	168,3
N – Ochrona zdrowia	94,6	87,9	84,9	80,6	76,3	78,4	87,5	86,1	78,1	109,3	105,0	104,3
sektor publiczny	115,0	107,9	94,7	113,5	108,6	115,4	x	101,8	85,8	x	109,8	99,0
sektor prywatny	77,0	76,2	80,7	78,0	74,9	77,0	x	80,7	74,8	x	50,6	115,4
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	111,3	121,2	117,4	177,6	92,3	75,3	52,9	113,9	121,9	162,9	137,6	143,9
sektor publiczny	110,5	168,1	194,0	177,6	101,5	98,2	52,9	195,3	188,5	162,9	169,9	215,6
sektor prywatny	84,7	97,3	85,7	183,6	90,4	72,2	36,6	88,4	96,7	107,5	109,3	90,9

5. Inwestycje MSP

5.1. Tempo wzrostu nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw różnej wielkości w cenach stałych

W 2001 r. nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw³¹ (z pominięciem *Rolnictwa i leśnictwa* oraz *Rybołówstwa i rybactwa*) były równe 93 259,7 mln zł, z tego w sektorze publicznym 20 488,9 mln zł, a w prywatnym 72 770,8 mln zł. Licząc w cenach stałych³², nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw ogółem zmniejszyły się w roku 2001 o ok. 12,5% w porównaniu z rokiem poprzednim, z tego w sektorze publicznym o 26,8%, a w prywatnym o 7,4% (por. tablica 22 poniżej).

Tablica 22. Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw w latach 1996–2001

Wyszczególnienie	rok poprzedni = 100% (ceny stałe)					
	1996	1997	1998	1999	2000	2001
ogółem	119,8	124,2	119,8	109,2	101,3	87,5
sektor publiczny	111,8	99,1	104,6	97,7	87,7	73,2
sektor prywatny	128,7	148,2	129,5	115,2	107,3	92,6
przedsiębiorstwa małe	112,8	131,1	115,7	124,5	107,9	90,0
sektor publiczny	133,9	157,9	137,7	96,2	121,1	60,3
sektor prywatny	112,0	129,9	114,4	126,4	107,2	91,7
przedsiębiorstwa średnie	143,7	147,2	139,5	106,9	108,2	77,1
sektor publiczny	125,9	112,2	109,2	124,7	102,6	97,9
sektor prywatny	147,7	153,8	143,7	105,1	108,9	74,6
przedsiębiorstwa duże	117,4	116,0	115,1	104,1	95,5	91,0
sektor publiczny	110,7	97,2	103,2	95,9	84,8	71,3
sektor prywatny	139,8	165,9	133,6	114,1	106,2	106,8

W 1996 r. dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw prywatnych (ceny stałe) osiągnęła wielkość około 29%, by w szczytowym pod tym względem roku 1997 osiągnąć wielkość ponad 48%. W 1998 r. nakłady przedsiębiorstw prywatnych wzrosły o prawie 30% i począwszy od 1998 r. aż do roku 2000 wspomniana dynamika zaczęła zmniejszać się corocznie o połowę (w 1999 r. około 15% wzrostu, a w 2000 r.

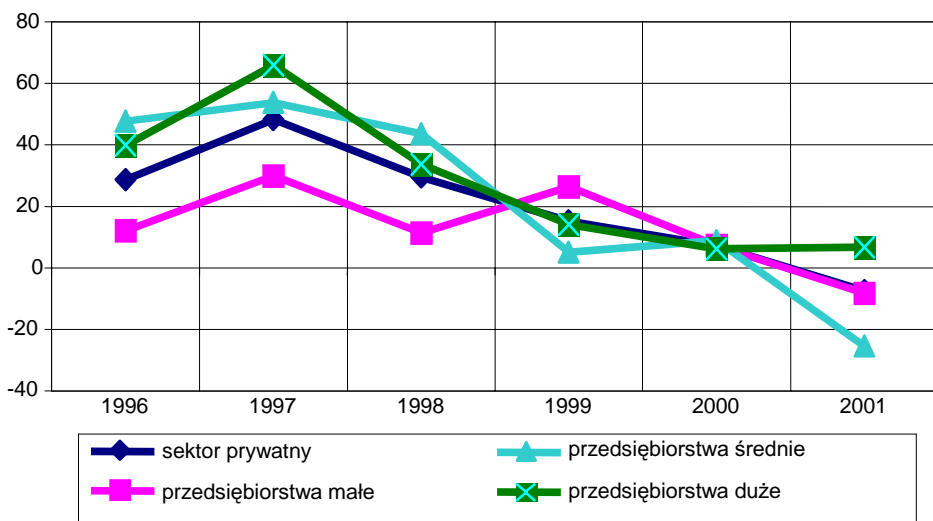
³¹ Wyrażona w cenach bieżących informacja na temat wielkości nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw w 2001 r. według sekcji gospodarki, sektorów własności i grup środków trwałych przedstawiona jest w tablicach 20–22 z Załącznika 1. Natomiast wyrażona w cenach bieżących dynamika nakładów inwestycyjnych według sekcji gospodarki i sektorów własności w latach 1996–2001 przedstawiona jest w tablicy 23 zamieszczonej w tekście opracowania.

³² Szacunki wartości wskaźników dynamiki nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw w cenach stałych dokonywane były według rodzajów nakładów odpowiadających wyodrębnionym grupom środków trwałych (budynki i budowle, maszyny i urządzenia, środki transportowe, pozostałe nakłady) na podstawie odpowiednich indeksów cen publikowanych przez GUS w *Rocznikach Statystycznych*. W przypadku obu sektorów własności i wszystkich trzech klas wielkości przedsiębiorstw stosowane były takie same indeksy cen dotyczące poszczególnych rodzajów nakładów i z tego względu wspomniane szacunki są do pewnego stopnia uproszczone.

około 7,5% wzrostu). Wysoka dynamika wzrostu nakładów inwestycyjnych w latach dziewięćdziesiątych osiągnięta została głównie dzięki wejściu do naszego kraju inwestorów zagranicznych.

W 2001 r., jak już była mowa wcześniej, nakłady inwestycyjne prywatnych firm zmniejszyły się o około 7,5% w porównaniu z rokiem poprzednim. Spadek ten spowodowany był głównie zmniejszeniem się nakładów inwestycyjnych w prywatnych przedsiębiorstwach średniej wielkości aż o ponad jedną czwartą (w sekcjach: *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę, Budownictwo oraz Obsługa nieruchomości i firm; nauka* nakłady firm średnich zmniejszyły się w 2001 r. o ponad 40%, a w sekcji *Hotele i restauracje* nawet o ponad 70%). Nakłady małych firm prywatnych zmniejszyły się o około 8,5%, w tym w sekcji *Handel i naprawy* o ponad 20%, w *Budownictwie* o ok. 15%, a w *Przetwórstwie przemysłowym* oraz w *Obsłudze nieruchomości i firm; nauce* o ok. 10%. Nakłady wzrosły tylko w dużych prywatnych przedsiębiorstwach (o prawie 7%), aczkolwiek i w tym przypadku istniało szereg sekcji, gdzie spadek nakładów inwestycyjnych był znaczny (np. w *Budownictwie* o ok. 30%, *Obsłudze nieruchomości i firm; nauce* oraz *Pozostałej działalności usługowej* o ok. 20% czy w *Handlu i naprawach* o prawie 10%).

Budownictwo oraz *Obsługa nieruchomości i firm; nauka* były tymi sekcjami, gdzie nakłady inwestycyjne zmniejszyły się w 2001 r. stosunkowo najsilniej we wszystkich trzech grupach przedsiębiorstw wyodrębnionych według wielkości. Jeśli chodzi o drugą z wymienionych dziedzin, to przyczyna spadku nakładów inwestycyjnych związana była m.in. z ograniczeniem tempa budownictwa mieszkaniowego, ponieważ komunalne i spółdzielcze jednostki zajmujące się budową mieszkań oraz firmy deweloperskie budujące mieszkania na sprzedaż lub wynajem zgrupowane są właśnie w sekcji *Obsługa nieruchomości i firm; nauka* (sekcja o symbolu K według tzw. Polskiej Klasyfikacji Działalności). Pomijając sekcję *Obsługa nieruchomości i firm; nauka*, nakłady przedsiębiorstw prywatnych ogółem w 2000 r. zmniejszyły się (ceny

Wykres 14. Dynamika nakładów inwestycyjnych prywatnych przedsiębiorstw różnej wielkości w latach 1996–2001 (ceny stałe; rok poprzedni = 100%)

Tablica 23. Dynamika nakładów inwestycyjnych w latach 1996–2001 według sekcji gospodarki, sektorów własności oraz grup przedsiębiorstw różnej wielkości (ceny bieżące, rok poprzedni = 100%)

Wyszczególnienie	ogółem										I. zatr. 0–49**										I. zatr. 50–249***										I. zatr. pow. 249****																																										
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	1996	1997	1998	1999	2000	2001	1996	1997	1998	1999	2000	2001	1996	1997	1998	1999	2000	2001	1996	1997	1998	1999	2000	2001																																											
Ogółem*	139,3	139,1	128,6	114,8	105,2	87,7	131,5	147,6	124,9	131,1	112,6	90,7	167,6	165,5	150,4	112,3	112,2	77,4	136,3	129,5	123,0	109,3	98,8	90,9	129,9	110,7	112,1	102,7	90,8	73,5	156,2	177,8	150,8	102,0	127,6	61,1	146,5	126,3	118,7	131,5	107,3	98,4	128,6	108,4	110,4	100,7	87,6	71,5	149,7	166,3	139,1	121,0	111,4	92,8	130,5	146,2	123,5	133,1	111,8	92,5	172,3	172,9	154,8	110,3	112,8	74,9	161,7	185,4	142,6	119,6	110,1	106,4	
C – Gornictwo i kopalnictwo	110,0	111,8	111,8	105,4	82,7	119,7	100,7	86,7	184,2	98,7	144,6	431,6	140,1	180,2	308,6	78,6	64,9	75,4	109,6	110,7	103,6	108,5	83,2	110,0	109,6	108,9	104,6	107,6	67,0	115,7	358,7	26,1	150,8	318,0	62,1	26,5	73,6	120,6	167,6	132,2	64,3	109,7	109,2	103,9	106,9	67,1	117,0	122,2	204,6	234,4	89,0	227,4	130,3	78,7	110,3	187,3	82,4	168,3	474,4	330,3	218,3	358,3	69,8	57,1	76,6	94,9	401,8	89,2	209,2	586,8	84,9		
D – Przemysłowe	146,7	134,1	125,9	97,8	93,4	87,6	114,1	159,8	100,0	128,6	112,9	90,3	156,4	159,3	134,0	97,3	99,4	100,1	151,2	124,3	128,6	93,3	87,4	82,2	133,0	85,5	106,4	84,6	73,0	47,4	80,7	332,3	176,8	94,2	56,0	136,6	97,5	168,7	102,7	75,2	103,5	109,1	134,6	82,6	105,8	84,9	72,0	41,8	156,3	162,8	131,9	101,1	97,7	93,9	114,5	158,1	98,4	129,9	114,4	89,8	162,4	158,7	136,1	98,3	99,3	99,7	172,6	166,1	139,9	96,4	92,5	92,6	
E – Wytwarzanie w energię elektryczną, gaz i wodę	131,4	113,6	105,5	107,7	85,3	116,7	220,0	118,6	244,9	135,4	59,3	123,8	117,2	125,4	129,8	230,1	87,1	118,6	130,8	113,0	101,3	100,0	87,0	116,1	130,9	113,7	101,4	103,7	89,0	111,9	186,0	146,3	90,2	142,1	108,1	32,1	116,4	122,6	126,2	162,4	107,8	133,5	130,9	112,9	100,7	100,3	87,0	112,3	242,6	96,6	687,6	192,5	43,5	230,0	418,9	46,4	1513,7	132,2	34,2	273,0	144,4	212,6	194,2	1 012,3	48,6	57,3	107,5	218,6	320,9	65,5	87,7	779,6	
F – Budownictwo	226,7	145,0	145,8	102,5	117,7	68,5	140,6	165,1	117,0	116,3	157,3	84,5	602,0	124,2	181,1	95,9	97,8	51,2	129,1	170,8	120,8	97,7	91,0	67,2	101,8	82,6	138,1	92,5	132,6	63,9	72,0	119,8	146,4	105,6	154,4	62,5	127,5	114,5	160,5	90,7	103,2	80,3	111,8	52,9	109,1	79,8	142,1	48,9	264,0	152,2	146,3	103,1	116,9	68,8	151,4	168,5	115,5	117,0	157,5	85,8	736,7	124,7	182,1	96,2	97,6	50,1	142,7	243,6	122,3	100,0	85,8	70,3	
G – Handel i naprawy	127,7	161,6	134,9	136,2	98,2	86,1	121,9	141,4	117,0	106,1	124,8	79,2	160,1	176,7	161,6	116,6	85,0	91,1	117,8	191,3	140,7	195,0	86,9	90,3	103,3	116,7	121,4	62,0	116,5	80,8	228,8	203,5	84,5	31,2	235,3	39,5	216,3	130,0	127,9	71,6	90,1	117,1	86,0	104,2	126,8	62,6	119,5	75,0	130,2	165,3	135,7	140,1	97,8	86,2	121,3	140,7	117,6	106,9	124,5	79,5	157,1	180,2	163,4	118,5	84,9	90,4	132,2	217,0	142,8	211,7	85,7	91,1	
H – Hotele i restauracje	91,5	135,7	150,4	129,1	144,5	88,9	67,5	134,4	138,6	124,2	108,9	172,3	240,0	119,1	110,7	246,0	306,9	28,7	100,3	143,5	174,0	110,0	102,1	98,2	86,4	145,5	152,9	44,7	117,4	76,9	457,7	87,4	61,9	136,4	68,1	266,0	231,5	121,3	109,9	175,7	137,9	47,3	67,7	161,1	168,5	29,0	112,5	81,4	93,3	132,6	149,5	158,1	147,2	89,9	62,9	138,4	142,6	123,9	109,8	171,0	242,2	118,5	111,0	265,3	337,7	27,3	146,8	131,9	178,4	169,8	100,8	100,6	
I – Transport, magazyńnica	150,6	146,1	118,7	115,3	111,9	85,4	166,8	145,4	74,1	182,5	97,1	94,3	129,8	220,8	201,0	91,2	87,3	76,5	150,0	142,0	117,5	113,2	117,0	85,1	144,5	128,2	111,9	108,8	98,0	37,0	171,2	108,8	87,2	200,2	59,1	110,2	125,6	128,8	118,2	143,5	79,6	92,3	144,9	128,4	111,9	147,1	107,0	99,3	34,5	189,3	233,8	137,2	129,5	137,7	148,6	166,4	149,0	73,2	181,0	100,7	93,4	134,2	310,1	234,3	80,9	91,0	71,6	425,4	389,8	151,2	101,1	177,2	181,6
J – Pośrednictwo finansowe	135,1	179,7	151,8	120,0	91,7	89,7	157,4	137,5	145,7	133,9	95,9	94,1	194,0	330,6	137,8	144,5	94,9	65,2	108,2	151,7	169,6	92,6	83,9	117,3	127,0	120,8	156,6	74,5	78,5	95,3	547,9	188,4	148,9	21,8	552,6	3,6	939,7	88,5	88,2	182,2	61,2	69,5	97,5	123,1	170,8	70,4	64,7	131,7	141,1	218,9	150,1	137,5	94,4	88,8	149,0	133,4	145,3	146,7	88,2	103,8	123,1	506,2	144,0	141,6	98,2	65,0	136,7	208,8	168,1	119,1	97,6	110,6	
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	134,1	146,4	153,5	138,9	144,1	80,2	134,3	155,9	157,3	149,5	108,0	89,6	127,7	135,3	147,9	117,9	207,8	63,1	145,3	132,9	147,9	131,2	216,1	82,9	179,7	122,1	159,1	116,3	109,5	89,4	147,3	244,1	291,4	123,4	123,8	64,6	136,1	332,2	115,5	125,3	140,6	108,8	204,7	104,2	137,7	109,0	88,1	100,8	127,6	151,4	152,6	142,8	148,9	79,2	134,0	153,5	151,7	151,5	107,0	91,5	126,6	135,8	152,6	117,1	216,9	59,5	85,7	201,6	160,5	154,3	310,1	79,1	

cd. tabl. 23

Wyszczególnienie	ogółem							i. zatr. 0-49**					i. zatr. 50-249***					i. zatr. pow. 249****							
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	1996	1997	1998	1999	2000	2001	1996	1997	1998	1999	2000	2001	1996	1997	1998	1999	2000	2001	
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	137,2	118,9	110,6	102,9	94,7	119,7	190,5	95,9	105,1	107,8	82,8	126,4	136,3	122,2	152,5	90,9	104,9	125,3	94,8	153,5	91,5	109,1	99,9	108,5	109,5
sektor publiczny	109,4	145,0	116,5	92,9	100,8	133,8	112,9	275,8	122,8	66,1	99,8	178,2	123,2	135,1	145,1	96,2	97,3	143,3	103,1	132,6	99,9	99,5	103,7	117,7	117,7
sektor prywatny	168,3	99,8	104,4	114,8	88,8	104,4	201,0	82,1	100,6	120,9	79,9	115,4	161,7	103,2	166,9	82,0	119,9	96,6	63,2	282,3	67,5	149,8	89,3	79,2	79,2
Ogółem* (bez sekcji K)	139,8	138,3	125,9	111,6	98,9	89,5	130,7	145,0	114,1	122,7	115,2	91,3	177,9	171,1	150,8	111,5	97,3	82,1	136,1	129,4	122,4	108,6	94,3	91,6	91,6
sektor publiczny	128,7	110,3	110,4	102,0	89,7	72,3	157,7	167,2	117,9	89,7	130,6	58,5	148,1	125,5	119,2	132,5	102,2	96,3	127,5	108,5	109,7	100,5	87,6	70,6	70,6
sektor prywatny	154,3	168,9	137,0	117,2	103,5	96,9	129,5	143,8	113,8	124,8	114,5	93,0	185,3	180,1	155,1	109,3	96,7	80,2	165,7	184,9	142,1	118,4	101,2	110,1	110,1

* Łącznie z sekcjami L, M i N.

** W latach 1996–1998 od 0 do 50 zatrudnionych, w latach 1999–2001 od 0 do 49 zatrudnionych.

*** W latach 1996–1998 od 51 do 250 zatrudnionych, w latach 1999 – 2001 od 50 do 249 zatrudnionych.

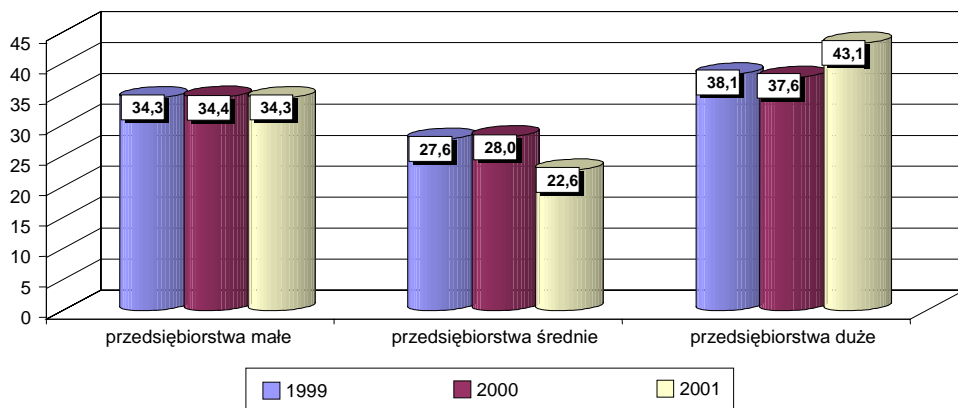
**** W latach 1996–1998 powyżej 250 zatrudnionych, w latach 1999–2001 powyżej 249 zatrudnionych.

stałe) o ok. 3% (łącznie z *Obsługą nieruchomości i firm* o 7,4%), z tego małych o 7,3% (łącznie z sekcją K o 8,3%), średnich o 9,8% (z sekcją K aż o 14,6%), a dużych wzrosły o 10,5% (łącznie z sekcją K wzrost tylko o 6,8%). Widać więc, że pominiawszy budownictwo mieszkaniowe oraz inne nakłady firm zgrupowanych w sekcji *Obsługa nieruchomości i firm; nauka* (związane np. także z budową biurów w wynajem), tempo zmian wartości nakładów inwestycyjnych średnich i dużych prywatnych przedsiębiorstw było w 2001 r. o 4–5 punktów procentowych bardziej korzystne niż oszacowane dla wszystkich firm prywatnych odpowiedniej wielkości.

Przy spadku nakładów inwestycyjnych ogółem wszystkich przedsiębiorstw w 2001 r. o ok. 12,5%, nakłady na budynki i budowle zmniejszyły się o ok. 15,5%³³, na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia o 6%, a na środki transportu aż o 19% (ceny stałe). Ponad piętnastoprocentowy spadek nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw na budynki i budowle, związany m.in. ze zmniejszeniem tempa budownictwa mieszkaniowego, wyjaśnia w sposób możliwie najbardziej syntetyczny przyczyny niezwykle trudnej sytuacji, w jakiej znalazły się firmy budowlane, która doprowadziła do istotnego spadku zarówno liczby aktywnych przedsiębiorstw, jak i zatrudnienia we wspomnianej dziedzinie gospodarki.

5.2. Udział nakładów inwestycyjnych MSP w nakładach ogółem

Udział MSP w nakładach inwestycyjnych przedsiębiorstw ogółem, wyrażonych w cenach bieżących, zwiększył się z 46,8% w 1999 r. do 50% w 2000 r. Ta wzrostowa tendencja udziału MSP zakłócona została w 2001 r., kiedy to wspomniany udział zmniejszył się do 48,2% (por. tablica 24 w tekście). Zadecydował o tym poważny spadek udziału przedsiębiorstw średniej wielkości w nakładach inwestycyjnych przedsiębiorstw ogółem z 23,1% w 2000 r. do 20,4% w 2001 r., podczas gdy udział firm małych zwiększył się z 26,9% do 27,8%.

Wykres 15. Udziały przedsiębiorstw różnej wielkości w nakładach inwestycyjnych sektora prywatnego w latach 1999–2001 (w %)

³³ W całej gospodarce narodowej nakłady na budynki i budowle zmniejszyły się w 2001 r. o 9,2%, czyli mniej niż w rozpatrywanej tu grupie przedsiębiorstw. Nakłady na środki trwałe ogółem zmniejszyły się w całej gospodarce o 9,2%, czyli także wolniej niż nakłady na środki trwałe przedsiębiorstw (spadek o 12,5%).

Tablica 24. Udział MSP w nakładach inwestycyjnych według sekcji gospodarki w latach 1999–2001

Wyszczególnienie	1999		2000		2001	
	ogółem	sektor prywatny	ogółem	sektor prywatny	ogółem	sektor prywatny
Ogółem*	46,8	61,9	50,0	62,4	48,2	56,9
z tego						
przedsiębiorstwa małe	25,1	34,3	26,9	34,4	27,8	34,3
przedsiębiorstwa średnie	21,7	27,6	23,1	28,0	20,4	22,6
C – Górnictwo i kopalnictwo	9,1	71,3	8,6	25,8	16,1	51,6
z tego						
przedsiębiorstwa małe	2,0	16,2	3,6	12,0	12,9	43,5
przedsiębiorstwa średnie	7,1	55,1	5,0	13,8	3,2	8,1
D – Przetwórstwo przemysłowe	34,8	40,8	39,0	44,0	42,8	44,7
z tego						
przedsiębiorstwa małe	13,5	15,9	16,3	18,7	16,9	17,8
przedsiębiorstwa średnie	21,3	24,9	22,7	25,3	25,9	26,9
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	16,0	94,1	14,3	88,1	14,8	59,6
z tego						
przedsiębiorstwa małe	6,2	51,1	4,3	40,2	4,6	47,7
przedsiębiorstwa średnie	9,8	43,0	10,0	47,9	10,2	11,9
F – Budownictwo	86,3	86,9	89,4	90,5	89,7	90,2
z tego						
przedsiębiorstwa małe	35,0	34,9	46,8	47,0	57,8	58,6
przedsiębiorstwa średnie	51,3	52,0	42,6	43,5	31,9	31,6
G – Handel i naprawy	56,5	57,1	61,5	62,3	59,6	60,3
z tego						
przedsiębiorstwa małe	31,1	31,7	39,5	40,3	36,3	37,2
przedsiębiorstwa średnie	25,4	25,4	22,0	22,0	23,3	23,1
H – Hotele i restauracje	54,5	55,7	67,9	69,7	64,5	66,0
z tego						
przedsiębiorstwa małe	35,0	37,6	26,4	28,1	51,1	53,4
przedsiębiorstwa średnie	19,5	18,1	41,5	41,6	13,4	12,6
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	20,6	48,8	17,1	34,1	17,3	19,4
z tego						
przedsiębiorstwa małe	10,9	28,4	9,5	20,7	10,5	13,0
przedsiębiorstwa średnie	9,7	20,4	7,6	13,4	6,8	6,4
J – Pośrednictwo finansowe	68,0	77,4	70,8	76,7	61,7	70,9
z tego						
przedsiębiorstwa małe	30,5	36,3	32,0	33,9	33,5	39,6
przedsiębiorstwa średnie	37,5	41,1	38,8	42,8	28,2	31,3
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	86,0	90,8	79,0	80,8	78,2	80,8
z tego						
przedsiębiorstwa małe	65,0	69,5	48,7	49,9	54,4	57,6
przedsiębiorstwa średnie	21,0	21,3	30,3	30,9	23,8	23,2
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	66,2	82,6	64,3	82,5	67,6	86,8
z tego						
przedsiębiorstwa małe	38,5	64,4	33,7	57,9	35,5	64,0
przedsiębiorstwa średnie	27,7	18,2	30,6	24,6	32,1	22,8
Ogółem* (bez sekcji K)	40,5	55,8	43,2	56,8	41,9	50,9
z tego						
przedsiębiorstwa małe	18,7	26,8	21,8	29,7	22,2	28,5
przedsiębiorstwa średnie	21,8	29,0	21,4	27,1	19,7	22,4

* Łącznie z nakładami inwestycyjnymi przedsiębiorstw zaliczanych do sekcji: L, M i N.

Spadek udziału MSP w nakładach inwestycyjnych prywatnych przedsiębiorstw ogółem był w 2001 r. jeszcze bardziej gwałtowny niż w przypadku obu sektorów własności łącznie. W 1999 r. udział MSP w nakładach inwestycyjnych przedsiębiorstw prywatnych wyniósł 61,9%, a rok później 62,4%, by w 2001 r. zmniejszyć się do 56,9%. Udział firm małych w nakładach inwestycyjnych prywatnych przedsiębiorstw ogółem utrzymywał się w latach 1999–2001 praktycznie na jednakowym poziomie (34,3% w latach 1999 i 2001 oraz 34,4% w roku 2000). Natomiast udział średnich przedsiębiorstw prywatnych zwiększył się między rokiem 1999 a 2000 z 27,6% do 28%, by w 2001 r. spaść o rekordową wielkość 5,4 punktu procentowego do poziomu, 22,6%, gdyż nakłady inwestycyjne średnich przedsiębiorstw prywatnych, liczone w cenach bieżących, zmniejszyły się w 2001 r. o ok. 25% w porównaniu z rokiem poprzednim.

5.3. Struktura nakładów inwestycyjnych prywatnych przedsiębiorstw według grup środków trwałych

W 2001 r. struktura nakładów inwestycyjnych prywatnych przedsiębiorstw według grup środków trwałych nie uległa poważniejszym zmianom w porównaniu z rokiem poprzednim. Udział nakładów na budynki i budowlę w ogólnej kwocie nakładów wszystkich firm prywatnych zmniejszył się z 42,2 % do 42,1%, a więc zupełnie nieistotnie ze statystycznego punktu widzenia (por. tablica 26 w tekście poniżej³⁴). Udział nakładów na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia zwiększył się z 40,8% do 42,6%, a udział nakładów na środki transportowe zmalał z 15% do 14%. Wobec stwierdzonego wcześniej relatywnie wysokiego spadku nakładów inwestycyjnych na środki trwałe, jaki obserwowany był w sektorze prywatnym w 2001 r. (w cenach bieżących o 7,2% – por. tablica 23 powyżej) oznacza to, że nakłady na poszczególne rodzaje środków zmniejszyły się niemal w takim samym tempie, jak nakłady ogółem.

Jeśli zaś chodzi o poszczególne grupy prywatnych przedsiębiorstw według wielkości, to w przypadku firm małych udział nakładów na budynki i budowlę zmniejszył się z 51,6% w 2000 r. do 50,1% w 2001 r., udział wydatków na maszyny i urządzenia wzrósł z 24,5% do 26,6%, a udział nakładów na środki transportowe nie zmienił się praktycznie w porównywanych latach (odpowiednio 22% i 22,1%). Z kolei w prywatnych firmach średniej wielkości nie zmienił się praktycznie udział nakładów na budynki i budowlę (niewielki wzrost z 45,7% do 46% w 2001 r.), wzrósł natomiast udział nakładów na maszyny i urządzenia (z 34,5% do 38,7%) kosztem wydatków na środki transportowe (spadek odpowiedniego udziału z 16,7% w 2000 r. do 13,8% rok później). Wreszcie w przypadku przedsiębiorstw dużych wzrost udziału nakładów na budynki i budowlę (z 31% do 33,7%) dokonał się kosztem zakupów maszyn i urządzeń (spadek udziału z 60,5% do 57,3%), natomiast udziały wydatków na zakup środków transportowych ustabilizowały się na niemal jednakowym poziomie w obu porównywanych latach (odpowiednio 7,4% i 7,6%).

W poszczególnych sekcjach gospodarki zmiany struktury nakładów według grup środków trwałych obserwowane w 2001 r. były w kilku przypadkach o wiele bardziej

³⁴ W tablicy 25 podane są natomiast wskaźniki struktury nakładów inwestycyjnych według grup środków trwałych wszystkich przedsiębiorstw, łącznie z jednostkami zaliczanymi do sektora publicznego.

Tablica 25. Struktura nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw ogółem według grup środków trwałych w latach 2000–2001 (w %)

Wyszczególnienie	Przedsiębiorstwa ogółem		Z tego o liczbie zatrudnionych osób					
	2000	2001	0–49		50–249		powyżej 249	
			2000	2001	2000	2001	2000	2001
OGÓŁEM (suma sekcji od C do O)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
budynki i budowle	43,3	43,2	52,6	50,8	46,1	46,3	36,9	37,8
maszyny, urządzenia								
techniczne i narzędzia	40,6	42,8	24,4	26,5	34,6	38,8	52,2	53,1
środki transportu	13,8	12,7	21,2	21,5	16,4	13,4	8,6	7,7
Sekcja C. Górnictwo i kopalnictwo	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
budynki i budowle	43,8	49,1	31,0	78,7	29,0	19,8	45,1	45,6
maszyny, urządzenia								
techniczne i narzędzia	51,8	47,9	51,4	18,6	61,4	75,8	51,3	51,3
środki transportu	3,2	2,4	13,8	2,0	8,6	4,1	2,5	2,4
Sekcja D. Przetwórstwo przemysłowe	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
budynki i budowle	30,1	32,3	33,7	38,6	33,6	35,3	27,9	29,2
maszyny, urządzenia								
techniczne i narzędzia	60,5	61,4	50,9	48,7	57,7	58,9	64,1	66,2
środki transportu	5,9	4,9	13,9	10,9	6,7	4,8	3,5	3,2
Sekcja E. Wytwarzanie, zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz i wodę	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
budynki i budowle	50,2	48,6	61,8	78,1	64,3	50,5	48,0	46,8
maszyny, urządzenia								
techniczne i narzędzia	43,5	48,4	36,0	20,7	30,9	46,7	45,4	50,1
środki transportu	1,7	1,2	1,6	1,0	3,7	2,0	1,5	1,1
Sekcja F. Budownictwo	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
budynki i budowle	56,4	65,6	67,2	69,4	50,9	65,6	30,8	44,7
maszyny, urządzenia								
techniczne i narzędzia	25,2	23,1	16,4	16,8	27,3	28,2	55,4	42,3
środki transportu	11,8	10,4	13,5	12,5	9,6	5,8	13,1	12,7
Sekcja G. Handel i naprawy	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
budynki i budowle	51,0	49,4	47,6	47,8	47,6	49,8	56,4	50,7
maszyny, urządzenia								
techniczne i narzędzia	30,5	33,7	22,5	25,3	36,2	35,3	35,4	40,2
środki transportu	17,2	14,3	27,9	25,1	14,7	13,7	7,6	4,8
Sekcja H. Hotele i restauracje	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
budynki i budowle	73,1	72,6	72,7	73,5	78,4	79,1	66,8	68,9
maszyny, urządzenia								
techniczne i narzędzia	22,7	23,6	18,0	21,6	19,5	15,8	30,7	29,3
środki transportu	3,2	3,0	8,0	4,5	1,4	1,6	1,8	1,3
Sekcja I. Transport, gospodarka magazynowa i łączność	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
budynki i budowle	31,0	33,9	15,0	17,3	29,4	41,8	32,9	35,3
maszyny, urządzenia								
techniczne i narzędzia	46,6	48,5	20,0	30,4	23,4	32,5	51,8	52,1
środki transportu	22,1	17,0	64,8	52,2	45,8	24,8	15,0	11,9
Sekcja J. Pośrednictwo finansowe	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
budynki i budowle	19,4	16,3	14,9	6,7	11,8	10,1	34,3	29,4
maszyny, urządzenia								
techniczne i narzędzia	43,6	47,8	34,5	37,0	38,0	35,7	61,0	66,2
środki transportu	35,0	34,2	48,1	54,2	47,9	51,5	3,6	3,9
Sekcja K. Obsługa nieruchomości i firm; nauka	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
budynki i budowle	66,0	61,8	76,3	68,0	72,1	72,4	33,5	34,6
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	18,8	18,7	12,3	16,0	15,4	16,7	38,9	27,7
środki transportu	13,5	18,5	9,6	15,4	10,1	8,7	27,3	37,2
Sekcja L. Administracja publiczna i obrona narodowa	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
budynki i budowle	79,0	55,7	91,3	62,5	74,1	55,4	78,0	53,4
maszyny, urządzenia								
techniczne i narzędzia	18,8	38,4	6,2	13,6	24,5	43,6	19,5	45,3
środki transportu	2,2	4,7	2,5	18,2	1,4	1,0	2,6	1,3

cd. tabl. 25

Wyszczególnienie	Przedsiębiorstwa ogółem		Z tego o liczbie zatrudnionych osób					
			0-49		50-249		powyżej 249	
Sekcja M. Edukacja	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
budynki i budowle	63,6	70,5	53,0	62,2	77,8	75,7	80,7	88,3
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	15,8	18,4	15,7	20,1	16,4	18,9	15,1	10,1
środki transportu	18,4	9,9	29,2	16,9	4,0	3,6	0,4	0,6
Sekcja N. Ochrona zdrowia i opieka socjalna	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
budynki i budowle	44,6	42,5	43,1	41,3	45,3	47,2	44,9	42,3
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	49,3	51,8	39,6	44,2	52,0	47,4	52,1	55,1
środki transportu	5,8	5,2	17,0	14,2	2,6	4,6	2,7	2,2
Sekcja O. Pozostała działalność usługowa komunalna, socjalna i indywidualna	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
budynki i budowle	45,4	53,0	44,1	51,3	47,8	54,6	44,5	53,2
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	39,3	31,4	41,6	29,1	30,9	29,7	44,5	35,6
środki transportu	13,8	12,9	13,5	15,8	19,3	12,3	9,4	10,3
Ogółem (bez sekcji K)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
budynki i budowle	37,9	39,2	40,1	41,9	37,5	39,6	37,2	38,0
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	45,8	47,8	30,8	31,9	41,0	44,4	53,3	55,1
środki transportu	13,8	11,5	27,3	24,6	18,4	14,6	7,0	5,4

poważne. Jednakże analizując kierunki tych zmian trzeba wziąć pod uwagę to, o czym już była mowa wielokrotnie wcześniej, że w naszej gospodarce istnieją nadal sekcje, gdzie firmy prywatne są nieliczne i odgrywają jeszcze dość marginalną rolę. W takich sekcjach, jak: *Górnictwo i kopalnictwo, Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę, Edukacja czy Ochrona zdrowia*, prywatyzacja jednej lub kilku średnich lub dużych firm państwowych względnie budowa od podstaw większej firmy przez prywatny kapitał może spowodować z roku na rok radykalne zmiany wartości wskaźników charakteryzujących wielkość i strukturę nakładów inwestycyjnych sektora prywatnego. Wyjaśnienie przyczyn tych radykalnych zmian jest więc najczęściej dość skomplikowane, tym bardziej, że dane dotyczące poszczególnych przedsiębiorstw objęte są tajemnicą statystyczną.

Z czterech podstawowych sekcji gospodarki udział nakładów na budynki i budowle zwiększył się w trzech, a w jednej zmalał. Wspomniany udział wzrósł w *Przetwórstwie przemysłowym* (z 29,1% w 2000 r. do 32,2% w 2001 r.), *Budownictwie* (z 55,6% do 65,2%) oraz w *Transporcie, gospodarce magazynowej i łączności* (z 14,3% do 30,2%) zmalał natomiast w sekcji *Handel i naprawy* (51,6% do 49,6%). W tym ostatnim przypadku spadek udziału spowodowany był głównie zmniejszeniem nakładów na budynki i budowle w dużych firmach handlowych. Najwyraźniej istniejąca już obecnie liczba dużych placówek handlowych staje się wystarczająca wobec ograniczonej chłonności rynku i wielkie zagraniczne firmy handlowe zmniejszają tempo budowy nowych obiektów.

Jeśli zaś chodzi o *Budownictwo*, to wzrost udziału nakładów na budynki i budowle obserwowany w 2001 r. we wszystkich trzech grupach firm wyodrębnionych według wielkości może wydać się nieco paradoksalny wobec silnego spadku

Tablica 26. Struktura nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw prywatnych według grup środków trwałych w latach 2000–2001 (w %)

Wyszczególnienie	Przedsiębiorstwa ogółem		Z tego o liczbie zatrudnionych osób					
			0–49		50–249		powyżej 249	
	2000	2001	2000	2001	2000	2001	2000	2001
OGÓŁEM (suma sekcji od C do O)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
budynki i budowle	42,2	42,1	51,6	50,1	45,7	46,0	31,0	33,7
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	40,8	42,6	24,5	26,6	34,5	38,7	60,5	57,3
środki transportu	15,0	14,0	22,0	22,1	16,7	13,8	7,4	7,6
Sekcja C. Górnictwo i kopalnictwo	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
budynki i budowle	32,6	53,8	30,6	78,6	27,4	21,8	33,9	36,8
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	62,4	43,9	50,8	18,7	63,2	73,7	64,1	61,6
środki transportu	4,4	2,0	15,1	2,0	8,0	4,3	2,0	1,6
Sekcja D. Przetwórstwo przemysłowe	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
budynki i budowle	29,1	32,2	33,4	37,9	33,8	35,8	25,5	28,7
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	62,6	61,3	51,0	49,2	57,5	58,3	68,7	66,6
środki transportu	6,5	5,1	14,0	11,0	6,7	4,8	3,9	3,3
Sekcja E. Wytwarzanie, zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
budynki i budowle	68,2	49,7	68,7	83,4	77,0	39,8	30,9	12,8
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	28,8	47,7	28,0	15,7	20,6	55,1	64,5	83,4
środki transportu	2,2	1,0	2,0	0,8	1,8	3,0	4,3	0,6
Sekcja F. Budownictwo	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
budynki i budowle	55,6	65,2	65,7	68,6	50,6	65,5	28,5	43,7
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	25,3	23,3	17,1	17,2	27,2	28,4	57,1	43,6
środki transportu	12,2	10,6	14,1	12,9	9,6	5,8	13,9	12,4
Sekcja G. Handel i naprawy	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
budynki i budowle	51,6	49,6	47,7	47,8	47,6	49,3	58,2	51,5
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	30,5	33,7	22,5	25,3	36,3	35,7	35,6	40,4
środki transportu	16,5	14,0	27,8	25,1	14,6	13,9	5,6	3,7
Sekcja H. Hotele i restauracje	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
budynki i budowle	74,2	73,0	73,0	73,2	78,7	81,3	69,2	69,6
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	21,8	23,4	17,6	21,8	19,3	15,4	29,1	28,9
środki transportu	3,3	3,0	8,1	4,5	1,4	1,7	1,5	1,1
Sekcja I. Transport, gospodarka magazynowa i łączność	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
budynki i budowle	14,3	30,2	12,8	16,0	22,8	35,4	13,0	32,1
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	63,3	57,3	19,5	29,1	24,8	39,4	84,9	63,3
środki transportu	21,9	11,9	67,5	54,8	50,7	23,9	1,6	4,0
Sekcja J. Pośrednictwo finansowe	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
budynki i budowle	15,9	13,2	10,3	6,7	9,4	7,0	36,0	28,7
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	41,9	44,9	34,5	36,9	38,5	35,6	59,0	65,8
środki transportu	40,1	40,0	52,6	54,3	49,9	54,6	3,7	4,9
Sekcja K. Obsługa nieruchomości i firm; nauka	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
budynki i budowle	66,3	62,2	76,2	67,4	74,8	77,7	26,8	27,6
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	18,2	17,3	12,3	16,1	14,1	13,7	40,5	25,3
środki transportu	13,7	19,6	9,7	15,9	8,5	6,2	32,5	46,7
Sekcja L. Administracja publiczna i obrona narodowa	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
budynki i budowle	1,1	47,8	4,7	17,3	0,0	69,0	0,0	0,0
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	67,4	41,1	40,7	55,4	71,6	30,9	98,3	100,0
środki transportu	31,4	11,0	54,1	27,3	28,4	0,0	1,7	0,0

cd. tabl. 26

Wyszczególnienie	Przedsiębiorstwa ogółem		Z tego o liczbie zatrudnionych osób					
			0-49		50-249		powyżej 249	
Sekcja M. Edukacja	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
budynki i budowie	64,3	71,9	53,2	62,3	79,4	77,8	91,0	92,1
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	15,9	18,0	16,3	20,4	17,0	18,5	8,8	6,9
środki transportu	17,9	8,9	28,3	16,5	1,9	1,9	0,2	0,6
Sekcja N. Ochrona zdrowia i opieka socjalna	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
budynki i budowie	42,9	42,6	43,3	41,8	51,9	54,5	18,7	15,2
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	40,1	43,5	38,7	42,9	42,1	42,3	73,2	63,7
środki transportu	16,7	13,4	17,7	15,0	5,2	1,9	7,9	20,0
Sekcja O. Pozostała działalność usługowa komunalna, socjalna i indywidualna	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
budynki i budowie	36,7	41,6	39,2	47,2	29,8	38,7	38,2	19,9
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	43,2	37,4	45,3	31,8	39,8	40,0	41,0	60,2
środki transportu	18,5	18,7	14,8	19,0	28,8	18,4	16,1	18,2
Ogółem (bez sekcji K)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
budynki i budowie	34,8	37,1	39,0	41,3	35,5	37,7	31,5	34,3
maszyny, urządzenia techniczne	47,8	48,9	30,8	32,0	41,6	45,2	63,2	60,4
i narzędzia	47,8	48,9	30,8	32,0	41,6	45,2	63,2	60,4
środki transportu	15,4	12,6	28,3	25,2	19,5	15,7	4,0	3,8

nakładów inwestycyjnych w tej sekcji³⁵. Przyczyna tego zjawiska jest jednak chyba dość prosta. Nawet w okresie gorszej koniunktury dla budownictwa nie wszystkie firmy budowlane znajdują się w jednako złej sytuacji finansowej. Te, których sytuacja jest relatywnie lepsza, kontynuują realizację swoich planów rozwojowych przeznaczając odpowiednie środki na budynki i budowę. Radykalne zmniejszenie się wielkości nakładów inwestycyjnych w firmach znajdujących się w gorszej kondycji finansowej spowodowało, że wzrósł udział wspomnianych nakładów na budynki i budowę wydatkowanych przez firmy realizujące swoje plany rozwojowe w nakładach całej sekcji. Inaczej mówiąc, nakłady te stały się bardziej widoczne na tle ogólnie złej sytuacji przedsiębiorstw branży budowlanej. W odróżnieniu od *Budownictwa* wzrost udziału nakładów na budynki i budowę w prywatnych przedsiębiorstwach zaliczanych do sekcji *Transport, gospodarka magazynowa i łączność* miał raczej „statystyczny” charakter i związany był z prywatyzacją jednej z największych polskich firm, a mianowicie Telekomunikacji Polskiej SA. Struktura nakładów inwestycyjnych tej firmy odbiegała dość istotnie od struktury nakładów innych dużych firm z tej sekcji, które były zaliczane do sektora prywatnego już w roku 2000. Dlatego przejście Telekomunikacji Polskiej SA do sektora prywatnego było jedną z głównych przyczyn wzrostu udziału nakładów dużych firm prywatnych na budynki i budowę z 13% w 2000 r. do 32,1% w 2001 r. i spadku udziału nakładów na maszyny i urządzenia z 84,9% do 63,3%.

Na wskaźniki struktury nakładów inwestycyjnych w sektorze prywatnym istotny wpływ ma sytuacja istniejąca w sekcji *Obsługa nieruchomości i firm; nauka* grupują-

³⁵ W 2001 r. nakłady inwestycyjne ogółem firm z sekcji *Budownictwo*, liczone w cenach bieżących, zmniejszyły się o 31,2% w porównaniu z rokiem poprzednim, z tego nakłady firm małych o 14,2%, średnich o 49,9%, a dużych o 29,7% (por. tablica 23 w tekście powyżej).

cej m.in., jak już była wielokrotnie mowa, spółdzielnie mieszkaniowe i firmy deweloperskie. Właśnie zahamowanie tempa budownictwa mieszkaniowego w 2001 r. było jedną z podstawowych przyczyn istotnego spadku nakładów we wspomnianej sekcji³⁶. Nakłady na budynki i budowle w małych firmach spadły bardziej niż proporcjonalnie w stosunku do nakładów ogółem małych prywatnych przedsiębiorstw zaliczanych do sekcji *Obsługa nieruchomości i firm; nauka*, a stąd udział nakładów na budynki i budowle zmniejszył się tu z 76,2% w 2000 r. do 67,4% w 2001 r. Natomiast w przypadku średnich i dużych przedsiębiorstw należących do sekcji omawianej obecnie, spadek nakładów na budynki i budowle był nieco łagodniejszy niż spadek nakładów ogółem firm średnich i dużych i dlatego udziały nakładów na budynki i budowle wzrosły tam w 2001 r. (firmy średnie – wzrost z 74,8% do 77,7%, duże – wzrost z 26,8% do 27,6%). Jednakże o kierunku zmian struktury nakładów inwestycyjnych w całej sekcji *Obsługa nieruchomości i firm; nauka* zadecydowała sytuacja istniejąca w grupie firm małych, a w rezultacie udział nakładów na budynki i budowle we wszystkich prywatnych firmach należących do sekcji *Obsługa nieruchomości i firm; nauka* zmniejszył się z 66,3% w roku 2000 do 62,2% rok później.

Udział nakładów na budynki i budowle w nakładach ogółem wszystkich firm prywatnych z pominięciem sekcji *Obsługa nieruchomości i firm; nauka* wzrósł z 34,8% w 2000 r. do 37,1% w 2001 r. Podobna sytuacja wystąpiła we wszystkich grupach firm wyodrębnionych według wielkości. I tak, w grupie prywatnych firm małych wspomniany udział zwiększył się z 39% do 41,3%, w średnich z 35,5% do 37,7% i w dużych z 31,5% do 34,3%. Może to oznaczać, że liczba nowych rozpoczynanych zadań inwestycyjnych była w 2001 r. większa niż rok wcześniej. Roboty budowlano-montażowe stanowią z reguły początkowy etap zadań inwestycyjnych realizowanych przez przedsiębiorstwa. Końcowy etap cyklu inwestycyjnego polega zaś na zakupie i montażu maszyn i urządzeń oraz zakupie niezbędnych środków transportu. Jeżeli więc wzrasta udział nakładów na budynki i budowle w nakładach ogółem, oznacza to z dużym prawdopodobieństwem, że zwiększa się również relacja liczby zadań inwestycyjnych nowych do kontynuowanych. Z tą hipotezą nie stoi w sprzeczności fakt zmniejszenia się ogólnej wielkości nakładów inwestycyjnych w 2001 roku; nowe zadania inwestycyjne mogły być po prostu wyceniane przeciętnie na niższe kwoty niż wcześniej. Dzieje się tak np. wtedy, gdy maleje w gospodarce liczba wielkich inwestycji rozpoczynanych w tzw. szczyrim polu, rośnie zaś liczba i waga opiekujących na stosunkowo niewielkie kwoty zadań inwestycyjnych związanych z wdrażaniem innowacji. Uprzedzając nieco fakty, taka sytuacja obserwowana była w 2001 r. w przemy-

³⁶ W 2001 r. nakłady inwestycyjne prywatnych przedsiębiorstw ogółem z sekcji *Obsługa nieruchomości i firm; nauka*, liczone w cenach bieżących, zmniejszyły się o 20,8% w porównaniu z rokiem poprzednim, z tego nakłady firm małych o 8,5%, średnich o 40,5%, a dużych o 20,9% (por. tablica 23 w tekście powyżej). Nakłady inwestycyjne wszystkich prywatnych przedsiębiorstw z pominięciem sekcji *Obsługa nieruchomości i firm; nauka*, liczone w cenach bieżących, spadły zaś o 3,1%, z tego nakłady firm małych zmniejszyły się o 7%, a średnich o 19,8%, natomiast nakłady firm dużych wzrosły o 10,1%. Dynamika wielkości nakładów inwestycyjnych prywatnych firm, w cenach bieżących, z pominięciem sekcji *Obsługa nieruchomości i firm; nauka* różni się więc dość istotnie od dynamiki obliczonej z uwzględnieniem tej sekcji (ogółem – spadek o 7,2%, małe – spadek o 7,5%, średnie – spadek o 25,1%, duże – wzrost o 6,4%), o czym już zresztą była mowa wcześniej w paragrafie 5.1.

śle, gdzie w porównaniu z rokiem 2000 wzrosła liczba zadań inwestycyjnych związanych z wdrażaniem innowacji, zmalały zaś przeciętne nakłady przeznaczone na realizację zadania. Do tego problemu powrócimy w rozdziale następnym, poświęconym problemowi innowacyjności w polskim przemyśle.

5.4. Nakłady inwestycyjne na pracującego w prywatnych MSP

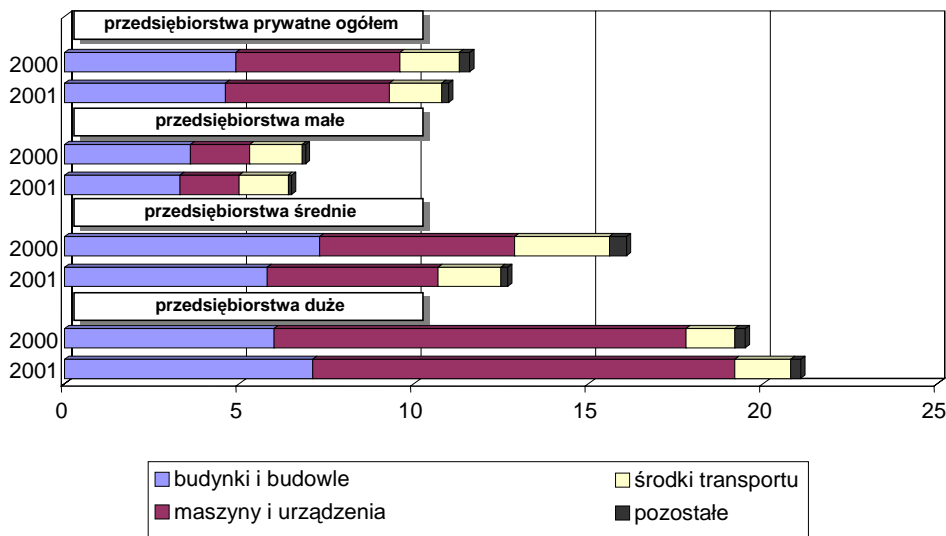
W 2000 r. nakłady inwestycyjne w przeliczeniu na jednego pracującego w sektorze rynkowym³⁷ z pominięciem sekcji *Obsługa nieruchomości i firm; nauka* (sekcji o symbolu K) wyniosły w prywatnych przedsiębiorstwach ogółem 9,8 tys. zł (ceny bieżące), z tego w małych 5 tys. zł, w średnich prywatnych 13,2 tys. zł, a w dużych prywatnych 19 tys. zł. W 2001 r. zmniejszyły się wprawdzie nakłady inwestycyjne sektora prywatnego, ale również liczba pracujących w firmach prywatnych. Dlatego nakłady inwestycyjne na pracującego w sektorze prywatnym (bez sekcji K) pozostały na dokładnie takim samym poziomie 9,8 tys. zł, jak w 2000 r. (por. tablica 5 w Załączniku 2). Zmieniły się natomiast proporcje nakładów na pracującego w przedsiębiorstwach różnej wielkości³⁸. Nakłady w małych firmach zmniejszyły się do 4,8 tys. zł, a w średnich jeszcze bardziej, bo do 11,1 tys. zł. Zwiększyły się natomiast istotnie, bo do 21,5 tys. zł nakłady inwestycyjne na pracującego w dużych prywatnych przedsiębiorstwach.

Jeżeli chodzi o małe prywatne przedsiębiorstwa, to wzrost nakładów inwestycyjnych na pracującego obserwowany był w 2001 r. w czterech sekcjach zaliczanych do sektora rynkowego bez sekcji K, które będą wymienione poniżej, w czterech sekcjach wspomniane nakłady zmniejszyły się, a w jednej (*Transporte, gospodarce magazynowej i łączności*) utrzymały się na jednakowym poziomie w obu porównywanych latach. Jednakże istnieją obawy, że wzrost nakładów na pracującego w małych prywatnych firmach zaliczanych do czterech w większości trochę nietypowych sekcji miał w 2001 r. raczej „statystyczny” niż realny charakter. Taki „statystyczny” wzrost nakładów powodują np. firmy zagraniczne wchodzące po raz pierwszy na polski rynek. W okresie wstępnego inwestowania w budynki czy maszyny, a przed rozpoczęciem faktycznej działalności, takie firmy zatrudniają zazwyczaj niewiele osób, a więc mieszczą się w grupie firm małych. Dopiero po rozpoczęciu właściwej działalności zatrudniają więcej osób i przechodzą do grupy średnich lub nawet dużych przedsiębiorstw. „Statystyczny” charakter miał bez wątpienia wzrost nakładów inwestycyjnych na pracującego w małych firmach obserwowany w 2001 r. w sekcjach: *Górnictwo i kopalnictwo* (wzrost nakładów z 12,3 tys. zł w 2000 r. do 54,4 tys. zł w 2001 r.) oraz *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę* (wzrost z 27,6 tys. zł do 76,3 tys. zł), ale także również prawdopodobnie w sekcjach *Hotele i restau-*

³⁷ Pojęcie „sektor rynkowy” wyjaśniane było wcześniej w paragrafie 2.1 niniejszego opracowania.

³⁸ Porównując wysokość nakładów na pracującego w przedsiębiorstwach różnej wielkości należy pamiętać, że nie obejmują one wydatków firm przeznaczonych na zakup używanych środków trwałych. Zakupy używanych środków są dokonywane szczególnie przez małe przedsiębiorstwa, a więc po ich uwzględnieniu, przewaga średnich i dużych firm nad małymi pod względem wielkości środków przeznaczonych na rozwój byłaby prawdopodobnie nieco mniejsza.

racje (wzrost z 2,4 tys. zł do 4,3 tys. zł) i *Pozostała działalność usługowa* (wzrost z 2,2 tys. zł do 2,9 tys. zł). Jeżeli te przypuszczenia są prawdziwe, oznaczałoby to, że nakłady inwestycyjne „autentycznych” małych prywatnych przedsiębiorstw w przeliczeniu na pracującego zmniejszyły się w 2001 r. praktycznie we wszystkich sekcjach gospodarki.

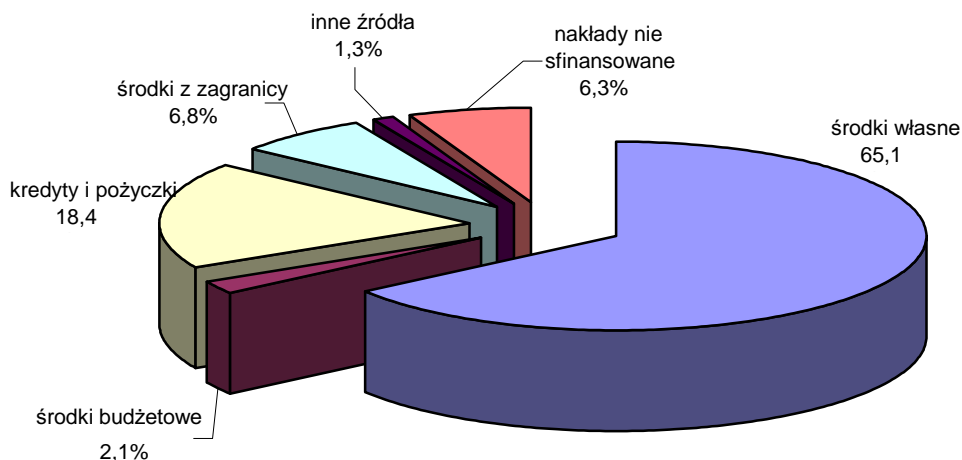
Wykres 16. Nakłady inwestycyjne na pracującego w prywatnych przedsiębiorstwach różnej wielkości w latach 2000–2001 (tys. zł, ceny bieżące)

Natomiast w grupie prywatnych firm średniej wielkości niewielki wzrost nakładów na pracującego obserwowany był tylko w przypadku przedsiębiorstw zaliczanych do sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* (z 9,1 tys. zł w 2000 r. do 9,3 tys. zł w 2001 r.) oraz w *Pozostalej działalności usługowej* (z 4,1 tys. zł do 4,6 tys. zł). W pozostałych sekcjach zaliczanych do sektora rynkowego wielkość nakładów na pracującego w firmach średnich zmniejszyła się, mimo bardzo poważnego spadku zatrudnienia, jaki miał miejsce w przedsiębiorstwach średnich między rokiem 2000 a 2001.

Nakłady na pracującego w prywatnych firmach zaliczanych do sekcji *Obsługa nieruchomości i firm; nauka* zmniejszyły się między rokiem 2000 a 2001 prawie o 1/4 z 27,9 tys. zł do 21,1 tys. zł, z tego w przedsiębiorstwach małych z 24 tys. zł do 20,5 tys. zł, w średnich z 43,6 tys. zł do 26,6 tys. zł i w dużych z 24,2 tys. zł do 17,9 tys. zł. Jak już była mowa wcześniej, związane to było głównie ze spadkiem nakładów na budownictwo mieszkaniowe. Spadek nakładów na pracującego w grupie małych przedsiębiorstw wyniósł niemal 15%, w średnich znacznie więcej, bo o ok. 39%, a w dużych o 26%. Wysoki spadek nakładów na pracującego w firmach średniej wielkości świadczy chyba o załamaniu się programów inwestycyjnych w spółdzielniach mieszkaniowych, które często oferowały nowe mieszkania swoim członkom na bardziej korzystnych warunkach niż ceny i warunki rynkowe.

5.5. Źródła finansowania inwestycji przedsiębiorstw w 2001 r.

W 2001 r. ponad 65% nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 osób (oba sektory publiczny i prywatny łącznie) sfinansowanych było ze środków własnych (por. tablica 27 w tekście poniżej). Tylko 18,4% nakładów sfinansowano dzięki kredytom i pożyczkom otrzymanym z banków działających na terenie Polski. Dalsze 6,8% nakładów sfinansowano dzięki otrzymaniu środków bezpośrednio z zagranicy³⁹. Około 2% nakładów sfinansowano dzięki otrzymanym dotacjom z budżetu, a 1,3% – dzięki środkom otrzymanym z innych źródeł⁴⁰. Wreszcie 6,3% nakładów pozostało nie sfinansowanych⁴¹.

Wykres 17. Struktura nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 osób według źródeł finansowania w 2001 r. (w %)

Struktura nakładów poszczególnych klas przedsiębiorstw według ich wielkości nie odbiegała daleko od tej krajowej struktury przeciętnej omówionej powyżej. Najbardziej charakterystyczne różnice to w przypadku firm dużych nieco wyższy niż przeciętny udział środków własnych (66,2%) przeznaczonych na finansowanie inwestycji

³⁹ Były to środki otrzymane przez przedsiębiorstwa w ramach różnych programów międzynarodowych, w tym tzw. programów pomocowych z UE, ale także kredyty i pożyczki uzyskane bezpośrednio z banków zagranicznych (nie przechodzące przez nasz system bankowy) oraz środki otrzymane przez działające w Polsce spółki-córki od swoich zagranicznych spółek-matek.

⁴⁰ Chodzi tu głównie o inwestycje sfinansowane z tzw. funduszy celowych, jak np. Fundusz Ochrony Środowiska czy Fundusz Przestrzennego Zagospodarowania Kraju.

⁴¹ Tak zwane nakłady nie sfinansowane to nakłady dotyczące robót budowlano-montażowych lub zakupu obiektów majątkowych, za wykonanie lub dostarczenie których wystawione zostały odpowiednie faktury, ale nie towarzyszył temu przepływ środków pieniężnych (tzw. ujęcie memoriałowe stosowane w badaniach statystycznych). Przedsiębiorstwa nie określiły źródeł finansowania tych inwestycji, ponieważ często same nie wiedziały jeszcze, z jakich środków będą pokryte wspomniane zobowiązania.

Tablica 27. Struktura nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 osób wg źródeł finansowania w 2001 r. (w %)

Wyszczególnienie	Ogółem	Źródła finansowania					Inne źródła razem	Nakłady nie sfinansowane
		Środki własne	Środki budżetowe	Kredyty i pożyczki kredytowe	w tym			
					Środki bezpośrednio z zagranicy	Kredyt bankowy		
Ogółem	100,0	65,1	2,1	18,4	6,8	2,3	1,3	6,3
a – ogółem	100,0	63,4	1,0	20,7	9,9	2,4	1,8	3,2
b – 10 do 49 osób	100,0	63,3	1,4	24,2	7,5	2,1	1,7	1,9
c – 50 do 249 osób	100,0	66,2	2,8	15,5	5,6	2,4	1,0	8,9
d – powyżej 249 osób	100,0	81,9	0,8	4,7	2,8	0,5	1,0	8,8
C – Górnictwo i kopalnictwo	100,0	48,4	0,0	10,3	39,7	0,0	0,8	0,8
a	100,0	6,0	1,7	6,0	14,9	0,0	0,4	1,0
b	100,0	76,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
c	100,0	83,8	0,8	4,4	0,6	0,0	1,0	9,4
d	100,0	73,4	0,4	15,7	5,1	1,1	4,3	1,1
D – Przetwórstwo przemysłowe	100,0	75,8	1,1	13,8	4,6	1,2	1,0	3,7
a	100,0	67,8	0,2	17,3	11,4	1,6	1,3	2,0
b	100,0	75,6	0,3	15,3	2,3	0,9	1,0	5,5
c	100,0	64,8	0,4	18,6	4,5	4,2	2,4	9,3
d	100,0	74,8	2,1	13,7	2,2	0,4	5,2	2,0
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	100,0	73,7	1,1	17,6	1,9	1,2	2,6	3,1
a	100,0	63,5	0,3	18,8	4,8	4,6	2,4	10,2
b	100,0	65,4	0,2	12,3	13,5	5,2	0,7	7,9
c	100,0	47,2	0,1	17,4	30,5	11,9	1,0	3,8
d	100,0	80,7	0,4	9,2	0,4	0,0	0,6	8,7
F – Budownictwo	100,0	76,1	0,0	6,2	0,0	0,0	0,1	17,6
a	100,0	80,2	0,1	13,7	2,8	0,4	0,3	2,9
b	100,0	72,2	0,1	20,8	4,1	0,0	0,5	2,3
c	100,0	78,9	0,1	16,2	3,3	0,8	0,6	0,9
d	100,0	85,4	0,0	8,2	1,8	0,3	0,0	4,6
G – Handel i naprawy	100,0	76,4	0,2	12,4	5,3	5,0	0,4	5,3
a	100,0	64,2	0,3	10,1	12,1	12,0	1,0	12,3
b	100,0	49,1	0,1	48,7	1,6	0,0	0,1	0,4
c	100,0	97,0	0,0	2,4	0,2	0,0	0,0	0,4
d	100,0	46,4	3,1	18,7	14,9	5,1	0,4	16,5
H – Hotele i restauracje	100,0	85,6	1,8	8,2	1,9	0,0	0,6	1,9
a	100,0	61,6	2,8	21,8	11,3	5,6	1,0	1,5
b	100,0	43,4	3,1	18,9	15,8	5,3	0,4	18,4
c	100,0	43,4	3,1	18,9	15,8	5,3	0,4	18,4
d	100,0	43,4	3,1	18,9	15,8	5,3	0,4	18,4
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	100,0	43,4	3,1	18,9	15,8	5,3	0,4	18,4

cd. tabl. 27

Wyszczególnienie	Ogółem	Źródła finansowania						Inne źródła razem	Nakłady nie sfinansowane
		Środki własne	Środki budżetowe	Kredyty i pożyczki kredytowe	w tym		Kredyt bankowy		
					Środki bezpśrednio z zagranicy				
J – Pośrednictwo finansowe									
a – ogółem	100,0	52,2	0,0	34,7	11,5	4,1	0,9	0,7	
b – 10 do 49 osób	100,0	23,1	0,0	45,0	30,1	5,0	0,4	1,4	
c – 50 do 249 osób	100,0	16,5	0,1	71,8	8,9	8,9	2,4	0,3	
d – powyżej 249 osób	100,0	99,1	0,0	0,3	0,0	0,0	0,1	0,5	
K – Obsługa nieruchomości i firm									
a	100,0	63,9	3,6	24,2	3,5	0,1	2,7	2,1	
b	100,0	73,3	0,9	16,8	1,4	0,0	4,0	3,6	
c	100,0	63,3	2,6	22,7	7,3	0,3	3,0	1,1	
d	100,0	52,0	8,4	35,8	1,9	0,0	0,4	1,5	
L – Administracja publiczna i obrona narodowa									
a	100,0	53,6	12,1	22,0	6,2	6,2	5,2	0,9	
b	100,0	42,1	37,4	12,2	0,0	0,0	8,3	0,0	
c	100,0	97,6	1,7	0,0	0,0	0,0	0,6	0,1	
d	100,0	52,3	3,2	29,0	9,6	9,6	4,6	1,3	
M – Edukacja									
a	100,0	81,3	0,9	14,6	0,0	0,0	0,6	2,6	
b	100,0	70,6	2,0	24,2	0,0	0,0	0,9	2,3	
c	100,0	86,8	0,1	9,6	0,0	0,0	0,5	3,0	
d	100,0	97,6	0,2	0,0	0,0	0,0	2,2	0,0	
N – Ochrona zdrowia									
a	100,0	42,2	44,2	3,6	0,6	0,0	6,8	2,6	
b	100,0	81,8	8,6	5,6	1,7	0,0	1,6	0,7	
c	100,0	51,4	21,9	12,4	2,7	0,0	10,3	1,3	
d	100,0	35,7	51,9	2,1	0,2	0,0	7,0	3,1	
O – Pozostała działalność usługowa									
a	100,0	68,6	16,3	10,0	0,6	0,2	2,2	2,3	
b	100,0	66,8	9,3	18,1	0,5	0,0	2,5	2,8	
c	100,0	60,4	23,4	10,3	0,5	0,0	3,4	2,0	
d	100,0	79,7	15,1	1,6	0,8	0,7	0,6	2,2	

i wyższy udział nakładów nie sfinansowanych (8,9%), natomiast mniejszy udział środków pozyskanych bezpośrednio z zagranicy (5,6%) i niższy kredytów i pożyczek (15,5%). Małe firmy, przy zachowaniu podobnego udziału środków własnych w finansowaniu nakładów inwestycyjnych jak firmy średnie (odpowiednio 63,4% oraz 63,3%), korzystały rzadziej z kredytów i pożyczek niż średnie (małe – udział kredytów i pożyczek wynoszący 20,7%, średnie – udział 24,2%), natomiast częściej niż średnie wykorzystywały środki zagraniczne otrzymane w ramach różnych programów pomocowych (odpowiednio 9,9% oraz 7,5%).

Przedstawione powyżej dane na temat źródeł finansowania nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw pokazują, że zdecydowanie przeważająca część nakładów sfinansowana była dzięki wykorzystaniu środków własnych, natomiast bardzo umiarkowana część – dzięki otrzymanym kredytom i pożyczkom bankowym. W 2001 r. przedsiębiorstwa sfinansowały za pomocą środków własnych nakłady inwestycyjne w wysokości 53 191,8 mln zł (por. tablica 23 w Załączniku 1), podczas gdy za pomocą kredytów i pożyczek – nakłady w wysokości tylko 15 081,5 mln zł. Zobowiązania długoterminowe firm zatrudniających powyżej 9 osób i prowadzących księgi rachunkowe zwiększyły się między końcem lat 2000 i 2001 o 14 810,6 mln zł, a więc o nieco niższą kwotę niż suma pobranych kredytów i pożyczek⁴². Zobowiązania firm dużych zwiększyły się o 16 629,9 mln zł, a małych i średnich zmniejszyły się odpowiednio o 553 mln zł i 1 266,3 mln zł. Oznacza to, że w 2001 r. małe i średnie przedsiębiorstwa zwróciły bankom więcej środków z tytułu kredytów i pożyczek pobranych we wcześniejszych latach niż wynosiły kwoty otrzymanych od nich nowych kredytów i pożyczek.

Przedstawione powyżej dane na temat źródeł finansowania nakładów inwestycyjnych dotyczą tylko przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 osób. Przeprowadzone przez różne ośrodki badania ankietowe sygnalizują, że procent finansowania nakładów inwestycyjnych za pomocą środków własnych w mikroprzedsiębiorstwach zatrudniających do 9 osób jest jeszcze wyższy niż podawany przez nas wcześniej udział dotyczący większych firm, który jak pamiętamy był równy około 65%. Naukowcy z różnych ośrodków dość zgodnie potwierdzają, że mikroprzedsiębiorstwa finansują za pomocą środków własnych 80 lub nawet jeszcze większy procent ogólnej kwoty swoich nakładów inwestycyjnych. Przyjąwszy ostrożnie, że ten udział wyniósł w 2001 r. około 80% można oszacować, iż w całej grupie polskich przedsiębiorstw z wyjątkiem sekcji *Rolnictwo i leśnictwo* oraz *Rybołówstwo i rybactwo* udział środków własnych w finansowaniu nakładów inwestycyjnych wyniósł przynajmniej 67%, a pominąwszy tzw. nakłady nie sfinansowane – około 70%.

Przyczyny tak wysokiego stopnia finansowania nakładów inwestycyjnych za pomocą środków własnych były już wielokrotnie opisywane w opracowaniach różnych autorów, w tym w opracowaniach autora tego rozdziału. Pierwsza i bodaj najważniejsza przyczyna to nadal wysoki udział tzw. bezpośrednich inwestycji zagranicznych w nakładach inwestycyjnych przedsiębiorstw ogółem w 2001 r., mimo wyraźnego spadku w stosunku do lat poprzednich. Finansowanie inwestycji zagranicznych dokonuje

⁴² Wartość zobowiązań długoterminowych przedsiębiorstw w 2001 r. podana jest w tablicy 18 z Załącznika 1. Trzeba tu dodać, że dane na temat źródeł finansowania nakładów inwestycyjnych dotyczą wszystkich przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 osób, natomiast informacje dotyczące zobowiązań długoterminowych – tylko jednostek prowadzących księgi rachunkowe.

się niemal całkowicie niezależnie od naszego krajowego systemu bankowego, dlatego też zmiany nawet podstawowych krajowych parametrów finansowych, jak np. wysokości stóp procentowych, nie mają większego wpływu na poziom inwestycji zagranicznych w kolejnych latach. Drugą przyczyną to powstrzymywanie się krajowych przedsiębiorców, a zwłaszcza właścicieli mniejszych przedsiębiorstw przed zaciąganiem kredytów i pożyczek bankowych. Powodowane jest to często nieumiejętnością spełnienia warunków formalnych związanych z zaciąganiem kredytu (np. konieczność przedstawienia odpowiedniego biznesplanu), brakiem odpowiednich zabezpieczeń kredytu wymaganych przez banki, względnie mniej lub bardziej uzasadnioną obawą, iż potencjalne trudności związane ze spłatą zobowiązań wobec banku doprowadzą kredytobiorcę do utraty dorobku całego życia. Wreszcie trzecia główna przyczyna to postawa samych banków. Ze względu na wysoki deficyt budżetu państwa finansowany m.in. emisją rządowych obligacji, banki, kupując te obligacje, mogą osiągać zyski w łatwy sposób. Nie starają się więc one o pozyskanie nowych a często kłopotliwych potencjalnych kredytobiorców, jakimi byłiby właściciele małych i średnich firm, nie mówiąc już o sektorze tzw. mikroprzedsiębiorstw.

Wysoki udział środków własnych w finansowaniu nakładów inwestycyjnych przez przedsiębiorstwa z kapitałem krajowym jest symptomem określonych zjawisk patologicznych istniejących w naszej gospodarce. Jak już było wspomniane wcześniej, taka gospodarka jest niezwykle trudna do sterowania jeżeli idzie o możliwości przyspieszenia lub spowolnienia rozwoju gospodarczego, ponieważ krajowi przedsiębiorcy, planując inwestycje, nie biorą pod uwagę wysokości obowiązujących stóp procentowych, a głównie wielkość własnych zasobów pieniądza. Jeżeli zasoby te będą maleć, m.in. ze względu na wzrost obciążeń przedsiębiorstw i obywateli z tytułu podatków i innych opłat, to również inwestycje przedsiębiorstw finansowane za pomocą środków własnych będą stopniowo coraz niższe. Jednocześnie ze względu na niechęć przedsiębiorców do korzystania z kredytów bankowych należy oczekiwać, że nawet bardzo radykalna obniżka stóp procentowych nie spowoduje przyspieszenia tempa wzrostu inwestycji. Tempo tego wzrostu będzie więc nadal determinowane głównie intensywnością napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski, z tą jednak obawą, że firmy zagraniczne zniechęcone niskim tempem wzrostu PKB mogą powstrzymać się od inwestowania w Polsce. Możemy więc znaleźć się w sytuacji przypominającej tzw. „błędne koło”, kiedy to niskie tempo wzrostu gospodarczego powodujące spadek zasobów pieniądza w przedsiębiorstwach (a tym samym spadek inwestycji finansowanych ze środków własnych) i zniechęcające firmy zagraniczne do inwestowania w Polsce prowadzi do utrwalenia stagnacji gospodarczej. Szansą na wyrwanie się z tego zakłętą kręgu przyczyn utrwalających stagnację gospodarczą jest w pierwszej kolejności radykalna reforma finansów publicznych, polegająca na zmniejszeniu stopnia fiskalizmu państwa i obniżeniu deficytu budżetowego, w wyniku której przedsiębiorstwom pozostałoby więcej środków przeznaczanych na inwestycje, a banki, pozbawione możliwości zakupu obligacji rządowych, bardziej chętnie udzielałyby przedsiębiorstwom kredytów i pożyczek.

6. Innowacje przedsiębiorstw przemysłowych⁴³

6.1. Średnie i duże przedsiębiorstwa przemysłowe ponoszące nakłady na innowacje

Liczba średnich przedsiębiorstw przemysłowych ponoszących nakłady na innowacje⁴⁴ wzrosła z 1 811 w roku 2000 do 2 107 w roku 2001, czyli o 16,3%. W tym samym okresie liczba dużych innowacyjnych przedsiębiorstw przemysłowych zmniejszyła się z 1 118 do 1 050, a więc o 6,1%. Liczba przedsiębiorstw średniej wielkości ponoszących nakłady na innowacje zwiększała się zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym, w tym pierwszym z 284 do 310 (o 9,2%), a w prywatnym z 1 527 do 1 797 (o 17,7%). Natomiast liczba innowacyjnych firm dużych zmniejszyła się w obu sektorach: w publicznym z 358 w 2000 r. do 303 w 2001 r. (o 15,4%) i w sektorze prywatnym z 760 do 747 (o 1,7%).

Przedstawione powyżej kierunki i tempo zmian liczby średnich i dużych przedsiębiorstw innowacyjnych były kontynuacją trendów występujących od kilku lat, a często od roku 1996, od którego począwszy dysponujemy bardziej precyzyjnymi danymi na temat procesów innowacyjnych w polskim przemyśle. I tak, liczba średnich prywatnych przedsiębiorstw innowacyjnych rosła nieprzerwanie od roku 1996, przy czym w okresie 1997–1998 wzrost ten był stosunkowo nieznaczny w porównaniu z pozostałymi latami (np. w 1996 r. liczba średnich firm innowacyjnych wzrosła o ponad 80%, a w 2000 r. o prawie połowę). Z kolei liczba innowacyjnych prywatnych przedsiębiorstw dużych wzrosła najsilniej w latach 1996–1997 (w roku 1997 o ponad połowę), a począwszy od roku 1998 zwiększała się już stosunkowo umiarkowanie, przy czym w latach 1999 i 2001 wystąpiły nawet niewielkie spadki liczby dużych prywatnych przedsiębiorstw ponoszących nakłady na innowacje. Natomiast liczba innowacyjnych średnich firm sektora publicznego spadała w latach 1997–1999 (w roku 1997 o 22%), a począwszy od roku 2000 zaczęła się znów zwiększać. Wzrost ten w 2000 r. miał charakter skokowy (o prawie 1/3), lecz jego przyczyną było najprawdopodobniej przejście pewnych firm z grupy dużych do średnich po zmniejszeniu zatrudnienia do poziomu poniżej 250 osób. Z kolei liczba dużych innowacyjnych firm przemysłowych sektora publicznego wzrosła tylko w roku 1996, a począwszy od roku 1997 systematycznie spadała (w 1997 skokowo o ponad 40%).

Przedstawiona wyżej dynamika liczby innowacyjnych firm średnich i dużych według sektorów własności nie charakteryzuje jednak dostatecznie precyzyjnie intensywności procesów innowacyjnych w przemyśle z uwagi na zmieniającą się liczbę przedsiębiorstw aktywnych w poszczególnych wyodrębnionych grupach przedsię-

⁴³ GUS prowadzi regularne badania procesów innowacyjnych tylko w przedsiębiorstwach przemysłowych (badania corocznie przedsiębiorstw średnich i dużych i okresowe małych firm przemysłowych dokonywane co 4 lata metodą reprezentacyjną – ostatnio w roku 2000).

⁴⁴ Liczba przedsiębiorstw ponoszących nakłady na innowacje w 2001 r. podana jest w tablicy 24 z Załącznika 1, natomiast odpowiednie wskaźniki dynamiki w tablicy 28 zamieszczonej w tekście opracowania.

biorstw. Tak np. liczba innowacyjnych dużych przedsiębiorstw zmalała w 2001 r. w obu sektorach własności. Jednakże liczba aktywnych dużych przedsiębiorstw w obu sektorach zmniejszyła się jeszcze szybciej. Dlatego udział liczby przedsiębiorstw ponoszących nakłady na innowacje w ogólnej liczbie aktywnych firm dużych wzrósł między rokiem 2000 i 2001 w przypadku sektora publicznego z 66,4% do 68,4% a w przypadku prywatnego z 55,7% do 59,7% (por. tablica 28 w tekście opracowania). Natomiast analogiczny udział średnich innowacyjnych przedsiębiorstw sektora pu-

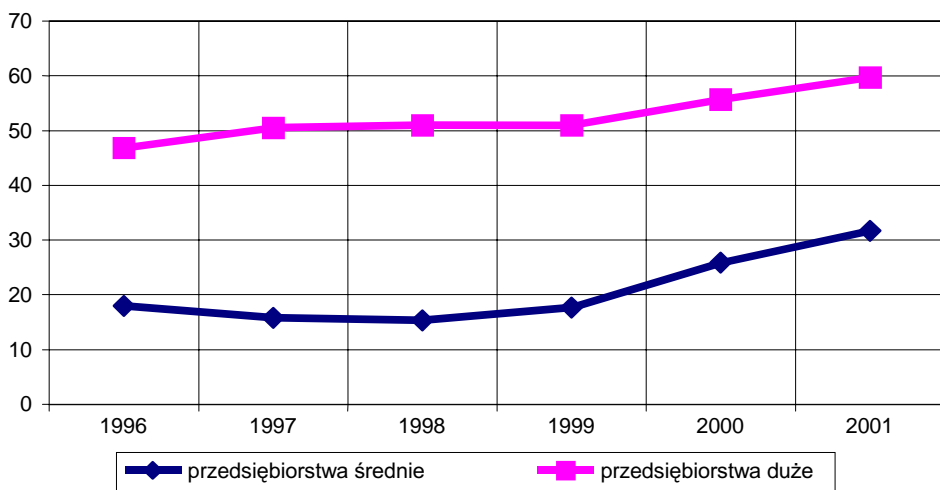
Tablica 28. Udział i tempo zmian liczby przedsiębiorstw przemysłowych ponoszących nakłady na innowacje w latach 1996–2001

WYSZCZEGÓLNIENIE		Udział przedsiębiorstw ponoszących nakłady na innowacje (liczba przedsiębiorstw aktywnych ogółem = 100%)						Tempo zmian liczby przedsiębiorstw ponoszących nakłady na innowacje (rok poprzedni = 100%)					
		1996	1997	1998	1999	2000	2001	1997	1998	1999	2000	2001	
a – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi 50–249 osób (do 1998 r. 51–250 osób)													
b – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi ponad 249 (do 1998 r. ponad 250 osób)													
Ogółem (sekcje C, D, E)		30,7	26,7	25,5	26,5	33,6	38,4	92,8	98,1	108,3	125,7	107,8	
	a	19,9	17,1	16,5	18,3	26,6	32,3	94,2	101,2	119,2	146,3	116,3	
	b	57,1	52,7	52,3	54,2	58,7	62,0	91,6	95,5	98,2	102,3	93,9	
C – Górnictwo i kopalnictwo		24,1	21,8	19,7	26,3	35,8	33,1	91,4	93,8	146,7	122,7	87,0	
	a	8,0	8,5	9,9	15,4	25,8	20,6	116,7	128,6	177,8	156,3	80,0	
	b	41,4	38,5	34,4	44,4	53,7	60,0	86,2	84,0	133,3	103,6	93,1	
D – Przetwórstwo przemysłowe		30,9	26,9	26,1	26,9	33,8	38,9	93,2	98,7	107,9	124,5	108,4	
	a	20,2	17,4	16,8	18,7	26,9	32,9	94,5	101,0	119,5	144,8	116,7	
	b	58,2	54,0	54,5	55,9	59,7	63,4	92,1	96,6	96,9	100,7	94,4	
E – Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz i wodę		28,7	23,7	19,9	20,3	29,9	32,1	86,4	89,3	105,6	149,1	104,7	
	a	18,0	14,5	13,4	12,8	22,0	26,2	86,2	100,0	102,0	176,5	118,9	
	b	50,0	42,8	34,1	38,4	50,3	48,3	86,6	81,7	108,6	127,0	88,8	
SEKTOR PUBLICZNY													
Ogółem (sekcje C, D, E)		47,4	38,0	36,6	37,2	43,7	47,0	63,1	87,2	96,5	107,4	95,5	
	a	27,5	23,0	23,0	21,9	30,6	36,0	78,0	93,7	96,8	132,1	109,2	
	b	64,7	56,4	54,9	61,2	66,4	68,4	57,7	84,0	96,2	93,5	84,6	
C – Górnictwo i kopalnictwo		28,7	22,8	22,1	31,5	40,3	37,7	72,4	90,5	147,4	103,6	79,3	
	a	5,1	2,5	5,1	11,6	16,1	13,3	50,0	200,0	250,0	100,0	80,0	
	b	43,5	38,5	36,2	50,0	58,5	61,3	74,1	85,0	135,3	104,3	79,2	
D – Przetwórstwo przemysłowe		52,3	43,7	44,0	45,3	50,2	55,4	60,4	85,6	94,4	96,6	95,4	
	a	31,4	28,3	28,4	27,6	35,4	42,7	79,6	87,9	97,1	116,5	109,6	
	b	68,0	61,0	62,7	71,0	74,3	78,9	53,7	84,4	92,9	85,4	84,4	
E – Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz i wodę		30,7	24,0	21,6	20,7	32,2	33,8	81,1	95,3	97,1	159,6	98,7	
	a	19,0	12,9	14,5	12,4	24,0	27,5	71,2	121,6	88,9	202,5	109,9	
	b	51,0	44,0	35,4	37,8	50,7	48,9	87,5	81,4	103,5	130,5	87,0	
SEKTOR PRYWATNY													
Ogółem (sekcje C, D, E)		23,2	23,3	22,8	24,1	31,5	36,8	119,8	103,4	113,1	132,0	111,2	
	a	18,0	15,8	15,3	17,7	25,9	31,7	100,5	104,4	125,2	149,3	117,7	
	b	46,9	50,5	51,0	51,0	55,7	59,7	153,4	103,3	99,3	107,0	98,3	
C – Górnictwo i kopalnictwo		13,6	20,0	16,7	20,5	31,6	29,6	183,3	100,0	145,5	156,3	96,0	
	a	11,1	14,3	13,5	18,0	30,3	23,9	150,0	116,7	157,1	181,8	80,0	
	b	25,0	38,5	28,6	29,4	38,5	57,1	250,0	80,0	125,0	100,0	160,0	
D – Przetwórstwo przemysłowe		23,4	23,4	23,0	24,2	31,7	37,0	119,1	104,0	112,3	132,2	111,0	
	a	18,1	15,8	15,4	17,7	26,1	31,9	99,4	104,4	124,3	149,7	117,7	
	b	47,3	50,8	51,4	51,3	56,0	59,9	153,5	103,5	98,7	107,3	97,7	
E – Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz i wodę		14,0	21,2	8,3	18,1	15,2	23,4	175,0	42,9	250,0	80,0	183,3	
	a	12,0	22,0	7,9	14,7	12,5	21,4	216,7	38,5	220,0	81,8	200,0	
	b	28,6	14,3	11,1	50,0	42,9	40,0	50,0	100,0	400,0	75,0	133,3	

blicznego wzrósł we wspomnianym okresie z 30,6% do 36%, a prywatnego z 25,9% do 31,7%. O ile udział innowacyjnych przedsiębiorstw dużych w ogólnej liczbie aktywnych firm dużych można uznać za dostatecznie wysoki, to odpowiedni udział firm średnich, nie przekraczający w sektorze prywatnym 1/3 ogółu aktywnych przedsiębiorstw, wydaje się być stosunkowo niski, mimo iż rósł on systematycznie w okresie kilku ostatnich badanych lat. Istnieje ponadto obawa, że w grupie prywatnych średnich firm istnieje pewien ich podzbiór złożony głównie z firm zagranicznych, które wdrażają innowacje niemal bez przerwy i firm pozostałych wdrażających innowacje sporadycznie lub wcale.

Podstawową grupą przedsiębiorstw prywatnych wdrażających innowacje były firmy zaliczane do sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* (w 2001 r. ponad 98% ogólnej liczby przemysłowych prywatnych innowacyjnych firm średnich i 98,4% dużych). Natomiast w sektorze publicznym udział przedsiębiorstw z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* w ogólnej liczbie innowacyjnych firm średnich wyniósł w 2001 r. 70%, a w ogólnej liczbie innowacyjnych dużych przedsiębiorstw nawet nieco więcej, bo 71,6%.

Przedsiębiorstwa obu sektorów z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* ponosiły znacznie częściej nakłady na innowacje niż firmy z dwóch pozostałych sekcji przemysłowych. Przyjąwszy za 100% ogólną liczbę średnich firm aktywnych z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* zaliczanych do sektora publicznego, udział firm innowacyjnych w tej ogólnej liczbie wyniósł w 2001 r. 42,7%. Odpowiedni wskaźnik udziału obliczony dla sekcji *Górnictwo i kopalnictwo* był równy tylko 13,3%, a w sekcji *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę* 27,5%. W przypadku dużych przedsiębiorstw zaliczanych do sektora publicznego, udział firm innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw aktywnych wyniósł w *Przetwórstwie przemysłowym* 78,9%, natomiast w sekcji *Górnictwo i kopalnictwo* 61,3%, a w sekcji *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę* tylko 48,9%.

Wykres 18. Udział ogólnej liczby prywatnych przedsiębiorstw przemysłowych ponoszących nakłady na innowacje w latach 1996–2001 (w %)

6.2. Nakłady na innowacje

Mimo rosnącej liczby przedsiębiorstw ponoszących nakłady na innowacje, wielkość samych nakładów⁴⁵ w roku 2001 była niższa niż w roku 2000. Ogólna wielkość nakładów na innowacje wszystkich przedsiębiorstw dużych i średnich rosła systematycznie w okresie 1996–1999. W 1996 r. wspomniane nakłady podwoiły się, a w latach 1997 i 1999 zwiększały się również stosunkowo szybko, bo o prawie 35% i ponad 27% w porównaniu z latami poprzednimi (ceny bieżące). W 1999 r. nakłady średnich i dużych przemysłowych przedsiębiorstw przeznaczone na innowacje wyniosły ok. 15,3 mld zł, by rok później zmniejszyć się o niemal 20%, do ok. 12,2 mld zł, a w 2001 r. o dalsze 6% w porównaniu z rokiem 2000 do wielkości nieco powyżej 11,5 mld zł. W 2001 r. nakłady średnich i dużych przemysłowych przedsiębiorstw na innowacje były więc o prawie 1/4 niższe niż w szczytowym pod tym względem roku 1999, z tego w sektorze publicznym niższe o prawie 58%, a w prywatnym niższe o ok. 6,8%.

Nakłady na innowacje średnich przedsiębiorstw sektora publicznego wynosiły w 2001 r. ok. 237,3 mln zł, czyli o 39,8% mniej niż w roku 2000 i o 49,3% mniej niż w roku 1999. Nakłady średnich firm prywatnych wynosiły w 1999 r. 2 507,2 mln zł i w roku następnym spadły o 9,5% do 2 267,9 mln zł. Tempo spadku tych nakładów było w 2001 r. już nieco niższe i wyniosło 4,6% (między rokiem 1999 a 2001 spadek wyniósł 13,6%), a same nakłady osiągnęły wartość 2 165,5 mln zł.

Jeśli zaś chodzi o nakłady przedsiębiorstw dużych, to w sektorze publicznym spadły one z 3 326 mln zł w 1999 r. do 2 004,4 mln zł w 2001 r., czyli w rozpatrywanym okresie dwuletnim aż o 59%. Spadek dotknął najbardziej firmy sektora publicznego w sekcji *Przetwórstwo przemysłowe*, gdzie nakłady na innowacje zmniejszyły się w okresie 1999–2001 o 68,5%. Było to związane m.in. ze zmniejszeniem nakładów na modernizację hutnictwa żelaza i stali. Natomiast w grupie dużych przedsiębiorstw prywatnych nakłady na innowacje spadły w roku 2000 o prawie 20% z 7 425,5 mln zł rok wcześniej do 5 946,7 mln zł. Wzrosły one jednak ponownie w 2001 r. o 19,3% do 7 094,3 mln zł. Na wzrost ten główny wpływ miały procesy dokonujące się w sekcji *Przetwórstwo przemysłowe*, ponieważ nakłady dużych prywatnych firm z dwóch pozostałych sekcji przemysłowych stanowią zaledwie marginalny udział w ogólnych nakładach wszystkich dużych prywatnych firm przeznaczonych na innowacje (w 2001 r. tylko 2,5%).

W warunkach, gdy liczba przedsiębiorstw wdrażających innowacje rosła, a ogólna kwota nakładów przeznaczonych na ten cel malała, zmniejszyła się bardzo istotnie przeciętna wielkość nakładów wydatkowana w danym roku przez statystyczne przedsiębiorstwo wdrażające innowacje. Ograniczając się tylko do sektora prywatnego, przeciętna kwota wydatkowana na innowacje przez przedsiębiorstwo średniej wielkości była w 2001 r. o ponad połowę niższa niż dwa lata wcześniej (w 1999 r. 2 450,8 tys. zł, w 2001 r. 1 205,1 tys. zł – spadek o 50,8%). Jeśli zaś chodzi o prywatne przedsiębiorstwa duże, to spadek w okresie 1999–2001 był tu dużo mniejszy, głównie dzięki wspomnianemu wcześniej wzrostowi ogólnej sumy nakładów w 2001 r. po jednorazowym

⁴⁵ Bezwzględna wielkość nakładów poniesionych na innowacje w 2001 r. (nakłady ogółem i według źródeł finansowania) podana jest w tablicy 24 z Załącznika 1, natomiast wielkość wskaźników dynamiki nakładów – w tablicy 29 zamieszczonej w tekście opracowania.

Tablica 29. Tempo wzrostu nakładów na innowacje w przedsiębiorstwach przemysłowych w latach 1997–2001

WYSZCZEGÓLNIENIE	Tempo wzrostu nakładów na innowacje (rok poprzedni = 100%)														
	nakłady ogółem					w przeliczeniu na jedno przedsiębiorstwo aktywne					na jedno przedsiębiorstwo wprowadzające innowacje				
	1997	1998	1999	2000	2001	1997	1998	1999	2000	2001	1997	1998	1999	2000	2001
a – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi 50–249 osób (do 1998 r. – 51–250 osób)	134,8	109,2	127,3	80,2	94,0	126,2	106,6	121,9	81,0	99,6	145,2	111,2	117,5	63,8	87,2
b – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi ponad 249 (do 1998 r. – ponad 250 osób)	90,8	147,4	155,6	89,5	90,3	82,6	140,9	144,6	89,0	94,2	96,4	145,7	130,6	61,2	77,6
Ogółem (sekcje C, D, E)	144,1	104,0	121,9	78,0	95,0	145,4	108,1	128,6	82,7	106,8	157,4	109,0	124,1	76,2	101,2
C – Górnictwo i kopalnictwo	100,5	61,9	138,0	116,9	111,0	99,1	59,1	125,6	129,3	118,0	109,9	66,0	94,1	95,3	127,5
a	184,8	211,7	170,9	57,2	32,7	169,0	190,8	149,5	61,3	32,7	158,4	164,7	96,1	36,6	40,8
b	98,3	54,5	131,8	131,7	119,4	105,9	58,1	127,6	153,6	143,2	114,0	64,9	98,8	127,1	128,2
D – Przetwórstwo przemysłowe	127,2	116,1	127,6	80,0	94,1	118,8	113,7	122,3	80,7	99,9	136,4	117,6	118,3	64,3	86,8
a	91,4	147,0	155,8	82,7	94,6	83,0	140,9	144,8	82,3	99,0	96,7	145,5	130,4	57,1	81,1
b	135,6	111,2	121,7	79,3	93,9	136,7	116,1	128,9	84,0	105,6	147,2	115,1	125,6	78,7	99,5
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	260,6	77,8	121,6	73,0	86,4	248,4	73,1	117,7	72,1	88,6	301,5	87,2	115,2	48,9	82,5
a	55,0	124,0	126,1	595,0	58,2	51,5	114,4	118,5	577,6	58,4	63,9	124,0	123,6	337,2	48,9
b	281,3	76,9	121,4	55,8	96,4	277,9	75,1	125,9	57,6	104,2	324,9	94,2	111,8	44,0	108,6
SEKTOR PUBLICZNY	114,4	87,2	116,3	75,6	55,8	145,3	96,4	122,4	82,8	62,7	181,2	100,0	120,6	70,4	58,4
a	68,9	230,2	110,6	84,3	60,2	74,0	245,2	109,0	89,1	64,8	88,4	245,8	114,2	63,8	55,1
b	117,2	82,0	116,9	74,8	55,3	177,0	95,1	135,4	86,8	67,3	203,3	97,7	121,5	80,0	65,3
C – Górnictwo i kopalnictwo	94,6	55,5	123,6	86,0	132,8	103,8	59,4	119,4	106,3	156,7	130,6	61,3	83,8	83,0	167,4
a	141,3	143,8	198,9	99,3	61,5	137,5	147,5	180,4	137,7	63,5	282,5	71,9	79,5	99,3	76,9
b	94,5	55,3	123,0	85,8	133,7	112,7	61,1	125,7	96,3	176,8	127,6	65,0	90,9	82,3	168,9
D – Przetwórstwo przemysłowe	94,7	94,4	115,0	75,4	40,8	131,0	111,0	125,4	86,6	47,2	156,8	110,3	121,9	78,1	42,7
a	72,9	245,9	109,9	33,5	74,0	82,3	280,5	110,1	36,8	81,5	91,5	279,6	113,1	28,8	67,5
b	96,1	87,1	115,7	80,8	39,0	160,3	106,2	141,1	99,0	49,1	178,9	103,3	124,6	94,6	46,2
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	261,6	77,9	118,9	74,1	82,2	252,8	73,4	117,1	72,5	87,3	322,7	81,7	122,5	46,4	83,2
a	50,3	133,4	115,6	653,5	52,2	48,0	122,7	111,2	624,5	54,5	70,6	109,7	130,1	322,7	47,5
b	282,7	76,9	119,0	56,8	92,5	279,1	76,0	122,8	58,3	102,6	323,0	94,5	114,9	43,5	106,3

	Tempo wzrostu nakładów na innowacje (rok poprzedni = 100%)														
	nakłady ogółem				w przeliczeniu na jedno przedsiębiorstwo aktywne				na jedno przedsiębiorstwo wprowadzające innowacje						
	1997	1998	1999	2000	2001	1997	1998	1999	2000	2001	1997	1998	1999	2000	2001
a – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi 50–249 osób (do 1998 r. 51–250 osób)	161,0	129,2	134,1	82,7	112,7	134,9	122,0	125,5	82,0	118,1	134,4	125,0	118,5	62,7	101,3
a	95,8	133,7	168,4	90,5	95,5	83,9	125,1	154,8	89,1	99,1	95,3	129,3	134,5	60,6	81,1
b – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi ponad 249 (do 1998 r. ponad 250 osób)	192,6	128,2	125,4	80,1	119,3	135,0	125,2	126,4	81,7	130,1	125,5	124,0	126,3	74,8	121,4
	339,3	133,4	205,8	203,9	85,2	271,4	111,2	174,1	201,3	83,1	185,1	133,4	141,5	130,5	88,7
	187,9	215,4	169,8	55,4	30,5	161,1	174,0	144,8	51,2	30,0	125,3	184,6	108,1	30,5	38,1
SEKTOR PRYWATNY	7111,0	36,4	457,5	590,2	98,5	4372,1	33,8	376,7	771,9	91,5	2844,4	45,5	366,0	590,2	61,6
Ogółem (sekcje C, D, E)	160,6	129,3	133,2	81,8	112,9	134,5	122,2	125,0	81,0	118,6	134,8	124,3	118,6	61,9	101,7
	94,9	132,7	168,1	91,3	96,0	83,1	124,3	154,9	89,9	99,9	95,5	127,0	135,2	61,0	81,6
C – Górnictwo i kopalnictwo	192,1	128,5	124,7	78,6	119,3	134,5	125,8	125,9	80,0	130,7	125,2	124,1	126,3	73,3	122,1
D – Przetwórstwo przemysłowe	89,4	45,4	2525,7	25,6	599,7	77,1	41,7	2189,0	26,9	504,0	51,1	105,9	101,04	32,0	327,1
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	423,5	37,8	463,6	125,4	307,3	357,8	35,4	389,5	130,7	263,4	195,5	98,3	210,8	153,3	153,6
	1,6	558,3	11956,3	7,9	1419,8	1,6	435,1	13456,9	9,1	993,9	3,3	558,3	2989,1	10,6	1064,9

spadku w 2000 r. Między rokiem 1999 a 2001 nakłady na innowacje w przeliczeniu na jedno innowacyjne duże prywatne przedsiębiorstwo zmniejszyły się o 9,2% (z 10 458,4 tys. zł do 9 496,9 tys. zł).

Reasumując trzeba powiedzieć, że dane na temat innowacji w sektorze prywatnym mają do pewnego stopnia wymowę optymistyczną, wskazują bowiem, iż coraz więcej firm zdaje sobie sprawę z potrzeby doskonalenia technologii i wytwarzanych produktów, bez czego w gospodarce rynkowej firmy nie tylko nie mogą się rozwijać, ale nawet przetrwać przez dłuższy okres. Jednakże nie należy tu też zapominać, że aczkolwiek liczba innowacyjnych firm średnich nieustannie rośnie, to wydaje się być ciągle zbyt mała w stosunku do ogólnej liczby wszystkich prywatnych przedsiębiorstw aktywnych. Spadek nakładów w przeliczeniu na przedsiębiorstwo można zaś tłumaczyć trojako. Po pierwsze, w związku ze znacznym osłabieniem procesu prywatyzacji i przejmowaniem byłych firm państwowych m.in. przez przedsiębiorstwa zagraniczne, zakończył się również etap gruntownych modernizacji prywatnych przedsiębiorstw przemysłowych. Funkcjonujące obecnie firmy przemysłowe, zwłaszcza zagraniczne, mają stosunkowo nowoczesne wyposażenie i wytwarzają konkurencyjne wyroby na europejskim poziomie, o czym świadczy wzrost wydajności pracy w polskim przemyśle, ale także wzrost eksportu, głównie zresztą do krajów rozwiniętych gospodarczo. Po drugie, niekorzystna koniunktura na świecie i w Polsce spowodowała zaniechanie lub odłożenie w czasie realizacji pewnych projektów rozwojowych, co już było widoczne przy okazji analizy danych dotyczących wielkości nakładów inwestycyjnych (nakłady na budynki i budowle oraz maszyny i urządzenia związane z wdrażaniem innowacji zaliczane są również do nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw, o czym jeszcze będzie mowa poniżej). Wreszcie po trzecie, wzrost liczby przedsiębiorstw ponoszących nakłady na innowacje związany jest z dołączaniem do grupy firm innowacyjnych przedsiębiorstw coraz mniej zasobnych, a więc takich, które stać jedynie na stopniowe, niewielkie, jednorazowe ulepszanie technologii i wytwarzanych produktów. Dlatego nawet chyba przy zachowaniu warunków panujących w gospodarce w 1999 r. już samo zwiększanie liczby przedsiębiorstw innowacyjnych musiałoby doprowadzić do spadku przeciętnych nakładów przypadających na innowacyjną firmę, aczkolwiek niewątpliwie spadku nie tak gwałtownego, jak obserwowany faktycznie, zwłaszcza w roku 2000.

6.3. Nakłady na innowacje według źródeł finansowania

W 2001 r. aż 71,9% nakładów na innowacje średnich i dużych przedsiębiorstw przemysłowych (66,6% nakładów firm średnich i 73,3% – dużych, oba sektory: publiczny i prywatny łącznie) było finansowanych ze środków własnych, natomiast tylko 17,7% tych nakładów (średnie – 15,3%, duże – 18,3%) zostało sfinansowanych kredytem bankowym. Przedstawione powyżej wskaźniki udziału są niemal dokładnie takie same, jak w przypadku nakładów inwestycyjnych. W 2001 r. ze środków własnych sfinansowano 71,3% nakładów inwestycyjnych przemysłowych przedsiębiorstw średnich i dużych (68,8% nakładów firm średnich i 72,1% dużych), podczas gdy za pomocą kredytu bankowego tylko 15,9% (średnie – 17,2%, duże – 15,6%).

Obserwowane w gospodarce prawidłowości dotyczące sposobu finansowania nakładów inwestycyjnych, opisane powyżej w paragrafie 5.5, stosują się – jak widać – także do działalności innowacyjnej przedsiębiorstw. Niedobór środków własnych oraz

trudności związane z wykorzystaniem innych źródeł finansowania mogą być jedną z głównych przyczyn zmniejszenia się nakładów na innowacje w przemyśle obserwowanego w latach 2000–2001 (por. paragraf 6.2 powyżej). Dotyczy to głównie firm średnich, ponieważ w grupie dużych przedsiębiorstw reprezentowane są licznie spółki zagraniczne, które w razie potrzeby mogą liczyć na finansowe wsparcie niezbędne do prowadzenia działalności innowacyjnej w odpowiedniej skali ze strony swoich spółek-matek. Jednakże dla większości spółek krajowych finansowanie działalności innowacyjnej może stanowić poważny problem, co jest niezwykle istotne, gdyż bez wprowadzania innowacji nie będą one mogły skutecznie konkurować z bardziej nowoczesnymi firmami nawet na rynku krajowym, zwłaszcza po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej.

6.4. Nakłady inwestycyjne a nakłady na innowacje

Obserwowany w 2001 r. spadek nakładów przedsiębiorstw przemysłowych przeznaczonych zarówno na inwestycje, jak i na innowacje nie jest oczywiście przypadkowy, ponieważ te pierwsze i te drugie w znacznej części pokrywają się. Istotną część nakładów związanych z wdrażaniem innowacji stanowią bowiem nakłady inwestycyjne na środki trwałe (budynki i budowle oraz maszyny i urządzenia) niezbędne do wprowadzenia nowych technologii lub udoskonalenia produktów⁴⁶. Wysokie udziały nakładów na środki trwałe związane z wdrażaniem innowacji w nakładach inwestycyjnych oznaczają, że firmy przywiązują dużo uwagi do doskonalenia techniki produkcji i wytwarzanych wyrobów, a dzięki temu mogą stać się w nieodległej przyszłości bardziej konkurencyjne, także na rynkach zagranicznych. Natomiast niskie udziały mogą oznaczać, że przedsiębiorstwa chcą osiągać zyski przez proste rozbudowanie istniejących mocy produkcyjnych, co prowadzi jednak zwykle do szybkiego nasycenia rynku tradycyjnymi produktami i zahamowania ekspansji przedsiębiorstw po niedługim czasie.

W 1999 r. udział nakładów na środki trwałe związane z wdrażaniem innowacji w ogólnych nakładach inwestycyjnych prywatnych przedsiębiorstw przemysłowych średniej wielkości wyniósł 34,1%, w roku następnym spadł do 27,6%, by w 2001 r. ponownie wzrosnąć do 31,9% (por. tablica 30 w tekście). W przypadku dużych przedsiębiorstw prywatnych wspomniany wskaźnik udziału zmieniał wartość z 32,8% w 1999 r. do 34,8% w 2000 r. i do 46,5% w 2001 r. Tak więc w grupie prywatnych średnich przedsiębiorstw przemysłowych niemal co trzeci złoty wydatkowany w 2001 r. na inwestycje związany był z wdrażaniem innowacji, a w przypadku dużych prywatnych firm przemysłowych – prawie co drugi złoty.

Nakłady na środki trwałe związane z wdrażaniem innowacji to nakłady na budynki i budowle oraz maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia. Dlatego bardziej prawidłowe jest ich odniesienie do samych nakładów inwestycyjnych na budynki i maszyny niż do ogólnych nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw. W 1999 r. 38,1% nakładów inwestycyjnych średnich przemysłowych przedsiębiorstw prywatnych na budynki i maszyny łącznie było związane z wdrażaniem innowacji. Rok później wspomniana relacja spadła do 30,1%, by w 2001 r. osiągnąć wielkość 33,9%. W przypadku

⁴⁶ Wielkości nakładów inwestycyjnych związanych z wdrażaniem innowacji podane są w tablicy 25 z Załącznika 1.

Tablica 30. Udziały nakładów na środki trwałe związane z wdrażaniem innowacji w nakładach inwestycyjnych przedsiębiorstw przemysłowych w latach 1999–2001 (w %)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Udział nakładów na innowacje w nakładach inwestycyjnych (w %)													
	1999						2000						2001	
	nakłady inwestycyjne ogółem	w tym nakłady na budynki i maszyny	budynki i budowle	maszyny i urządzenia	nakłady inwestycyjne ogółem	w tym nakłady na budynki i maszyny	budynki i budowle	maszyny i urządzenia	nakłady inwestycyjne ogółem	w tym nakłady na budynki i maszyny	budynki i budowle	maszyny i urządzenia		
a – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi 50–249 osób	27,2	29,4	16,5	36,6	29,8	32,3	25,0	36,7	31,2	32,7	27,6	35,8		
b – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi ponad 249	32,3	36,0	26,2	41,8	27,4	29,9	20,0	36,6	29,8	31,5	25,9	35,2		
Ogółem (sekcje C, D, E)	25,9	27,8	14,0	35,4	30,5	32,9	20,0	36,7	31,7	33,0	28,1	36,0		
C – Górnictwo i kopalnictwo	12,6	13,5	8,6	18,4	18,6	19,4	19,2	19,6	19,9	20,6	26,4	15,6		
a	35,1	40,2	31,3	43,1	34,7	38,4	38,4	40,1	15,0	15,7	20,0	14,6		
b	10,9	11,6	7,8	15,6	17,8	18,4	18,6	18,3	20,1	20,7	26,5	15,7		
D – Przetwórstwo przemysłowe	32,8	35,6	23,4	41,0	36,8	40,1	36,2	41,9	42,3	44,5	41,7	45,9		
a	36,2	40,2	30,7	45,5	28,1	30,8	22,1	35,8	32,3	34,3	29,0	37,4		
b	31,7	34,2	20,4	39,7	40,0	43,5	42,5	44,0	46,9	49,1	48,6	49,4		
E – Wywarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	14,6	15,7	6,2	24,5	11,4	12,1	6,0	19,1	8,6	8,9	6,5	11,1		
a	4,6	5,3	3,2	7,4	20,9	21,9	10,1	46,6	14,8	15,2	11,5	19,3		
b	15,8	16,9	6,5	26,2	10,2	11,0	5,3	16,9	7,8	8,1	5,8	10,2		
SEKTOR PUBLICZNY	19,1	20,6	9,2	30,0	25,4	28,0	20,6	35,4	14,0	14,5	12,5	16,2		
Ogółem (sekcje C, D, E)	18,9	20,4	4,1	40,1	26,4	28,1	14,2	45,3	18,3	18,8	11,8	24,8		
a	19,1	20,6	9,5	29,5	25,4	28,0	21,2	34,7	13,5	14,0	12,6	15,3		
b	10,0	10,6	7,5	14,1	13,3	13,9	15,6	12,3	16,1	16,7	24,0	9,8		
C – Górnictwo i kopalnictwo	5,1	5,8	1,7	7,3	5,4	6,0	0,1	9,5	6,0	6,2	0,3	7,2		
a	10,1	10,7	7,6	14,3	13,5	14,1	15,8	12,3	16,3	16,8	24,1	9,8		
b	29,8	32,9	17,4	41,3	58,0	69,3	61,8	75,1	39,1	40,9	40,5	41,2		
D – Przetwórstwo przemysłowe	54,6	64,6	11,7	86,7	32,7	35,5	23,2	40,9	32,8	34,4	12,4	41,2		
a	28,7	31,5	17,6	39,2	59,7	71,8	63,7	78,3	40,2	42,1	43,9	41,1		
b	15,0	16,0	6,2	25,5	11,5	12,4	6,2	19,2	8,4	8,7	6,4	10,9		
a	6,3	6,5	3,0	13,1	25,0	26,4	13,1	51,0	14,2	14,6	11,8	17,7		
b	15,7	16,8	6,5	26,2	10,3	11,0	5,4	17,0	7,8	8,0	5,8	10,2		

WYSZCZEGÓLNIENIE		Udział nakładów na innowacje w nakładach inwestycyjnych (w %)											
		1999				2000				2001			
		nakłady inwestycyjne ogółem	w tym nakłady na budynki i maszyny	budynki i budowle	z tego maszyny i urządzenia	nakłady inwestycyjne ogółem	w tym nakłady na budynki i maszyny	budynki i budowle	z tego maszyny i urządzenia	nakłady inwestycyjne ogółem	w tym nakłady na budynki i maszyny	budynki i budowle	z tego maszyny i urządzenia
a	przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi 50-249 osób	33,2	36,0	25,1	40,4	32,6	34,8	29,3	37,3	41,8	44,0	41,3	45,4
b	przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi ponad 249	34,1	38,1	31,0	42,0	27,6	30,1	21,2	35,6	31,9	33,9	29,0	36,9
C	Górnictwo i kopalnictwo	32,8	35,1	21,7	39,8	34,8	36,9	34,3	37,9	46,5	48,8	48,6	48,8
a		41,2	46,4	36,8	49,4	34,9	36,0	35,1	36,5	36,0	36,7	40,0	35,0
b		44,5	50,9	41,3	54,0	45,1	49,7	49,9	49,7	18,0	18,9	24,2	17,3
D	Przetwórstwo przemysłowe	35,0	38,2	28,0	41,2	33,0	33,6	32,8	34,1	39,0	39,7	41,6	38,5
a		33,6	36,3	25,1	40,9	32,8	35,1	29,9	37,4	42,6	44,9	41,8	46,4
b		35,5	39,3	31,2	43,9	27,9	30,6	22,1	35,6	32,2	34,3	29,4	37,2
E	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	32,8	35,1	21,7	39,8	35,0	37,1	34,5	38,1	47,6	50,0	49,2	50,3
a		5,4	7,2	9,1	7,0	4,2	4,3	0,5	13,1	12,1	12,6	8,6	13,6
b		1,5	2,1	4,8	1,8	4,0	4,1	0,5	17,3	20,1	21,1	6,6	31,7
		33,3	34,9	40,8	34,2	4,9	5,1	0,0	7,6	9,7	10,1	10,5	10,1

samych nakładów inwestycyjnych przeznaczonych na zakup maszyn i urządzeń omawiana relacja jest jeszcze bardziej korzystna. W 1999 r. aż 42% nakładów inwestycyjnych przeznaczonych przez średnie firmy na zakup maszyn i urządzeń związanych było z wdrażaniem innowacji, w 2000 r. wprowadzie nieco mniej, lecz także ponad jedna trzecia, a dokładnie 35,6%, natomiast w 2001 r. nieco więcej niż w 2000 r., gdyż 36,9%. W dużych przedsiębiorstwach odpowiednie wskaźniki były nieco wyższe. W 1999 r. 35,1% nakładów inwestycyjnych dużych firm na budynki i budowle oraz maszyny i urządzenia związane było z wdrażaniem innowacji (w tym 39,8% nakładów na same maszyny i urządzenia), w 2000 r. 36,9% (na maszyny i urządzenia 37,9%) oraz w 2001 r. aż 48,8% (na same maszyny i urządzenia również 48,8%). Tak więc pod względem wartości bodaj najważniejszego wskaźnika, a mianowicie udziału nakładów na maszyny i urządzenia związanych z wdrażaniem innowacji w ogólnej wielkości nakładów inwestycyjnych na maszyny i urządzenia, w 2001 r. prywatne duże firmy przemysłowe (48,8%) znów zaczęły zdecydowanie dominować nad średnimi (36,9%), co może być nieco zaskakujące, gdyż rok wcześniej odpowiednie udziały kształtowały się na zbliżonym poziomie (37,9% oraz 35,6%).

6.5. Zakup nowych technologii w latach 2000–2001

Podobnie jak w naszej ubiegłorocznej publikacji na temat MSP zajmiemy się na koniec porównaniem liczby przedsiębiorstw dokonujących zakupu nowych technologii. Ograniczymy się również, tak jak poprzednio, do zbadania sytuacji w sektorze prywatnym. GUS prezentuje dane dotyczące liczby przedsiębiorstw dokonujących zakupu nowych technologii (por. tablica 26 w Załączniku 1) w podziale na: licencje, prace badawczo-rozwojowe, środki automatyzacji, usługi konsultingowe oraz inne. Dla każdego zaś z wymienionych sposobów pozyskania nowej technologii określone są kraje lub grupy krajów będące miejscem jej zakupu, a więc: Polska, kraje Unii Europejskiej, inne kraje europejskie, Stany Zjednoczone, Japonia oraz inne kraje pozaeuropejskie.

W 2000 r. 386 prywatnych średnich przedsiębiorstw przemysłowych i 371 dużych dokonało transakcji związanych z zakupem nowych technologii. Były to niemal wyłącznie przedsiębiorstwa zaliczane do sekcji *Przetwórstwo przemysłowe*. Przedsiębiorstwa, które podjęły decyzje dotyczące zakupu nowych technologii, robiły to niejednokrotnie na więcej niż jeden sposób (np. kupowały środki automatyzacji procesów produkcyjnych i korzystały jednocześnie z usług konsultingowych) lub w ten sam sposób, lecz w różnych krajach. Dlatego liczba transakcji związanych z zakupem technologii była większa niż liczba przeprowadzających je przedsiębiorstw. Na jedno przedsiębiorstwo średnie dokonujące zakupu nowych technologii przypadło w 2000 r. przeciętnie 1,43 transakcji, a na duże 1,81 transakcji.

W 2001 r. liczba prywatnych średnich przedsiębiorstw dokonujących transakcji zakupu nowych technologii obniżyła się do 377, a dużych do 312. W grupie firm średnich liczba zawieranych transakcji spadła proporcjonalnie do liczby zawierających je przedsiębiorstw, toteż liczba transakcji przypadających na średnie prywatne przedsiębiorstwo przemysłowe utrzymała się dokładnie na poziomie z roku poprzedniego, czyli na poziomie 1,43. W przypadku dużych firm liczba zawieranych transakcji zmniejszyła się wolniej niż liczba przedsiębiorstw dokonujących zakupu technologii, a w rezultacie liczba transakcji przypadających na jedno duże przedsiębiorstwo wzrosła do 1,97.

Między rokiem 2000 a 2001 zwiększyła się liczba niemal wszystkich rodzajów transakcji dokonywanych przez prywatne przemysłowe przedsiębiorstwa średnie, a zmniejszyła się, ale za to poważnie, liczba jednego rodzaju transakcji. I tak np. zakupu licencji dokonały w 2000 r. 63 prywatne średnie firmy, a w 2001 r. już 71. Prace badawczo-rozwojowe mające na celu opracowanie nowych technologii finansowało w 2000 r. 66 prywatnych średnich firm, a w 2001 r. nieco więcej, bo 73. Natomiast w przypadku zakupu środków automatyzacji nastąpił poważny spadek liczby firm średnich z 290 w 2000 r. do 229 rok później. Z usług konsultingowych skorzystały w 2000 r. 84 średnie przedsiębiorstwa, a w 2001 r. trochę więcej, bo 95. I na koniec z tzw. innych sposobów pozyskania nowych technologii skorzystało w 2000 r. 46 średnich prywatnych firm przemysłowych, a rok później już 72.

Dokładnie odwrotna tendencja zmian liczby transakcji związanych z zakupem nowych technologii obserwowana była w grupie przedsiębiorstw dużych. Inaczej niż w przypadku firm średnich, gdzie wzrosła liczba wszystkich rodzajów transakcji oprócz jednego, tu zmalała liczba niemal wszystkich rodzajów oprócz jednego. I tak, liczba transakcji dotyczących zakupu licencji wynosiła w latach 2000–2001 odpowiednio: 88 i 72, zamawianych prac badawczo-rozwojowych: 103 oraz 100, zakupu środków automatyzacji: 327 i 254, usług konsultingowych: 120 oraz 152 i wreszcie liczba tzw. innych sposobów pozyskania nowych technologii wynosiła 38 w 2000 r. i 36 w 2001 r. Wspomniane powyżej wyjątki to w przypadku firm średnich spadek liczby transakcji związanych z zakupem środków automatyzacji, natomiast w przypadku dużych – wzrost liczby wykorzystanych usług konsultingowych. Analizując dane dotyczące spadku transakcji związanych z zakupem nowych technologii przez firmy duże w 2001 r. należy oczywiście pamiętać to, o czym już była mowa wielokrotnie w tym opracowaniu, że liczba aktywnych dużych prywatnych firm przemysłowych zmniejszyła się w porównaniu z rokiem poprzednim bardzo poważnie, bo aż o ponad 8%. Dlatego spadek o nieco ponad 9% liczby transakcji związanych z zakupem nowych technologii przez duże firmy nie powinien być traktowany jako symptom technologicznego zastoju w tej grupie przedsiębiorstw.

Dzięki intensyfikacji działalności innowacyjnej przedsiębiorstw przemysłowych, w 2000 r. zwiększyła się, po raz pierwszy od wielu lat, liczba transakcji dotyczących zakupu nowych technologii zawieranych przez średnie i duże przedsiębiorstwa przemysłowe z polskimi placówkami badawczymi i innymi polskimi przedsiębiorstwami przemysłowymi. Liczba ta (oba sektory: publiczny i prywatny) wynosiła w 2000 r. 826, po czym rok później znów niestety spadła do 788. Najszybciej zmniejszyła się w 2001 r. liczba transakcji związanych z zakupem środków automatyzacji (z 292 w 2000 r. do 220 rok później), natomiast spadek liczby zamówień na prowadzenie prac badawczo-rozwojowych przez polskie placówki naukowe był stosunkowo umiarkowany (w latach 2000–2001 odpowiednio 210 i 203), podobnie jak spadek usług konsultingowych świadczonych przez polskie podmioty (odpowiednio 163 i 160). Wzrosła zaś liczba transakcji związanych z zakupem licencji (odpowiednio 100 i 109), a także liczba transakcji związanych z tzw. innymi sposobami zakupu technologii (61 w 2000 r. oraz 96 w roku 2001). Z usług polskich placówek naukowych i przedsiębiorstw rezygnowały w 2001 r. w pierwszej kolejności duże firmy, które w 2000 r. zrealizowały 498 zamówień, a rok później już tylko 422. Natomiast liczba zamówień złożonych przez przedsiębiorstwa średniej wielkości wynosiła w latach 2000–2001 odpowiednio 328 oraz 366.

7. Małe i średnie przedsiębiorstwa w układzie regionalnym (wojewódzkim)

7.1. Podmioty zarejestrowane w systemie REGON

Miejscem działalności przeważającej części zarejestrowanych podmiotów gospodarczych było Mazowsze, Górny i Dolny Śląsk oraz Wielkopolska i Małopolska. Według danych GUS, w 2001 r. na obszarze województw: mazowieckiego, śląskiego, dolnośląskiego, wielkopolskiego i małopolskiego zarejestrowanych było w systemie REGON nieco ponad 1,8 mln podmiotów gospodarczych, tj. 54,2% ogółu jednostek figurujących w rejestrze (por. tablica 31 w tekście opracowania). Dla porównania, na obszarze pięciu innych województw: opolskiego, podlaskiego, lubuskiego, świętokrzyskiego oraz warmińsko-mazurskiego prowadziła działalność gospodarczą (względnie deklarowała chęć jej prowadzenia) czterokrotnie mniejsza liczba podmiotów gospodarczych (ok. 460 tys., czyli 13,7% ogółu podmiotów zarejestrowanych).

Tablica 31. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON* według województw w 2001 r. (stan w dniu 31.12)

Województwo	Ogółem	Zarejestrowane podmioty gospodarcze zatrudniające do 249 osób			powyżej 249 osób	
		razem	do 49 osób	50–249 osób		
Polska	w tys. 3 348,1	3 342,2	3 314,6	27,6	5,9	
	rok poprzedni = 100%	105,9	105,9	105,9	106,1	102,3
Dolnośląskie	w tys. 284,9	284,5	282,4	2,1	0,5	
	rok poprzedni = 100%	105,5	105,5	105,6	99,8	96,5
Kujawsko-pomorskie	w tys. 174,4	174,1	172,6	1,4	0,3	
	rok poprzedni = 100%	105,9	105,9	105,9	104,0	102,8
Lubelskie	w tys. 139,4	139,1	138,0	1,1	0,2	
	rok poprzedni = 100%	106,3	106,3	106,3	108,5	95,2
Lubuskie	w tys. 92,3	92,2	91,4	0,8	0,1	
	rok poprzedni = 100%	106,5	106,5	106,5	106,0	104,3
Łódzkie	w tys. 228,4	228,1	226,2	1,9	0,4	
	rok poprzedni = 100%	107,8	107,8	107,8	108,9	101,7
Małopolskie	w tys. 270,1	269,6	267,3	2,3	0,5	
	rok poprzedni = 100%	107,6	107,6	107,6	105,5	106,7
Mazowieckie	w tys. 540,2	539,0	534,4	4,5	1,2	
	rok poprzedni = 100%	103,5	103,5	103,4	113,5	114,0
Opolskie	w tys. 80,8	80,7	80,0	0,7	0,1	
	rok poprzedni = 100%	107,2	107,3	107,3	98,6	94,0
Podkarpackie	w tys. 132,0	131,7	130,7	1,1	0,3	
	rok poprzedni = 100%	104,3	104,4	104,4	101,0	94,2
Podlaskie	w tys. 88,7	88,5	87,8	0,7	0,1	
	rok poprzedni = 100%	107,8	107,8	107,9	99,4	102,2
Pomorskie	w tys. 214,4	214,1	212,4	1,7	0,3	
	rok poprzedni = 100%	107,2	107,3	107,3	105,8	101,3
Śląskie	w tys. 410,9	410,0	406,5	3,5	0,9	
	rok poprzedni = 100%	105,9	105,9	106,0	103,1	97,7
Świętokrzyskie	w tys. 94,3	94,1	93,4	0,8	0,2	
	rok poprzedni = 100%	108,4	108,4	108,4	108,8	99,4
Warmińsko-mazurskie	w tys. 102,4	102,2	101,1	1,1	0,2	
	rok poprzedni = 100%	103,6	103,6	103,6	107,9	101,2
Wielkopolskie	w tys. 307,6	307,1	304,4	2,7	0,5	
	rok poprzedni = 100%	106,1	106,1	106,1	107,9	99,6
Zachodniopomorskie	w tys. 187,5	187,3	185,9	1,3	0,2	
	rok poprzedni = 100%	105,6	105,6	105,6	103,8	102,3

* bez sekcji L, P i Q

Zdecydowanie dominujący odsetek całej populacji zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w Polsce (około 99,8%) stanowiły podmioty zatrudniające do 249 osób. Stopień ich przestrzennej koncentracji oraz różnice w rozmieszczeniu na terenie poszczególnych województw były więc niemal dokładnie takie same, jak w przypadku całej populacji podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON, łącznie z jednostkami dużymi.

Tablica 32. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON według województw oraz kategorii gmin (stan w dniu 31.12.2001)

Województwo	Ogółem	Zarejestrowane podmioty gospodarcze		
		z tego w gminie:		
		miejskiej	wiejskiej	miejsko/wiejskiej
POLSKA	3 374 956	2 198 829	551 118	625 009
	1998=100,0% ogółem=100,0%	120,8 65,2	118,7 16,3	125,7 18,5
Dolnośląskie	286 486	205 246	29 868	51 372
	1998=100,0% ogółem=100,0%	118,2 100,0	117,1 71,6	119,2 17,9
Kujawsko-pomorskie	175 719	116 105	28 759	30 855
	1998=100,0% ogółem=100,0%	124,0 100,0	121,6 66,1	131,4 16,4
Lubelskie	141 879	88 010	39 830	14 039
	1998=100,0% ogółem=100,0%	119,4 100,0	116,1 62,0	125,8 28,1
Lubuskie	92 944	47 798	12 265	32 881
	1998=100,0% ogółem=100,0%	117,7 100,0	117,2 51,4	117,3 35,4
Łódzkie	230 493	161 216	39 410	29 867
	1998=100,0% ogółem=100,0%	120,9 100,0	118,9 69,9	129,0 17,1
Małopolskie	272 264	143 102	57 769	71 393
	1998=100,0% ogółem=100,0%	120,0 100,0	118,5 52,6	119,7 21,2
Mazowieckie	543 611	395 021	79 987	68 603
	1998=100,0% ogółem=100,0%	117,4 100,0	115,0 72,7	125,8 14,7
Opolskie	81 713	29 430	13 112	39 171
	1998=100,0% ogółem=100,0%	129,3 100,0	124,6 36,0	129,5 16,0
Podkarpackie	133 555	70 302	39 748	23 505
	1998=100,0% ogółem=100,0%	117,1 100,0	114,1 52,6	121,1 29,8
Podlaskie	89 756	61 893	15 511	12 352
	1998=100,0% ogółem=100,0%	126,3 100,0	122,6 69,0	136,8 17,3
Pomorskie	215 629	163 736	32 640	19 253
	1998=100,0% ogółem=100,0%	131,8 100,0	130,4 75,9	137,0 15,1
Śląskie	413 028	329 141	54 418	29 469
	1998=100,0% ogółem=100,0%	117,3 100,0	116,3 79,7	121,2 13,2
Świętokrzyskie	95 504	47 381	23 145	24 978
	1998=100,0% ogółem=100,0%	131,2 100,0	129,9 49,6	134,7 24,2
Warmińsko-mazurskie	103 467	63 994	15 708	23 765
	1998=100,0% ogółem=100,0%	117,5 100,0	115,3 61,8	124,5 15,2
Wielkopolskie	310 349	158 888	47 909	103 552
	1998=100,0% ogółem=100,0%	121,5 100,0	118,9 51,2	125,7 15,4
Zachodniopomorskie	188 559	117 566	21 039	49 954
	1998=100,0% ogółem=100,0%	125,9 100,0	123,1 62,3	131,7 11,2
				26,5

Według danych z systemu REGON, dla prawie 2,2 mln podmiotów gospodarczych, tj. 69,3% całej ich populacji, miejscem działalności były gminy miejskie, a tylko nieco ponad 0,5 mln podmiotów, tj. 16,1 % ogółu zarejestrowanych podmiotów, zlokalizowanych było w gminach typowo wiejskich (por. tablica 32 w tekście). Nieco większy odsetek podmiotów gospodarczych zarejestrowany był w gminach wiejskich tylko w kilku województwach, np. w województwie podkarpackim (29,8%), typowo rolniczym lubelskim (28,1%) i świętokrzyskim (24,2%).

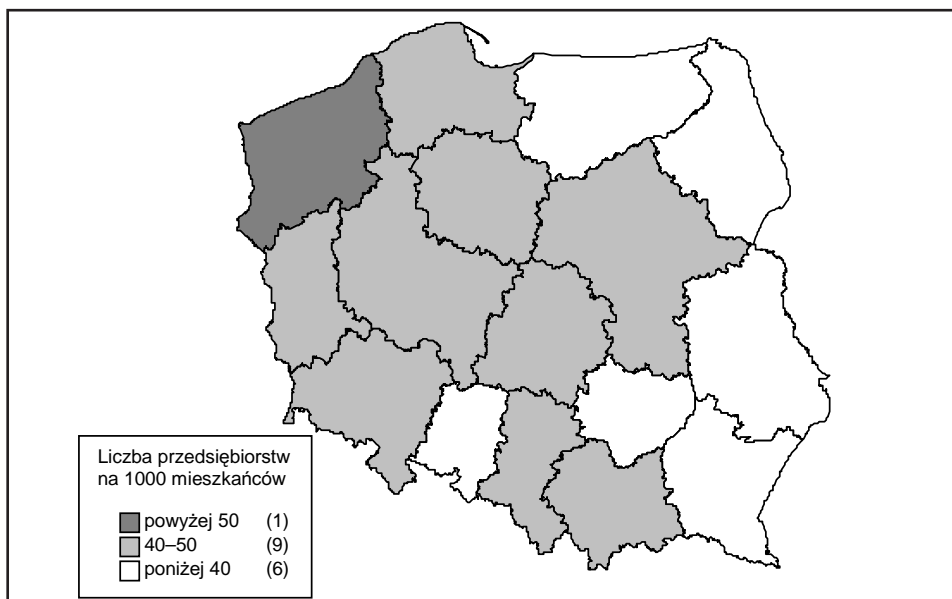
W okresie kilku ostatnich lat tempo przyrostu liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na obszarze gmin wiejskich było jednak szybsze niż na obszarze gmin miejskich. Uwaga ta odnosi się przede wszystkim do obszarów wiejskich Polski Północnej i Polski Centralnej. W latach 1999–2001 na obszarach wiejskich województw: pomorskiego, podlaskiego, świętokrzyskiego, zachodniopomorskiego i kujawsko-pomorskiego liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych wzrosła o ponad 30%. Województwa te, obok opolskiego, odnotowały generalnie bardzo wysoką dynamikę przyrostu liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych.

Wzrost liczebności zarejestrowanych podmiotów gospodarczych we wszystkich, bez wyjątku, województwach oznacza, że liczba podmiotów, które inicjowały w 2001 r. działalność gospodarczą, względnie deklarowały tylko taki zamiar, była większa od liczby podmiotów wykreślonych z rejestru. Trudno jest jednak ocenić, na ile tendencje te są wyrazem stanu faktycznego, zważywszy na wspomniane już wcześniej w tym opracowaniu mankamenty systemu rejestracji działalności gospodarczej przedsiębiorstw w Polsce.

7.2. Przedsiębiorstwa aktywne

W 2001 r. na ogólną liczbę 1 657 tys. przedsiębiorstw aktywnych prawie 99,8% stanowiły przedsiębiorstwa małe i średnie. Ponad połowa małych i średnich przedsiębiorstw (53,8%) prowadziła działalność na obszarze pięciu województw: mazowieckiego, śląskiego, wielkopolskiego, małopolskiego i dolnośląskiego (por. tablica 33 w tekście). Ponad czterokrotnie mniejsza liczba przedsiębiorstw tej wielkości (220 tys.), a więc 13,2% całej krajowej populacji MSP funkcjonowała w granicach administracyjnych województw: warmińsko-mazurskiego, świętokrzyskiego, lubuskiego, podlaskiego i opolskiego. Na koniec 1998 r., czyli w momencie bezpośrednio poprzedzającym reformę administracyjnego podziału kraju, w obu wyżej wymienionych grupach województw aktywną działalność prowadziło odpowiednio 54,2% i 13,5% przedsiębiorstw małych i średnich.

Niewielki spadek między rokiem 1998 a 2001 łącznego udziału MSP w pięciu województwach, gdzie funkcjonuje ich największa liczba, wskazuje na występowanie pewnych tendencji do zacierania się przestrzennych różnic w rozmieszczeniu przedsiębiorstw małych i średnich. W procesie tym bardziej aktywne zdają się być przedsiębiorstwa małe, jako że przedsiębiorstwa zatrudniające większą liczbę pracowników wykazują raczej tendencję do koncentracji na obszarach, gdzie funkcjonuje już pewna liczba przedsiębiorstw (zjawisko znane pod angielską nazwą *clustering*). Obserwowane tendencje nie są jednak w stanie zmienić, zwłaszcza w krótkim okresie, wyraźnych przestrzennych różnic w lokalizacji przedsiębiorstw małych i średnich, czego widowym znakiem są dysproporcje liczby przedsiębiorstw przypadających na 1000 mieszkańców w poszczególnych województwach (por. mapa 1).

Mapa 1. Liczba przedsiębiorstw aktywnych (małych i średnich) na 1000 mieszkańców w 2001 r.

Nierównomierne rozprzestrzenienie przedsiębiorstw na terenie kraju jest zjawiskiem łatwym do wytłumaczenia. Lokalizacja przedsiębiorstw w przestrzeni ma charakter nieciągły. Skupiska przedsiębiorstw występują wszędzie tam, gdzie istnieją odpowiednie rynki zbytu, gdzie kapitał ludzki spełnia oczekiwania przedsiębiorców, dostęp do wyspecjalizowanych usług i technologii jest łatwiejszy, a infrastruktura lepiej rozwinięta. Coraz częściej wśród czynników sprzyjających rozwojowi przestrzennych skupisk przedsiębiorstw wymienia się także bliski dostęp do wiedzy i badań naukowych. Koncentracja wyższych uczelni technicznych, uniwersytetów, placówek naukowo-badawczych i laboratoriów naukowych w dużych ośrodkach miejskich oddziałuje w znacznym stopniu na lokalizację przedsiębiorstw, zwłaszcza tych, których działalność bazuje na nowoczesnych rozwiązaniach organizacyjnych i technologicznych.

Rok 2001 r. był drugim rokiem, w którym populacja aktywnych przedsiębiorstw małych i średnich w Polsce zmniejszyła się. Okres dekonjunktury gospodarczej i towarzyszący mu spadek popytu na niektóre wyroby i rodzaje usług znacznie ograniczył liczbę przedsiębiorstw małych i średnich. Do wyjątków należały województwa: pomorskie, gdzie liczba aktywnych przedsiębiorstw małych i średnich wzrosła w 2001 r. o 2,8% (por. tablica 33 w tekście), podkarpackie (wzrost o 1,1%) oraz warmińsko-mazurskie (wzrost o 0,5%). W tym samym czasie w województwach: lubuskim, opolskim, mazowieckim i śląskim liczebność przedsiębiorstw małych i średnich zmniejszyła się o ponad 10%.

Na tym ogólnym tle uwagę zwracają przedsiębiorstwa małe zatrudniające od 10 do 49 osób. Ich liczebność wzrosła w 2001 r. o ponad 1%, przy czym w takich województwach, jak: łódzkie, lubuskie czy podlaskie wzrost ten przekroczył nawet 8%. Istnieje jednak obawa, że dokonało się to m.in. kosztem liczby przedsiębiorstw średnich, które zmniejszywszy stan zatrudnienia przeszły do grupy firm małych.

W latach 1998–2001 populacja małych i średnich przedsiębiorstw bardzo szybko zmniejszyła się na obszarze województw: lubuskiego, śląskiego, mazowieckiego, świę-

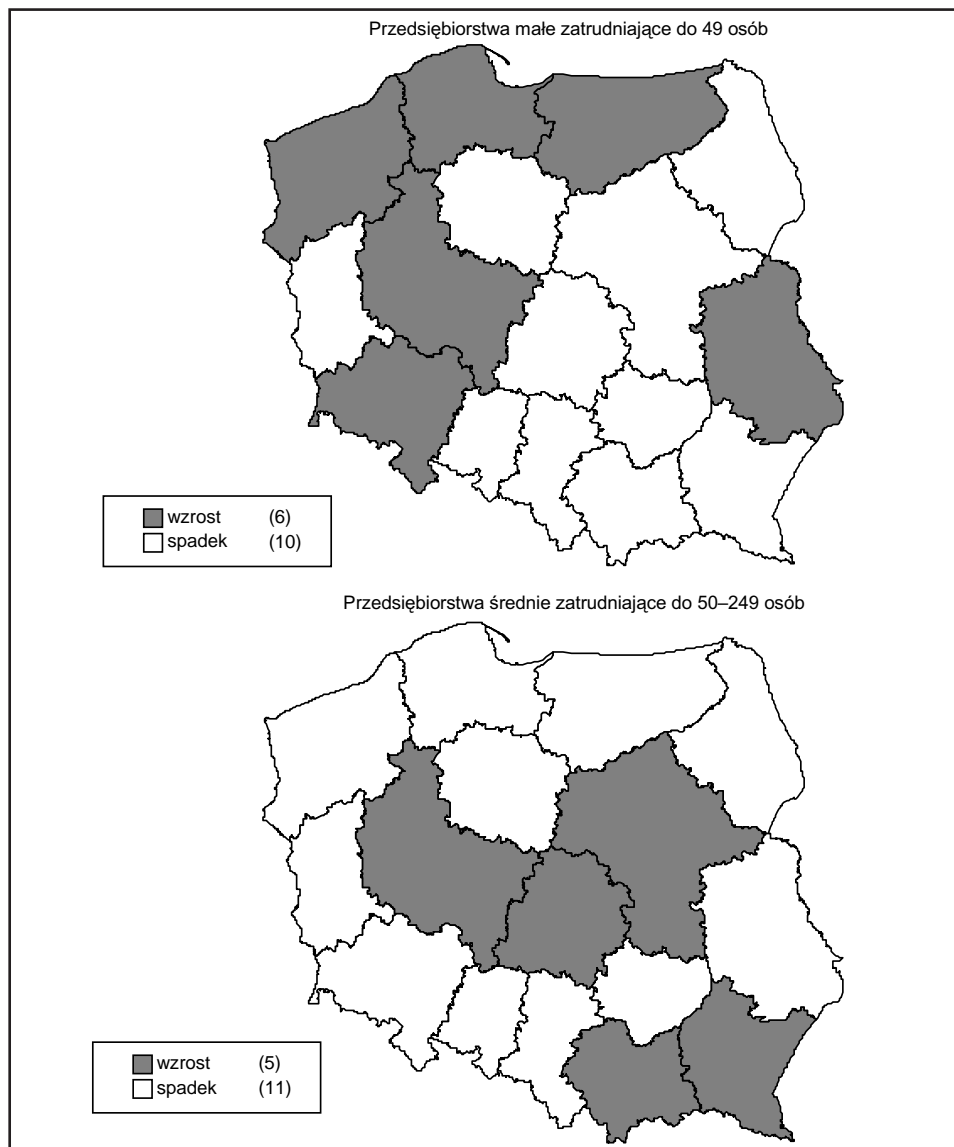
Tablica 33. Liczba MSP aktywnych według województw w 2001 r.

Województwo	Ogółem	MSP aktywne zatrudniające do 249 osób	
		do 49 osób	50–249 osób
Polska	1 654 822	1 641 403	13 420
	<i>Polska = 100%</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	<i>93,9</i>	<i>94,3</i>
Mazowieckie	252 312	250 315	1 997
	<i>Polska = 100,0%</i>	<i>15,2</i>	<i>14,9</i>
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	<i>88,3</i>	<i>94,2</i>
Śląskie	197 834	196 054	1 780
	<i>Polska=100,0%</i>	<i>12,0</i>	<i>13,3</i>
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	<i>89,1</i>	<i>94,5</i>
Wielkopolskie	166 457	165 036	1 421
	<i>Polska=100,0%</i>	<i>10,0</i>	<i>10,6</i>
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	<i>93,4</i>	<i>95,0</i>
Małopolskie	140 312	139 208	1 104
	<i>Polska=100,0%</i>	<i>8,5</i>	<i>8,2</i>
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	<i>92,4</i>	<i>95,6</i>
Dolnośląskie	134 731	133 705	1 026
	<i>Polska=100,0%</i>	<i>8,1</i>	<i>7,6</i>
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	<i>96,5</i>	<i>93,5</i>
Łódzkie	118 609	117 670	939
	<i>Polska =100,0%</i>	<i>7,2</i>	<i>7,0</i>
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	<i>97,6</i>	<i>96,2</i>
Pomorskie	106 655	105 822	833
	<i>Polska =100,0%</i>	<i>6,4</i>	<i>6,2</i>
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	<i>102,8</i>	<i>94,7</i>
Kujawsko-pomorskie	87 364	86 583	781
	<i>Polska =100,0%</i>	<i>5,3</i>	<i>5,8</i>
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	<i>99,9</i>	<i>92,8</i>
Zachodniopomorskie	90 799	90 258	541
	<i>Polska = 100,0%</i>	<i>5,5</i>	<i>4,0</i>
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	<i>94,9</i>	<i>90,6</i>
Lubelskie	73 491	72 954	537
	<i>Polska = 100,0%</i>	<i>4,4</i>	<i>4,0</i>
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	<i>99,1</i>	<i>94,5</i>
Podkarpackie	66 645	66 044	601
	<i>Polska =100,0%</i>	<i>4,0</i>	<i>4,5</i>
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	<i>101,1</i>	<i>97,6</i>
Warmińsko-mazurskie	56 569	56 100	469
	<i>Polska = 100,0%</i>	<i>3,4</i>	<i>3,5</i>
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	<i>100,5</i>	<i>91,8</i>
Świętokrzyskie	45 281	44 913	368
	<i>Polska = 100,0%</i>	<i>2,7</i>	<i>2,7</i>
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	<i>92,8</i>	<i>91,1</i>
Lubuskie	41 693	41 313	380
	<i>Polska = 100,0%</i>	<i>2,5</i>	<i>2,8</i>
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	<i>87,0</i>	<i>95,7</i>
Podlaskie	39 408	39 096	312
	<i>Polska = 100,0%</i>	<i>2,4</i>	<i>2,3</i>
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	<i>92,7</i>	<i>94,8</i>
Opolskie	36 663	36 332	331
	<i>Polska = 100,0%</i>	<i>2,2</i>	<i>2,5</i>
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	<i>88,1</i>	<i>93,5</i>

tokrzyskiego i opolskiego. W znacznie wolniejszym tempie malała liczba przedsiębiorstw zlokalizowanych w województwach: podlaskim, łódzkim, podkarpackim, kujawsko-pomorskim i małopolskim, podczas gdy w województwie: lubelskim, za-

chodniopomorskim, pomorskim, dolnośląskim, a zwłaszcza w województwie wielkopolskim i warmińsko-mazurskim liczba aktywnych MSP wyraźnie wzrosła.

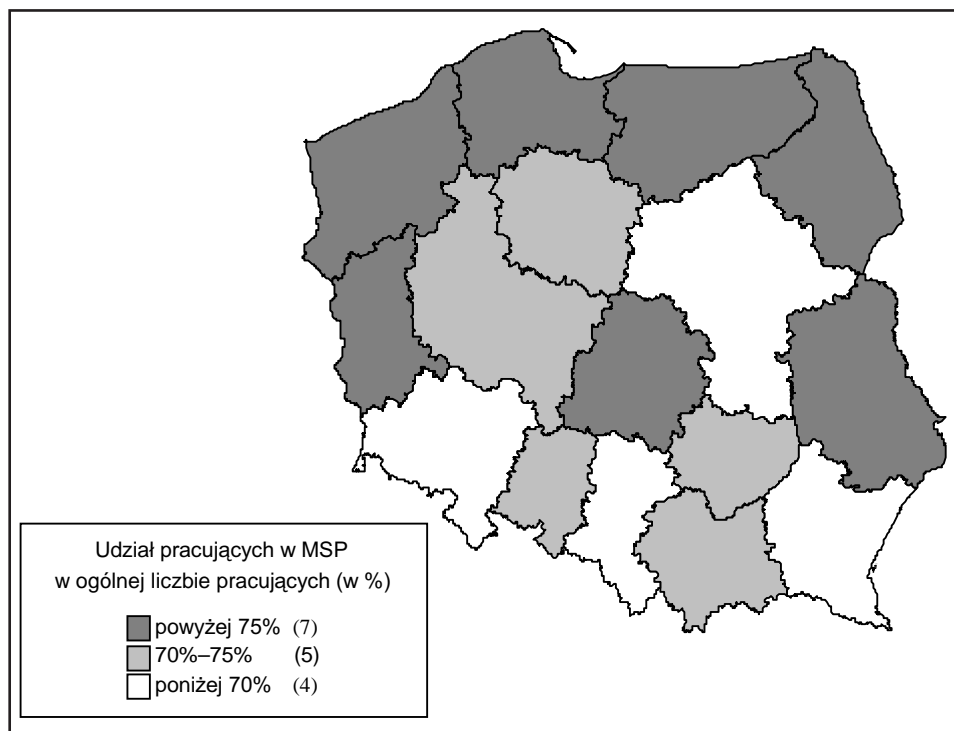
Obserwowane zmiany liczebności przedsiębiorstw aktywnych pozwalają na wydzielenie dwóch w miarę zwartych geograficznie grup województw, gdzie sytuacja ewoluuje w odmiennych kierunkach. Pierwszą grupę województw tworzą województwa Polski Północnej oraz Polski Zachodniej (z wyłączeniem województwa lubuskiego), na terenie których liczebność przedsiębiorstw małych wyraźnie wzrosła w ostatnich latach. W skład drugiej grupy wchodzi województwa Polski Centralnej oraz Polski Południowo-Wschodniej, gdzie z kolei zwiększyła się istotnie liczba przedsiębiorstw średnich (por. mapa 2).

Mapa 2. Wzrost/spadek liczby przedsiębiorstw małych i średnich w latach 1998–2000

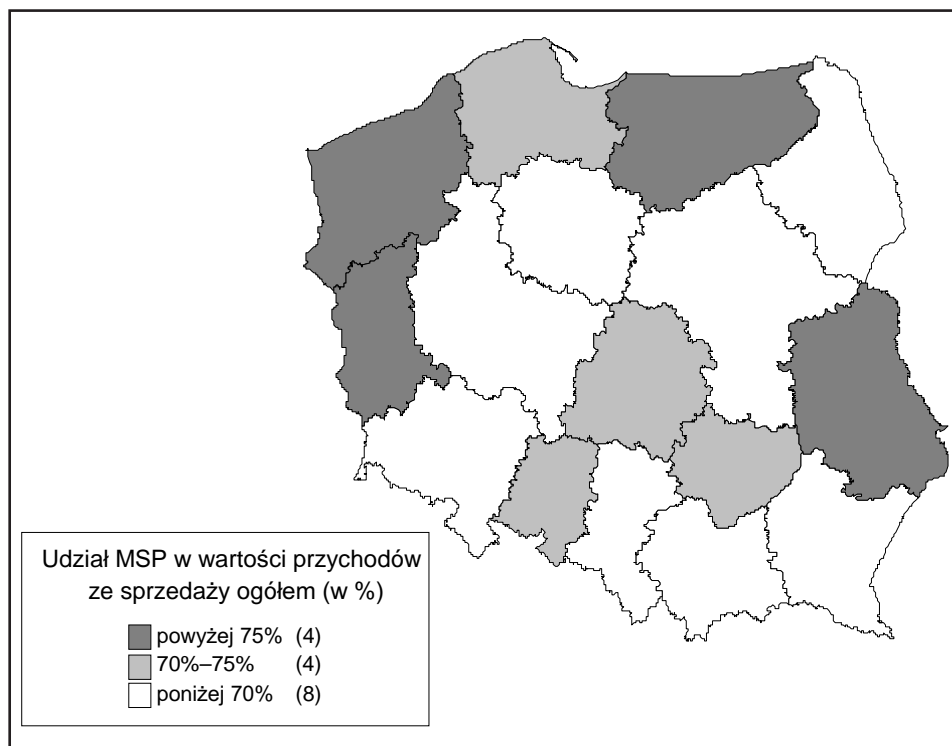
7.3. Pracujący według stanu na koniec roku

W 2001 r. obserwowane było zjawisko dalszego zmniejszania się liczby miejsc pracy w przedsiębiorstwach prowadzących działalność na obszarze wszystkich 16 województw (por. tablica 34 poniżej w tekście opracowania), przy czym w niektórych przypadkach (województwa: lubelskie, łódzkie, śląskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie i zachodniopomorskie) zjawisko to wystąpiło trzeci rok z rzędu. W latach 1998–2001 głęboki, bo ponad siedemnaścieprocentowy, spadek liczby pracujących miał miejsce w województwie warmińsko-mazurskim, czternastoprocentowej redukcji zatrudnienia doświadczyły małe i średnie przedsiębiorstwa województwa śląskiego i opolskiego, a ponad dwunastoprocentowe zmniejszenie liczby pracujących było udziałem przedsiębiorstw zlokalizowanych w województwie zachodniopomorskim. Konsekwencją znacznej redukcji stanowisk pracy w województwie warmińsko-mazurskim oraz zachodniopomorskim był m.in. istotny wzrost bezrobocia; miało to bowiem miejsce w regionach, gdzie sektor małych i średnich przedsiębiorstw jest zdecydowanie największym pracodawcą (zatrudnieni w MSP stanowią tam prawie 80% pracujących w sektorze rynkowym – por. mapa 3).

Mapa 3. Pracujący w przedsiębiorstwach małych i średnich w sektorze rynkowym w 2001 r.

Analizując dane dotyczące tempa zmian i struktury zatrudnienia w poszczególnych województwach, należy jednak pamiętać, że dane te grupowane były tzw. metodą przedsiębiorstw, a więc liczba pracujących w danym przedsiębiorstwie przypisywana była do województwa, gdzie ma siedzibę jego dyrekcja. Szereg przedsiębiorstw z siedzibą dyrekcji np. w Warszawie ma często wiele zakładów zlokalizowanych w różnych rejonach kraju. Dlatego spadki liczby pracujących w poszczególnych województwach nie są zazwyczaj skorelowane ze wzrostem liczby bezrobotnych na terenie tych województw. W niektórych przypadkach spadek liczby pracujących na terenie danego województwa miał zresztą po części charakter jedynie „statystyczny”. Tak się np. dzieje, gdy przedsiębiorstwo mające swoją siedzibę w jednym z dużych miast Polski staje się właścicielem firmy zlokalizowanej w innym województwie, która traci samodzielność. Stosowanie metody przedsiębiorstw do szacowania liczby pracujących na terenie poszczególnych województw powoduje w takim przypadku zmniejszenie liczby pracujących w jednym województwie i zwiększenie w innym, mimo iż faktycznie nie zaszły żadne zmiany w rozmieszczeniu pracujących osób.

Mapa 4. Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów małych i średnich przedsiębiorstw w 2001 r.

Tablica 34. Pracujący w sektorze rynkowym według województw w 2001 r. (stan w dniu 31.12)

Województwo		Ogółem	Pracujący w przedsiębiorstwach zatrudniających			
			do 249 osób			powyżej 249 osób
			razem	do 49 osób	50–249 osób	
POLSKA	w tys.	8 042,1	5 481,1	3 900,0	1 581,1	2 561,0
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	94,9	96,8	97,9	94,0	91,2
	ogółem = 100%	100,0	68,2	48,5	19,7	31,8
Zachodniopomorskie	w tys.	317,4	253,1	189,9	63,2	64,2
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	90,0	93,5	93,9	92,4	78,2
	ogółem = 100%	100,0	79,7	59,8	19,9	20,2
Warmińsko-mazurskie	w tys.	216,7	172,2	117,3	54,9	44,5
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	93,0	98,6	99,7	96,4	76,1
	ogółem = 100%	100,0	79,5	54,1	25,3	20,5
Lubuskie	w tys.	180,7	143,2	99,9	43,3	37,5
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	90,9	98,0	98,3	97,2	71,3
	ogółem = 100%	100,0	79,2	55,3	24,0	20,8
Podlaskie	w tys.	167,1	129,0	93,3	35,6	38,1
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	93,4	98,6	99,7	95,7	79,4
	ogółem = 100%	100,0	77,2	55,8	21,3	22,8
Pomorskie	w tys.	440,2	338,5	244,5	94,0	101,7
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	93,7	97,0	98,6	93,2	84,1
	ogółem = 100%	100,0	76,9	55,5	21,4	23,1
Łódzkie	w tys.	514,0	388,5	282,1	106,5	125,4
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	95,9	99,2	100,7	95,2	86,9
	ogółem = 100%	100,0	75,6	54,9	20,7	24,4
Lubelskie	w tys.	285,7	214,3	150,8	63,5	71,4
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	92,3	99,3	101,3	95,0	76,2
	ogółem = 100%	100,0	75,0	52,8	22,2	25,0
Kujawsko-pomorskie	w tys.	383,6	287,5	197,7	89,8	96,1
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	91,6	95,3	96,6	92,8	81,9
	ogółem = 100%	100,0	74,9	51,5	23,4	25,1
Opolskie	w tys.	170,7	126,0	88,4	37,6	44,7
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	88,3	94,5	95,8	91,4	74,5
	ogółem = 100%	100,0	73,8	51,8	22,0	26,2
Wielkopolskie	w tys.	736,8	542,7	382,3	160,4	194,1
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	92,8	96,8	99,0	92,1	83,2
	ogółem = 100%	100,0	73,7	51,9	21,8	26,3
Świętokrzyskie	w tys.	201,6	147,2	105,9	41,3	54,4
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	91,6	98,5	101,3	91,8	76,9
	ogółem = 100%	100,0	73,0	52,5	20,5	27,0
Małopolskie	w tys.	601,8	432,2	306,8	125,4	169,5
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	93,7	97,8	98,4	96,4	84,7
	ogółem = 100%	100,0	71,8	51,0	20,8	28,2
Dolnośląskie	w tys.	601,5	412,1	293,1	119,0	189,4
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	92,5	94,1	94,2	93,8	89,1
	ogółem = 100%	100,0	68,5	48,7	19,8	31,5
Podkarpackie	w tys.	331,9	222,6	153,5	69,1	109,3
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	94,1	98,5	98,8	97,9	86,2
	ogółem = 100%	100,0	67,1	46,2	20,8	32,9
Śląskie	w tys.	1 183,9	726,9	518,6	208,3	457,0
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	97,1	96,4	97,5	93,5	98,2
	ogółem = 100%	100,0	61,4	43,8	17,6	38,6
Mazowieckie	w tys.	1 708,6	945,0	675,9	269,1	763,6
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	100,3	96,3	97,5	93,4	105,8
	ogółem = 100%	100,0	55,3	39,6	15,7	44,7

7.4. Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów

Analogicznie do zatrudnienia, przychody MSP ogółem ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów nie osiągnęły w 2001 r. poziomu z roku poprzedniego (por. tablica 35 w tekście). Nie odnosi się to jednak do małych i średnich przedsiębiorstw zlokalizowanych w 10 województwach: małopolskim, warmińsko-mazurskim, lubelskim, podlaskim, lubuskim, podkarpackim, opolskim, pomorskim, a zwłaszcza łódzkim i świętokrzyskim (w tych dwóch ostatnich wartość produkcji sprzedanej MSP przekroczyła wielkość z roku poprzedniego odpowiednio o 6% i 26% licząc w cenach bieżących).

Najwyższą wartość sprzedaży zrealizowały małe i średnie przedsiębiorstwa zlokalizowane w województwie: mazowieckim, śląskim i wielkopolskim. Łączna wartość przychodów MSP prowadzących tam swoją działalność wyniosła ponad 468 mld zł. i jakkolwiek przedsiębiorstwa te odnotowały znaczący spadek wartości sprzedaży w 2001 r. (w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw zlokalizowanych w woj. wielkopolskim spadek nawet o 9%), to wielkość ich łącznej sprzedaży stanowiła aż 46% przychodów MSP ogółem. Oprócz MSP, we wspomnianych trzech województwach rozwinięty był silnie także sektor przedsiębiorstw dużych. Udział produkcji sprzedanej małych i średnich przedsiębiorstw prowadzących działalność na obszarze województwa mazowieckiego, śląskiego oraz wielkopolskiego nie przekraczał w 2001 r. 69% wartości przychodów ogółem wszystkich przedsiębiorstw tam zlokalizowanych, łącznie z dużymi i był najniższy w kraju (por. mapa 4).

Przytoczone tu dane, nie tylko zresztą w odniesieniu do przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie województwa mazowieckiego, śląskiego oraz wielkopolskiego, nie odzwierciedlają jednak w pełni przestrzennych relacji dotyczących miejsc prowadzonej działalności. Wiąże się to bezpośrednio ze specyfiką statystycznych badań przychodów przedsiębiorstw. Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów przypisywane są bowiem do województw, w których swoje siedziby mają dyrekcje tych przedsiębiorstw, podczas gdy pewna liczba firm prowadzi działalność w zakładach rozrzuconych na obszarze całego kraju.

7.5. Nakłady inwestycyjne

W małych i średnich przedsiębiorstwach zlokalizowanych na obszarze województw: mazowieckiego, wielkopolskiego, śląskiego oraz dolnośląskiego koncentrowało się w 2001 r. ponad 63% nakładów inwestycyjnych MSP (por. tablica 36 w tekście). MSP funkcjonujące na terenie województwa mazowieckiego, dolnośląskiego i wielkopolskiego wyróżniały się jednocześnie najwyższymi relacjami wielkości nakładów inwestycyjnych do wartości przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów (7% w przypadku firm zlokalizowanych w województwie mazowieckim, 5% w odniesieniu do przedsiębiorstw prowadzących działalność na obszarze województwa dolnośląskiego i 4% w przypadku MSP funkcjonujących w województwie wielkopolskim). Najniższe wartości wspomnianych relacji obserwowane były natomiast w MSP z terenu województw: świętokrzyskiego, podkarpackiego, podlaskiego i opolskiego (nieco ponad 2%). Między innymi dlatego nakłady na środki trwałe ponoszone przez MSP zlokalizowane w województwach: opolskim, podkarpackim, pod-

Tablica 35. Przychody przedsiębiorstw ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów według województw w 2001 r.

Województwo	Ogółem	Przychody ze sprzedaży przedsiębiorstw zatrudniających				
		razem	do 249 osób		powyżej 249 osób	
			do 49 osób	50-249 osób		
POLSKA	w mln zł	1 596 338,1	1 018 570,4	687 202,3	331 368,1	577 767,7
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	99,6	99,1	99,0	99,4	100,6
	<i>ogółem = 100,0%</i>	100,0	63,8	43,0	20,8	36,2
Lubelskie	w mln zł	49 175,2	38 445,7	28 838,2	9 607,5	10 729,6
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	98,9	101,7	102,9	98,1	90,0
	<i>Ogółem = 100,0%</i>	100,0	78,2	58,6	19,5	21,8
Zachodniopomorskie	w mln zł	53 319,2	41 516,9	30 245,0	11 272,0	11 802,2
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	95,7	95,9	98,8	88,8	95,0
	<i>ogółem = 100,0%</i>	100,0	77,9	56,7	21,1	22,1
Warmińsko-mazurskie	w mln zł	35 962,5	27 566,0	20 143,3	7 422,7	8 396,5
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	101,0	100,9	103,5	94,6	101,2
	<i>ogółem = 100,0%</i>	100,0	76,7	56,0	20,6	23,3
Lubuskie	w mln zł	28 155,8	21 192,5	14 887,1	6 305,4	6 963,3
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	100,3	102,7	103,9	100,2	93,4
	<i>ogółem = 100,0%</i>	100,0	75,3	52,9	22,4	24,7
Łódzkie	w mln zł	78 121,3	57 042,0	40 122,0	16 920,0	21 079,3
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	106,1	106,6	109,6	100,1	104,7
	<i>ogółem = 100,0%</i>	100,0	73,0	51,4	21,7	27,0
Świętokrzyskie	w mln zł	41 041,9	29 747,1	21 422,7	8 324,4	11 294,9
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	117,9	126,1	146,7	92,5	100,7
	<i>ogółem = 100,0%</i>	100,0	72,5	52,2	20,3	27,5
Opolskie	w mln zł	32 285,6	22 994,9	16 972,9	6 022,1	9 290,7
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	102,6	104,5	108,8	93,9	98,1
	<i>ogółem = 100,0%</i>	100,0	71,2	52,6	18,7	28,8
Pomorskie	w mln zł	84 899,5	59 391,9	43 585,3	15 806,7	25 507,6
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	102,7	104,5	105,5	101,8	98,6
	<i>ogółem = 100,0%</i>	100,0	70,0	51,3	18,6	30,0
Podkarpackie	w mln zł	52 057,3	36 192,8	24 798,6	11 394,2	15 864,5
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	100,8	103,5	100,0	112,0	95,1
	<i>ogółem = 100,0%</i>	100,0	69,5	47,6	21,9	30,5
Podlaskie	w mln zł	30 621,4	21 245,7	15 274,0	5 971,7	9 375,8
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	102,1	101,7	99,0	109,4	103,1
	<i>ogółem = 100,0%</i>	100,0	69,4	49,9	19,5	30,6
Kujawsko-pomorskie	w mln zł	60 456,8	41 655,4	26 593,3	15 062,1	18 801,4
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	99,0	98,0	98,6	96,9	101,4
	<i>ogółem = 100,0%</i>	100,0	68,9	44,0	24,9	31,1
Małopolskie	w mln zł	120 100,6	82 718,3	57 337,6	25 380,7	37 382,3
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	98,4	100,6	100,7	100,3	93,9
	<i>ogółem = 100,0%</i>	100,0	68,9	47,7	21,1	31,1
Dolnośląskie	w mln zł	102 272,4	70 330,4	48 070,7	22 259,7	31 942,0
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	96,6	95,6	93,2	101,2	99,0
	<i>ogółem = 100,0%</i>	100,0	68,8	47,0	21,8	31,2
Wielkopolskie	w mln zł	153 494,1	105 217,6	69 124,6	36 093,0	48 276,4
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	95,2	91,0	86,9	100,3	105,8
	<i>ogółem = 100,0%</i>	100,0	68,5	45,0	23,5	31,5
Śląskie	w mln zł	210 146,1	128 053,5	87 182,8	40 870,8	82 092,6
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	98,1	98,2	97,6	99,6	97,9
	<i>ogółem = 100,0%</i>	100,0	60,9	41,5	19,4	39,1
Mazowieckie	w mln zł	464 228,2	235 259,6	142 604,2	92 655,4	228 968,7
	<i>rok poprzedni = 100,0%</i>	100,0	96,9	95,6	99,1	103,4
	<i>ogółem = 100,0%</i>	100,0	50,7	30,7	20,0	49,3

Tablica 36. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw według województw w 2001 r.

Województwo	Ogółem	Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw zatrudniających				
		razem	do 249 osób		ponad 249 osób	
			do 49 osób	50–249 osób		
POLSKA	w mln zł	93 259,7	44 975,2	25 955,3	19 019,9	48 284,5
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	87,7	84,6	90,7	77,4	90,9
	<i>w relacji do wartości przychodów ze sprzedaży w %</i>	5,8	4,4	3,8	5,7	8,4
Mazowieckie	w mln zł	31 635,7	16 523,8	9 739,4	6 784,4	15 111,9
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	86,7	81,2	99,8	64,0	93,8
	<i>w relacji do wartości przychodów ze sprzedaży w %</i>	6,8	7,0	6,8	7,3	6,6
Lubuskie	w mln zł	1 926,6	1 138,4	497,7	640,7	788,2
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	100,6	131,4	105,0	163,4	75,2
	<i>w relacji do wartości przychodów ze sprzedaży w %</i>	6,8	5,4	3,3	10,2	11,3
Dolnośląskie	w mln zł	9 023,1	3 651,7	2 189,0	1 462,7	5 371,4
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	114,7	102,5	95,8	114,5	124,7
	<i>w relacji do wartości przychodów ze sprzedaży w %</i>	8,8	5,2	4,6	6,6	16,8
Łódzkie	w mln zł	5 137,3	2 802,0	1 601,1	1 201,0	2 335,3
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	99,9	117,4	141,9	95,4	84,8
	<i>w relacji do wartości przychodów ze sprzedaży w %</i>	6,6	4,9	4,0	7,1	11,1
Wielkopolskie	w mln zł	8 724,9	4 560,9	2 369,9	2 191,0	4 164,0
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	90,4	90,7	90,0	91,4	90,1
	<i>w relacji do wartości przychodów ze sprzedaży w %</i>	5,7	4,3	3,4	6,1	8,6
Zachodniopomorskie	w mln zł	2 987,8	1 670,5	1 118,0	552,5	1 317,4
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	79,9	85,6	95,9	70,3	73,6
	<i>w relacji do wartości przychodów ze sprzedaży w %</i>	5,6	4,0	3,7	4,9	11,2
Pomorskie	w mln zł	4 251,8	2 259,8	1 494,0	765,7	1 992,0
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	78,3	84,4	89,6	75,9	72,4
	<i>w relacji do wartości przychodów ze sprzedaży w %</i>	5,0	3,8	3,4	4,8	7,8
Kujawsko-pomorskie	w mln zł	3 563,0	1 470,9	833,9	637,1	2 092,1
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	97,7	97,7	98,6	96,5	97,7
	<i>w relacji do wartości przychodów ze sprzedaży w %</i>	5,9	3,5	3,1	4,2	11,1
Warmińsko-mazurskie	w mln zł	1 724,1	889,8	544,5	345,3	834,2
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	89,5	102,2	102,6	101,6	79,0
	<i>w relacji do wartości przychodów ze sprzedaży w %</i>	4,8	3,2	2,7	4,7	9,9
Lubelskie	w mln zł	2 558,2	1 126,8	730,0	396,8	1 431,5
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	83,7	74,4	81,8	63,6	92,8
	<i>w relacji do wartości przychodów ze sprzedaży w %</i>	5,2	2,9	2,5	4,1	13,3
Śląskie	w mln zł	9 880,4	3 697,3	1 884,3	1 813,0	6 183,1
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	77,7	63,6	51,0	85,7	89,6
	<i>w relacji do wartości przychodów ze sprzedaży w %</i>	4,7	2,9	2,2	4,4	7,5
Małopolskie	w mln zł	5 411,5	2 437,0	1 460,2	976,8	2 974,5
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	75,6	79,9	89,0	69,4	72,3
	<i>w relacji do wartości przychodów ze sprzedaży w %</i>	4,5	2,9	2,5	3,8	8,0
Opolskie	w mln zł	1 328,6	619,2	387,6	231,6	709,4
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	89,2	87,6	88,6	86,0	90,7
	<i>w relacji do wartości przychodów ze sprzedaży w %</i>	4,1	2,7	2,3	3,8	7,6
Podlaskie	w mln zł	1 148,0	554,1	285,8	268,4	593,9
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	81,9	77,7	69,4	89,0	86,2
	<i>w relacji do wartości przychodów ze sprzedaży w %</i>	3,7	2,6	1,9	4,5	6,3
Podkarpackie	w mln zł	2 458,1	917,5	439,4	478,1	1 540,6
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	89,0	73,5	74,5	72,5	101,8
	<i>w relacji do wartości przychodów ze sprzedaży w %</i>	4,7	2,5	1,8	4,2	9,7
Świętokrzyskie	w mln zł	1 500,5	655,5	380,7	274,7	845,0
	<i>rok poprzedni = 100%</i>	76,9	70,1	83,3	57,4	83,1
	<i>w relacji do wartości przychodów ze sprzedaży w %</i>	3,7	2,2	1,8	3,3	7,5

laskim oraz świętokrzyskim stanowiły łącznie tylko 6,1% ogółu nakładów inwestycyjnych ponoszonych przez małe i średnie przedsiębiorstwa krajowe i zagraniczne działające na terenie Polski (przychody MSP z terenu tych czterech województw stanowiły w 2001 r. 10,8% ogólnej wartości przychodów wszystkich MSP).

Bezwzględny spadek wielkości nakładów na inwestycje był w 2001 roku udziałem zdecydowanej większości przedsiębiorstw prowadzących działalność w kraju. Bezprecedensowy spadek wydatków na rozwój sektora MSP miał miejsce w województwie śląskim (spadek nakładów o ponad 36%), na co rzutowało głównie zmniejszenie się wydatków na inwestycje w przedsiębiorstwach małych, zatrudniających do 49 osób. Niewiele niższy, bo wynoszący ok. 26% spadek wielkości nakładów inwestycyjnych MSP miał miejsce w województwie podkarpackim, lubelskim i świętokrzyskim.

W strukturze wydatków MSP ponoszonych na inwestycje dominował przemysł. W niektórych województwach, takich jak kujawsko-pomorskie czy świętokrzyskie, ponad połowę wydatków inwestycyjnych w 2001 r. poniosły przedsiębiorstwa należące do sekcji: *Górnictwo i kopalnictwo, Przetwórstwo przemysłowe oraz Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę*. Znaczący udział w nakładach inwestycyjnych MSP miały także przedsiębiorstwa zaliczane do sekcji *Obsługa nieruchomości i firm; nauka*, przy czym podstawową część wspomnianych nakładów stanowiły środki na budownictwo mieszkaniowe (firmy deweloperskie i spółdzielnie mieszkaniowe). W województwie mazowieckim, w którym zlokalizowane są centrale prawie wszystkich największych koncernów i spółek prowadzących działalność w Polsce, a środki przeznaczane na budownictwo mieszkaniowe są odpowiednio wysokie, nakłady inwestycje sekcji *Obsługa nieruchomości i firm; nauka* przekroczyły w 2001 r. 20% ogółu nakładów na rozwój w tym województwie i były dużo wyższe niż łączne nakłady przedsiębiorstw zaliczanych do sekcji *Górnictwo i kopalnictwo, Przetwórstwo przemysłowe oraz Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę*.

Regionalne różnice w wysokości nakładów na inwestycje są odbiciem nie tylko liczby przedsiębiorstw i ich sytuacji finansowej, ale również profilu prowadzonej działalności, przewidywanej rentowności ponoszonych wydatków i związanej z nią skłonności do inwestowania. Skłonność ta wynika z percepcji warunków zewnętrznych, w jakich przyszło przedsiębiorstwu funkcjonować, a te – jak się wydaje – są znacznie bardziej korzystne w województwach, w których zlokalizowane są inne, duże i w miarę nowoczesne ośrodki produkcyjne. Mamy tu na myśli przede wszystkim województwo mazowieckie.

7.6. Działalność innowacyjna przedsiębiorstw przemysłowych⁴⁷

W 2001 r. największa liczba przedsiębiorstw przemysłowych, które ponosiły nakłady na innowacje prowadziła działalność na obszarze województwa: śląskiego, mazowieckiego, wielkopolskiego, małopolskiego oraz dolnośląskiego. Niemal regułą jest, że działalność innowacyjną realizuje dwukrotnie większa liczba przedsiębiorstw średnich niż przedsiębiorstw dużych, z tym że oczywiście liczba aktywnych przemysłowo-

⁴⁷ Dotyczy wyłącznie przedsiębiorstw zatrudniających 50 i więcej osób.

wych przedsiębiorstw dużych była w 2001 r. niemal czterokrotnie niższa niż średnich. Oznacza to, że działalność innowacyjna w obu grupach przedsiębiorstw nie była prowadzona równie intensywnie. Intensywność procesów modernizacyjnych w przedsiębiorstwach przemysłowych ma ponadto swoją regionalną specyfikę, która w zasadzie nie zmienia się od lat.

W 2001 r. we wszystkich bez wyjątku województwach wzrosła liczba przedsiębiorstw średniej wielkości podejmujących trud modernizacji procesów technologicznych oraz zmian profilu produkcji. W grupie przedsiębiorstw modernizujących swój aparat wytwórczy na uwagę zasługują zwłaszcza przedsiębiorstwa przemysłowe zlokalizowane w województwie podkarpackim oraz lubelskim i lubuskim, których liczebność, w porównaniu z rokiem 2000, wzrosła w 2001 r. odpowiednio o 58%, 40% oraz 40%. Jednocześnie tylko w trzech województwach, tj. w województwie warmińsko-mazurskim, a także w województwie lubelskim i lubuskim, obserwowany był wzrost liczby przedsiębiorstw dużych, które angażowały środki w działalność innowacyjną (por. tablica 37 poniżej). Trzeba tu jednak przypomnieć, że liczba aktywnych przemysłowych przedsiębiorstw dużych zmniejszyła się poważnie w 2001 r. (część poprzednio dużych przedsiębiorstw przeszła do grupy średnich po redukcji zatrudnienia).

Tablica 37. Przedsiębiorstwa przemysłowe ponoszące nakłady na innowacje w 2001 r. według województw

Województwo	Przedsiębiorstwa ponoszące nakłady na innowacje					
	ogółem	z tego przedsiębiorstwa o liczbie zatrudnionych		ogółem	z tego przedsiębiorstwa o liczbie zatrudnionych	
		50–249 osób	powyżej 249 osób		50–249 osób	powyżej 249 osób
	liczba przedsiębiorstw			rok poprzedni = 100%		
POLSKA	3157	2107	1050	107,8	116,3	93,9
Śląskie	483	320	163	118,1	131,1	98,8
Mazowieckie	323	209	114	102,9	107,2	95,8
Wielkopolskie	293	184	109	97,7	100,5	93,2
Małopolskie	271	192	79	103,4	110,3	89,8
Dolnośląskie	235	152	83	97,9	101,3	92,2
Łódzkie	214	147	67	97,7	102,1	89,3
Pomorskie	192	138	54	100,5	101,5	98,2
Kujawsko-pomorskie	189	117	72	99,0	105,4	90,0
Podkarpackie	176	106	70	118,1	158,2	85,4
Lubelskie	147	97	50	114,8	119,8	106,4
Lubuskie	117	80	37	125,8	140,4	102,8
Opolskie	112	80	32	113,1	140,4	76,2
Warmińsko-mazurskie	110	80	30	129,4	133,3	120,0
Zachodniopomorskie	102	79	23	114,6	131,7	79,3
Świętokrzyskie	98	61	37	118,1	135,6	97,4
Podlaskie	95	65	30	123,4	138,3	100,0

W pięciu województwach, w których działalność prowadziła największa liczba przedsiębiorstw innowacyjnych, łączne nakłady przeznaczone na wdrażanie nowoczesnych technologii oraz technik organizacyjnych stanowiły około 59% ogółu nakła-

dów poniesionych w skali całego kraju na tego rodzaju przedsięwzięcia (por. tablica 38 poniżej). Sądząc po dynamice nakładów na innowacje, najczęściej aktywności na tym polu przejawiały średnie przedsiębiorstwa przemysłowe zlokalizowane w województwie lubuskim (trzykrotny wzrost nakładów w cenach bieżących) i w województwie podlaskim (dwukrotny wzrost wartości nakładów) oraz duże przedsiębiorstwa funkcjonujące w województwie kujawsko-pomorskim, podlaskim oraz świętokrzyskim (dwukrotny wzrost wartości nakładów).

Działalność innowacyjna przedsiębiorstw finansowana była przede wszystkim w oparciu o własne zasoby, przy czym uwaga ta w jednakowym stopniu dotyczy przedsiębiorstw średnich, jak i dużych. To wysokie zaangażowanie środków własnych w działalność innowacyjną przedsiębiorstw tłumaczyć można trudnościami w pozyskaniu środków, jak też kosztami finansowania modernizacji działalności produkcyjnej przedsiębiorstwa za pośrednictwem środków pochodzących z innych źródeł. Udziały środków własnych przeznaczonych na finansowanie działalności innowacyjnej były w 2001 r. bardzo zróżnicowane w różnych częściach kraju wahając się od 58% do 83,3% w przypadku przedsiębiorstw średnich i odpowiednio od 51% do 91% w przypadku przedsiębiorstw dużych. W obu przypadkach przedsiębiorstwami w największym stopniu korzystającymi ze środków własnych w finansowaniu modernizacji produkcji były przedsiębiorstwa zlokalizowane w województwie mazowieckim, podczas gdy jednostki prowadzące działalność w województwie śląskim były tymi, które w stopniu relatywnie małym bazowały na zasobach własnych.

Tablica 38. Nakłady na innowacje w 2001 r. według województw (ceny bieżące)

Województwo	Nakłady na innowacje w przedsiębiorstwach o liczbie zatrudnionych					
	50–249 osób			powyżej 249 osób		
	ogółem		w tym nakłady na środki trwałe ogółem = 100%	ogółem		w tym nakłady na środki trwałe ogółem = 100%
	w tys. zł	rok poprzedni = 100%		w tys. zł	rok poprzedni = 100%	
POLSKA	2 402 875,7	90,3	86,8	9 098 558,0	95,0	79,3
Śląskie	669 625,9	140,0	75,9	1 289 730,5	120,2	78,7
Łódzkie	275 845,3	146,5	88,1	305 385,0	75,4	87,4
Mazowieckie	242 533,0	97,0	90,9	1 964 927,7	84,4	64,0
Dolnośląskie	180 741,5	65,4	96,2	537 709,4	102,0	83,0
Wielkopolskie	155 515,8	69,3	90,7	955 158,8	77,4	75,6
Małopolskie	139 772,7	64,4	89,5	633 737,8	75,7	82,5
Lubuskie	116 209,3	312,1	81,1	124 293,4	49,6	79,1
Pomorskie	103 495,3	31,8	94,6	332 896,0	79,8	86,9
Lubelskie	87 227,6	81,3	78,9	285 494,9	53,8	64,0
Kujawsko-pomorskie	80 154,7	98,6	93,0	1 047 236,3	190,5	85,9
Podlaskie	69 371,9	201,7	85,5	187 284,1	186,6	79,5
Opolskie	69 094,1	28,7	87,5	133 845,0	69,0	82,9
Zachodniopomorskie	61 220,2	130,4	92,0	122 355,4	53,1	76,6
Podkarpackie	55 577,0	120,7	90,5	462 368,8	108,3	71,7
Warmińsko-mazurskie	52 162,6	78,3	81,8	77 343,6	78,1	75,5
Świętokrzyskie	44 328,8	104,9	84,1	638 791,3	173,6	92,1

Drugim istotnym źródłem finansowania działań przedsiębiorstw zmierzających do zmiany profilu produkcji, jej organizacji oraz modernizacji procesów technologicznych były kredyty bankowe. Ich udział w nakładach na innowacje wynosił nieco ponad 30% w przypadku przedsiębiorstw średnich prowadzących działalność na obszarze województw: lubelskiego, łódzkiego i kujawsko-pomorskiego oraz przedsiębiorstw dużych zlokalizowanych w województwie zachodniopomorskim. W pozostałych województwach odsetek przedsiębiorstw finansujących działalność innowacyjną za pomocą kredytów bankowych był relatywnie niski.

W strukturze nakładów na innowacje największy udział mają nakłady na środki trwałe (budynki oraz maszyny i urządzenia techniczne). Jest rzeczą dość symptomatyczną, że udział wydatków na budynki oraz maszyny i urządzenia techniczne w wydatkach na działalność innowacyjną był wyraźnie niższy w przedsiębiorstwach dużych niż w przedsiębiorstwach średniej wielkości (por. tablica 38 powyżej). Duże przedsiębiorstwa relatywnie większą część środków przeznaczały natomiast na prowadzenie prac badawczo-rozwojowych, na zakup gotowych technologii oraz na zakup oprogramowania. Wysoki udział tej kategorii wydatków w wydatkach na innowacje ogółem (około 36%) obserwowany był przede wszystkim w dużych przedsiębiorstwach zlokalizowanych w województwie lubelskim i podkarpackim. W przedsiębiorstwach średniej wielkości udział ten z reguły nie przekraczał 19%.

8. Handel zagraniczny⁴⁸

8.1. Dynamika obrotów handlu zagranicznego w 2001 roku

W roku 2001 eksport polskich przedsiębiorstw liczony w dolarach wzrósł o 14% w porównaniu z rokiem poprzednim, a import o 2,7% (por. tablica 39 poniżej). W liczbach bezwzględnych eksport wyniósł 36 092,2 mln USD a import 50 275,1 mln USD. Mimo że obroty handlu zagranicznego rosły, w 2001 r. spadła dynamika tego wzrostu (o 1,5 punktu procentowego w eksporcie i blisko 4 punkty procentowe w imporcie). Odpowiedzialny za to jest w dużej mierze sektor publiczny, którego eksport zmalał o 9,3%, a import zmniejszył się aż o 46,6%. O wzroście obrotów w handlu zagranicznym decydował sektor prywatny, na który w 2001 r. przypadło ponad 90% całego eksportu i około 86% importu.

Tablica 39. Wielkość i dynamika eksportu i importu według sektorów własności i wielkości⁴⁹ przedsiębiorstw w latach 1995–2001

Wyszczególnienie	W mln USD					Rok poprzedni* = 100%			
	1995	1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001
ogółem eksport	22 894,9	28 228,9	27 407,4	31 651,3	36 092,2	123,3	97,1	115,5	114,0
w tym MSP	8 815,4	13 359,8	13 072,1	14 592,3	15 847,6	151,6	97,8	111,6	108,1
sektor publiczny	9 702,9	5 936,3	5 166,8	5 157,3	4 677,3	61,2	87,0	99,8	90,7
w tym MSP	883,4	766,8	558,3	523,3	551,7	86,8	72,8	93,7	105,4
sektor prywatny	13 090,6	22 239,5	22 193,9	26 466,8	31 192,5	169,9	99,8	119,3	117,9
w tym MSP	7 932,0	12 593,0	12 513,9	14 069,1	15 226,4	158,8	99,4	112,4	108,2
w tym przedsiębiorstwa zagraniczne	3 205,4	7 456,1	8 583,4	11 376,5	18 703,4	232,6	115,1	132,5	164,4
w tym MSP	2 273,3	4 591,5	5 247,4	6 345,8	8 096,1	202,0	114,3	120,9	127,6
ogółem import	29 049,7	47 053,6	45 911,2	48 940,2	50 275,1	162,0	97,6	106,6	102,7
w tym MSP	16 034,7	29 872,0	30 041,5	29 992,5	29 845,2	186,3	100,6	99,8	99,5
sektor publiczny	8 259,8	5 919,4	5 434,4	7 293,8	3 896,5	71,7	91,8	134,2	53,4
w tym MSP	988,7	650,9	527,6	379,2	251,6	65,8	81,1	71,9	66,4
sektor prywatny	20 466,8	40 739,8	40 081,6	41 233,5	45 586,9	199,1	98,4	102,9	110,6
w tym MSP	15 046,1	29 221,1	29 513,8	29 613,3	29 461,5	194,2	101,0	100,3	99,5
w tym przedsiębiorstwa zagraniczne	7 430,3	18 574,1	19 917,8	21 324,4	30 187,4	250,0	107,2	107,1	141,6
w tym MSP	6 171,3	14 550,3	15 532,1	16 176,1	17 686,4	235,8	106,7	104,1	109,3

* Dla 1998 r. – rok 1995 = 100%.

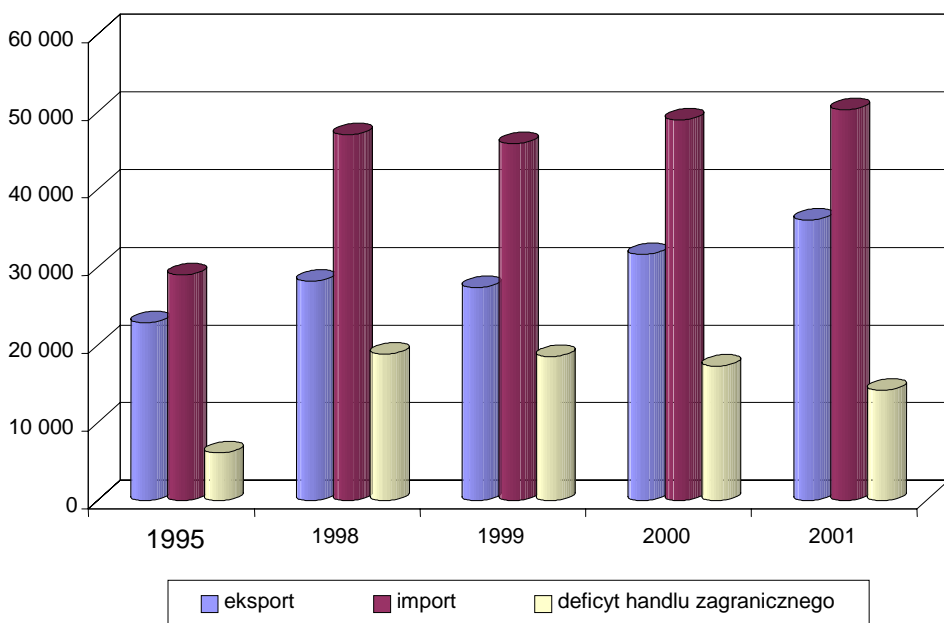
⁴⁸ Poniższy rozdział został opracowany na podstawie raportu: *Analiza i ocena handlu zagranicznego małych i średnich przedsiębiorstw (MSP) w roku 2001 na tle lat 1995, 1998, 1999 i 2000* opracowanego dla Min. Gospodarki w ZBSE GUS i PAN przez J. Chmiela, W. Orłowskiego i L. Zienkowskiego.

⁴⁹ Suma wielkości eksportu i importu przedsiębiorstw zaliczanych do sektora publicznego i prywatnego może nie równać się w tablicy 39 odpowiednim wartościom ogółem ze względu na fakt, iż nie można było określić liczby pracujących lub przynależności do określonej sekcji gospodarki niektórych przedsiębiorstw wypełniających dokumenty SAD, na podstawie których ustalane były wielkości figurujące w tej tablicy.

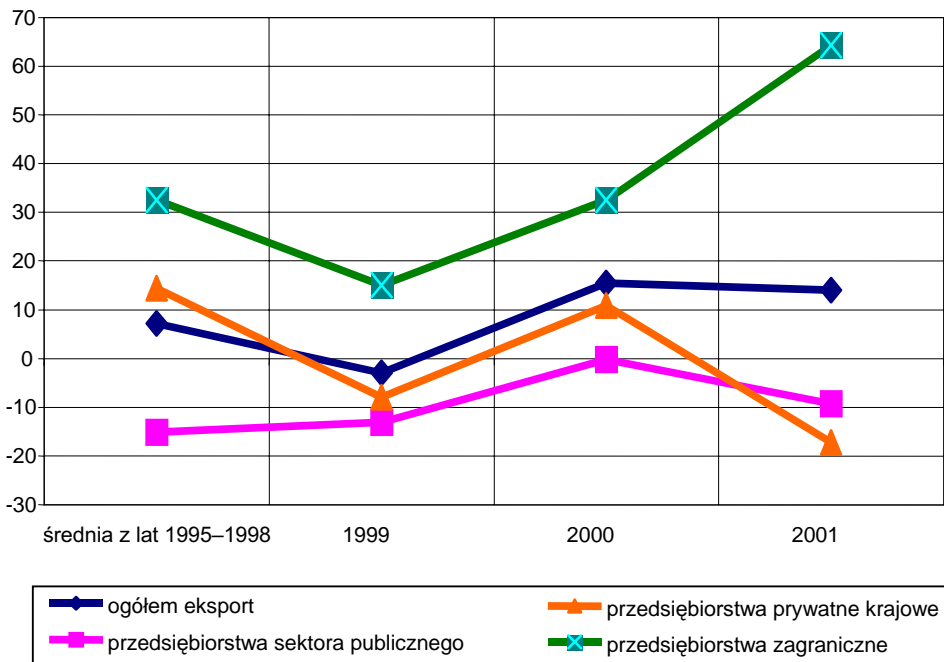
Eksport MSP ogółem zwiększył się w 2001 r. o 8,1%, czyli wolniej niż eksport wszystkich przedsiębiorstw łącznie z dużymi (wzrost o 14%), a import MSP ogółem zmniejszył się o 0,5%, podczas gdy import wszystkich przedsiębiorstw wzrósł (o 2,7%). Podobne tendencje obserwowane były w sektorze prywatnym (wzrost eksportu prywatnych MSP o 8,2% i spadek importu o 0,5% wobec wzrostu eksportu wszystkich prywatnych przedsiębiorstw o 17,9% i importu o 10,6%). Oznacza to, że rola MSP w handlu zagranicznym maleje na rzecz dużych przedsiębiorstw.

Dominującą i coraz większą rolę w polskim handlu zagranicznym odgrywają przedsiębiorstwa zagraniczne. W 2001 roku to one wyeksportowały ponad połowę wszystkich towarów i usług sprzedanych za granicę i zrealizowały 60% całego polskiego importu. Ich dynamika wzrostu jest imponująca. W roku 2001 w stosunku do roku 2000 eksport przedsiębiorstw zagranicznych zwiększył się o 64%, a import o 41%. Można śmiało powiedzieć, że przedsiębiorstwa te stanowią siłę napędową polskiego handlu zagranicznego, a co za tym idzie również polskiej gospodarki, w której wzrost gospodarczy, w warunkach ustabilizowanego popytu wewnętrznego, mógł dokonywać się głównie poprzez wzrost eksportu.

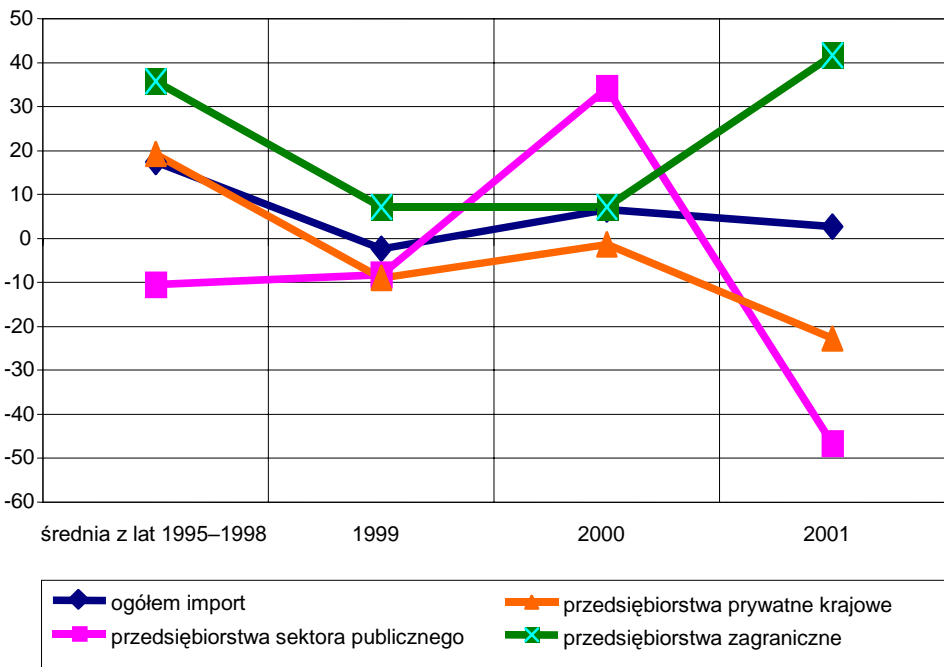
W roku 2001, w porównaniu z rokiem 2000, znacznie, bo o 9% (z 15,4 mld USD do 14 mld USD) zmniejszył się deficyt handlowy wytwarzany przez MSP. W tym samym czasie deficyt całego polskiego handlu zagranicznego zmniejszył się z 17,3 mld USD do 14,2 mld USD, tj. o blisko 18%. Tak więc we wszystkich grupach przedsiębiorstw według wielkości dynamika importu była niższa niż eksportu. Powoduje to stopniowe równoważenie wymiany handlowej. Zmniejszenie się deficytu handlu zagranicznego w 2001 r. związane było jednak ze spadkiem importu inwestycyjnego, co może mieć niekorzystny wpływ na tempo wzrostu gospodarczego w przyszłości.

Wykres 19. Wartość eksportu i importu oraz deficyt handlu zagranicznego w latach 1995–2001 (w mln USD)

Wykres 20. Dynamika eksportu przedsiębiorstw o różnych formach prawnych w latach 1995–2001 (w %)

Wykres 21. Dynamika importu przedsiębiorstw o różnych formach prawnych w latach 1995–2001 (w %)

8.2. Zmiany struktury obrotów w handlu zagranicznym w latach 1995–2001

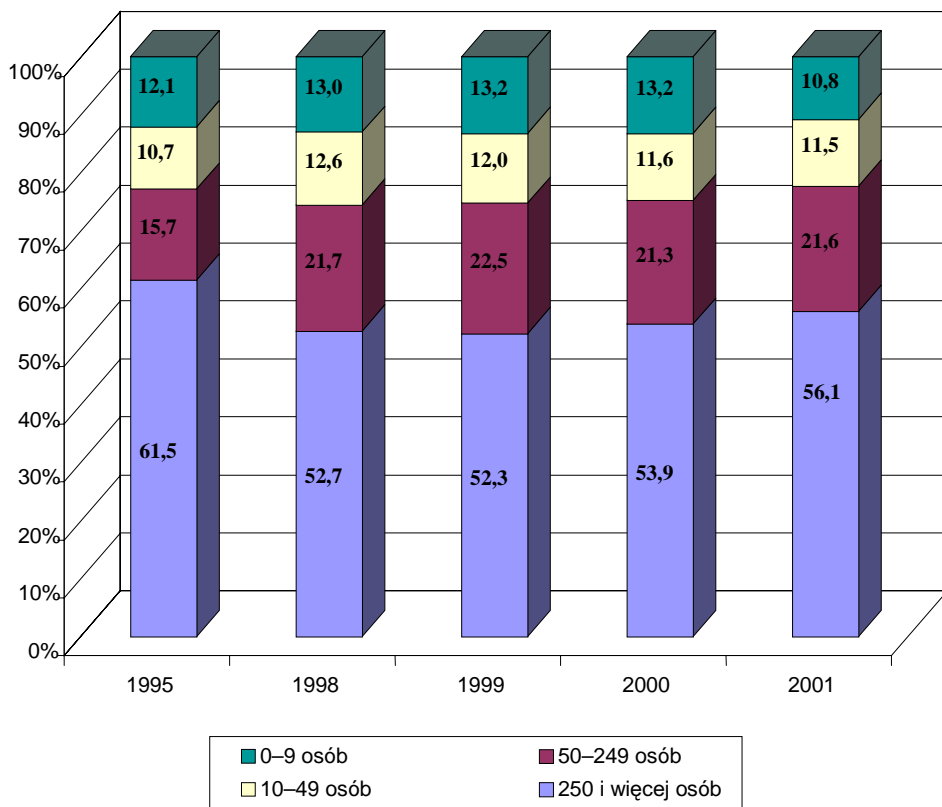
W okresie 1995–2001 eksport polskich przedsiębiorstw ogółem nieustannie rósł. Do roku 1999 działało się tak głównie za sprawą przedsiębiorstw małych i średnich, które w latach 1995–1999 zwiększyły swój udział w eksporcie ogółem z 38,5% do 47,7%, czyli o ponad 9 punktów procentowych (por. tablica 40 poniżej). W roku 2000 nastąpiło załamanie tego trendu i sektor MSP obniżył swój udział do 43,9% w roku 2001. Spowodowane to było głównie zmniejszeniem się eksportu przedsiębiorstw najmniejszych (w 2001 r. o blisko 7% w stosunku do roku 2000). W 2001 r. eksport wszystkich pozostałych grup przedsiębiorstw zwiększył się, z tym że eksport dużych firm wzrósł silniej niż średnich, a średnich szybciej niż małych (10–49 pracujących o 12,8%, średnich o 16%, a dużych o 18,7%). Oznacza to, że spadek koniunktury na rynkach światowych, kryzys rosyjski i wysoki kurs złotego dotknęły silniej eksport przedsiębiorstw małych niż średnich i dużych. Trzeba tu jednak dodać, że w grupie firm dużych przedsiębiorstwa zagraniczne reprezentowane są znacznie liczniej niż w grupie średnich, nie mówiąc już o małych przedsiębiorstwach, a właśnie eksport przedsiębiorstw zagranicznych rósł najszybciej w latach 1999–2001.

Tablica 40. Wartość i struktura eksportu i importu według grup przedsiębiorstw różnej wielkości⁵⁰ w latach 1995–2001

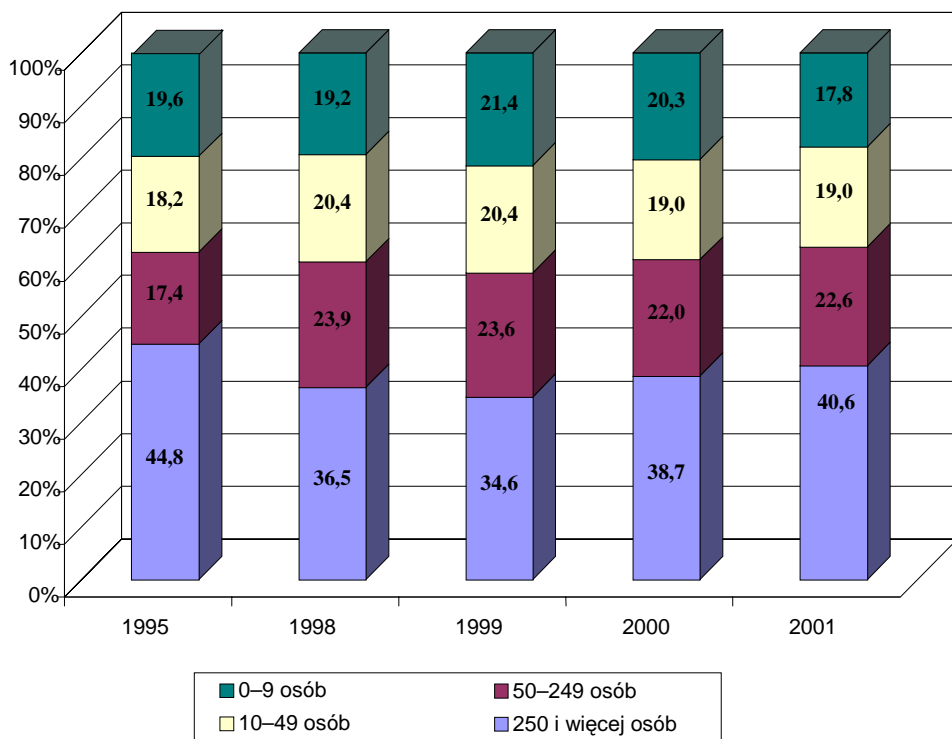
Liczba pracujących w osobach	Eksport					Import				
	1995	1998	1999	2000	2001	1995	1998	1999	2000	2001
	wartość w mln USD									
Ogółem	22894,9	28228,9	27407,4	31651,3	36092,2	29049,7	47053,6	45911,2	48940,2	50275,1
MSP	8815,4	13359,8	13072,1	14592,3	15847,6	16034,7	29872,0	30041,5	29992,5	29845,2
0–9	2774,9	3681,6	3605,9	4178,8	3886,4	5707,2	9056,3	9834,8	9928,0	8957,2
10–49	2451,6	3544,3	3293,9	3666,9	4136,0	5275,4	9613,3	9366,7	9286,7	9531,9
50–249	3589,0	6133,9	6172,4	6746,6	7825,3	5052,1	11202,4	10840,1	10777,9	11356,0
250 i więcej	14079,5	14869,1	14335,3	17059,0	20244,6	13015,0	17181,6	15869,7	18947,7	20429,9
	wartość ogółem = 100 %									
MSP	38,5	47,3	47,7	46,1	43,9	55,2	63,5	65,4	61,3	59,4
0–9	12,1	13,0	13,2	13,2	10,8	19,6	19,2	21,4	20,3	17,8
10–49	10,7	12,6	12,0	11,6	11,5	18,2	20,4	20,4	19,0	19,0
50–249	15,7	21,7	22,5	21,3	21,6	17,4	23,9	23,6	22,0	22,6
250 i więcej	61,5	52,7	52,3	53,9	56,1	44,8	36,5	34,6	38,7	40,6

⁵⁰ W tablicy 40 występują również pewne rozbieżności między wartościami eksportu i importu podanymi dla Polski ogółem a odpowiednimi sumami wartości dotyczącymi przedsiębiorstw zaliczanych do poszczególnych klas według wielkości. Różnice te spowodowane są niedokładnością zaokrągleń poszczególnych pozycji (przeliczenie z tysięcy USD w miliony) lub powstały z przyczyn przedstawionych w przypisie poprzednim.

Podobne zjawiska do opisywanych wyżej związanych z eksportem wystąpiły również w przypadku importu MSP. Import polskich przedsiębiorstw rósł szybko do roku 1999, kiedy to nastąpiło załamanie wzrostowej tendencji, głównie z powodu spadku importu inwestycyjnego. Obecnie import znów rośnie, choć jego dynamika jest niewielka (wzrost o 2,2% w roku 2001 w stosunku do roku poprzedniego). Import sektora małych i średnich przedsiębiorstw liczony w mln USD był od roku 1998 względnie stały i wynosił ok. 29–30 mld USD, mimo to udział sektora MSP w imporcie ogółem spadł z 65,4% w roku 1999 do 59,4% w roku 2001. Działo się tak głównie za sprawą przedsiębiorstw dużych, których import, po załamaniu w latach 1998–1999, zaczął znacząco rosnąć osiągając w roku 2001 wartość 20,4 mld USD i ponad 40% udziału w imporcie ogółem. Oznacza to, że okres spadku importu przedsiębiorstw dużych zakończył się i obecnie odzyskują one swoją dawną pozycję.

Wykres 22. Struktura eksportu według wielkości przedsiębiorstw w latach 1995–2001 (w %)

Wykres 23. Struktura importu według wielkości przedsiębiorstw w latach 1995–2001 (w %)

8.3. Dynamika eksportu i importu według sekcji gospodarki

W 2001 roku, podobnie jak w latach poprzednich, zarówno eksport, jak i import polskich przedsiębiorstw zdominowany był przez przedsiębiorstwa zaliczane do sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* oraz *Handel i naprawy* (w sumie na obie sekcje przypadało aż 94,3% eksportu i 89,3% importu). W eksporcie udział sekcji handlowej po raz kolejny nieznacznie spadł w roku 2001, a sekcji przemysłowej zwiększył się. Oznacza to, że producenci coraz częściej eksportują bezpośrednio, pomijając dotychczasowe kanały dystrybucji i rezygnując z pomocy pośredników. Taka tendencja obserwowana jest nieprzerwanie od roku 1995. Podobna sytuacja występowała także w imporcie. I tu dominujący udział miała sekcja *Przetwórstwo przemysłowe* oraz sekcja *Handel i naprawy*, z tym że udział sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* utrzymał się w 2001 roku na poziomie roku poprzedniego, a udział handlu nieznacznie wzrósł.

Spośród pozostałych sekcji, w eksporcie w 2001 r. bardziej istotne znaczenie miały jeszcze tylko: *Górnictwo i kopalnictwo* oraz *Obsługa nieruchomości i firm* (odpowiednio 1,9% oraz 1,2% eksportu ogółem), w imporcie zaś sekcje: *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę* (2,6%), *Obsługa nieruchomości i firm*, *nauka* (2,4%) *Transport, gospodarka magazynowa i łączność* (1,9%) oraz *Bu-*

downictwo (1,5%). W roku 2001 w porównaniu z rokiem poprzednim znacząco wzrósł udział importu sekcji *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę*, a znacznie obniżył się udział importu sekcji *Transport, gospodarka magazynowa i łączność* (w obu przypadkach spowodowane to było zmianą wielkości importu inwestycyjnego).

8.3. Główne kierunki handlu zagranicznego polskich przedsiębiorstw

Główne kierunki polskiego eksportu

Przyjawszy za 100% całość polskiego eksportu w 2001 r., 75,1% tej wartości przypadało na kraje rozwinięte, 18,3% na kraje Europy Środkowej i Wschodniej a 6,6% na kraje rozwijające się. W porównaniu z rokiem 2000 wzrósł eksport na wszystkie rynki, z którymi prowadzimy wymianę handlową.

Podstawowymi rynkami zbytu polskiego eksportu są rynki krajów Unii Europejskiej. W roku 2001 aż 69,2% wszystkich wysłanych za granicę towarów trafiło właśnie do UE. Najważniejszym odbiorcą polskich towarów w ramach Unii pozostają Niemcy (34,4% całości eksportu), choć ich znaczenie powoli, ale systematycznie spada (w 1995 r. 38,3%). Pozostałe kraje rozwinięte stanowią rynek zbytu dla 5,8% towarów i jest to udział stabilny (w latach 1998–2001 udział na poziomie 5–6% rocznie).

Drugim co do ważności kierunkiem polskiego eksportu były rynki krajów Europy Środkowowschodniej. W 2001 r. przypadało na nie 18,3% eksportu ogółem, z tego około 8,7% na kraje CEFTA, a 9,6% na kraje byłego ZSRR. Eksport do krajów byłego ZSRR rósł aż do rekordowego roku 1998, kiedy to w wyniku kryzysu rosyjskiego załamał się eksport na rynki wschodnie. Obecnie polskie przedsiębiorstwa odbudowują handel z krajami byłego ZSRR, zmienia się jednak struktura geograficzna tego handlu. Do roku 1998 najważniejszymi odbiorcami polskich towarów były Rosja i Ukraina. Obecnie eksport do Rosji co prawda systematycznie rośnie, ale w roku 2001 stanowił jedynie 66% wartości z roku 1998. Natomiast znacząco wzrósł eksport do trzech krajów bałtyckich: Litwy, Łotwy i Estonii i w roku 2001 przekroczył wartość 1 mld USD (wzrost o 62% w porównaniu z rokiem 1998). Podobną wartość osiągnął eksport do Rosji i na Ukrainę.

Eksport do krajów CEFTA systematycznie rośnie. Dynamika wzrostu wyniosła 19% w roku 2000 i 18,2% w roku 2001. Eksport na omawiane rynki wzrósł z 1,4 mld USD w roku 1995 do 3,5 mld USD w roku 2001.

Główne kierunki polskiego importu

Przyjawszy za 100% całość polskiego importu, w 2001 r. 70% tej wartości przypadało na kraje rozwinięte, 18,1% na kraje Europy Środkowej i Wschodniej, a 11,9% na kraje rozwijające się. W porównaniu z rokiem 2000 wzrósł import z krajów Unii Europejskiej i z krajów CEFTA, spadł zaś import z prawie wszystkich krajów byłego ZSRR (poza krajami bałtyckimi) oraz z krajów rozwiniętych innych niż UE.

Podstawowymi rynkami zaopatrzenia polskich przedsiębiorstw są rynki krajów Unii Europejskiej. W 2001 r. 61,2% wszystkich zakupionych za granicą towarów po-

chodziło właśnie z UE. Najważniejszym dostawcą na polski rynek w ramach Unii pozostają Niemcy (24%). Pozostałe kraje rozwinięte dostarczyły 8,6% wszystkich towarów zakupionych za granicą i jest to udział stabilny (w latach 1998–2001 na poziomie ok. 9% rocznie).

Drugim co do ważności kierunkiem polskiego importu były rynki krajów Europy Środkowowschodniej. W 2001 r. przypadło na nie 18,1% importu ogółem, z czego 7,4% na kraje CEFTA, a 10,7% na kraje byłego ZSRR. W przeciwieństwie do eksportu, kryzys rosyjski nie wpłynął na wielkość importu z krajów byłego ZSRR. Rośnie on nieprzerwanie od roku 1995. Zdecydowanie dominuje import z Rosji. W roku 2001 jego wartość wyniosła 4,4 mld USD, z czego większość przypadła na ropę naftową i gaz ziemny. Jest to, co prawda, o 4,5% mniej niż rok wcześniej, ale wciąż stanowi on 82,3% całego importu z krajów byłego ZSRR. Import z pozostałych krajów byłego ZSRR, mimo iż wzrastał, był marginalny i nie przekraczał 0,5 mld USD rocznie.

Import z krajów CEFTA też systematycznie rósł. Dynamika wzrostu wyniosła 12,7% w roku 2000 i 8,1% w roku 2001. Import ten zwiększył się z 1,8 mld USD w roku 1995 do 3,7 mld USD w roku 2001. W roku 2001 wzrósł także import z krajów rozwijających się i osiągnął wartość blisko 6 mld USD.

8.5. Eksport i import według grup towarów

Eksport według grup towarowych w roku 1995 i 2001

W 1995 roku wyroby zaliczane do 5 sekcji PCN⁵¹ (na 21 sekcji istniejących) osiągnęły w eksporcie ogółem udział w wysokości 60,2%. Świadczyło to o wąskiej specjalizacji naszego kraju na rynku międzynarodowym w produkcji określonych wyrobów. Na pierwszym miejscu z udziałem 16,2% znajdowała się wtedy sekcja *Metale nieszlachetne i wyroby z metali nieszlachetnych* (chodzi tu przede wszystkim o eksport miedzi), a następnie: *Materiały i wyroby włókiennicze* (udział 12,4%), *Maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny....* (udział 11,5%), *Pojazdy, statki powietrzne i jednostki pływające...* (10,1%) oraz *Produkty mineralne* (chodzi tu przede wszystkim o eksport siarki i węgla – 10%).

W ciągu następnych sześciu lat struktura towarowa naszego eksportu ogółem uległa dość radykalnej zmianie. Między rokiem 1995 a 2001 najszybciej, bo niemal trzykrotnie wzrósł eksport ogółem sekcji *Maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny....* Dokonało się to niewątpliwie głównie dzięki aktywności zagranicznych producentów maszyn i urządzeń mających swoje filie w Polsce. W wyniku tak szybkiego wzrostu sekcja ta znalazła się w roku 2001 na pierwszym miejscu spośród wszystkich sekcji pod względem wielkości eksportu z udziałem wynoszącym 21%. Również bardzo szybko, bo o 141,8% wzrósł w latach 1995–2001 eksport wyrobów zaliczanych do sekcji *Pojazdy, statki powietrzne, jednostki pływające...*, do czego także przyczyniły się działające w Polsce przedsiębiorstwa zagraniczne. Udział tej sekcji w eksporcie ogółem wyniósł w 2001 roku 15,5%. Na trzecim miejscu znalazła się sekcja *Metale nieszlachetne i wyroby z metali nieszlachetnych*, jednak udział tej sekcji w eksporcie ogółem zmniejszył się znacznie pomiędzy rokiem 1995 a 2001 z 16,2% do 11,7%.

⁵¹ PCN – skrót nazwy: *Polska scalona nomenklatura towarowa handlu zagranicznego*.

Eksport trzech wymienionych powyżej sekcji w eksporcie ogółem osiągnął w 2001 r. wielkość 48,2%. Natomiast udział eksportu towarów zaliczanych do pięciu czołowych sekcji wyniósł w 2001 roku 64,1% wobec 60,2% w roku 2001.

Import według grup towarowych w roku 1995 i 2001

W 2001 r. na pierwszym miejscu w polskim imporcie z udziałem 26,6% znajdowały się towary zaliczane do sekcji *Maszyny i urządzenia mechaniczne; sprzęt elektryczny...*. Wartość importowanych towarów zaliczanych do tej sekcji zwiększyła się między rokiem 1995 a 1998 o 89,3%, co miało niewątpliwie związek z dynamicznym wzrostem nakładów inwestycyjnych, a zwłaszcza ze wzrostem inwestycji zagranicznych w tym okresie. Udział wartości wyrobów tej sekcji w ogólnej wartości całego polskiego importu zwiększył się z 24% w 1995 r. do 28,1% trzy lata później. Natomiast w latach 1998–2001 wartość importu maszyn i urządzeń zwiększyła się już tylko o 1%, a udział towarów omawianej sekcji w imporcie ogółem spadł do 26,6%.

Na drugim miejscu pod względem wartości importu z udziałem 11,1% w wartości importu ogółem znajdowały się w 2001 r. towary zaliczane do sekcji *Produkty mineralne*. Udział produktów mineralnych w imporcie ogółem zmieniał się również dość istotnie w rozpatrywanym okresie (z 11% w 1995 r. do 7,6% w 1998 r.), jednakże przyczyną tego były głównie zmiany cen ropy naftowej i gazu ziemnego na rynkach światowych. Natomiast udział towarów zaliczanych do sekcji *Produkty przemysłu chemicznego i przemysłów pokrewnych*, która w 2001 r. znajdowała się na trzecim miejscu pod względem wartości eksportu, był bardzo stabilny w całym okresie 1995–2001. Wspomniany udział wynosił w latach 1995, 1998 i 2001 odpowiednio: 11,2%, 10,2% oraz 11,1%. Importowane wyroby przemysłu chemicznego to w większości wchodzące w skład tzw. importu zaopatrzeniowego komponenty i materiały zużywane w procesie produkcji. Dlatego dynamika zmian ich wartości importu (47,2% w latach 1995–1998 oraz 13,7% w latach 1998–2001) odpowiadała w przybliżeniu tempu wzrostu importu ogółem determinowanemu z kolei przez koniunkturę panującą w polskiej gospodarce. Wreszcie na czwartym miejscu pod względem wartości importu z udziałem 10,1% znajdowała się w 2001 r. sekcja *Pojazdy, statki powietrzne, jednostki pływające...*. W 1995 r. udział wartości importu wyrobów należących do tej sekcji w imporcie ogółem wynosił tylko 5,7%, jednak w okresie 1995–1998 wartość importu pojazdów zwiększyła się aż o 178,6%, czyli w najwyższym tempie spośród wszystkich 21 sekcji według PCN. Natomiast między rokiem 1998 a 2001 wartość importu pojazdów zwiększyła się już tylko o 9,6%, a więc w tempie stosunkowo nieznacznie przekraczającym tempo wzrostu wartości całego polskiego importu ogółem (6,8%). Import wyrobów zaliczanych do czterech wymienionych sekcji według PCN stanowił w 2001 r. 58,6% wartości polskiego importu ogółem, a łącznie z wyrobami należącymi do sekcji *Metale nieszlachetne i wyroby z metali nieszlachetnych* (udział 8,5%) – nieco ponad 2/3 wartości krajowego importu.

8.6. Zróżnicowanie regionalne handlu zagranicznego

Przystępując do omówienia eksportu i importu w ujęciu wojewódzkim należy wspomnieć, że dane o handlu zagranicznym zbierane są tzw. metodą przedsiębiorstw.

Oznacza to, że cały eksport i import przypisany jest do województwa, gdzie swoją siedzibę ma dyrekcja przedsiębiorstwa prowadzącego handel zagraniczny. W przypadku więc, gdy przedsiębiorstwo jest wielozakładowe i posiada oddziały czy jednostki lokalne, wartości eksportu i importu przypisywane są do województwa właściwego dla dyrekcji spółki (przeważnie Warszawa lub inne duże miasto – Katowice, Poznań, Gdańsk), a nie do województwa, gdzie handel zagraniczny jest rzeczywiście realizowany. Przedsiębiorstwami wielozakładowymi są najczęściej firmy duże, ale także średnie, w tym oczywiście duże i średnie przedsiębiorstwa zagraniczne. Tak więc przedsiębiorstwa realizujące podstawową wielkość handlu zagranicznego mają bardzo często swoje filie w różnych regionach kraju.

Eksport w ujęciu regionalnym

W roku 2001 aż 2/3 polskiego eksportu zrealizowało 5 województw: mazowieckie, śląskie, wielkopolskie, pomorskie i dolnośląskie. W porównaniu z rokiem 1995 udział tych województw wzrósł (o 1,4 punktu procentowego). Jednocześnie w 2001 r. 5 najsłabiej rozwiniętych województw, czyli tych o najniższym PKB w przeliczeniu na jednego mieszkańca (świętokrzyskie, podlaskie, opolskie, lubelskie i warmińsko-mazurskie), zrealizowało jedynie 8,6% całego eksportu. Porównując te wyniki z wynikami osiągniętymi w roku 1995, udział wspomnianych województw w całkowitym eksporcie polskim jeszcze się zmniejszył (o 0,8 punktu procentowego).

Import w ujęciu regionalnym

W roku 2001 aż 40% importu realizowane było w województwie mazowieckim. Omawiając te wyniki należy jednak pamiętać o tym (oprócz uwag ogólnych dotyczących zbierania danych statystycznych o handlu zagranicznym, o czym mowa była na początku paragrafu), że realizacja importu przez dane województwo nie oznacza jednocześnie konsumpcji tego importu. W Warszawie powstało wiele firm zajmujących się importem towarów konsumpcyjnych. Towary te rozsyłane są następnie do innych województw, gdzie następuje ich rzeczywista konsumpcja. W Warszawie zlokalizowane są więc tylko centra logistyczne, które powstały ze względu na konieczność zmniejszenia kosztów administracyjnych i transportowych. W rezultacie przewaga województwa mazowieckiego nad innymi pod względem wielkości importu jest wręcz miażdżąca, czego nie odzwierciedlają inne wyniki gospodarcze tego województwa, chociażby eksportu.

Pięć województw związanych z największymi aglomeracjami miejskimi realizowało w 2001 r. razem 3/4 całego importu Polski. Są to województwa: mazowieckie, śląskie, wielkopolskie, pomorskie i dolnośląskie. W porównaniu z rokiem 1995 znaczenie tych województw wzrosło (o 3,4 punktu procentowego).

Jednocześnie w 2001 r. 7 najsłabiej rozwiniętych województw (świętokrzyskie, podlaskie, opolskie, lubelskie i warmińsko-mazurskie, lubuskie, podkarpackie) zrealizowało jedynie 9% całego importu. Podobnie jak w przypadku eksportu, porównując te wyniki z wynikami osiągniętymi w roku 1995, udział wspomnianych województw w całkowitym imporcie polskim zmniejszył się (o 1,3 punktu procentowego).

Dane o imporcie potwierdzają pogłębianie się nierówności w regionalnym rozwoju Polski. Spożycie artykułów konsumpcyjnych z importu uzależnione jest w po-

szczególnych województwach od liczby i zamożności ich mieszkańców. Widać więc dokładnie zróżnicowanie tego spożycia i podział Polski na Polskę A i B. Do tej ostatniej zaliczamy województwa „ściany wschodniej”. Dodatkowo to na terenach województw bogatszych lokalizują swoje siedziby przedsiębiorstwa zajmujące się m.in. handlem zagranicznym, zwiększając dobrobyt województw i tak uprzywilejowanych. Zjawisko to nasiliło się od roku 1995, co powoduje pogłębienie się różnic, a nie ich niwelowanie.

9. Podsumowanie

Rok 2001 był bez wątpienia najmniej korzystnym rokiem dla sektora MSP, pominiawszy wczesne lata okresu transformacji. W 2001 r. spadła zarówno liczba MSP, jak i liczba osób w nich pracujących. Pogorszyły się także wyniki finansowe MSP zatrudniających powyżej 9 osób i prowadzących księgi rachunkowe. Z niewielkimi spadkami liczby małych firm i zatrudnienia w niektórych sekcjach gospodarki, a także spadkami rentowności mieliśmy wprawdzie do czynienia już wcześniej. Jednakże niepomyślne wyniki, zwłaszcza firm średnich w 2001 r. są dość zaskakujące, gdyż wskaźniki dotyczące 2000 r. nie zapowiadały tak gwałtownego pogorszenia sytuacji tej grupy przedsiębiorstw. Można powiedzieć, że wyniki sektora MSP były w 2001 r. także gorsze niż wynikałoby to ze zmian podstawowych wskaźników makroekonomicznych. Tempo wzrostu PKB obniżyło się wprawdzie z 4% w 2000 r. do 1% w 2001 r., ale przecież poziom PKB nie zmniejszył się w wymiarze absolutnym. Spadek nakładów inwestycyjnych zrekompensowany został niewielkim wzrostem spożycia i eksportu (w przypadku spożycia – głównie dzięki wzrostowi deficytu budżetu państwa). W skali całego sektora MSP trudno więc mówić o jakimś gwałtownym załamaniu się popytu na produkty i usługi w 2001 r., aczkolwiek rosnące dysproporcje podziału dochodów poszczególnych warstw społeczeństwa mogły spowodować spadek popytu na produkty i usługi jednego rodzaju przy jednoczesnym wzroście popytu na inne.

O niepowodzeniach, jakich doświadczył sektor MSP w 2001 r. zadecydowały chyba dwie grupy przyczyn, pierwsze – zewnętrzne w stosunku do tego sektora i drugie tkwiące wewnątrz sektora, a związane – z pewnymi swoistymi cechami samych przedsiębiorców.

Zacznijmy od czynników zewnętrznych. Mówiąc najbardziej ogólnie, niepowodzenia sektora MSP wzięły się m.in. stąd, że funkcjonuje on w otoczeniu zewnętrznym, coraz mniej sprzyjającym przedsiębiorczości. Problemom tym poświęca się ostatnio wiele miejsca na łamach prasy i dlatego nie będziemy tego tematu szerzej poruszać. Trzeba wymienić tylko dla porządku, że analitycy ekonomiczni i publicyści wskazują na narastający stopień zbiurokratyzowania gospodarki (koncesje i pozwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej względnie na dokonanie inwestycji określonego typu), co sprzyja nasilaniu się zjawiska korupcji i innych społecznych patologii. Wzrasta stopień fiskalizmu państwowego i lokalnego połączonego z poczuciem całkowitej bezkarności służb odpowiedzialnych za pobór podatków, które potrafią doprowadzić do upadku przedsiębiorstwa nawet nie w wyniku celowego działania, ale często z przyczyny nieodpowiedzialności i bezmyślności zatrudnianych tam pracowników. Oprócz wzrostu oficjalnych finansowych obciążeń przedsiębiorców, nasila się zjawisko przestępczych wymuszeń pieniędzy od drobnych przedsiębiorców przez działające lokalne gangi, a także zjawisko zawierania transakcji w złej wierze, tzn. z myślą o niewywiązywaniu się z podejmowanych zobowiązań finansowych. Zapaść systemu sądownictwa oraz opieszałość policji i prokuratury czynią ten proceder niekiedy całkowicie bezkarnym.

Z drugiej strony instytucje tworzone w celu wsparcia drobnej przedsiębiorczości są nadal nieliczne, a ich efektywna pomoc niewielka z braku odpowiednich środków. Drobni przedsiębiorcy i pracownicy sektora bankowego żywią do siebie ciągle wzajemną nieufność, czego przyczyną jest m.in. brak lub złe funkcjonowanie instytucji

gwarantujących bankom zwrot zaciągniętych kredytów i pożyczek. Z tego powodu chęć pomocy małym firmom przez banki jest najczęściej jedynie deklaratywna mimo wprowadzania specjalnych bankowych produktów przeznaczonych dla MSP, które są niekiedy silnie reklamowane w mediach. Banki, ze względu na ocenę stopnia ryzyka, znacznie chętniej udzielają kredytów i pożyczek państwu (zakup rządowych obligacji) lub klientom indywidualnym (zakup dóbr konsumpcyjnych, budownictwo mieszkaniowe) niż przedsiębiorcom. Natomiast firmy, także ze względu na ocenę ryzyka przez banki, uzyskać mogą znacznie łatwiej kredyt krótkoterminowy niż długoterminowy. Wszystko to sprawia, że realizacja przedsięwzięć rozwojowych w sektorze MSP jest dokonywana nadal głównie za pomocą ich środków własnych (około 70% nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw i nakładów na innowacje w przemyśle finansowana jest ze środków własnych – por. paragrafy 5.5 oraz 6.3), co powoduje, że zmiany stóp procentowych mają bardzo ograniczony wpływ na tempo wzrostu czy spadku nakładów inwestycyjnych w naszym kraju.

Aby jednak obraz był w miarę pełny, należy powiedzieć o barierach rozwoju występujących również w samych przedsiębiorstwach, a w tym w sektorze MSP. Mówi się powszechnie, że przejście do gospodarki rynkowej wyzwoliło wielkie pokłady społecznej aktywności, co zaowocowało utworzeniem tysięcy nowych niewielkich przedsiębiorstw w różnych dziedzinach gospodarki. Stwierdzenie to jest generalnie słuszne z tym jednak zastrzeżeniem, że wiele z tych firm nie powstałoby, gdyby nie możliwość osiągania przez nie zysków w stosunkowo łatwy sposób jak na warunki panujące w gospodarkach rynkowych. Warunkiem sprzyjającym osiąganiu zysków w początkowym okresie transformacji był powszechny brak nawet podstawowych towarów i usług, a w dalszym okresie – napływ tzw. inwestycji bezpośrednich z zagranicy stymulujący wzrost popytu na produkty i usługi, w tym usługi budowlane oraz tzw. handel przygraniczny ze Wschodem. Jednakże w całym tym okresie do roku mniej więcej 1998 włącznie, w sektorze małych firm, oprócz tendencji pozytywnych, można było dostrzec również wiele tendencji i zjawisk negatywnych. Jedną z nich to absolutna dominacja małych firm handlowych nad firmami z innych dziedzin gospodarki pod względem dochodów (przychody minus koszty) przypadających na firmę. Sprzyjało to relatywnie nadmiernemu rozrostowi liczebnemu grupy małych firm handlowych kosztem innych dziedzin, np. przemysłu. Inną niekorzystną tendencją to potęgujące się rozdrobnienie małego biznesu, polegające m.in. na zmniejszaniu się liczby pracujących przypadających na jedną firmę. Chodzi tu oczywiście o liczbę tych pracujących w przeliczeniu na jeden zakład, którzy pracowali legalnie.

Sytuacja zmieniła się jednak dość radykalnie w 1999 r., początkowo ze względu na ograniczenie handlu ze Wschodem, a następnie ze względu na zmniejszenie bezpośrednich inwestycji zagranicznych oraz procesy koncentracji sprzedaży, jakie dokonały się w handlu wewnętrznym. Liczba małych aktywnych firm przemysłowych, budowlanych i handlowych zaczęła zmniejszać się począwszy od 1999 r. W sektorze najmniejszych firm przemysłowych zaczęły być dostrzegalne tendencje do koncentracji produkcji (liczba pracujących w przeliczeniu na małą firmę wzrosła tu po raz pierwszy w 1999 r. i rośnie nadal), które mogą mieć w przyszłości pewne pozytywne skutki. Jednakże wydaje się, że generalnie nasi krajowi drobni przedsiębiorcy nie potrafią jeszcze dostatecznie dobrze funkcjonować w warunkach zaostrej konkurencji panującej w gospodarce rynkowej.

Gospodarka może się rozwijać jedynie dzięki wprowadzeniu na rynek nowych wyrobów i usług oraz zmniejszeniu kosztów produkcji, co jest warunkiem koniecznym zwiększenia produkcji i sprzedaży towarów wytwarzanych dotychczas. Sprzyja temu pozyskanie nowych źródeł zaopatrzenia w surowce i materiały względnie znalezienie nowych kanałów zbytu towarów. Aby to wszystko osiągnąć trzeba mieć jednak pewne specyficzne umiejętności, które odróżniają przeciętnego producenta od przedsiębiorcy w ścisłym schumpeterowskim znaczeniu tego słowa. W krajach wysoko rozwiniętych gospodarczo umiejętności te spotykane są znacznie częściej niż np. u nas, gdzie gospodarka rynkowa funkcjonuje zaledwie kilkanaście lat po przerwie trwającej prawie pół wieku. W krajach rozwiniętych właściciele firm mają znacznie większe możliwości podpatrywania i przejmowania pozytywnych wzorców zachowań od innych przedsiębiorców. Dzięki temu nabywają oni np. umiejętność współpracy z innymi przedsiębiorcami mającą na celu kolektywne pokonywanie wyłaniających się przeszkód (np. tworzenie systemów wzajemnych gwarancji kredytowych, wspólne wykorzystanie tańszych źródeł zaopatrzenia w materiały do produkcji itp.). Do tego jednak niezbędne jest upowszechnienie atmosfery wzajemnego społecznego zaufania, gdy tymczasem postawy i zachowania ludzkie w naszym kraju zdają się zmierzać w zupełnie odwrotnym kierunku.

Uwagi przedstawione powyżej stosują się głównie do właścicieli małych przedsiębiorstw będących własnością osób fizycznych. Jednakże jakość zarządzania krajowymi spółkami zarówno sektora publicznego, jak i prywatnego wydaje się być również bardzo niska, czego przyczyną są m.in. niejasne i skrajnie upolitycznione zasady rekrutacji członków zarządów i rad nadzorczych tych spółek. Menedżerowie kierujący naszymi krajowymi spółkami stosują raczej dość ograniczony zespół prostych metod zarządzania, a pewne swoje przedsięwzięcia przeprowadzają w nieodpowiednim czasie i w sytuacjach zupełnie do tego nie dostosowanych. Głównym obiektem zainteresowania zarządów polskich spółek wydają się być operacje kapitałowe różnego rodzaju, przy wyraźnym zaniedbaniu np. polityki innowacyjnej czy polegającej na penetracji nowych rynków zaopatrzenia i zbytu. Umiejętność prowadzenia odpowiedniej polityki innowacyjnej czy praktyczna znajomość zasad marketingu wymaga jednak wielu lat doświadczeń na różnych szczeblach zarządzania spółką, a więc jest raczej niedostępna dla menedżerów rekrutowanych do pracy w spółkach na podstawie mniej lub bardziej przypadkowych kryteriów.

Mówiąc w dużym skrócie, menedżerowie kierujący krajowymi spółkami popełniają najczęściej dwa typowe błędy. Pierwszy to próba zmian w strukturze własnościowej spółek, co jest najczęściej motywowane chęcią osiągnięcia dodatkowych osobistych korzyści. W tym celu wyprowadza się kapitał ze spółki-matki do spółek-córek lub dokonuje się zakupu akcji jednych spółek przez inne w ramach tworzonej grupy kapitałowej, często dzięki kredytowi zaciągniętemu w banku. Drugi błąd to nieprze-myślana dywersyfikacja zakresu działalności spółki, polegająca na zakupie innych spółek, najczęściej słabych finansowo, o profilu działalności zupełnie odmiennym niż profil spółki-matki. Ma to na celu zapewnienie pomyślności całego zbudowanego w ten sposób holdingu w sytuacji, gdyby pewne rodzaje działalności znalazły się w odwrocie, np. na skutek dokonującego się postępu technicznego. Podobne operacje dokonywane są oczywiście także przez menedżerów w krajach o rozwiniętych gospodarkach rynkowych. Jednakże polskie przedsiębiorstwa są z reguły zbyt słabe, aby np.

zyski osiągnięte dzięki zakupowi akcji pewnych spółek mogły zapewnić szybki zwrot kredytu bankowego zaciągniętego na zakup tych akcji lub też aby skutecznie prowadzona polityka dywersyfikacji działalności zapewniła harmonijny rozwój wszystkich spółek w ramach holdingu. W warunkach polskich słabe spółki zależne nie mogą z reguły egzystować bez pomocy spółki-matki, a gdy ta ostatnia napotka trudności finansowe, cała konstrukcja złożona z powiązanych ze sobą kapitałowo spółek musi niechybnie upaść.

Poziom zarządzania funkcjonującymi w Polsce spółkami z kapitałem zagranicznym wydaje się być dużo wyższy niż spółkami z kapitałem krajowym. Dane dotyczące 2001 r. dostarczają bezpośredniego dowodu na poparcie tej hipotezy. I tak, mierzony w dolarach eksport wszystkich polskich przedsiębiorstw zwiększył się w 2001 r. o 14% w porównaniu z rokiem poprzednim, z tego eksport firm zaliczanych do sektora publicznego spadł o 9,3%, a eksport firm prywatnych wzrósł o 17,9% (por. paragraf 8.1). Lecz eksport prywatnych przedsiębiorstw krajowych zmalał także w 2001 r. (o 17,2%), podobnie jak eksport sektora publicznego. Jedynymi przedsiębiorstwami, których eksport wzrósł w 2001 r. i to aż o 64,4% były spółki z kapitałem zagranicznym. Spółki z kapitałem zagranicznym zrealizowały w 2001 r. połowę całego polskiego eksportu. Istnieje oczywiście wiele firm z kapitałem krajowym, które skutecznie konkurują na rynkach międzynarodowych. Niektóre z nich przedstawiane były w mediach jako pozytywny przykład dla innych. Lecz generalnie spadek eksportu prywatnych firm z kapitałem krajowym świadczy o nieumiejętności postępowania większości ich właścicieli i menedżerów w bardziej złożonej sytuacji ekonomicznej, np. w sytuacji, gdy wzrasta kurs złotego, co jednak nie przeszkodziło firmom zagranicznym zwiększyć eksport o prawie 2/3. Spadek eksportu firm prywatnych z kapitałem krajowym wyjaśnia zarazem do pewnego stopnia słabe wyniki ekonomiczne polskich firm w 2001 r. O wyższej jakości zarządzania spółkami z kapitałem zagranicznym w porównaniu z firmami krajowymi świadczą również dane przedstawione w Dodatku do niniejszego opracowania, np. porównanie poziomu rentowności przedsiębiorstw krajowych i zagranicznych.

Wobec przedstawionych tu faktów, a mianowicie istnienia niesprzyjającego przedsiębiorczości otoczenia biznesu oraz przeciętnie niskiej jakości zarządzania krajowymi firmami, trudno oczekiwać w najbliższym czasie znacznego przyspieszenia tempa wzrostu gospodarczego umożliwiającego rozwiązanie najbardziej palącego obecnie problemu, czyli redukcji bezrobocia. Oczywiście, nawet w dzisiejszych warunkach, tempo wzrostu gospodarczego mogłoby być znacznie przyspieszone, gdyby zaistniały szczególnie korzystne ku temu okoliczności, np. gdyby bezpośrednie inwestycje zagraniczne, zamiast maleć jak obecnie, zaczęły ponownie gwałtownie rosnąć. Jednakże szanse istnienia takich szczególnie korzystnych okoliczności są raczej niewielkie, aczkolwiek jednym z krótkookresowych motywów naszego przystąpienia do Unii Europejskiej jest spodziewany napływ środków umożliwiający m.in. znaczną poprawę stanu krajowej infrastruktury, głównie transportowej, poprawę ochrony środowiska naturalnego, restrukturyzację gospodarstw rolnych czy rozwój sektora MSP.

W obecnej sytuacji nie ma żadnych cudownych recept zapewniających przyspieszenie rozwoju gospodarczego. Jedynym wyjściem jest dosłownie „praca od podstaw”, dzięki której otoczenie biznesu może stać się bardziej sprzyjające rozwojowi przedsiębiorczości. Niezbędne jest m.in. uproszczenie przepisów regulujących tryb powstawania i funkcjonowania firm (kwestia koncesji i zezwoleń na prowadzenie określonej

działalności gospodarczej), odpolitycznienie gospodarki (kwestia zasad rekrutacji na kierownicze stanowiska w spółkach sektora publicznego i prywatnego), dokończenie procesu prywatyzacji oraz uproszczenie systemu podatkowego. Zmiany w systemie podatkowym nie mogą przy tym prowadzić do zwiększenia obciążeń finansowych zarówno przedsiębiorstw, jak i ludności. W warunkach, gdy jak już była mowa wcześniej, mniejsze przedsiębiorstwa, w tym zakłady osób fizycznych, inwestują nadal głównie dzięki wykorzystaniu środków własnych, każda rządowa inicjatywa, mająca na celu poprawę stanu finansów publicznych kosztem zwiększenia obciążeń podatkowych społeczeństwa musi doprowadzić do zastoju, a nawet regresu gospodarczego. Dodatkowe impulsy rozwojowe można uzyskać dzięki zmianie struktury wydatków budżetowych i przeznaczeniu większych środków na rozwój kosztem wydatków na konsumpcję. Zmiana ta jest zresztą konieczna, aby zapewnić środki własne niezbędne do wykorzystania funduszy strukturalnych w ramach Unii Europejskiej. Wszystkie te niezbędne reformy przedstawione powyżej są od dawna postulowane przez liczne grono ekonomistów i publicystów analizujących przyczyny niepowodzeń gospodarki polskiej w ostatnim okresie.

Natomiast niektóre inne niezbędne zmiany, jak poprawa jakości zarządzania firmami krajowymi czy zmiana sposobu reagowania banków na potrzeby przedsiębiorstw, nie mogą być, oczywiście zadekretowane i wprowadzone za pomocą odpowiednich przepisów. Zmiany w tych dziedzinach muszą dokonać się same, co wymaga dłuższego czasu oczywiście po spełnieniu warunków przedstawionych w poprzednim akapicie. Dodatkowym warunkiem koniecznym jest przestrzeganie prawa przez wszystkie podmioty gospodarcze, czego nie można dokonać bez zwiększenia skuteczności działania sądów, prokuratury i policji. Bez tego nie jest możliwa poprawa społecznego klimatu polegająca na zwiększeniu stopnia zaufania zarówno obywateli do instytucji rządowych, jak i obywateli w relacjach wzajemnych. Jest to o wiele bardziej istotne niż może się na pozór wydawać, gdyż autorzy z krajów zachodnich często podkreślają, że właśnie wysoki stopień wzajemnego zaufania jest tym, co odróżnia społeczeństwa zaawansowane od społeczeństw znajdujących się na relatywnie niskim poziomie rozwoju cywilizacyjnego.

Dodatek: Przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego w Polsce⁵² w latach 1999–2001

Rozważania w niniejszym Dodatku dotyczyć będą przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego przysyłających do GUS roczne sprawozdanie finansowe. Wśród badanych firm są również przedsiębiorstwa z mniejszościowym udziałem kapitału zagranicznego⁵³, których większościowym udziałowcem są krajowe podmioty prywatne lub osoby fizyczne względnie Skarb Państwa. Z tego względu badane obecnie spółki mogą być zaliczane w statystyce zarówno do sektora prywatnego, jak i sektora publicznego, a dane na ich temat trzeba porównywać z danymi dotyczącymi obu wspomnianych sektorów łącznie. Dane na temat spółek z udziałem kapitału zagranicznego nie obejmują informacji dotyczących banków i instytucji finansowych.

Celem naszych rozważań jest porównanie niektórych wskaźników charakteryzujących wyniki spółek z udziałem kapitału zagranicznego z odpowiednimi wskaźnikami dotyczącymi przedsiębiorstw wyłącznie z kapitałem krajowym⁵⁴ zarówno prywatnym, jak i Skarbu Państwa. Ze względu na szczupłość miejsca ograniczymy się do kilku kluczowych wskaźników, takich jak: dynamika liczby przedsiębiorstw i liczby pracujących, a także rentowność obrotu brutto i dynamika nakładów inwestycyjnych.

W niniejszym Dodatku rozpatrywać będziemy głównie informacje na temat wyników przedsiębiorstw zatrudniających 9 lub więcej osób, gdyż w grupie przedsiębiorstw do 9 zatrudnionych osób spółki z udziałem kapitału zagranicznego są relatywnie bardzo nieliczne (w 2001 r. około 8,5 tys. spółek z udziałem kapitału zagranicznego wobec ponad 1 593 tys. spółek z wyłącznym kapitałem krajowym), a ich wyniki nie wpływają na wartość wskaźników dotyczących ogółu mikroprzedsiębiorstw działających w Polsce.

W publikacjach na temat wyników spółek z udziałem kapitału zagranicznego GUS nie wyodrębnił klas przedsiębiorstw według wielkości w przypadku kilku kategorii, a m.in. nakładów inwestycyjnych i wyników finansowych. Dlatego analiza rentowności przedsiębiorstw i ich nakładów inwestycyjnych musiała być ograniczona do wartości ogółem obejmujących wszystkie klasy wielkości przedsiębiorstw łącznie, oczywiście oprócz mikroprzedsiębiorstw.

Rozpatrywać będziemy dane dotyczące wszystkich sekcji gospodarki z wyłączeniem *Rolnictwa i leśnictwa, Rybołówstwa i rybactwa* oraz *Administracji publicznej*.

⁵² Dane dotyczące przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym zostały zaczerpnięte z publikacji GUS pt.: *Działalność gospodarcza spółek z udziałem kapitału zagranicznego* z podaniem roku, którego publikacja dotyczy (1999, 2000 i 2001).

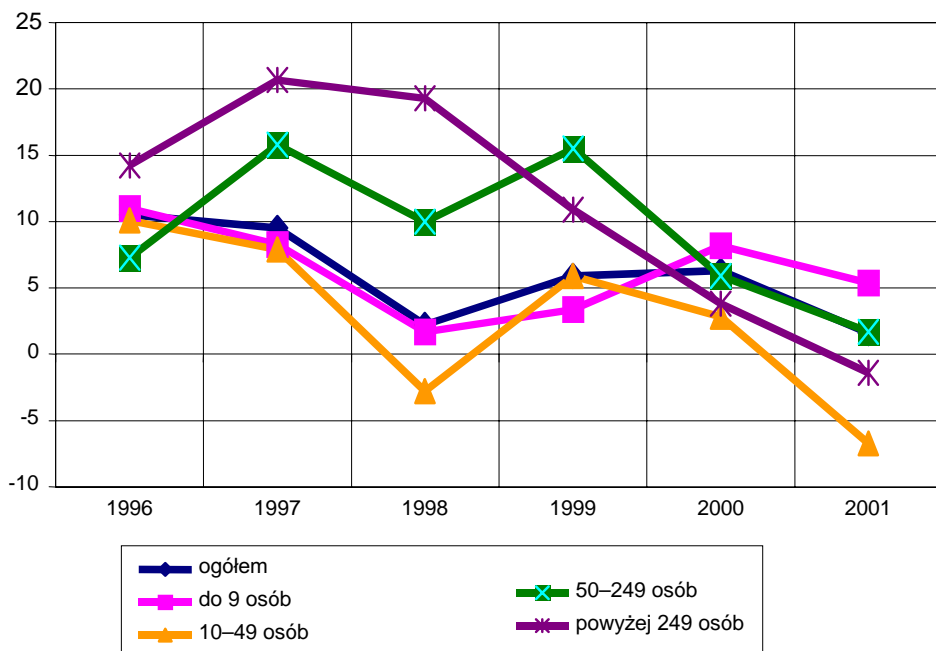
⁵³ Zakres podmiotowy przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego jest tu więc szerszy niż uwzględniony poprzednio w Rozdziale 8 poświęconym wynikom handlu zagranicznego. Tam mianem przedsiębiorstw zagranicznych nazywane były przedsiębiorstwa z przewagą kapitału zagranicznego, a nie z jakimkolwiek udziałem, nawet mniejszościowym, jak obecnie.

⁵⁴ Dane na temat przedsiębiorstw z kapitałem krajowym opracowane zostały we własnym zakresie poprzez odjęcie od wielkości dotyczących poszczególnych zbiorów przedsiębiorstw ogółem odpowiednich wielkości charakteryzujących działalność spółek z udziałem kapitału zagranicznego.

W niektórych przypadkach analiza dotyczyć będzie tzw. sektora rynkowego, a więc przedsiębiorstw zaliczanych do wszystkich sekcji gospodarki oprócz trzech wspomnianych powyżej, a także *Edukacji i Ochrony zdrowia*.

Liczba przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego

Na początek przedstawimy kilka ogólnych informacji dotyczących rozwoju sektora spółek z udziałem kapitału zagranicznego w latach 1995–2001. W roku 2001 w Polsce funkcjonowało 14 469 przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego prowadzących pełną księgowość (łącznie z *Rolnictwem i leśnictwem* oraz *Rybołówstwem i rybactwem*, a bez *Administracji publicznej*), z tego 8 545 (59,1% ogółu) spółek o zatrudnieniu do 9 osób, 3 239 firm (22,4%) zatrudniających od 10 do 49 osób, 1 989 (13,7%) przedsiębiorstw średniej wielkości i 696 (4,8% ogólnej liczby badanych spółek) przedsiębiorstw dużych, zatrudniających powyżej 249 osób. Między rokiem 1995 a 2001 liczba spółek z kapitałem zagranicznym ogółem zwiększyła się o 41,4%, z tego mikroprzedsiębiorstw o 44,2%, a firm małych zatrudniających 10–49 osób o 17,2%. W znacznie szybszym tempie niż przeciętne obliczone dla wszystkich spółek z udziałem zagranicznego kapitału zwiększyła się liczba przedsiębiorstw średniej wielkości oraz firm dużych (odpowiednio o 69,9% oraz o 86,6%). Dokonało się to m.in. w wyniku prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych. Liczba średnich przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego wzrastała najszybciej w latach 1997 i 1999 (o ponad 15% rocznie), a liczba dużych – w roku 1997 i 1998 (o około 20% rocznie).

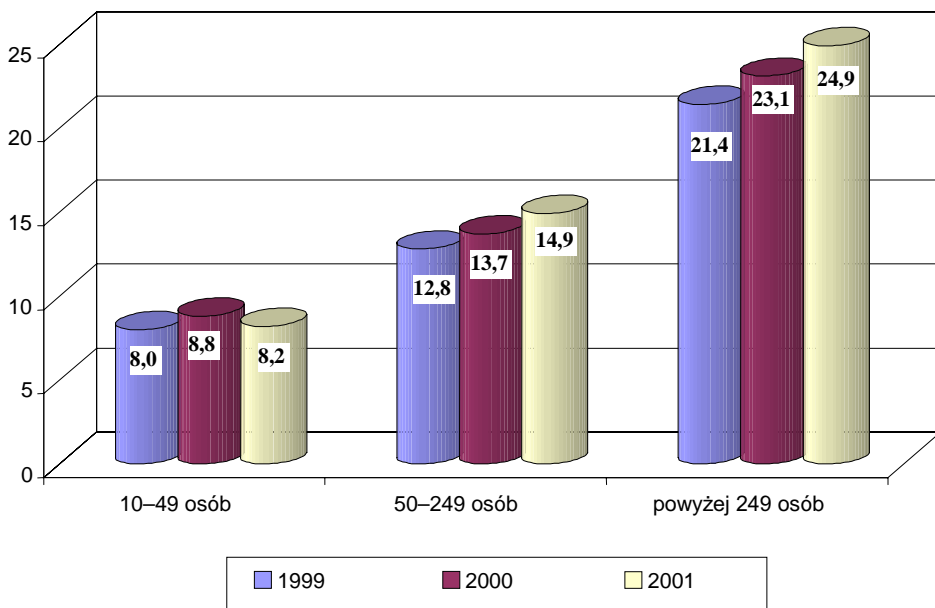

Wykres 24. Dynamika liczby spółek z udziałem kapitału zagranicznego w latach 1996–2001 (w %)

Przejdziemy obecnie do bardziej szczegółowego omówienia sytuacji ekonomicznej wybranego podzbioru spółek z udziałem kapitału zagranicznego, co już było sygnalizowane na początku tego Dodatku. Chodzi tu o spółki zatrudniające powyżej 9 osób i dla porównywalności z innymi fragmentami niniejszego opracowania – działające poza *Rolnictwem i leśnictwem* oraz *Rybołówstwem i rybactwem* (w sekcji *Administracja publiczna* spółki z udziałem kapitału zagranicznego nie występują).

W 2001 r. funkcjonowało w Polsce (poza *Rolnictwem i leśnictwem*, *Rybołówstwem i rybactwem* oraz *Administracją publiczną*) 5 806 spółek z udziałem kapitału zagranicznego zatrudniających ponad 9 osób, z tego 3 138 spółek małych (10–49 zatrudnionych osób), 1 975 średnich oraz 693 duże (por. tablica 41 w tekście poniżej). Nieco ponad połowa z nich działała w *Przemysle* (2 908), kolejna 1/4 ogólnej ich liczby w sekcji *Handel i naprawy* (1 440), około 10% w *Obsłudze nieruchomości i firm; nauce* (610), a następnie w *Transporcie, gospodarce magazynowej i łączności* (292) i *Budownictwie* (263).

Spółki z udziałem kapitału zagranicznego stanowiły w 2001 r. 10,4% wszystkich przedsiębiorstw aktywnych zatrudniających powyżej 9 osób. Rola tych spółek wzrasta przy przejściu od grupy przedsiębiorstw mniejszych do większych. Jeżeli bowiem w grupie małych przedsiębiorstw tylko 8% ogólnej ich liczby miało status spółek z udziałem kapitału zagranicznego, to wśród firm średniej wielkości już 14,7%, a wśród dużych aż 24,7%. Inaczej mówiąc, niemal co czwarte duże przedsiębiorstwo funkcjonujące w Polsce było w 2001 r. spółką z udziałem kapitału zagranicznego.

Wykres 25. Udziały spółek z kapitałem zagranicznym w ogólnej liczbie przedsiębiorstw aktywnych różnej wielkości w latach 1999–2001 (liczba przedsiębiorstw odpowiedniej wielkości w sektorze rynkowym = 100%)

Największą rolę wspomniane spółki odgrywały w *Pośrednictwie finansowym*, gdzie aż 15,9% ogółu przedsiębiorstw było firmami z udziałem kapitału zagranicznego, a biorąc pod uwagę klasy przedsiębiorstw według wielkości, status spółek z kapitałem zagranicznym miało 13% firm małych, 27,1% średnich i 38,5% dużych. Na drugim miejscu pod względem udziału spółek z kapitałem zagranicznym w ogólnej liczbie przedsiębiorstw znajdowało się *Górnictwo i kopalnictwo* (udział wynoszący 14,7%), gdzie jednak największy procent interesujących nas spółek obserwowany był w grupie firm małych (17,1%), a stosunkowo niewielki w grupie firm dużych (8,9%). Dlatego można powiedzieć, że spośród sekcji przemysłowych, spółki z kapitałem zagranicznym odgrywały znacznie większą rolę w *Przetwórstwie przemysłowym*, gdzie wprowadzie ogólny udział tych spółek (13,7%) był o punkt procentowy niższy niż w *Górnictwie i kopalnictwie*, ale za to w grupie dużych przedsiębiorstw prawie co trzecie (dokładnie 32,1%) miało status spółki z kapitałem zagranicznym. Dość specyficzną rolę wspomniane spółki odgrywały w sekcji *Transport, gospodarka magazynowa i łączność*. Ich udział w ogólnej liczbie firm aktywnych był relatywnie wysoki (13,4%), lecz udziały w poszczególnych grupach przedsiębiorstw wyodrębnionych według wielkości różniły się stosunkowo niewiele (małe – 12,2%, średnie – 17,1% i duże – 13,1%). Natomiast w sekcji *Handel i naprawy* udziały spółek z kapitałem zagranicznych w poszczególnych grupach przedsiębiorstw według wielkości (ogółem – 9,6%, małe – 8,2%, średnie – 13,9%, duże – 32,6%) były najbardziej zbliżone do wartości odpowiednich wskaźników obserwowanych dla całej gospodarki. Kończąc omawianie tego tematu należy jeszcze wspomnieć, że najwyższy udział spółek z kapitałem zagranicznym wynoszący aż 42,9% obserwowany był w grupie dużych przedsiębiorstw należących do sekcji *Hotele i restauracje*.

Tablica 41. Liczba spółek z kapitałem zagranicznym według sekcji gospodarki w 2001 r. oraz ich udział w ogólnej liczbie firm aktywnych (w %)

Wyszczególnienie	Liczba spółek z kapitałem zagranicznym				Udział w liczbie firm aktywnych ogółem (w %)			
	ogółem	z tego o liczbie zatrudnionych			ogółem	z tego o liczbie zatrudnionych		
		10–49 osób	50–249 osób	powyżej 249 osób		10–49 osób	50–249 osób	powyżej 249 osób
Ogółem	5 806	3 138	1 975	693	10,4	8,0	14,7	24,7
C+D+E – Przemysł	2 908	1 211	1 201	496	13,3	8,9	18,4	29,3
C – Górnictwo i kopalnictwo	38	20	14	4	14,7	17,1	14,4	8,9
D – Przetwórstwo przemysłowe	2 839	1 183	1 174	482	13,7	9,0	19,5	32,1
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	31	8	13	10	3,6	2,6	3,2	6,8
F – Budownictwo	263	166	73	24	4,0	3,5	4,4	11,3
G – Handel i naprawy	1 440	985	362	93	9,6	8,2	13,9	32,6
H – Hotele i restauracje	104	74	18	12	7,0	5,7	11,3	42,9
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	292	176	87	29	13,4	12,2	17,1	13,1
J – Pośrednictwo finansowe	55	37	13	5	15,9	13,0	27,1	38,5
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	610	408	173	29	11,3	11,2	11,9	9,9
M – Edukacja	20	15	5	–	5,7	4,9	12,8	–
N – Ochrona zdrowia	23	18	5	–	1,5	1,3	3,4	–
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywid.	91	48	38	5	8,4	6,2	13,5	15,6
Sektor rynkowy (sekcje C – K oraz O)	5 763	3 105	1 965	693	10,7	8,2	14,9	24,9

Ogólna liczba przedsiębiorstw aktywnych zatrudniających powyżej 9 osób zmniejszyła się w 2001 r. o 1,2% (por. tablica 42 w tekście opracowania), z tego liczba przedsiębiorstw z kapitałem krajowym (oba sektory publiczny i prywatny) spadła o 0,9%, a liczba spółek z udziałem kapitału zagranicznego zmalała o 3,1%. Porównując dynamiki dotyczące ogólnej liczby firm z kapitałem krajowym i spółek z kapitałem zagranicznym można by dojść do wniosku, że w warunkach osłabienia koniunktury gospodarczej, jakie było obserwowane począwszy od roku 1999, lepiej dawały sobie radę przedsiębiorstwa czysto krajowe. Taki wniosek byłby chyba jednak przedwczesny. Wyższa dynamika w przypadku przedsiębiorstw krajowych ogółem niż w przypadku spółek z udziałem kapitału zagranicznego spowodowana była wzrostem liczby krajowych firm małych (o 1,8%), podczas gdy liczba małych spółek z kapitałem zagranicznych zmalała⁵⁵ (o 6,4%). Jednakże głębokie spadki liczby krajowych przedsiębiorstw średnich (o 6,9%), a zwłaszcza dużych (o 10,7%) zdają się wskazywać, że przyrost liczby krajowych firm małych był w pierwszym rzędzie skutkiem redukcji zatrudnienia w firmach średnich i dużych i ich przejścia do grupy małych krajowych przedsiębiorstw. Natomiast sytuacja w grupie spółek z kapitałem zagranicznych była zupełnie odmienna. Tu liczba przedsiębiorstw średniej wielkości wzrosła o 1,9%, a dużych wprawdzie spadła lecz tylko o 1,4%, czyli bardzo niewiele w porównaniu z tempem spadku liczby dużych przedsiębiorstw z kapitałem krajowym. Trzeba tu dodać, iż na wzrost liczby spółek z kapitałem zagranicznym średniej wielkości i na stosunkowo niewielki spadek liczby spółek dużych nie miała większego wpływu prywatyzacja dokonywana z udziałem kapitału zagranicznego⁵⁶, proces prywatyzacji w ostatnich latach został bowiem poważnie spowolniony.

Pomijając *Edukację* i *Ochronę zdrowia*, gdzie liczba przedsiębiorstw aktywnych jest relatywnie niewielka w porównaniu z innymi sekcjami i dlatego zmiany wskaźników dynamiki są tu w wielu przypadkach nienaturalnie wysokie, dynamika ogólnej liczby spółek z kapitałem zagranicznym była wyższa niż ogólnej liczby przedsiębiorstw krajowych tylko w sekcjach *Budownictwo* oraz *Transport, gospodarka magazynowa i łączność*. W żadnej natomiast sekcji liczba małych spółek nie wzrosła szybciej lub nie zmalała wolniej niż odpowiednia liczba małych przedsiębiorstw z kapitałem krajowym. Dokładnie odwrotna sytuacja wystąpiła w przypadku firm średniej wielkości. Tu wskaźniki dynamiki dotyczące spółek z kapitałem zagranicznym były we wszystkich bez wyjątku sekcjach wyższe niż dotyczące przedsiębiorstw krajowych. Jeśli zaś chodzi o przedsiębiorstwa duże, to jedyną dziedziną, gdzie liczba spółek z kapitałem zagranicznym zmniejszyła się bardziej niż firm krajowych, była sekcja *Hotele i restauracje*.

⁵⁵ Część małych spółek z kapitałem zagranicznym, po zmniejszeniu zatrudnienia, przeszła najprawdopodobniej do grupy mikroprzedsiębiorstw zatrudniających do 9 osób, bowiem liczba tych najmniejszych spółek wzrosła w 2001 r. o 5,4% w porównaniu z rokiem poprzednim.

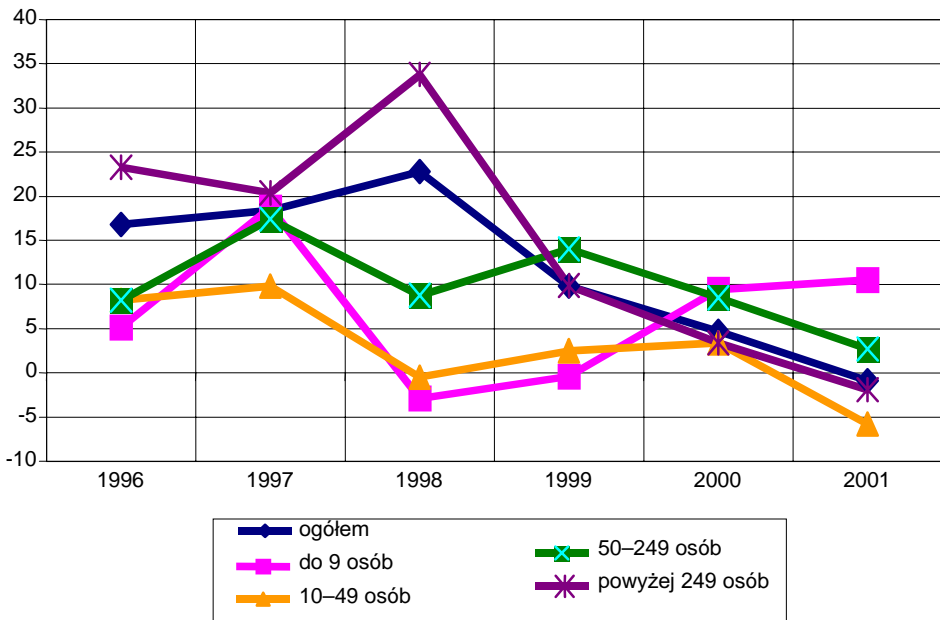
⁵⁶ GUS w publikacjach dotyczących spółek z kapitałem zagranicznym podaje, że w 2001 r. powstało 111 nowych spółek w wyniku przekształceń poprzednio istniejących firm. Liczba ta jest niższa niż w latach 1999–2000 (odpowiednio 131 oraz 119), a w dodatku dotyczy całego zbioru spółek z kapitałem zagranicznym, łącznie z firmami najmniejszymi, zatrudniającymi do 9 osób. GUS nie podał, o jakiego typu przekształcenia tu chodzi (prywatyzacja względnie podział wcześniej istniejących spółek na mniejsze lub zmiana statusu prawnego istniejących spółek). Liczba nowych spółek utworzonych w wyniku przekształceń była niewielka w porównaniu z liczbą spółek powstałych zupełnie od podstaw, która w latach 1999–2001 wynosiła odpowiednio 1 533, 1 462 oraz 968.

Tablica 42. Dynamika liczby przedsiębiorstw aktywnych ogółem zatrudniających powyżej 9 osób, przedsiębiorstw z kapitałem krajowym i spółek z udziałem kapitału zagranicznego w 2001 r. (rok poprzedni = 100%)

Wyszczególnienie	Przedsiębiorstwa ogółem				Przedsiębiorstwa z kapitałem krajowym				Spółki z kapitałem zagranicznym			
	ogółem	z tego o liczbie zatrudnionych			ogółem	z tego o liczbie zatrudnionych			ogółem	z tego o liczbie zatrudnionych		
		10-49 osób	50-249 osób	powyżej 249 osób		10-49 osób	50-249 osób	powyżej 249 osób		10-49 osób	50-249 osób	powyżej 249 osób
Ogółem	98,8	101,1	94,3	91,4	99,1	101,8	93,1	89,3	96,9	93,6	101,9	98,6
C+D+E – Przemysł	96,6	98,0	95,9	89,0	96,8	98,9	94,8	86,6	95,3	90,4	100,8	95,4
F – Budownictwo	92,2	95,3	85,5	81,6	92,2	95,5	85,5	77,5	92,6	91,2	85,9	141,2
G – Handel i naprawy	99,6	101,5	92,2	93,8	99,7	102,1	90,4	90,1	98,1	95,4	104,9	102,2
H – Hotele i restauracje	101,9	103,4	93,5	87,5	102,2	103,9	91,0	88,9	97,2	94,9	120,0	85,7
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	97,6	98,8	91,6	105,7	97,5	99,2	89,6	105,5	98,6	95,7	102,4	107,4
J – Pośrednictwo finansowe	99,1	100,7	92,3	92,9	103,9	108,3	87,5	72,7	79,7	68,5	108,3	166,7
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	103,3	104,6	100,1	103,2	103,4	105,2	99,2	102,7	102,3	99,8	108,1	107,4
M – Edukacja	119,5	119,1	114,7	400,0	118,8	118,3	113,3	400,0	133,3	136,4	125,0	–
N – Ochrona zdrowia	150,8	151,7	154,2	104,3	150,5	151,0	157,1	104,3	176,9	225,0	100,0	–
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	102,0	107,3	92,1	82,1	102,4	108,6	90,3	77,1	97,8	90,6	105,6	125,0
Sektor rynkowy (sekcje C – K oraz O)	97,8	99,8	93,9	91,2	97,9	100,4	92,6	89,0	96,6	93,2	101,8	98,6

Liczba pracujących w spółkach z kapitałem zagranicznym

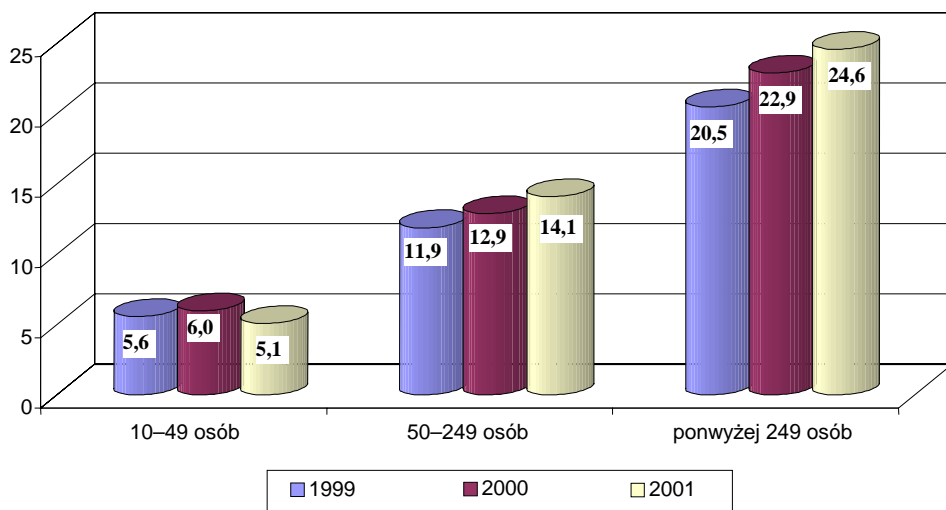
Podobnie jak w przypadku informacji dotyczącej liczby spółek z kapitałem zagranicznym, podamy na samym początku kilka podstawowych danych na temat ogólnej liczby pracujących we wspomnianych spółkach w latach 1995–2001. Na koniec 2001 r. w spółkach z udziałem kapitału zagranicznego (łącznie z *Rolnictwem i leśnictwem* oraz *Rybołówstwem i rybactwem*, a bez *Administracji publicznej*) pracowało 957 888 osób, z tego 26 188 osób (2,7% ogółu) w spółkach zatrudniających do 9 osób, 74 660 osób (7,8%) w firmach małych zatrudniających od 10 do 49 osób, 225 997 osób (23,6%) w przedsiębiorstwach średniej wielkości i 631 043 osoby (65,9% ogólnej liczby pracujących) w przedsiębiorstwach dużych zatrudniających powyżej 249 osób. Między rokiem 1995 a 2001 liczba pracujących ogółem w spółkach z kapitałem zagranicznym zwiększyła się o 93,4%, z tego w mikroprzedsiębiorstwach o 45,8%, a w firmach małych zatrudniających 10–49 osób o 18%. Podobnie jak w przypadku liczby spółek, liczba pracujących w spółkach średnich i dużych zwiększyła się w znacznie szybszym tempie (odpowiednio o 75,6% oraz o 121,1%) niż liczba pracujących w mikroprzedsiębiorstwach z udziałem kapitału zagranicznego i w małych spółkach. Dokonało się to m.in. w wyniku prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych. Liczba pracujących w średnich przedsiębiorstwach z udziałem kapitału zagranicznego wzrastała najszybciej w latach 1997 i 1999 (odpowiednio o ponad 17% i 14%), a liczba pracujących w dużych spółkach – w roku 1998 (o prawie 34%), a następnie w latach 1996 i 1997 (o ponad 23% i ponad 20%).

Wykres 26. Dynamika liczby pracujących w spółkach z udziałem kapitału zagranicznego w latach 1996–2001 (w %)

Przejdziemy obecnie do omówienia sytuacji pod względem zatrudnienia w wybranym podzbiorze spółek, który jest przedmiotem szczególnego zainteresowania w tym Dodatku. Na koniec 2001 r. w spółkach z udziałem kapitału zagranicznego zaliczanych do sektora rynkowego (czyli poza *Rolnictwem i leśnictwem, Rybołówstwem i rybactwem, Administracją publiczną, Edukacją i Ochroną zdrowia*) zatrudniających powyżej 9 osób pracowało 924 610 osób, z tego 71 953 osoby w spółkach małych (10–49 zatrudnionych osób), 223 288 w średnich oraz 629 369 osób w spółkach dużych (por. tablica 43 w tekście poniżej). Z tej ogólnej liczby aż ponad 56% zatrudnionych pracowało w *Przetwórstwie przemysłowym* (518 572 osoby), prawie 18,5% w sekcji *Handel i naprawy* (170 236 osób), dalsze około 10,5% w *Transporcie, gospodarce magazynowej i łączności* (95 903 osoby) oraz 5,5% w *Obsłudze nieruchomości i firm; nauce* (51 298 osób).

Na koniec 2001 r. w spółkach z udziałem kapitału zagranicznego zaliczanych do sektora rynkowego i zatrudniających powyżej 9 osób pracowało łącznie 16,6% ogółu zatrudnionych w całym tym segmencie gospodarki. Udział pracujących we wspomnianych spółkach w ogólnej liczbie pracujących w małych przedsiębiorstwach (10–49 zatrudnionych osób) wyniósł 5,1%, udział pracujących w średnich spółkach z kapitałem zagranicznym był równy 14,1%, a w spółkach dużych 24,6%. Udziały pracujących w spółkach średnich i dużych są bardzo zbliżone do udziałów liczby spółek średnich i dużych w ogólnej liczbie firm tej wielkości zaliczanych do sektora rynkowego (odpowiednio 14,9% oraz 24,9%). Wynika z tego, że przeciętna spółka średnia i duża zatrudniała niemal dokładnie tyle samo osób, co przeciętne przedsiębiorstwo średnie i duże z wyłącznym udziałem kapitału krajowego. Natomiast mała spółka z kapitałem zagranicznym zatrudniała przeciętnie mniej osób niż przeciętna mała firma krajowa.

Wykres 27. Udziały pracujących w spółkach z kapitałem zagranicznych w ogólnej liczbie pracujących według stanu na koniec lat 1999–2001 (przedsiębiorstwa odpowiedniej wielkości w sektorze rynkowym ogółem = 100%)

Tablica 43. Liczba pracujących w spółkach z kapitałem zagranicznym według sekcji gospodarki w 2001 r. oraz udział spółek z kapitałem zagranicznym w ogólnej liczbie pracujących (w %)

Wyszczególnienie	Liczba pracujących w spółkach z kapitałem zagranicznym				Udział w liczbie pracujących ogółem w firmach odpowiedniej wielkości (w %)			
	ogółem	z tego o liczbie zatrudnionych			ogółem	z tego o liczbie zatrudnionych		
		10–49 osób	50–249 osób	powyżej 249 osób		10–49 osób	50–249 osób	powyżej 249 osób
Sektor rynkowy (sekcje C – K oraz O)	924 610	71 953	223 288	629 369	16,6	5,1	14,1	24,6
C+D+E – Przemysł	535 573	30 643	143 515	361 415	20,9	6,3	19,1	27,3
C – Górnictwo i kopalnictwo	3 423	442	1 292	1 689	1,6	12,3	11,2	0,8
D – Przetwórstwo przemysłowe	518 572	30 036	140 788	347 748	24,6	6,4	20,5	36,6
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	13 578	165	1 435	11 978	5,6	1,0	2,8	6,8
F – Budownictwo	26 569	3 806	8 609	14 154	5,6	2,1	4,8	12,7
G – Handel i naprawy	170 236	21 108	37 564	111 564	19,6	5,5	14,4	50,8
H – Hotele i restauracje	25 314	1 297	1 870	22 147	24,7	2,4	10,3	74,2
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	95 903	3 961	9 515	82 427	17,4	7,9	14,0	19,1
J – Pośrednictwo finansowe	13 168	755	1 101	11 312	5,3	2,9	3,4	6,0
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	51 298	9 287	17 630	24 381	9,5	6,7	9,5	11,5
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywid.	6 549	1 096	3 484	1 969	3,1	1,3	4,0	4,6

Oceniając rolę, jaką odgrywają spółki z kapitałem zagranicznym w poszczególnych sekcjach gospodarki ze względu na liczbę miejsc pracy oferowaną przez te spółki w stosunku do ogólnej liczby pracujących w sekcji, na pierwszym miejscu znalazła się w 2001 r. sekcja *Hotele i restauracje*, gdzie aż 24,7% ogólnej liczby pracujących znalazło zatrudnienie w spółkach z kapitałem zagranicznym. Tak wysoki udział sekcja *Hotele i restauracje* zawdzięcza głównie dużym przedsiębiorstwom, gdzie aż prawie 3/4 ogółu pracujących było zatrudnionych w spółkach z kapitałem zagranicznym. Niemal taki sam, gdyż wynoszący 24,6%, udział pracujących w spółkach z kapitałem zagranicznym był obserwowany w sekcji *Przetwórstwo przemysłowe*. W przypadku średnich przedsiębiorstw zaliczanych do tej sekcji pracownikiem spółki z kapitałem zagranicznym był co piąty zatrudniony, a w przypadku dużych – co trzecia zatrudniona tam osoba. Wysoki, bo wynoszący 19,6% udział pracujących w spółkach z kapitałem zagranicznym wykazywały również firmy zatrudniające powyżej 9 osób w sekcji *Handel i naprawy*. We wspomnianych spółkach pracowała w 2001 r. ponad połowa zatrudnionych w dużych firmach handlowych ogółem. Wyższy niż przeciętny w całym sektorze rynkowym udział pracujących w interesujących nas spółkach z kapitałem zagranicznym (17,4%) obserwowany był ponadto w sekcji *Transport, gospodarka magazynowa i łączność*.

Liczba pracujących we wszystkich przedsiębiorstwach zaliczanych do sektora rynkowego (powyżej 9 zatrudnionych osób) zmniejszyła się w 2001 r. o 3,7%, z tego w przedsiębiorstwach z kapitałem krajowym o 4,2%, a w spółkach z kapitałem zagranicznym znacznie wolniej, bo tylko o 1,2% (por. tablica 44 w tekście opracowania).

Tablica 44. Dynamika liczby pracujących w aktywnych przedsiębiorstwach sektora rynkowego zatrudniających powyżej 9 osób, przedsiębiorstwach z kapitałem krajowym i spółkach z udziałem kapitału zagranicznego w 2001 r. (rok poprzedni = 100%)

Wyszczególnienie	Przedsiębiorstwa ogółem			Przedsiębiorstwa z kapitałem krajowym			Spółki z kapitałem zagranicznym				
	Ogółem	z tego o liczbie zatrudnionych		ogółem	z tego o liczbie zatrudnionych		Ogółem	z tego o liczbie zatrudnionych			
		10-49 osób	50-249 osób		10-49 osób	50-249 osób		10-49 osób	50-249 osób		
			powyżej 249 osób			powyżej 249 osób			powyżej 249 osób		
Sektor rynkowy (sekcje C – K oraz O)	96,3	94,0	91,2	95,8	111,5	92,7	89,2	98,8	94,0	102,6	98,0
C+D+E – Przemysł	94,8	96,0	90,1	94,4	109,0	94,4	88,7	96,4	91,8	103,4	94,3
F – Budownictwo	90,7	111,1	79,0	90,3	111,5	82,4	76,2	98,1	92,1	91,2	104,8
G – Handel i naprawy	102,5	113,1	97,2	102,2	114,3	92,3	90,2	103,5	96,9	103,0	105,0
H – Hotele i restauracje	100,8	110,5	89,9	103,6	111,3	94,0	82,3	93,2	85,1	104,2	92,9
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	92,5	109,0	90,6	92,3	109,6	92,3	90,5	93,4	102,4	114,1	91,1
J – Pośrednictwo finansowe	100,5	129,1	110,6	96,8	134,0	111,4	91,1	317,9	58,1	91,8	688,5
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	103,1	113,9	103,0	102,8	115,0	95,9	101,9	106,2	100,2	101,0	113,1
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	91,6	104,1	72,2	91,4	104,4	93,5	70,4	99,3	86,0	85,4	158,5

Jeśli chodzi o firmy z kapitałem krajowym, to obserwowany był tu proces, o którym już była mowa przy okazji omawiania zmian liczby przedsiębiorstw w 2001 r. Mianowicie znaczna liczba przedsiębiorstw średnich, a nawet dużych w roku 2000 i wcześniej, zmniejszyła stan zatrudnienia i przeszła do grupy firm małych. Dlatego liczba pracujących w małych firmach z kapitałem krajowym zwiększyła się w 2001 r. aż o 11,5%, podczas gdy liczba pracujących w krajowych firmach średnich zmalała o 7,3%, a liczba pracujących w dużych przedsiębiorstwach krajowych aż o 10,8%. Inaczej zmieniało się zatrudnienie w spółkach z kapitałem zagranicznym. Tu liczba pracujących w spółkach małych zmniejszyła się dość poważnie, bo aż o 6%, lecz za to zatrudnienie w spółkach średniej wielkości wzrosło o 2,6% przy stosunkowo niewielkim spadku zatrudnienia w dużych spółkach – o 2%. Można więc powiedzieć, że średnie i duże spółki z kapitałem zagranicznym, mimo pogarszającej się koniunktury gospodarczej, zapewniały swoim pracownikom o wiele wyższe gwarancje utrzymania dotychczasowych miejsc pracy niż firmy odpowiedniej wielkości z kapitałem krajowym.

Spółki z kapitałem zagranicznym ogółem zmniejszyły w 2001 r. liczbę pracujących silniej niż przedsiębiorstwa krajowe ogółem jedynie w sekcji *Hotele i restauracje*. Jeśli zaś chodzi o dynamikę zatrudnienia w spółkach średniej wielkości, to jedynie w sekcjach *Pośrednictwo finansowe* oraz *Pozostała działalność usługowa* była ona niższa niż w odpowiednich przedsiębiorstwach z kapitałem krajowym. Przyczyną tego w obu przypadkach były jednak najprawdopodobniej przekształcenia kapitałowe i fuzje średnich spółek z kapitałem zagranicznym, które po połączeniu przeszły do grupy spółek dużych. Świadczy o tym nienaturalnie wysoki wzrost liczby pracujących w dużych spółkach zaliczanych do wspomnianych dwóch sekcji w 2001 r. Duże spółki z kapitałem zagranicznym odnotowały natomiast wyższą dynamikę liczby pracujących niż przedsiębiorstwa krajowe we wszystkich rozpatrywanych sekcjach gospodarki. Tak np. duże spółki przemysłowe zmniejszyły w 2001 r. zatrudnienie o 5,7% lecz duże przemysłowe firmy krajowe aż o 11,3% m.in. w wyniku restrukturyzacji kopalń węgla kamiennego. Duże handlowe spółki z kapitałem zagranicznym zwiększyły zatrudnienie o 5%, podczas gdy duże krajowe zredukowały liczbę pracujących o prawie 10%. Wydaje się to być potwierdzeniem wniosku zgłoszonego wcześniej, że duże zagraniczne hipermarkety budowane w Polsce stanowią w pierwszym rzędzie konkurencję nie tyle dla drobnego krajowego handlu, co dla średnich i dużych krajowych przedsiębiorstw handlowych.

Rentowność obrotu brutto spółek z udziałem kapitału zagranicznego

Jak już informowaliśmy wcześniej w paragrafie 4.5, rentowność obrotu brutto przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 osób i prowadzących księgi handlowe wzrosła z 1,4% w 1999 r. do 1,7% w roku następnym, po czym spadła do 0,6% w roku 2001. Porównanie wyników spółek z udziałem kapitału zagranicznego oraz przedsiębiorstw z kapitałem krajowym pozwala lepiej wyjaśnić mechanizm tego procesu. Widać wtedy bowiem, że w latach 1999–2001 rentowność przedsiębiorstw z kapitałem krajowym systematycznie spadała z 1% w początkowym roku interesującego nas trzyletniego okresu do 0,9% w roku następnym i do 0,3% w roku 2001 (por. tablica 45 w tekście opracowania). Tak więc wzrost rentowności całego zbioru przedsiębiorstw

zatrudniających powyżej 9 osób w 2000 r., o którym była mowa wcześniej, dokonał się wyłącznie dzięki poprawie wyników finansowych spółek z kapitałem zagranicznym. Ich rentowność zwiększyła się z 2,4% w 1999 r. do 3,2% rok później, by w końcu spaść do 1,2% w 2001 r. Bardzo silny, wręcz skokowy spadek rentowności spółek z kapitałem zagranicznym w 2001 r. nie może być oczywiście oceniony pozytywnie. Trzeba jednak wziąć pod uwagę, że nawet mimo tego spadku rentowność spółek z udziałem kapitału zagranicznego w 2001 r. była wyższa niż przedsiębiorstw krajowych dwa lata wcześniej, czyli w roku, gdy okres gorszej koniunktury gospodarczej zaledwie się rozpoczął, czego pierwszym przejawem było zmniejszenie eksportu do Rosji i innych naszych wschodnich sąsiadów.

Mimo ogólnie lepszych wyników finansowych spółek z kapitałem zagranicznym niż firm krajowych, w kilku sekcjach gospodarki i niektórych latach rentowność spółek była niższa niż przedsiębiorstw krajowych. Dotyczy to głównie sekcji, gdzie liczba spółek z kapitałem zagranicznym była szczególnie niska, jak np.: *Górnictwo i kopalnictwo, Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę, Edukacja i Ochrona zdrowia*. W takich sekcjach budowa od podstaw nawet jednego większego przedsiębiorstwa zagranicznego względnie gruntowna modernizacja zakładu sprywatyzowanego przez kapitał zagraniczny może gwałtownie z roku na rok zmienić wartość różnych wskaźników ekonomicznych dotyczących zagranicznych spółek. Jako przykład może tu służyć rentowność spółek z kapitałem zagranicznym w sekcji *Górnictwo i kopalnictwo*, która w roku 2001 osiągnęła drastycznie niską wielkość równą -23,3%. Lecz jednocześnie w 2001 r. wielkość nakładów inwestycyjnych spółek z kapitałem zagranicznym zwiększyła się w tej sekcji o blisko połowę w porównaniu z rokiem poprzednim. Tak więc niska rentowność w 2001 r. związana była tu niewątpliwie z tworzeniem nowego zagranicznego przedsiębiorstwa lub nowych przedsiębiorstw.

Tablica 45. Rentowność obrotu brutto w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 9 osób ogółem, przedsiębiorstwach z kapitałem krajowym oraz w spółkach z udziałem kapitału zagranicznego w latach 1999–2001 (w %)

Wyszczególnienie	Przedsiębiorstwa ogółem			Przedsiębiorstwa z kapitałem krajowym			Spółki z kapitałem zagranicznym		
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	1999	2000	2001
Ogółem	1,4	1,7	0,6	1,0	0,9	0,3	2,4	3,2	1,2
C – Górnictwo i kopalnictwo	-10,6	-1,0	0,8	-10,9	-1,0	1,3	-0,3	0,5	-23,3
D – Przetwórstwo przemysłowe	1,6	1,4	0,5	0,9	0,7	-0,3	2,5	2,2	1,5
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	1,3	0,4	1,0	1,2	0,6	0,9	9,4	-4,2	2,5
F – Budownictwo	3,6	2,3	0,4	3,6	2,2	0,6	3,6	2,7	-0,5
G – Handel i naprawy	1,6	2,1	0,9	1,6	1,2	1,1	1,6	3,9	0,4
H – Hotele i restauracje	5,9	4,9	2,1	6,8	1,9	-1,4	4,1	7,6	5,8
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	-1,7	1,1	-1,6	-5,8	-4,4	-4,0	4,3	7,3	1,3
J – Pośrednictwo finansowe	2,8	0,4	-1,1	1,9	-0,9	-2,0	6,5	5,1	1,0
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	5,2	4,5	2,4	6,8	5,5	2,2	1,3	2,0	2,8
M – Edukacja	6,1	6,8	6,9	7,4	6,9	8,4	-0,4	6,4	0,1
N – Ochrona zdrowia	0,8	0,4	0,7	0,6	0,7	1,3	5,1	-3,6	-7,1
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	2,7	3,0	1,2	2,9	3,1	0,6	1,1	2,6	5,5

Oprócz wspomnianych wyżej czterech sekcji z niewielką liczbą spółek z kapitałem zagranicznym, wspomniane spółki miały w innych sekcjach niższą rentowność niż firmy krajowe jedynie sporadycznie. Wymienić tu trzeba np. sekcję *Handel i naprawy* w 2001 r., kiedy to spółki z kapitałem zagranicznym wykazywały rentowność równą 0,4%, podczas gdy przedsiębiorstwa krajowe rentowność równą 1,1%. Przyczyną relatywnie niskiej rentowności spółek zagranicznych są tu chyba z jednej strony wysokie odpisy amortyzacyjne związane z wydatkowaniem w latach poprzednich znacznych nakładów inwestycyjnych na środki trwałe, a z drugiej strony fakt, że część nowo zbudowanych dużych zagranicznych firm handlowych nie osiągnęła jeszcze w 2001 r. zaplanowanego poziomu obrotów.

Inwestycje spółek z udziałem kapitału zagranicznego

W 2001 r. nakłady inwestycyjne spółek z udziałem kapitału zagranicznego (zatrudniających powyżej 9 osób) przeznaczone na nowe obiekty majątkowe wyniosły około 32,4 mld zł. W kwocie tej największą pozycję stanowiły nakłady spółek z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe*, które były równe 12,6 mld zł (39,1% ogólnej sumy nakładów spółek), a następnie spółek z sekcji: *Transport, gospodarka magazynowa i łączność* (8,3 mld zł; 25,6% nakładów ogółem), *Handel i naprawy* (4,7 mld zł; 14,5%), *Obsługa nieruchomości i firm: nauka* (2,8 mld zł; 8,7%) oraz *Pośrednictwo finansowe* (1,5 mld zł; 4,6% nakładów ogółem). W wymienionych powyżej pięciu sekcjach gospodarki wydatkowane więc było w 2001 r. 92,5% ogólnej sumy nakładów inwestycyjnych spółek z udziałem kapitału zagranicznego zatrudniających powyżej 9 osób.

Nakłady spółek z kapitałem zagranicznym wynosiły w 2001 r. 39,6% nakładów inwestycyjnych wszystkich przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 osób (por. tablica 46 w tekście opracowania). Znaczenie tego faktu uświadomimy sobie lepiej, gdy porównamy wspomnianą powyżej wielkość z innymi danymi dotyczącymi spółek z kapitałem zagranicznym, podanymi wcześniej w niniejszym Dodatku. Otóż biorąc dla lepszej porównywalności pod uwagę tzw. sektor rynkowy, liczba spółek z kapitałem zagranicznym miała udział równy 10,7% w ogólnej liczbie firm zaliczanych do tego sektora. Zatrudnieni w interesujących nas spółkach stanowili 16,6% ogólnej liczby pracujących w sektorze rynkowym, natomiast nakłady inwestycyjne spółek były równe aż 40,5% ogólnej sumy nakładów wydatkowanych w sektorze rynkowym. Wynika z tego, że nakłady inwestycyjne w przeliczeniu na pracującego w spółkach z kapitałem zagranicznym były w 2001 r. aż 3,4 razy wyższe niż nakłady na pracującego w przedsiębiorstwach z kapitałem krajowym. Dla wyjaśnienia trzeba tu jednak dodać, że w grupie spółek z kapitałem zagranicznym duże przedsiębiorstwa stanowiły w 2001 r. 12% ogólnej liczby firm, natomiast w grupie przedsiębiorstw krajowych tylko 4,3%, a nakłady inwestycyjne przypadające na pracującego w dużym przedsiębiorstwie są znacznie wyższe niż w firmach małych i średnich.

W niektórych sekcjach gospodarki nakłady inwestycyjne spółek z kapitałem zagranicznym miały w 2001 r. o wiele wyższy udział niż przeciętnie w całej grupie przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 osób. I tak np. nakłady spółek w sekcji *Transport, gospodarka magazynowa i łączność* były równe aż 63,4% ogólnej kwoty nakładów wszystkich przedsiębiorstw w tej sekcji zatrudniających powyżej 9 osób, w *Przetwórstwie przemysłowym* 57,9%, a w sekcji *Handel i naprawy* 45,8%. Trzeba tu

Tablica 46. Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 osób, przedsiębiorstw z kapitałem krajowym oraz spółek z kapitałem zagranicznym w latach 2000–2001 (w %)

Wyszczególnienie	Dynamika nakładów inwestycyjnych (rok poprzedni = 100%)						Udział nakładów inwestycyjnych spółek z kapitałem zagranicznym w nakładach ogółem (w %)		
	Przedsiębiorstwa ogółem		Przedsiębiorstwa z kapitałem krajowym		Spółki z kapitałem zagranicznym				
	2000	2001	2000	2001	2000	2001	1999	2000	2001
Ogółem	101,8	89,8	104,6	91,6	97,9	87,3	42,4	40,8	39,6
C – Górnictwo i kopalnictwo	82,1	110,5	84,0	108,9	53,5	149,9	6,0	3,9	5,3
D – Przetwórstwo przemysłowe	91,7	88,2	92,4	86,2	91,1	89,7	57,3	57,0	57,9
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	87,7	113,6	85,4	107,9	137,3	190,9	4,4	6,8	11,5
F – Budownictwo	97,9	69,2	109,1	84,3	86,9	50,7	50,6	44,9	32,9
G – Handel i naprawy	92,4	92,4	92,9	105,3	91,9	80,6	52,8	52,5	45,8
H – Hotele i restauracje	157,7	87,4	118,7	121,1	244,7	51,0	31,0	48,0	28,0
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	114,0	85,1	113,3	88,7	114,4	83,2	64,7	64,9	63,4
J – Pośrednictwo finansowe	89,9	90,7	87,8	95,2	97,5	76,4	22,0	23,9	20,1
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	145,4	83,6	165,0	74,9	87,7	131,5	25,4	15,3	24,1
M – Edukacja	145,7	137,3	156,3	137,6	18,2	103,6	7,6	1,0	0,7
N – Ochrona zdrowia	124,8	81,7	124,3	81,1	744,4	238,8	0,1	0,4	1,1
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	108,5	120,9	104,6	127,0	143,2	82,0	10,3	13,6	9,2
Sektor rynkowy (sekcje C–K oraz O)	101,3	89,8	103,9	91,7	97,9	87,2	43,1	41,7	40,5

dodać, że w kilku sekcjach gospodarki udziały nakładów inwestycyjnych spółek z kapitałem zagranicznym były w 1999 r. znacznie wyższe niż dwa lata później. Najbardziej spektakularnym przykładem może tu być *Budownictwo*, gdzie udział nakładów spółek zmniejszył się z 50,6% w 1999 r. do 32,9% w 2001 r., a także *Handel i naprawy*, gdzie udział nakładów spółek z kapitałem zagranicznym spadł odpowiednio z 52,8% do wspomnianych już wcześniej 45,8%.

Spadek udziału nakładów spółek z kapitałem zagranicznym w ogólnej wielkości nakładów inwestycyjnych wszystkich przedsiębiorstw jest konsekwencją niezbyt optymistycznego faktu, że w latach 2000–2001 dynamika nakładów inwestycyjnych wspomnianych spółek była niższa niż dynamika nakładów przedsiębiorstw z kapitałem krajowym. W roku 2000 nakłady przedsiębiorstw krajowych wzrosły o 4,6% (ceny bieżące), podczas gdy nakłady spółek z kapitałem zagranicznym zmniejszyły się o 2,1%. Z kolei w 2001 r. spadek nakładów odnotowały już obie grupy przedsiębiorstw: przedsiębiorstwa krajowe o 8,4%, a spółki z kapitałem zagranicznym o 12,7%. Spadek nakładów spółek z kapitałem zagranicznym spowodowany jest ogólnym zmniejszeniem się wielkości tzw. zagranicznych inwestycji bezpośrednich w Polsce, o czym już była mowa wcześniej w tym opracowaniu. Natomiast spadek nakładów firm krajowych

jest po części „echem” spadku bezpośrednich inwestycji zagranicznych, ponieważ krajowe przedsiębiorstwa, głównie przemysłowe i budowlane, pozbawione zostały niektórych zamówień związanych z budową od podstaw względnie modernizacją nowo tworzonych przedsiębiorstw zagranicznych w Polsce. Zmniejszyło to ich dochody, a przez to samo zasób środków własnych, za pomocą których finansowane są głównie inwestycje krajowych przedsiębiorstw.

W 2001 r. istniały jednak również dziedziny, w których dynamika nakładów inwestycyjnych spółek z kapitałem zagranicznym była wyższa niż przedsiębiorstw krajowych, a więc odwrotnie niż w przypadku wszystkich spółek i wszystkich przedsiębiorstw krajowych łącznie. Jedną z takich dziedzin była *Obsługa nieruchomości i firm; nauka*, gdzie nakłady spółek wzrosły w 2001 r. o 31,5%, podczas gdy nakłady firm krajowych zmniejszyły się o 25,1%. Z braku odpowiednich danych nie można niestety stwierdzić, jaka była bezpośrednia przyczyna wspomnianego wzrostu nakładów inwestycyjnych spółek, sekcja *Obsługa nieruchomości i firm; nauka* skupia bowiem firmy o zupełnie odmiennych profilach działalności, od deweloperów budujących mieszkania na sprzedaż i wynajem, po przedsiębiorstwa wytwarzające produkty informatyczne i świadczące usługi z zakresu informatyki.

Drugą taką ważną dziedziną, gdzie dynamika nakładów spółek z kapitałem zagranicznym była wyższa niż dynamika nakładów firm krajowych był *Przemysł. W Górnictwie i kopalnictwie* nakłady spółek wzrosły w 2001 r. o 49,9%, podczas gdy nakłady firm krajowych tylko o 8,9%. Podobna sytuacja istniała w sekcji *Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę*, gdzie nakłady obu porównywanych grup przedsiębiorstw wzrosły odpowiednio o 90,9% oraz 7,9%. W tym drugim przypadku związane to było z rozpoczętą prywatyzacją, a następnie modernizacją niektórych firm energetycznych. W odróżnieniu od wspomnianych wcześniej dwóch sekcji przemysłowych, gdzie – jak już była mowa wcześniej – funkcjonuje stosunkowo niewiele spółek z kapitałem zagranicznym, nakłady spółek w sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* obniżyły się w 2001 r. o 10,3% w porównaniu z rokiem poprzednim, lecz nakłady firm krajowych spadły tam jeszcze bardziej, bo aż o 13,8%. Trwający już kolejny rok spadek nakładów spółek z kapitałem zagranicznym w *Przetwórstwie przemysłowym* wzbudza oczywiście duży niepokój. Jednakże badając przyczyny tego spadku należy wziąć pod uwagę, że okres, gdy przy udziale kapitału zagranicznego prywatyzowane były duże krajowe przedsiębiorstwa, odchodzi już w przeszłość (z nielicznymi wyjątkami dotyczącymi m.in. branży hutnictwa żelaza). O wielkości inwestycji spółek zagranicznych decydować będzie coraz częściej nasza umiejętność skłonienia inwestorów zagranicznych do lokowania nowych inwestycji w tzw. „szczyrim polu”, co jednak ostatnio dokonywane jest niestety z coraz większą trudnością.

Przyczyną obserwowanej w 2001 r. wyższej dynamiki nakładów inwestycyjnych spółek z kapitałem zagranicznym niż przedsiębiorstw krajowych w sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* jest – jak się wydaje – fakt, iż menedżerowie kierujący spółkami z kapitałem zagranicznym lepiej radzą sobie w warunkach pogarszającej się koniunktury gospodarczej niż osoby zarządzające firmami krajowymi. Świadczą o tym m.in. wyniki obu grup przedsiębiorstw w dziedzinie eksportu. Na temat szybkiego tempa wzrostu eksportu przedsiębiorstw zagranicznych i spadku eksportu firm krajowych w 2001 r. była już mowa wcześniej w rozdziale 8. Prezentowane tam dane są jednak częściowo nieporównywalne z podawanymi obecnie informacjami na temat spółek z udziałem kapitału zagranicznego (por. przyp. 53), dlatego na zakończenie tego frag-

mentu przedstawimy dodatkowo kilka informacji dotyczących handlu zagranicznego spółek z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* podanych w publikacjach GUS, które są podstawowym źródłem informacji w przypadku interesujących nas obecnie podmiotów gospodarczych (por. przyp. 52).

Eksport wspomnianych spółek wzrósł w 2000 r. o 45,1% w porównaniu z rokiem poprzednim, a w 2001 r. o 7,2% (eksport liczony w złotych, ceny bieżące). Skokowy wzrost eksportu w 2000 r. dokonany był głównie poprzez zwiększenie tzw. „przerobu uszlachetniającego” zagranicznych surowców i materiałów, ponieważ import surowców i materiałów zwiększył się w tym czasie aż o 28,7% (import w złotych, ceny bieżące). W roku 2001 część importowanych surowców i materiałów zastąpiono prawdopodobnie odpowiednimi wyrobami krajowymi, gdyż przy dalszym wzroście eksportu import wspomnianych komponentów obniżył się o 5,1%. Wobec spadku importu inwestycyjnego, udział importu surowców i materiałów w ogólnej wartości importu spółek z sekcji *Przetwórstwo przemysłowe* zwiększył się z 60,6% w 1999 r. do 70,3% w roku następnym i 75,3% w roku 2001. Jak więc widać, menedżerowie kierujący spółkami z kapitałem zagranicznym na stabilizację wielkości popytu w Polsce zareagowali wzrostem eksportu produktów, czego w wielu przypadkach nie potrafili dokonać menedżerowie kierujący firmami krajowymi. Ci pierwsi są oczywiście w lepszej sytuacji, znają bowiem z reguły lepiej rynki międzynarodowe i często mogą liczyć na pomoc swoich zagranicznych spółek-matek, a niektóre spółki były przeznaczone do realizacji zamówień zagranicznych już od momentu ich powstania. Jednakże różny sposób reakcji obu grup menedżerów na trudności występujące w Polsce spowodowany był w wielu wypadkach chyba także różnicami ich zawodowych umiejętności, o czym trzeba pamiętać dyskutując o przyczynach niepowodzeń naszej gospodarki w ostatnich latach i jej perspektywach w przyszłości.

Uwagi końcowe

Przysłuchując się dyskusjom na temat obecnego stanu gospodarki polskiej oraz zadań na przyszłość odnosi się często wrażenie, że wiedza na temat roli, jaką przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego odgrywają w naszej gospodarce, jest niedostatecznie upowszechniona. Uczestnicy dyskusji często nie zdają sobie np. sprawy, że inwestycje firm z udziałem kapitału zagranicznego stanowią około 40% nakładów wszystkich działających w Polsce firm (spółek z kapitałem zagranicznym i przedsiębiorstw z kapitałem krajowym łącznie) zatrudniających powyżej 9 osób, a więc wzrost tych nakładów może mieć o wiele większy wpływ na przyspieszenie tempa rozwoju gospodarczego niż inne czynniki (np. ewentualny spadek stóp procentowych). Nie dostrzega się faktu, że ponad 1/3 osób zatrudnionych w dużych firmach przemysłu przetwórczego to pracownicy firm z udziałem zagranicznego kapitału; obecność kapitału zagranicznego kojarzona jest najczęściej z powstawaniem hipermarketów i ich rzekomo jednoznacznie destruktywnym wpływem na sytuację gospodarczą w Polsce. Tymczasem przemysłowe duże firmy zagraniczne są najbardziej nowoczesnym fragmentem naszej gospodarki. To głównie dzięki nim, mimo okresowego bardzo silnego wzrostu kursu złotego, wzrasta obecnie polski eksport. Nie jest dostrzegany i odpowiednio doceniany fakt, że w roku 2001 już ponad połowa całego polskiego eksportu towarów zrealizowana została przez przedsiębiorstwa zagraniczne. Postrzegane są one

natomiast często jako importerzy dóbr konsumpcyjnych, których napływ prowadzi jakoby do likwidacji miejsc pracy w Polsce, a tworzy miejsca pracy za granicą, głównie w krajach Unii Europejskiej.

Niezajomość często nawet zupełnie podstawowych faktów dotyczących sektora firm z kapitałem zagranicznym jest podstawą do wysunięcia jeszcze innych obiegowych i fałszywych opinii na ich temat. Twierdzi się np., że firmy zagraniczne, zwłaszcza większe, po początkowym okresie rozruchu zwalniają masowo pracowników, co pogłębia i tak już trudną sytuację istniejącą na rynku pracy. Tymczasem prezentowane w tym Dodatku dane statystyczne pokazują, że tempo spadku zatrudnienia w dużych i średnich firmach krajowych było w 2001 r. znacznie wyższe niż w firmach zagranicznych. Inna obiegowa opinia dotyczy wyników finansowych firm z kapitałem zagranicznym. Mówi się często, iż firmy te świadomie zaniżają swoje zyski stosując m.in. nieuczciwie zawyżone tzw. ceny transakcyjne, za pomocą których rozliczają się ze swoimi spółkami-matkami. Nie można oczywiście wykluczyć że tego typu praktyki były rzeczywiście sporadycznie stosowane. Jednak generalnie oskarżenie dotyczące świadomego zaniżania zysków w celu obniżenia kwot płaconych podatków nie wytrzymuje chyba krytyki, gdy porównamy rentowność przedsiębiorstw krajowych i spółek z kapitałem zagranicznym, która w przypadku tej drugiej z wymienionych grup firm jest od kilku lat dużo wyższa.

Wspomniane wyżej obiegowe opinie na temat firm zagranicznych, często nie dementowane lub dementowane z dużym opóźnieniem, tworzą klimat niesprzyjający inwestowaniu w Polsce. Ten niesprzyjający klimat to jedna z przyczyn, dla których wielkość bezpośrednich inwestycji zagranicznych przeznaczonych na środki trwałe zaczęła się zmniejszać począwszy od 1999 r. (inne przyczyny to np. niedostatki naszej krajowej infrastruktury, zwłaszcza transportowej czy niesprawność systemu wymiaru sprawiedliwości). Trzeba sobie jednak uświadomić, że tracimy w ten sposób szansę nie tylko przyspieszenia rozwoju gospodarczego i ograniczenia bezrobocia, ale również modernizacji polskiej gospodarki i zwiększenia jej stopnia integracji z gospodarką światową. Konieczność rozwoju przedsiębiorstw z kapitałem krajowym i promocji marek polskich wyrobów na rynkach światowych nie stoi w żadnej sprzeczności z napływem do Polski kapitału zagranicznego. Polskie wyroby będą miały większą siłę przebicia na rynkach światowych, gdy nasz kraj nie będzie traktowany jako enklawa względnego gospodarczego zacofania w rozwiniętej Europie, a jako jeden z krajów należących do grupy najbardziej zaawansowanych państw świata, czego nie będzie można osiągnąć w dającej się przewidzieć przyszłości bez zaangażowania zagranicznego kapitału i wykorzystania dostępnej międzynarodowej pomocy gospodarczej.

Załącznik 1

Tablica 1. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON według sektorów własności oraz sekcji gospodarki – stan w dniu 31 XII 2001 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	z tego podmioty zatrudniające				
		do 49 osób			50–249 osób	powyżej 249 osób
		Razem	z tego			
			do 9	10–49		
Ogółem	3 374 956	3 337 557	3 206 452	131 106	30 809	6 589
sektor publiczny	119 273	102 418	66 139	36 279	13 440	3 415
sektor prywatny	3 255 683	3 235 139	3 140 313	94 827	17 369	3 174
C – Górnictwo i kopalnictwo	2 048	1 828	1 581	247	116	104
sektor publiczny	173	57	32	25	39	77
sektor prywatny	1 875	1 771	1 549	222	77	27
D – Przetwórstwo przemysłowe	383 194	373 308	343 769	29 539	7 680	2 206
sektor publiczny	3 028	1 842	1 306	536	678	508
sektor prywatny	380 166	371 466	342 463	29 003	7 002	1 698
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	3 383	2 604	1 985	619	540	239
sektor publiczny	1 370	709	246	463	437	224
sektor prywatny	2 013	1 895	1 739	156	103	15
F – Budownictwo	359 864	356 988	344 028	12 960	2 495	381
sektor publiczny	1 348	961	633	328	316	71
sektor prywatny	358 516	356 027	343 395	12 632	2 179	310
G – Handel i naprawy	1 174 396	1 170 154	1 144 292	25 862	3 800	442
sektor publiczny	1 173	926	631	295	191	56
sektor prywatny	1 173 223	1 169 228	1 143 661	25 567	3 609	386
H – Hotele i restauracje	105 697	105 314	101 214	4 100	325	58
sektor publiczny	1 030	942	450	492	74	14
sektor prywatny	104 667	104 372	100 764	3 608	251	44
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	270 000	268 526	265 173	3 353	825	649
sektor publiczny	1 483	613	320	293	361	509
sektor prywatny	268 517	267 913	264 853	3 060	464	140
J – Pośrednictwo finansowe	125 057	123 910	121 046	2 864	1 002	145
sektor publiczny	930	591	143	448	280	59
sektor prywatny	124 127	123 319	120 903	2 416	722	86
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	484 211	481 230	472 103	9 127	2 504	477
sektor publiczny	42 464	41 292	40 194	1 098	958	214
sektor prywatny	441 747	439 938	431 909	8 029	1 546	263
L – Administracja publiczna i obrona narodowa	26 610	22 755	17 892	4 863	3 212	643
sektor publiczny	14 196	10 395	5 882	4 513	3 161	640
sektor prywatny	12 414	12 360	12 010	350	51	3
M – Edukacja	71 457	66 301	47 060	19 241	5 026	130
sektor publiczny	29 598	24 575	7 333	17 242	4 904	119
sektor prywatny	41 859	41 726	39 727	1 999	122	11
N – Ochrona zdrowia i opieka społeczna	152 456	149 932	138 579	11 354	1 649	874
sektor publiczny	15 961	13774	5 535	8 239	1 337	850
sektor prywatny	136 495	136 158	133 044	3 115	312	24
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	216 361	214 485	207 510	6 975	1 635	241
sektor publiczny	6 519	5 741	3 434	2 307	704	74
sektor prywatny	209 842	208 744	204 076	4 668	931	167
P – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	216	216	215	1	0	0
sektor prywatny	216	216	215	1	0	0
Q – Organizacje i zespoły międzynarodowe	6	6	5	1	0	0
sektor prywatny	6	6	5	1	0	0
Ogółem (sekcje C – K, M, N oraz O)	3 348 124	3 314 580	3 188 340	126 241	27 597	5 946
sektor publiczny	105 077	92 023	60 257	31 766	10 279	2 775
sektor prywatny	3 243 047	3 222 557	3 128 083	94 475	17 318	3 171

Tablica 2. Podmioty gospodarcze nowopowstałe w 2001r. według sektorów własności oraz sekcji gospodarki (wg REGON) – stan w dniu 31 XII 2001 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	z tego podmioty zatrudniające				
		do 49 osób			50–249 osób	powyżej 249 osób
		razem	z tego			
			do 9	10–49		
Ogółem	364 859	363 229	353 298	9 932	1 259	370
sektor publiczny	19 223	18 525	15 603	2 922	454	244
sektor prywatny	345 636	344 704	337 695	7 010	805	126
C – Górnictwo i kopalnictwo	255	215	193	22	17	23
sektor publiczny	45	14	7	7	10	21
sektor prywatny	210	201	186	15	7	2
D – Przetwórstwo przemysłowe	30 309	29 887	28 046	1 841	359	63
sektor publiczny	88	64	43	21	18	6
sektor prywatny	30 221	29 823	28 003	1 820	341	57
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	374	320	265	55	21	33
sektor publiczny	97	53	16	37	12	32
sektor prywatny	277	267	249	18	9	1
F – Budownictwo	28 829	28 747	28 135	612	68	14
sektor publiczny	52	35	22	13	8	9
sektor prywatny	28 777	28 712	28 113	599	60	5
G – Handel i naprawy	116 601	116 478	114 858	1 620	109	14
sektor publiczny	50	45	29	16	3	2
sektor prywatny	116 551	116 433	114 829	1 604	106	12
H – Hotele i restauracje	13 193	13 174	12 794	380	17	2
sektor publiczny	182	180	113	67	1	1
sektor prywatny	13 011	12 994	12 681	313	16	1
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	22 368	22 193	21 996	197	51	124
sektor publiczny	167	25	17	8	34	108
sektor prywatny	22 201	22 168	21 979	189	17	16
J – Pośrednictwo finansowe	20 217	20 177	19 865	312	39	1
sektor publiczny	40	32	21	11	8	0
sektor prywatny	20 177	20 145	19 844	301	31	1
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	76 491	76 342	75 630	712	96	53
sektor publiczny	11 524	11 471	11 385	86	26	27
sektor prywatny	64 967	64 871	64 245	626	70	26
L – Administracja publiczna i obrona narodowa	5 789	5 630	5 232	398	139	20
sektor publiczny	943	801	604	197	122	20
sektor prywatny	4 846	4 829	4 628	201	17	0
M – Edukacja	9 354	9 200	7 220	1 980	149	5
sektor publiczny	3 575	3 436	1 924	1 512	135	4
sektor prywatny	5 779	5 764	5 296	468	14	1
N – Ochrona zdrowia i opieka społeczna	16 593	16 448	15 170	1 279	127	17
sektor publiczny	1 766	1 689	873	816	63	14
sektor prywatny	14 827	14 759	14 297	463	64	3
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	24 473	24 405	23 881	524	67	1
sektor publiczny	694	680	549	131	14	0
sektor prywatny	23 779	23 725	23 332	393	53	1
P – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	13	13	13	0	0	0
sektor prywatny	13	13	13	0	0	0
Ogółem (sekcje C – K, M, N oraz O)	359 057	357 586	348 053	9 534	1 120	350
sektor publiczny	18 280	17 724	14 999	2 725	332	224
sektor prywatny	340 777	339 862	333 054	6 809	788	126

Tablica 3. Podmioty gospodarcze zlikwidowane w 2001 r. według sektorów własności oraz sekcji gospodarki (wg REGON) – stan w dniu 31 XII 2001 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	z tego podmioty zatrudniające				
		do 49 osób			50–249 osób	powyżej 249 osób
		razem	z tego			
			do 9	10–49		
Ogółem	232 719	230 971	223 311	7 660	1 465	283
sektor publiczny	7 052	6 050	3 489	2 561	824	178
sektor prywatny	225 667	224 921	219 822	5 099	641	105
C – Górnictwo i kopalnictwo	81	68	58	10	7	6
sektor publiczny	11	1	1	0	5	5
sektor prywatny	70	67	57	10	2	1
D – Przetwórstwo przemysłowe	26 610	26 243	24 547	1 696	294	73
sektor publiczny	217	172	117	55	26	19
sektor prywatny	26 393	26 071	24 430	1 641	268	54
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	211	183	156	27	18	10
sektor publiczny	60	35	14	21	15	10
sektor prywatny	151	148	142	6	3	0
F – Budownictwo	25 240	25 105	24 224	881	120	15
sektor publiczny	107	74	58	16	30	3
sektor prywatny	25 133	25 031	24 166	865	90	12
G – Handel i naprawy	91 462	91 309	89 967	1 342	127	26
sektor publiczny	71	65	50	15	6	0
sektor prywatny	91 391	91 244	89 917	1 327	121	26
H – Hotele i restauracje	8 596	8 577	8 326	251	18	1
sektor publiczny	120	113	59	54	6	1
sektor prywatny	8 476	8 464	8 267	197	12	0
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	18 241	18 187	17 997	190	41	13
sektor publiczny	78	46	28	18	21	11
sektor prywatny	18 163	18 141	17 969	172	20	2
J – Pośrednictwo finansowe	9 222	9 080	8 533	547	134	8
sektor publiczny	460	372	65	307	82	6
sektor prywatny	8 762	8 708	8 468	240	52	2
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	29 112	28 988	28 574	414	109	15
sektor publiczny	1 216	1 155	1 080	75	53	8
sektor prywatny	27 896	27 833	27 494	339	56	7
L – Administracja publiczna i obrona narodowa	631	449	284	165	148	34
sektor publiczny	590	409	246	163	147	34
sektor prywatny	41	40	38	2	1	0
M – Edukacja	4 898	4 584	3 382	1 202	309	5
sektor publiczny	2 249	1 938	838	1 100	306	5
sektor prywatny	2 649	2 646	2 544	102	3	0
N – Ochrona zdrowia i opieka społeczna	8 217	8 035	7 335	700	107	75
sektor publiczny	1 333	1 157	554	603	101	75
sektor prywatny	6 884	6 878	6 781	97	6	0
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	10 165	10 130	9 895	235	33	2
sektor publiczny	540	513	379	134	26	1
sektor prywatny	9 625	9 617	9 516	101	7	1
P – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	33	33	33	0	0	0
sektor prywatny	33	33	33	0	0	0
Ogółem (sekcje C – K, M, N oraz O)	232 055	230 489	222 994	7 495	1 317	249
sektor publiczny	6 462	5 641	3 243	2 398	677	144
sektor prywatny	225 593	224 848	219 751	5 097	640	105

Tablica 4. Pracujący w gospodarce narodowej – stan w dniu 31 XII 2001 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	z tego podmioty zatrudniające				
		razem	do 49 osób		50–249 osób	powyżej 249 osób
			z tego			
			do 9	10–49		
Ogółem	10 344 725	4 593 724	2 624 011	1 969 713	2 349 575	3 401 426
sektor publiczny	3 647 541	692 649	62 580	630 069	1 042 291	1 912 601
sektor prywatny	6 697 184	3 901 075	2 561 431	1 339 644	1 307 284	1 488 825
C – Górnictwo i kopalnictwo	216 533	6 051	2 452	3 599	11 561	198 921
sektor publiczny	179 250	410	16	394	3 967	174 873
sektor prywatny	37 283	5 641	2 436	3 205	7 594	24 048
D – Przetwórstwo przemysłowe	2 501 520	864 265	393 920	470 345	687 679	949 576
sektor publiczny	291 409	10 270	1 485	8 785	68 844	212 295
sektor prywatny	2 210 111	853 995	392 435	461 560	618 835	737 281
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	245 559	18 240	2 493	15 747	51 715	175 604
sektor publiczny	222 509	13 809	666	13 143	41 674	167 026
sektor prywatny	23 050	4 431	1 827	2 604	10 041	8 578
F – Budownictwo	737 073	446 796	262 961	183 835	179 062	111 215
sektor publiczny	47 340	7 211	359	6 852	21 069	19 060
sektor prywatny	689 733	439 585	262 602	176 983	157 993	92 155
G – Handel i naprawy	1 969 211	1 488 684	1 102 465	386 219	260 830	219 697
sektor publiczny	32 037	4 167	188	3 979	9 778	18 092
sektor prywatny	1 937 174	1 484 517	1 102 277	382 240	251 052	201 605
H – Hotele i restauracje	217 219	169 250	114 857	54 393	18 127	29 842
sektor publiczny	20 281	12 463	1 803	10 660	4 266	3 552
sektor prywatny	196 938	156 787	113 054	43 733	13 861	26 290
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	714 350	213 810	163 679	50 131	68 162	432 378
sektor publiczny	369 928	7 294	408	6 886	32 328	330 306
sektor prywatny	344 422	206 516	163 271	43 245	35 834	102 072
J – Pośrednictwo finansowe	286 497	65 983	40 244	25 739	32 233	188 281
sektor publiczny	77 655	1 258	47	1 211	1 798	74 599
sektor prywatny	208 842	64 725	40 197	24 528	30 435	113 682
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	842 148	444 125	304 988	139 137	185 614	212 409
sektor publiczny	149 342	34 567	9 007	25 560	58 195	56 580
sektor prywatny	692 806	409 558	295 981	113 577	127 419	155 829
L – Administracja publiczna i obrona narodowa	525 746	116 385	8 405	107 980	216 224	193 137
sektor publiczny	524 660	115 412	7 947	107 465	216 111	193 137
sektor prywatny	1 086	973	458	515	113	0
M – Edukacja	907 942	293 235	30 396	262 839	399 005	215 702
sektor publiczny	862 712	262 082	11 870	250 212	388 521	212 109
sektor prywatny	45 230	31 153	18 526	12 627	10 484	3 593
N – Ochrona zdrowia i opieka społeczna	868 975	284 123	99 329	184 794	153 264	431 588
sektor publiczny	734 760	167 995	19 820	148 175	138 013	428 752
sektor prywatny	134 215	116 128	79 509	36 619	15 251	2 836
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	311 952	182 777	97 822	84 955	86 099	43 076
sektor publiczny	135 658	55 711	8 964	46 747	57 727	22 220
sektor prywatny	176 294	127 066	88 858	38 208	28 372	20 856
Sektor rynkowy (sekcje C – K oraz O)	8 042 062	3 899 981	2 485 881	1 414 100	1 581 082	2 560 999
sektor publiczny	1 525 409	147 160	22 943	124 217	299 646	1 078 603
sektor prywatny	6 516 653	3 752 821	2 462 938	1 289 883	1 281 436	1 482 396
Sektor z przewagą usług nierynkowych (sekcje L,M,N)	2 302 663	693 743	138 130	555 613	768 493	840 427
sektor publiczny	2 122 132	545 489	39 637	505 852	742 645	833 998
sektor prywatny	180 531	148 254	98 493	49 761	25 848	6 429

Tablica 5. Przeciętne zatrudnienie w gospodarce narodowej

Wyszczególnienie	Ogółem	z tego podmioty zatrudniające				
		razem	do 49 osób		50–249 osób	powyżej 249 osób
			z tego			
			do 9	10–49		
Ogółem	8 844 684	3 146 673	1 302 142	1 844 531	2 350 916	3 347 095
sektor publiczny	3 649 375	703 834	112 175	591 659	1 064 158	1 881 383
sektor prywatny	5 195 309	2 442 839	1 189 967	1 252 872	1 286 758	1 465 712
C – Górnictwo i kopalnictwo	221 387	5 568	1 908	3 660	12 517	203 302
sektor publiczny	184 526	814	392	422	4 776	178 936
sektor prywatny	36 861	4 754	1 516	3 238	7 741	24 366
D – Przetwórstwo przemysłowe	2 358 634	693 565	246 819	446 746	686 869	978 200
sektor publiczny	313 324	14 493	3 219	11 274	74 864	223 967
sektor prywatny	2 045 310	679 072	243 600	435 472	612 005	754 233
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	240 621	18 399	2 764	15 635	51 896	170 326
sektor publiczny	218 178	14 446	1 475	12 971	42 028	161 704
sektor prywatny	22 443	3 953	1 289	2 664	9 868	8 622
F – Budownictwo	627 806	326 526	141 750	184 776	187 893	113 387
sektor publiczny	47 600	8 947	1 331	7 616	22 594	16 059
sektor prywatny	580 206	317 579	140 419	177 160	165 299	97 328
G – Handel i naprawy	1 295 625	842 083	479 360	362 723	255 655	197 887
sektor publiczny	32 174	4 435	371	4 064	10 011	17 728
sektor prywatny	1 263 451	837 648	478 989	358 659	245 644	180 159
H – Hotele i restauracje	145 012	103 348	54 142	49 206	17 023	24 641
sektor publiczny	20 580	13 098	2 468	10 630	4 175	3 307
sektor prywatny	124 432	90 250	51 674	38 576	12 848	21 334
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	630 352	111 228	62 110	49 118	108 461	410 663
sektor publiczny	390 499	10 165	2 990	7 175	73 696	306 638
sektor prywatny	239 853	101 063	59 120	41 943	34 765	104 025
J – Pośrednictwo finansowe	240 862	32 394	13 526	18 868	28 423	180 045
sektor publiczny	73 646	747	40	707	1 393	71 506
sektor prywatny	167 216	31 647	13 486	18 161	27 030	108 539
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	637 265	261 389	128 325	133 064	178 525	197 351
sektor publiczny	143 166	31 812	6 493	25 319	56 572	54 782
sektor prywatny	494 099	229 577	121 832	107 745	121 953	142 569
L – Administracja publiczna i obrona narodowa	514 375	115 839	8 260	107 579	210 878	187 658
sektor publiczny	513 551	115 128	7 860	107 268	210 765	187 658
sektor prywatny	824	711	400	311	113	0
M – Edukacja	876 472	286 407	53 885	232 522	381 091	208 974
sektor publiczny	846 651	270 904	47 268	223 636	370 457	205 290
sektor prywatny	29 821	15 503	6 617	8 886	10 634	3 684
N – Ochrona zdrowia i opieka społeczna	804 156	219 880	58 045	161 835	150 049	434 227
sektor publiczny	735 013	165 516	29 108	136 408	137 293	432 204
sektor prywatny	69 143	54 364	28 937	25 427	12 756	2 023
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	252 117	130 047	51 248	78 799	81 636	40 434
sektor publiczny	130 467	53 329	9 160	44 169	55 534	21 604
sektor prywatny	121 650	76 718	42 088	34 630	26 102	18 830
Sektor rynkowy (sekcje C – K oraz O)	6 649 681	2 524 547	1 181 952	1 342 595	1 608 898	2 516 236
sektor publiczny	1 554 160	152 286	27 939	124 347	345 643	1 056 231
sektor prywatny	5 095 521	2 372 261	1 154 013	1 218 248	1 263 255	1 460 005
Sektor z przewagą usług nierynkowych (sekcje L, M, N)	2 195 003	622 126	120 190	501 936	742 018	830 859
sektor publiczny	2 095 215	551 548	84 236	467 312	718 515	825 152
sektor prywatny	99 788	70 578	35 954	34 624	23 503	5 707

Tablica 6. Wartość dodana brutto wytworzona w przedsiębiorstwach różnej wielkości w 2000 r. z uwzględnieniem szarej strefy gospodarczej (w mln zł)

Wyszczególnienie	Ogółem PKB	w tym wartość dodana brutto z tego przedsiębiorstwa												
		Wartość dodana wytworzona przez przedsiębiorstwa*		małe (0-49 zatr.)				średnie (50-249 zatr.)				duże (pow. 249 zatr.)		
		razem	sektor publiczny	sektor prywatny	w tym do 5 zatr.		razem	sektor publiczny	sektor prywatny	z tego		razem	sektor publiczny	sektor prywatny
					sektor publiczny	sektor prywatny				sektor publiczny	sektor prywatny			
Ogółem	654 926,1	601 427,4	273 019,6	3 345,9	269 673,7	181 243,0	113,3	181 129,7	68 367,5	11 007,6	57 359,9	151 058,5	74 653,6	76 404,9
Ogółem bez sekcji A i B	578 766,1	486 777,9	271 100,0	3 290,8	267 809,2	180 371,7	112,6	180 259,1	67 113,1	10 643,1	56 470,0	148 564,8	72 356,8	76 208,0
A. Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	22 467,4	5 473,8	1 824,5	54,2	1 770,3	826,8	0,7	826,1	1 228,4	351,6	876,8	2 420,9	2 224,0	196,9
B. Rybołówstwo i rybactwo	193,9	193,9	95,1	0,9	94,2	44,5	0,0	44,5	26,0	12,9	13,1	72,8	72,8	0,0
C-D+E. Przemysł C. Górnictwo i kopalnictwo	160 074,1	159 897,7	38 504,4	906,9	37 597,5	15 721,3	0,0	15 721,3	26 223,5	4 208,0	22 015,5	95 269,8	45 408,9	49 860,9
D. Przetwórstwo przemysłowe	16 554,0	16 554,0	361,9	69,8	292,1	99,4	0,0	99,4	1 159,4	559,4	600,0	15 032,7	11 757,0	3 275,7
E. Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	123 932,6	123 856,3	37 539,1	467,0	37 072,1	15 528,9	0,0	15 528,9	23 024,7	1 987,6	21 037,1	63 292,5	16 989,3	46 303,2
F. Budownictwo	19 587,4	19 587,4	603,4	370,1	233,3	93,0	0,0	93,0	2 039,4	1 661,0	378,4	16 944,6	16 662,6	282,0
G. Handel i naprawy	50 116,1	50 076,8	31 769,3	167,3	31 622,0	18 569,4	44,8	18 544,6	9 996,4	852,5	9 143,9	8 291,1	400,4	7 890,7
H. Hotele i restauracje	125 575,3	125 502,5	104 308,4	391,7	103 916,7	74 521,0	16,1	74 504,9	12 533,1	604,4	11 928,7	8 661,0	1 139,6	7 521,4
I. Transport, gospodarka magazynowa i łączność	7 588,6	7 187,8	4 942,0	50,5	4 891,5	2 940,6	0,7	2 939,9	555,8	102,1	453,7	1 690,0	152,5	1 537,5
J. Posrednictwo finansowe i firm; nauka	41 122,2	39 419,5	13 458,1	180,8	13 277,3	10 235,7	15,2	10 220,5	2 603,8	1 139,5	1 464,3	23 357,6	19 710,8	3 646,8
K. Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	13 779,8	12 975,0	5 640,3	710,1	4 930,2	1 909,5	0,7	1 908,8	5 506,5	1 699,7	3 806,8	1 828,2	305,6	1 522,6
L. Edukacja i zdrowotne	75 426,2	72 038,3	57 391,6	609,8	56 781,8	44 624,6	34,7	44 589,9	8 363,8	1 501,9	6 861,9	6 282,9	2 886,0	3 396,9
M. Edukacja	31 776,6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
N. Opieka społeczna	27 830,3	2 636,6	2 516,3	42,7	2 473,6	792,6	0,0	792,6	102,9	21,3	81,6	17,4	0,0	17,4
O. Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	21 108,5	2 966,9	2 467,4	50,0	2 417,4	1 912,0	0,0	1 912,0	241,0	30,0	211,0	258,5	230,2	28,3
P. Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	24 363,3	13 971,7	10 077,1	181,0	9 896,1	9 119,9	0,4	9 119,5	986,3	483,7	502,6	2 908,3	2 122,8	785,5
	5,1	5,1	5,1	-	5,1	5,1	-	5,1	-	-	-	-	-	-

* Przedsiębiorstwa: państwowe, zagraniczne oraz stanowiące własność organizacji społecznych i fundacji, państwowe jednostki organizacyjne (bez szkół wyższych i jednostek sił zbrojnych), spółdzielnie, spółki (akcyjne, z o.o., partnerskie, jawne, komandytowe, cywilne), a także zakłady osób fizycznych prowadzące działalność gospodarczą, z wyłączeniem indywidualnych gospodarstw rolnych. Do klasy przedsiębiorstw nie są natomiast zaliczane: jednostki i zakłady budżetowe, gospodarstwa pomocnicze zakładów budżetowych, środki specjalne i fundusze celowe, organizacje społeczne, partie polityczne, związki zawodowe, stowarzyszenia, fundacje, organizacje wyznaniowe oraz zakłady wyższe i indywidualne gospodarstwa rolne.

Tablica 7. Wartość dodana brutto wytworzona w przedsiębiorstwach różnej wielkości w 2001 r. z uwzględnieniem szarej strefy gospodarczej (w mln zł)

Wyszczególnienie	Ogółem PKB	w tym wartość dodana brutto z tego przedsiębiorstwa												
		Wartość dodana brutto ogółem	z tego małe (0-49 zatr.)			w tym do 5 zatr.			średnie (50-249 zatr.)			duże (pow. 249 zatr.)		
			razem	sektor publiczny		razem	sektor publiczny		razem	sektor publiczny		razem	sektor publiczny	
				sektor prywatny	sektor publiczny		sektor prywatny	sektor publiczny		sektor prywatny	sektor publiczny		sektor prywatny	
Ogółem	749 311,0	656 047,7	2 890,3	293 878,7	232 999,7	250,3	232 749,4	68 227,6	10 070,0	58 157,6	151 117,1	60 040,5	91 076,6	
Ogółem bez sekcji A i B	631 315,8	511 075,2	2 822,2	291 922,6	232 135,6	250,1	231 885,5	67 295,3	9 751,4	57 543,9	149 035,1	58 204,2	90 830,9	
A. Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	24 533,2	4 840,2	65,8	1 832,2	778,1	0,2	777,9	915,0	313,4	601,6	2 027,2	1 781,5	245,7	
B. Rybołówstwo i rybactwo	198,7	198,3	2,3	123,9	86,0	0,0	86,0	17,3	5,2	12,1	54,8	54,8	0,0	
C. Przemysł i budownictwo	158 040,1	157 536,7	963,5	35 143,8	19 906,6	0,0	19 906,6	28 111,3	3 861,0	24 250,3	93 118,1	38 566,0	54 552,1	
D. Przemysł wydobywczy	15 236,4	15 236,2	24,7	212,2	82,4	0,0	82,4	602,7	282,8	319,9	14 396,6	12 905,6	1 491,0	
E. Przemysł przetwórczy	118 590,1	118 524,9	408,8	34 347,3	19 441,5	0,0	19 441,5	24 725,6	1 367,5	23 358,1	59 043,2	7 001,7	52 041,5	
F. Budownictwo	24 213,6	23 575,6	530,0	584,3	382,7	0,0	382,7	2 783,0	2 210,7	572,3	19 678,3	18 658,7	1 019,6	
G. Handel i naprawy	134 351,1	134 322,9	516,3	11 988,6	97 303,1	30,7	97 272,4	11 554,7	664,8	10 889,9	10 263,3	377,5	9 885,8	
H. Hotele i restauracje	8 283,9	7 822,4	51,5	5 791,4	3 924,2	0,9	3 923,3	651,9	110,1	541,8	1 327,6	153,6	1 174,0	
I. Transport, gospodarka magazynowa i łączność	48 191,9	45 819,1	159,8	16 982,5	13 615,7	9,9	13 605,8	3 423,6	1 309,6	2 114,0	25 253,2	12 694,9	12 558,3	
J. Usługi finansowe i ubezpieczeniowe	13 830,5	13 830,5	18,2	5 514,0	2 126,9	0,0	2 126,9	4 840,7	1 354,7	3 486,0	3 457,6	923,0	2 534,6	
K. Usługi nieruchomości i firm; nauka i badania	86 856,7	82 771,0	746,3	65 047,6	56 077,6	156,9	55 920,7	9 859,7	1 299,2	8 560,5	7 117,4	2 597,7	4 519,7	
L. Administracja publiczna i obrona narodowa; obywatelstwo społeczne	45 155,9	45 155,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
M. Edukacja	33 679,8	2 860,4	13,3	2 684,7	997,7	0,0	997,7	138,0	17,0	121,0	24,4	-	24,4	
N. Ochrona zdrowia i opieka społeczna	26 575,3	3 717,3	19,7	3 077,7	2 581,2	0,0	2 581,2	291,2	85,5	205,7	328,7	220,9	107,8	
O. Usługi komunalne, społeczne i indywidualne	28 140,6	15 035,0	152,4	11 611,2	10 886,0	1,1	10 884,9	920,2	380,3	539,9	2 351,2	1 719,7	631,5	
P. Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	5,5	5,5	0,0	5,5	5,5	-	5,5	-	-	-	-	-	-	

* Przedsiębiorstwa: państwowe, zagraniczne oraz stanowiące własność organizacji społecznych i fundacji, państwowe jednostki organizacyjne (bez szkół wyższych i jednostek sił zbrojnych), spółdzielnie, spółki (akcyjne, z o.o., partnerskie, jawne, komandytowe, cywilne), a także zakłady osób fizycznych prowadzące działalność gospodarczą, z wyłączeniem indywidualnych gospodarstw rolnych. Do klasy przedsiębiorstw nie są tu natomiast zaliczane: jednostki i zakłady budżetowe, gospodarstwa pomocnicze zakładów budżetowych, środki specjalne i fundusze celowe, organizacje społeczne, partie polityczne, związki zawodowe, stowarzyszenia, fundacje, organizacje wyznaniowe oraz szkoły wyższe i indywidualne gospodarstwa rolne.

Tablica 8. Liczba przedsiębiorstw prowadzących księgi rachunkowe i zatrudniających powyżej 9 osób w 2001 r. według sektorów własności i sekcji gospodarki

Wyszczególnienie	Ogółem	z tego w przedsiębiorstwach o liczbie zatrudnionych		
		10–49 osób	50–249 osób	ponad 249 osób
Ogółem	41 332	25 499	13 025	2 808
sektor publiczny	3 858	1 297	1 795	766
sektor prywatny	37 474	24 202	11 230	2 042
C – Górnictwo i kopalnictwo	231	89	97	45
sektor publiczny	75	x	30	31
sektor prywatny	156	x	67	14
D – Przetwórstwo przemysłowe	13 726	6 464	5 760	1 502
sektor publiczny	1 015	232	508	275
sektor prywatny	12 711	6 232	5 252	1 227
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	848	293	408	147
sektor publiczny	677	216	324	137
sektor prywatny	171	77	84	10
F – Budownictwo	4 712	2 864	1 635	213
sektor publiczny	294	103	170	21
sektor prywatny	4 418	2 761	1 465	192
G – Handel i naprawy	12 890	10 008	2 597	285
sektor publiczny	237	125	89	23
sektor prywatny	12 653	9 883	2 508	262
H – Hotele i restauracje	586	406	152	28
sektor publiczny	81	49	26	6
sektor prywatny	505	357	126	22
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	1 822	1 091	510	221
sektor publiczny	429	101	181	147
sektor prywatny	1 393	990	329	74
J – Pośrednictwo finansowe	290	229	48	13
sektor publiczny	20	17	x	x
sektor prywatny	270	212	x	x
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	4 570	2 910	1 366	294
sektor publiczny	673	283	294	96
sektor prywatny	3 897	2 627	1 072	198
M – Edukacja	163	127	32	4
sektor publiczny	8	x	x	x
sektor prywatny	155	x	x	x
N – Ochrona zdrowia	678	515	139	24
sektor publiczny	64	x	27	17
sektor prywatny	614	x	112	7
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	816	503	281	32
sektor publiczny	285	x	140	12
sektor prywatny	531	x	141	20

Tablica 9. Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów w 2001 r. według sektorów własności i sekcji gospodarki w przedsiębiorstwach prowadzących księgi rachunkowe i zatrudniających powyżej 9 osób (w mln zł)

Wyszczególnienie	Ogółem	z tego w przedsiębiorstwach o liczbie zatrudnionych		
		10–49 osób	50–249 osób	ponad 249 osób
Ogółem	1 106 635,3	198 429,4	330 438,1	577 767,7
sektor publiczny	231 351,6	7 294,2	33 036,6	191 020,8
sektor prywatny	875 283,7	191 135,2	297 401,6	386 746,9
C – Górnictwo i kopalnictwo	26 665,4	489,2	2 620,3	23 555,8
sektor publiczny	20 184,1	x	1 452,3	18 686,0
sektor prywatny	6 481,2	x	1 168,1	4 869,8
D – Przetwórstwo przemysłowe	405 661,0	33 857,1	110 402,3	261 401,6
sektor publiczny	57 322,6	822,6	9 232,3	47 267,7
sektor prywatny	348 338,4	33 034,5	101 170,0	214 133,9
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	85 961,7	1 292,1	9 787,9	74 881,7
sektor publiczny	81 428,5	711,3	8 393,1	72 324,1
sektor prywatny	4 533,2	580,8	1 394,7	2 557,6
F – Budownictwo	62 211,3	12 658,4	26 562,4	22 990,4
sektor publiczny	3 247,2	378,4	1 843,7	1 025,1
sektor prywatny	58 964,1	12 280,0	24 718,7	21 965,4
G – Handel i naprawy	361 144,7	118 651,0	134 665,5	107 828,1
sektor publiczny	23 729,7	2 952,0	4 951,5	15 826,2
sektor prywatny	337 415,0	115 699,0	129 714,0	92 001,9
H – Hotele i restauracje	4 620,3	879,4	1 130,3	2 610,6
sektor publiczny	624,1	99,0	218,3	306,8
sektor prywatny	3 996,2	780,4	912,0	2 303,8
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	73 960,9	6 686,8	9 557,4	57 716,8
sektor publiczny	28 039,0	534,3	2 420,9	25 083,8
sektor prywatny	45 922,0	6 152,5	7 136,5	32 633,0
J – Pośrednictwo finansowe	10 866,0	5 782,2	3 623,9	1 459,8
sektor publiczny	435,4	203,5	x	x
sektor prywatny	10 430,6	5 578,7	x	x
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	60 836,2	15 517,1	27 907,8	17 411,3
sektor publiczny	9 535,6	1 208,7	3 058,7	5 268,1
sektor prywatny	51 300,6	14 308,4	24 849,1	12 143,1
M – Edukacja	656,5	297,3	311,3	47,9
sektor publiczny	38,0	x	x	x
sektor prywatny	618,5	x	x	x
N – Ochrona zdrowia	1 966,8	657,1	689,6	620,1
sektor publiczny	626,4	x	180,6	415,8
sektor prywatny	1 340,4	x	509,0	204,3
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	12 084,6	1 661,7	3 179,4	7 243,5
sektor publiczny	6 141,1	x	1 078,5	4 764,1
sektor prywatny	5 943,6	x	2 100,8	2 479,4

Tablica 10. Wynik finansowy brutto w 2001 r. według sektorów własności i sekcji gospodarki w przedsiębiorstwach prowadzących księgi rachunkowe i zatrudniających powyżej 9 osób (w mln zł)

Wyszczególnienie	Ogółem	z tego w przedsiębiorstwach o liczbie zatrudnionych		
		10–49 osób	50–249 osób	ponad 249 osób
Ogółem	7 462,2	1995,0	5028,1	439,1
sektor publiczny	-2 880,6	-273,8	-15,9	-2591,0
sektor prywatny	10 342,8	2268,7	5044,0	3030,1
C – Górnictwo i kopalnictwo	264,1	-148,6	-30,6	443,3
sektor publiczny	616,8	x	-42,1	662,0
sektor prywatny	-352,6	x	11,6	-218,7
D – Przetwórstwo przemysłowe	2 220,7	364,4	2199,6	-343,3
sektor publiczny	-3 499,5	-232,8	-473,6	-2793,1
sektor prywatny	5 720,1	597,2	2673,2	2449,8
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	920,8	-29,8	178,4	772,2
sektor publiczny	821,2	-7,5	179,1	649,6
sektor prywatny	99,6	-22,3	-0,8	122,7
F – Budownictwo	236,9	219,7	251,4	-234,2
sektor publiczny	-78,0	7,2	-76,3	-8,9
sektor prywatny	314,9	212,5	327,7	-225,2
G – Handel i naprawy	3 392,5	2070,2	1380,4	-58,1
sektor publiczny	36,8	-17,1	-61,2	115,1
sektor prywatny	3 355,7	2087,3	1441,6	-173,2
H – Hotele i restauracje	104,3	-23,7	1,2	126,8
sektor publiczny	4,6	-5,9	8,2	2,3
sektor prywatny	99,7	-17,8	-7,1	124,5
		0,0	0,0	0,0
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	-1 400,3	-170,0	-243,4	-986,9
sektor publiczny	-2 013,4	12,3	4,4	-2030,1
sektor prywatny	613,1	-182,4	-247,8	1043,2
J – Pośrednictwo finansowe	-155,9	-438,5	104,7	177,9
sektor publiczny	-1,7	-111,2	x	x
sektor prywatny	-154,2	-327,3	x	x
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	1 652,0	115,5	1384,2	152,3
sektor publiczny	853,5	94,0	329,6	429,9
sektor prywatny	798,5	21,5	1054,6	-277,6
M – Edukacja	51,9	38,9	11,0	2,0
sektor publiczny	-778,0	x	x	x
sektor prywatny	52,6	x	x	x
N – Ochrona zdrowia	13,3	2,7	0,1	10,4
sektor publiczny	4,2	x	-4,3	8,6
sektor prywatny	9,1	x	4,4	1,8
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	162,1	-5,7	-208,9	376,7
sektor publiczny	375,7	x	27,6	358,1
sektor prywatny	-213,6	x	-236,4	18,6

Tablica 11. Zysk brutto w 2001 r. według sektorów własności i sekcji gospodarki w przedsiębiorstwach prowadzących księgi rachunkowe i zatrudniających powyżej 9 osób (w mln zł)

Wyszczególnienie	Ogółem	z tego w przedsiębiorstwach o liczbie zatrudnionych		
		10–49 osób	50–249 osób	ponad 249 osób
Ogółem	39 366,9	7369,1	12805,4	19192,4
sektor publiczny	6 795,2	412,9	1362,1	5020,2
sektor prywatny	32 571,8	6956,2	11443,3	14172,3
C – Górnictwo i kopalnictwo	1 294,6	23,1	90,0	1181,5
sektor publiczny	1 209,1	x	38,0	1170,9
sektor prywatny	85,5	x	52,1	10,6
D – Przetwórstwo przemysłowe	16 383,4	1721,4	5533,8	9128,2
sektor publiczny	992,8	46,6	328,2	618,0
sektor prywatny	15 390,5	1674,8	5205,6	8510,2
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	1 897,8	31,4	318,4	1548,0
sektor publiczny	1 717,3	17,6	276,8	1422,9
sektor prywatny	180,6	13,8	41,6	125,1
F – Budownictwo	2 389,7	664,0	1076,0	649,7
sektor publiczny	80,2	28,5	38,3	13,4
sektor prywatny	2 309,5	635,5	1037,7	636,3
G – Handel i naprawy	8 119,0	3203,5	3110,6	1804,9
sektor publiczny	286,0	18,8	78,5	188,7
sektor prywatny	7 833,1	3184,7	3032,1	1616,3
H – Hotele i restauracje	264,2	30,9	65,1	168,2
sektor publiczny	30,9	1,9	19,1	9,9
sektor prywatny	233,3	29,0	45,9	158,3
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	3 671,0	336,1	348,1	2986,8
sektor publiczny	822,0	56,8	73,1	692,0
sektor prywatny	2 849,0	279,2	275,0	2294,8
J – Pośrednictwo finansowe	583,1	163,1	239,6	180,5
sektor publiczny	122,3	12,8	x	x
sektor prywatny	460,8	150,3	x	x
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	3 897,9	997,7	1825,8	1074,4
sektor publiczny	1 091,9	213,0	362,3	516,6
sektor prywatny	2 806,0	784,7	1463,5	557,8
M – Edukacja	69,5	45,4	22,1	2,0
sektor publiczny	1,1	x	x	x
sektor prywatny	68,5	x	x	x
N – Ochrona zdrowia	65,9	29,8	19,3	16,7
sektor publiczny	16,5	x	2,7	12,9
sektor prywatny	49,4	x	16,6	3,8
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	730,9	122,8	156,5	451,6
sektor publiczny	425,1	x	50,6	359,4
sektor prywatny	305,7	x	105,9	92,2

Tablica 12. Strata brutto w 2001 r. według sektorów własności i sekcji gospodarki w przedsiębiorstwach prowadzących księgi rachunkowe i zatrudniających powyżej 9 osób (w mln zł)

Wyszczególnienie	Ogółem	z tego w przedsiębiorstwach o liczbie zatrudnionych		
		10–49 osób	50–249 osób	ponad 249 osób
Ogółem	31 904,8	5374,1	7777,3	18753,3
sektor publiczny	9 675,8	686,7	1378,0	7611,1
sektor prywatny	22 228,9	4687,4	6399,3	11142,2
C – Górnictwo i kopalnictwo	1 030,5	171,7	120,6	738,2
sektor publiczny	592,4	x	80,1	508,9
sektor prywatny	438,1	x	40,5	229,3
D – Przetwórstwo przemysłowe	14 162,7	1357,0	3334,3	9471,5
sektor publiczny	4 492,3	279,4	801,8	3411,1
sektor prywatny	9 670,4	1077,6	2532,4	6060,4
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	977,0	61,1	140,1	775,8
sektor publiczny	896,0	25,1	97,6	773,3
sektor prywatny	81,0	36,1	42,4	2,5
F – Budownictwo	2 152,7	444,3	824,6	883,8
sektor publiczny	158,2	21,3	114,7	22,3
sektor prywatny	1 994,5	423,0	709,9	861,5
G – Handel i naprawy	4 726,5	1133,3	1730,3	1863,0
sektor publiczny	249,2	35,9	139,7	73,5
sektor prywatny	4 477,4	1097,3	1590,6	1789,5
H – Hotele i restauracje	159,9	54,6	63,9	41,4
sektor publiczny	26,3	7,8	10,9	7,6
sektor prywatny	133,6	46,8	53,0	33,8
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	5 071,3	506,1	591,5	3973,7
sektor publiczny	2 835,4	44,5	68,7	2722,2
sektor prywatny	2 235,9	461,6	522,8	1251,5
J – Pośrednictwo finansowe	739,0	601,5	134,8	2,7
sektor publiczny	124,0	124,0	x	x
sektor prywatny	615,1	477,5	x	x
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	2 245,9	882,2	441,6	922,1
sektor publiczny	238,4	119,0	32,7	86,7
sektor prywatny	2 007,5	763,2	408,8	835,4
M – Edukacja	17,7	6,5	11,1	0,0
sektor publiczny	1,8	x	x	x
sektor prywatny	15,8	x	x	x
N – Ochrona zdrowia	52,6	27,1	19,2	6,3
sektor publiczny	12,3	x	7,0	4,3
sektor prywatny	40,3	x	12,2	2,0
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	568,8	128,5	365,4	74,9
sektor publiczny	49,4	x	23,1	1,3
sektor prywatny	519,4	x	342,3	73,6

Tablica 13. Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto w 2001 r. według sektorów własności i sekcji gospodarki w przedsiębiorstwach prowadzących księgi rachunkowe i zatrudniających powyżej 9 osób (w mln zł)

Wyszczególnienie	Ogółem	z tego w przedsiębiorstwach o liczbie zatrudnionych		
		10–49 osób	50–249 osób	ponad 249 osób
Ogółem	10 508,6	1529,9	3343,9	5634,8
sektor publiczny	2 463,7	92,9	501,7	1869,2
sektor prywatny	8 044,9	1437,1	2842,2	3765,6
C – Górnictwo i kopalnictwo	279,5	5,5	21,6	252,4
sektor publiczny	213,7	x	8,2	205,3
sektor prywatny	65,8	x	13,4	47,1
D – Przetwórstwo przemysłowe	3 771,0	323,8	1267,6	2179,5
sektor publiczny	334,6	10,8	99,4	224,4
sektor prywatny	3 436,3	313,0	1168,3	1955,1
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	927,0	8,5	188,7	729,9
sektor publiczny	888,8	5,4	176,4	707,0
sektor prywatny	38,2	3,1	12,3	22,8
F – Budownictwo	705,2	138,3	328,2	238,6
sektor publiczny	22,2	3,2	12,2	6,8
sektor prywatny	683,0	135,1	316,0	231,9
G – Handel i naprawy	1 940,1	639,1	781,5	519,5
sektor publiczny	102,6	5,4	25,1	72,1
sektor prywatny	1 837,5	633,7	756,4	447,4
H – Hotele i restauracje	69,9	5,4	19,7	44,8
sektor publiczny	9,8	0,6	6,2	3,0
sektor prywatny	60,1	4,8	13,5	41,8
	0,0			
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	1 290,7	70,6	122,5	1097,6
sektor publiczny	339,4	4,9	31,3	303,1
sektor prywatny	951,3	65,7	91,2	794,5
J – Pośrednictwo finansowe	196,9	51,4	79,8	65,8
sektor publiczny	44,2	4,5	x	x
sektor prywatny	152,7	46,9	x	x
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	1 034,7	236,6	475,5	322,6
sektor publiczny	326,7	52,8	96,9	177,0
sektor prywatny	708,0	183,8	378,6	145,6
M – Edukacja	18,8	10,1	8,4	0,3
sektor publiczny	0,3	x	x	x
sektor prywatny	18,4	x	x	x
N – Ochrona zdrowia	19,2	6,7	5,5	6,9
sektor publiczny	6,8	x	1,1	5,4
sektor prywatny	12,4	x	4,4	1,6
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	255,7	33,9	44,9	176,8
sektor publiczny	174,6	x	17,5	152,4
sektor prywatny	81,1	x	27,4	24,4

Tablica 14. Podatek dochodowy od osób prawnych lub fizycznych w 2001 r. według sektorów własności i sekcji gospodarki w przedsiębiorstwach prowadzących księgi rachunkowe i zatrudniających powyżej 9 osób (w mln zł)

Wyszczególnienie	Ogółem	z tego w przedsiębiorstwach o liczbie zatrudnionych		
		10–49 osób	50–249 osób	ponad 249 osób
Ogółem	9 558,8	1460,1	3093,7	5005,0
sektor publiczny	1 925,1	79,4	398,9	1446,8
sektor prywatny	7 633,7	1380,7	2694,8	3558,2
C – Górnictwo i kopalnictwo	219,1	5,2	14,6	199,3
sektor publiczny	153,8	x	1,5	152,2
sektor prywatny	65,3	x	13,1	47,1
D – Przetwórstwo przemysłowe	3 570,1	313,1	1175,4	2081,6
sektor publiczny	286,5	10,1	86,0	190,4
sektor prywatny	3 283,7	303,1	1089,5	1891,1
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	771,8	8,4	140,5	622,9
sektor publiczny	734,7	5,4	128,3	601,0
sektor prywatny	37,1	3,1	12,1	21,9
F – Budownictwo	686,2	133,6	320,9	231,6
sektor publiczny	20,0	3,1	10,4	6,5
sektor prywatny	666,2	130,6	310,5	225,1
G – Handel i naprawy	1 861,1	613,6	744,7	502,9
sektor publiczny	84,2	5,2	22,3	56,6
sektor prywatny	1 777,0	608,4	722,3	446,2
H – Hotele i restauracje	68,1	4,9	18,5	44,7
sektor publiczny	9,3	0,6	5,8	2,9
sektor prywatny	58,8	4,4	12,6	41,8
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	1 098,9	64,8	119,2	915,0
sektor publiczny	287,9	3,9	29,4	254,6
sektor prywatny	811,0	60,8	89,8	660,4
J – Pośrednictwo finansowe	180,5	46,5	68,7	65,2
sektor publiczny	41,1	1,8	x	x
sektor prywatny	139,4	44,7	x	x
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	843,4	221,0	433,0	189,4
sektor publiczny	157,8	44,1	69,4	44,3
sektor prywatny	685,6	176,9	363,6	145,1
M – Edukacja	18,6	10,0	8,3	0,3
sektor publiczny	0,3	x	x	x
sektor prywatny	18,3	x	x	x
N – Ochrona zdrowia	17,4	6,4	5,2	5,8
sektor publiczny	5,5	x	1,0	4,2
sektor prywatny	11,9	x	4,2	1,6
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	223,4	32,5	44,7	146,2
sektor publiczny	143,8	x	17,4	121,9
sektor prywatny	79,6	x	27,3	24,4

Tablica 15. Wynik finansowy netto w 2001 r. według sektorów własności i sekcji gospodarki w przedsiębiorstwach prowadzących księgi rachunkowe i zatrudniających powyżej 9 osób (w mln zł)

Wyszczególnienie	Ogółem	z tego w przedsiębiorstwach o liczbie zatrudnionych		
		10–49 osób	50–249 osób	ponad 249 osób
Ogółem	-3 046,5	465,1	1684,2	-5195,7
sektor publiczny	-5 344,4	-366,6	-517,6	-4460,1
sektor prywatny	2 297,9	831,7	2201,8	-735,6
C – Górnictwo i kopalnictwo	-15,4	-154,1	-52,2	190,9
sektor publiczny	403,1	x	-50,4	456,7
sektor prywatny	-418,4	x	-1,8	-265,7
D – Przetwórstwo przemysłowe	-1 550,3	40,6	931,9	-2522,8
sektor publiczny	-3 834,1	-243,7	-573,0	-3017,5
sektor prywatny	2 283,8	284,2	1504,9	494,7
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	-6,2	-38,2	-10,3	42,4
sektor publiczny	-67,6	-12,9	2,7	-57,5
sektor prywatny	61,4	-25,3	-13,1	99,8
F – Budownictwo	-468,3	81,3	-76,8	-472,8
sektor publiczny	-100,2	4,0	-88,5	-15,7
sektor prywatny	-368,0	77,4	11,7	-457,1
G – Handel i naprawy	1 452,4	1431,1	598,9	-577,6
sektor publiczny	-65,7	-22,5	-86,3	43,0
sektor prywatny	1 518,1	1453,6	685,1	-620,6
H – Hotele i restauracje	34,4	-29,1	-18,5	82,0
sektor publiczny	-5,2	-6,5	2,0	-0,7
sektor prywatny	39,6	-22,6	-20,5	82,7
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	-2 691,1	-240,7	-365,9	-2084,5
sektor publiczny	-2 352,8	7,4	-26,9	-2333,3
sektor prywatny	-338,3	-248,1	-339,0	248,8
J – Pośrednictwo finansowe	-352,8	-489,9	24,9	112,1
sektor publiczny	-45,9	-115,6	x	x
sektor prywatny	-306,9	-374,2	x	x
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	617,3	-121,1	908,7	-170,4
sektor publiczny	526,8	41,3	232,7	252,9
sektor prywatny	90,4	-162,3	676,0	-423,3
M – Edukacja	33,1	28,8	2,7	1,6
sektor publiczny	-1,1	x	x	x
sektor prywatny	34,2	x	x	x
N – Ochrona zdrowia	-5,9	-4,0	-5,4	3,5
sektor publiczny	-2,6	x	-5,4	3,3
sektor prywatny	-3,3	x	-0,0	0,2
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	-93,6	-39,7	-253,8	199,9
sektor publiczny	201,1	x	10,0	205,7
sektor prywatny	-294,7	x	-263,8	-5,9

Tablica 16. Zysk netto w 2001 r. według sektorów własności i sekcji gospodarki w przedsiębiorstwach prowadzących księgi rachunkowe i zatrudniających powyżej 9 osób (w mln zł)

Wyszczególnienie	Ogółem	z tego w przedsiębiorstwach o liczbie zatrudnionych		
		10–49 osób	50–249 osób	ponad 249 osób
Ogółem	29 388,0	5892,5	9557,8	13937,6
sektor publiczny	4 521,7	324,2	877,0	3320,5
sektor prywatny	24 866,3	5568,3	8680,9	10617,1
C – Górnictwo i kopalnictwo	1 072,1	18,0	68,9	985,3
sektor publiczny	1 008,2	x	30,0	978,1
sektor prywatny	63,8	x	38,9	7,1
D – Przetwórstwo przemysłowe	12 757,7	1410,9	4300,6	7046,1
sektor publiczny	681,3	36,1	234,2	410,9
sektor prywatny	12 076,4	1374,8	4066,4	6635,2
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	1 106,0	23,3	134,2	948,6
sektor publiczny	963,0	12,5	104,2	846,3
sektor prywatny	143,1	10,8	30,0	102,3
F – Budownictwo	1 735,0	532,6	756,6	445,8
sektor publiczny	59,5	25,3	26,3	7,9
sektor prywatny	1 675,5	507,3	730,3	437,9
G – Handel i naprawy	6 251,9	2577,5	2350,3	1324,1
sektor publiczny	187,8	13,5	54,4	119,9
sektor prywatny	6 064,1	2563,9	2295,9	1204,2
H – Hotele i restauracje	195,5	25,8	46,0	123,7
sektor publiczny	21,2	1,3	13,0	6,9
sektor prywatny	174,3	24,5	33,0	116,8
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	2 400,5	266,4	240,3	1893,8
sektor publiczny	491,0	51,9	46,9	392,1
sektor prywatny	1 909,4	214,4	193,4	1501,6
J – Pośrednictwo finansowe	395,8	118,3	162,7	114,8
sektor publiczny	80,2	10,5	x	x
sektor prywatny	315,5	107,8	x	x
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	2 897,4	771,1	1358,1	768,2
sektor publiczny	767,1	161,3	265,7	340,1
sektor prywatny	2 130,3	609,8	1092,5	428,1
M – Edukacja	51,1	35,6	13,9	1,6
sektor publiczny	0,7	x	x	x
sektor prywatny	50,4	x	x	x
N – Ochrona zdrowia	47,3	23,2	13,9	10,2
sektor publiczny	9,8	x	1,7	7,5
sektor prywatny	37,4	x	12,2	2,6
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	477,7	90,0	112,2	275,5
sektor publiczny	251,8	x	33,5	207,7
sektor prywatny	226,0	x	78,7	67,8

Tablica 17. Strata netto w 2001 r. według sektorów własności i sekcji gospodarki w przedsiębiorstwach prowadzących księgi rachunkowe i zatrudniających powyżej 9 osób (w mln zł)

Wyszczególnienie	Ogółem	z tego w przedsiębiorstwach o liczbie zatrudnionych		
		10–49 osób	50–249 osób	ponad 249 osób
Ogółem	32 434,4	5427,5	7873,7	19133,3
sektor publiczny	9 866,1	690,8	1394,6	7780,6
sektor prywatny	22 568,3	4736,6	6479,0	11352,6
C – Górnictwo i kopalnictwo	1 087,4	172,1	121,0	794,3
sektor publiczny	605,2	x	80,3	521,5
sektor prywatny	482,3	x	40,7	272,9
D – Przetwórstwo przemysłowe	14 308,0	1370,3	3368,7	9568,9
sektor publiczny	4 515,4	279,8	807,2	3428,4
sektor prywatny	9 792,6	1090,6	2561,5	6140,5
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	1 112,2	61,5	144,5	906,2
sektor publiczny	1 030,6	25,4	101,5	903,8
sektor prywatny	81,6	36,1	43,0	2,5
F – Budownictwo	2 203,3	451,2	833,4	918,6
sektor publiczny	159,8	21,3	114,9	23,6
sektor prywatny	2 043,5	429,9	718,6	895,0
G – Handel i naprawy	4 799,5	1146,4	1751,5	1901,7
sektor publiczny	253,6	36,0	140,7	76,9
sektor prywatny	4 546,0	1110,3	1610,8	1824,8
H – Hotele i restauracje	161,1	54,9	64,5	41,7
sektor publiczny	26,4	7,8	11,0	7,6
sektor prywatny	134,7	47,1	53,5	34,1
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	5 091,5	507,0	606,2	3978,3
sektor publiczny	2 843,8	44,5	73,8	2725,4
sektor prywatny	2 247,7	462,5	532,4	1252,8
J – Pośrednictwo finansowe	748,6	608,2	137,7	2,7
sektor publiczny	126,2	126,2	x	x
sektor prywatny	622,4	482,0	x	x
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	2 280,1	892,2	449,4	938,5
sektor publiczny	240,3	120,1	33,0	87,2
sektor prywatny	2 039,9	772,1	416,4	851,3
M – Edukacja	18,1	6,8	11,3	0,0
sektor publiczny	1,8	x	x	x
sektor prywatny	16,2	x	x	x
N – Ochrona zdrowia	53,2	27,2	19,3	6,7
sektor publiczny	12,4	x	7,1	4,3
sektor prywatny	40,8	x	12,2	2,4
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	571,3	129,7	366,0	75,7
sektor publiczny	50,7	x	23,5	2,0
sektor prywatny	520,7	x	342,6	73,7

Tablica 18. Zobowiązania długoterminowe w 2001 r. według sektorów własności i sekcji gospodarki w przedsiębiorstwach prowadzących księgi rachunkowe i zatrudniających powyżej 9 osób (w mln zł)

Wyszczególnienie	Ogółem	z tego w przedsiębiorstwach o liczbie zatrudnionych		
		10–49 osób	50–249 osób	ponad 249 osób
Ogółem	159 288,8	22 146,8	35 491,3	101 650,6
sektor publiczny	48 212,3	1 225,8	1 964,8	45 021,7
sektor prywatny	111 076,5	20 921,0	33 526,5	56 629,0
C – Górnictwo i kopalnictwo	5 916,8	369,0	179,9	5 367,8
sektor publiczny	5 204,8	x	39,0	5 165,6
sektor prywatny	712,0	x	140,9	202,3
D – Przetwórstwo przemysłowe	33 580,6	2 428,6	8 678,8	22 473,1
sektor publiczny	4 426,5	201,4	524,3	3 700,9
sektor prywatny	29 154,1	2 227,3	8 154,6	18 772,3
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	21 598,6	558,1	598,7	20 441,9
sektor publiczny	20 760,0	61,2	424,7	20 274,1
sektor prywatny	838,6	496,9	174,0	167,8
F – Budownictwo	9 540,4	2 550,2	6 276,9	713,3
sektor publiczny	454,0	178,1	165,8	110,0
sektor prywatny	9 086,4	2 372,0	6 111,1	603,3
G – Handel i naprawy	13 412,2	2 437,8	4 789,6	6 184,8
sektor publiczny	433,7	13,4	134,1	286,3
sektor prywatny	12 978,5	2 424,4	4 655,5	5 898,6
H – Hotele i restauracje	882,1	231,7	492,3	158,1
sektor publiczny	69,6	8,7	55,7	5,2
sektor prywatny	812,5	223,1	436,5	152,9
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	45 067,9	1 804,9	1 639,4	41 623,5
sektor publiczny	15 271,8	175,4	130,3	14 966,0
sektor prywatny	29 796,1	1 629,5	1 509,1	26 657,5
J – Pośrednictwo finansowe	5 701,1	2 514,5	2 600,4	586,2
sektor publiczny	135,4	98,5	x	x
sektor prywatny	5 565,7	2 415,9	x	x
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	21 099,9	8 871,6	8 606,5	3 621,7
sektor publiczny	1 200,4	427,7	311,9	460,7
sektor prywatny	19 899,5	8 443,9	8 294,6	3 161,0
M – Edukacja	67,8	56,6	11,0	0,2
sektor publiczny	0,0	x	x	x
sektor prywatny	67,8	x	x	x
N – Ochrona zdrowia	121,9	51,9	34,1	35,9
sektor publiczny	8,2	x	2,0	6,0
sektor prywatny	113,7	x	32,1	29,9
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	2 299,6	271,9	1 583,6	444,0
sektor publiczny	247,9	x	176,9	10,0
sektor prywatny	2 051,7	x	1 406,7	434,0

Tablica 19. Zobowiązania krótkoterminowe w 2001 r. według sektorów własności i sekcji gospodarki w przedsiębiorstwach prowadzących księgi rachunkowe i zatrudniających powyżej 9 osób (w mln zł)

Wyszczególnienie	Ogółem	z tego w przedsiębiorstwach o liczbie zatrudnionych		
		10–49 osób	50–249 osób	ponad 249 osób
Ogółem	326 004,1	55 372,2	93 462,6	177 169,3
sektor publiczny	83 072,9	3 744,5	10 363,4	68 965,0
sektor prywatny	242 931,2	51 627,6	83 099,2	108 204,3
C – Górnictwo i kopalnictwo	19 967,5	187,6	1 141,9	18 638,0
sektor publiczny	16 776,7	x	831,6	15 931,8
sektor prywatny	3 190,8	x	310,3	2 706,2
D – Przetwórstwo przemysłowe	120 503,6	11 181,1	33 209,1	76 113,4
sektor publiczny	23 108,6	1 780,6	3 691,4	17 636,7
sektor prywatny	97 395,0	9 400,6	29 517,7	58 476,8
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	19 980,0	406,5	2 482,4	17 091,1
sektor publiczny	18 713,0	187,3	2 097,2	16 428,4
sektor prywatny	1 267,0	219,2	385,2	662,7
F – Budownictwo	20 067,6	4 181,5	8 921,7	6 964,5
sektor publiczny	1 267,7	146,3	588,0	533,4
sektor prywatny	18 799,9	4 035,2	8 333,7	6 431,1
G – Handel i naprawy	83 731,8	26 612,0	32 301,2	24 818,6
sektor publiczny	4 767,4	633,4	964,6	3 169,3
sektor prywatny	78 964,5	25 978,6	31 336,5	21 649,3
H – Hotele i restauracje	1 196,9	177,1	292,4	727,4
sektor publiczny	81,8	18,5	25,5	37,8
sektor prywatny	1 115,1	158,6	266,9	689,6
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	30 049,6	1 743,5	3 045,2	25 260,9
sektor publiczny	14 291,5	265,0	445,6	13 580,9
sektor prywatny	15 758,1	1 478,5	2 599,6	11 680,0
J – Pośrednictwo finansowe	8 576,6	4 568,3	3 092,8	915,5
sektor publiczny	1 049,3	234,4	x	x
sektor prywatny	7 527,4	4 333,9	x	x
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	19 407,8	5 519,3	8 210,5	5 678,0
sektor publiczny	2 308,3	385,2	737,6	1 185,5
sektor prywatny	17 099,4	5 134,0	7 472,9	4 492,5
M – Edukacja	132,7	62,5	65,7	4,4
sektor publiczny	5,7	x	x	x
sektor prywatny	127,0	x	x	x
N – Ochrona zdrowia	328,4	120,9	123,4	84,0
sektor publiczny	98,9	x	37,4	56,9
sektor prywatny	229,5	x	86,0	27,1
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	2 061,6	611,8	576,3	873,6
sektor publiczny	604,2	x	158,2	371,6
sektor prywatny	1 457,4	x	418,1	502,0

Tablica 20. Nakłady inwestycyjne w gospodarce narodowej w 2001 r. według sekcji gospodarki
(w tys. zł)

Wyszczególnienie	Gospodarka narodowa ogółem	w tym przedsiębiorstwa				
		Ogółem	o liczbie zatrudnionych			
			do 49 osób	w tym do 9 osób	50-249 osób	powyżej 249 osób
Ogółem	119 062 666,1	93 259 661,9	25 955 313,3	11 499 182,7	19 019 877,6	48 284 471,0
w tym: budynki i budowlę	63 171 775,4	40 241 897,5	13 193 812,2	6 242 911,2	8 804 231,4	18 243 853,9
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	41 735 552,9	39 876 469,0	6 869 285,9	2 743 427,8	7 377 937,7	25 629 245,4
środki transportu	12 521 664,1	11 847 026,5	5 572 029,4	2 494 468,1	2 549 748,9	3 725 248,2
C – Górnictwo i kopalnictwo	2 399 931,9	2 399 931,9	308 588,2	218 303,4	76 400,5	2 014 943,2
w tym: budynki i budowlę	1 177 334,8	1 177 334,8	242 895,0	166 569,6	15 131,7	919 308,1
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	1 148 992,7	1 148 992,7	57 485,4	46 021,2	57 944,0	1 033 563,3
środki transportu	56 703,9	56 703,9	6 102,1	4 131,4	3 126,5	47 475,3
D – Przetwórstwo przemysłowe	23 235 172,5	23 226 007,5	3 914 600,6	1 407 607,9	6 022 013,6	13 289 393,3
w tym: budynki i budowlę	7 510 616,7	7 507 136,6	1 509 963,7	596 389,0	2 123 298,2	3 873 874,7
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	14 257 123,1	14 252 636,6	1 907 516,0	571 440,0	3 546 103,8	8 799 016,8
środki transportu	1 147 269,7	1 146 071,4	425 494,3	235 238,3	288 865,1	431 712,0
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	10 253 394,3	8 780 288,0	402 446,3	331 890,8	896 701,4	7 481 140,3
w tym: budynki i budowlę	5 675 821,1	4 266 485,5	314 222,2	279 434,5	452 908,3	3 499 355,0
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	4 298 032,7	4 252 808,3	83 490,7	50 920,6	418 810,4	3 750 507,2
środki transportu	112 061,7	105 581,1	4 126,1	1 472,2	18 149,7	83 305,3
F – Budownictwo	8 410 374,1	3 702 876,8	2 138 782,1	927 531,3	1 179 719,4	384 375,3
w tym: budynki i budowlę	6 942 029,4	2 430 577,0	1 484 850,2	566 373,8	773 898,9	171 827,9
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	968 126,7	853 790,7	358 646,7	153 316,8	332 708,7	162 435,3
środki transportu	408 133,0	385 017,0	267 381,4	207 471,6	68 838,7	48 796,9
G – Handel i naprawy	12 292 783,3	12 254 068,0	4 452 001,7	1 979 095,9	2 855 142,9	4 946 923,4
w tym: budynki i budowlę	6 081 092,5	6 054 540,1	2 126 909,8	747 848,4	1 421 954,5	2 505 675,8
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	4 133 666,3	4 124 844,9	1 126 935,4	453 208,9	1 008 343,8	1 989 565,7
środki transportu	1 749 614,6	1 747 119,5	1 118 271,6	775 883,7	390 654,7	238 193,2
H – Hotele i restauracje	1 392 196,6	1 332 144,2	681 231,7	257 559,9	178 337,5	472 575,0
w tym: budynki i budowlę	1 010 208,3	967 279,6	500 607,9	185 691,0	141 133,0	325 538,7
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	328 989,7	314 196,9	147 359,1	48 029,3	28 177,8	138 660,0
środki transportu	41 561,9	39 506,3	30 498,2	23 711,8	2 873,4	6 134,7
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	14 936 632,4	13 931 978,5	1 459 266,8	891 242,2	946 187,0	11 526 524,7
w tym: budynki i budowlę	5 160 459,7	4 718 546,3	251 966,5	139 579,2	395 894,1	4 070 685,7
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	6 792 263,5	6 760 672,9	443 253,0	140 119,8	307 168,5	6 010 251,4
środki transportu	2 809 475,1	2 364 518,1	762 366,0	611 440,4	234 507,6	1 367 644,5
J – Pośrednictwo finansowe	7 836 237,7	7 836 183,3	2 626 620,1	466 245,8	2 208 971,0	3 000 592,2
w tym: budynki i budowlę	1 280 531,8	1 280 509,1	175 448,4	14 777,2	223 411,4	881 649,3
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	3 746 746,9	3 746 722,9	972 748,4	306 999,1	788 596,0	1 985 378,5
środki transportu	2 676 371,9	2 676 364,2	1 422 950,3	144 451,3	1 137 541,1	115 872,8
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	23 767 406,6	16 259 054,0	8 852 390,9	4 516 540,4	3 874 901,1	3 531 762,0
w tym: budynki i budowlę	17 436 570,2	10 050 580,9	6 022 656,9	3 351 318,6	2 804 868,7	1 223 055,3
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	3 135 152,4	3 037 984,0	1 412 426,3	802 751,6	648 254,6	977 303,1
środki transportu	3 030 397,5	3 013 569,0	1 361 384,5	353 627,7	337 026,4	1 315 158,1

cd. tabl. 20

Wyszczególnienie	Gospodarka narodowa ogółem	w tym przedsiębiorstwa				
		Ogółem	o liczbie zatrudnionych			
			do 49 osób	w tym do 9 osób	50-249 osób	powyżej 249 osób
L – Administracja publiczna i obrona narodowa	2 741 054,2	41 235,8	8 561,1	270,7	7 783,4	24 891,3
w tym: budynki i budowle	1 994 486,1	22 955,6	5 346,8	108,4	4 308,4	13 300,4
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	579 820,0	15 828,2	1 163,1	162,3	3 391,7	11 273,4
środki transportu	112 561,5	1 954,2	1 556,8	0,0	79,9	317,5
M – Edukacja	4 023 033,9	479 110,4	242 435,0	74 473,1	173 529,2	63 146,2
w tym: budynki i budowle	3 252 289,2	337 985,4	150 814,7	23 417,5	131 430,9	55 739,8
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	663 012,5	88 023,3	48 822,3	18 924,0	32 797,7	6 403,3
środki transportu	64 278,0	47 511,3	40 872,2	32 116,7	6 265,9	373,2
N – Ochrona zdrowia i opieka społeczna	2 256 401,1	1 631 226,1	375 939,0	234 167,4	155 842,5	1 099 444,6
w tym: budynki i budowle	1 152 022,7	693 976,4	155 263,4	82 361,8	73 564,3	465 148,7
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	1 000 107,1	845 224,1	166 096,8	104 896,7	73 847,6	605 279,7
środki transportu	92 731,5	84 624,4	53 312,3	46 375,9	7 143,6	24 168,5
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	5 518 047,5	1 385 557,4	492 449,8	194 253,9	444 348,1	448 759,5
w tym: budynki i budowle	4 498 312,9	733 990,2	252 866,7	89 042,2	242 429,0	238 694,5
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	683 519,3	434 743,5	143 342,7	46 637,5	131 793,1	159 607,7
środki transportu	220 503,8	178 486,1	77 713,6	58 547,1	54 676,3	46 096,2

Tablica 21. Nakłady inwestycyjne w sektorze publicznym w 2001 r. według sekcji gospodarki (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Gospodarka narodowa ogółem	w tym przedsiębiorstwa				
		Ogółem	o liczbie zatrudnionych			
			do 49 osób	w tym do 9 osób	50–249 osób	powyżej 249 osób
Ogółem	38 261 302,0	20 488 886,7	983 650,1	282 658,1	2 583 163,2	16 922 073,4
w tym: budynki i budowie	24 640 558,3	9 606 761,5	681 923,3	165 232,0	1 248 574,3	7 676 263,9
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	10 676 085,5	8 912 120,0	221 128,8	91 879,9	1 021 661,4	7 669 329,8
środki transportu	2 323 494,9	1 688 246,7	59 935,6	25 211,3	285 454,6	1 342 856,5
C – Górnictwo i kopalnictwo	1 695 047,9	1 695 047,9	1 813,4	11,0	19 111,2	1 674 123,3
w tym: budynki i budowie	798 335,9	798 335,9	1 636,8	11,0	2 643,5	794 055,6
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	839 541,4	839 541,4	106,6	0,0	15 704,8	823 730,0
środki transportu	42 770,6	42 770,6	0,0	0,0	680,1	42 090,5
D – Przetwórstwo przemysłowe	1 703 679,3	1 702 518,4	74 357,6	25 215,4	242 070,1	1 386 090,7
w tym: budynki i budowie	567 050,6	566 925,5	53 269,4	19 332,4	55 116,4	458 539,7
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	1 062 414,9	1 061 451,7	18 819,5	4 922,5	175 858,2	866 774,0
środki transportu	46 153,0	46 080,5	2 026,2	950,2	9 889,5	34 164,8
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	8 934 977,6	8 071 526,7	64 564,0	8 310,8	812 118,3	7 194 844,4
w tym: budynki i budowie	4 714 156,4	3 914 288,1	32 280,0	6 543,6	419 240,0	3 462 768,1
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	3 959 519,5	3 914 436,6	30 369,1	1 684,3	372 215,2	3 511 852,3
środki transportu	105 137,1	98 703,1	1 408,7	28,7	15 635,8	81 658,6
F – Budownictwo	4 899 802,5	195 866,1	85 141,2	25 831,2	70 125,2	40 599,7
w tym: budynki i budowie	4 655 401,0	145 492,9	76 371,9	21 184,6	47 407,7	21 713,3
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	148 433,6	35 621,4	5 024,3	2 469,1	18 026,5	12 570,6
środki transportu	35 949,5	13 326,3	3 133,2	2 169,6	4 028,6	6 164,5
G – Handel i naprawy	333 405,2	311 788,8	13 466,7	1 951,4	95 855,3	202 466,8
w tym: budynki i budowie	152 267,7	132 898,3	6 583,3	642,5	62 938,2	63 376,8
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	102 540,9	101 232,9	4 594,5	556,7	23 061,5	73 576,9
środki transportu	74 814,2	74 721,6	2 267,4	747,8	8 359,2	64 095,0
H – Hotele i restauracje	131 361,0	82 827,8	14 031,4	914,1	20 341,6	48 454,8
w tym: budynki i budowie	93 029,2	54 910,6	12 033,8	803,9	12 685,5	30 191,3
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	31 450,7	21 743,7	1 722,2	87,8	3 822,2	16 199,3
środki transportu	2 205,2	1 772,9	169,7	22,1	135,8	1 467,4
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	4 430 049,1	3 426 818,4	89 983,0	53 946,3	269 493,4	3 067 342,0
w tym: budynki i budowie	1 987 699,4	1 546 396,8	33 233,6	15 461,0	156 642,9	1 356 520,3
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	767 429,5	736 453,3	44 593,5	33 309,6	40 346,9	651 512,9
środki transportu	1 555 842,7	1 111 083,7	12 027,5	5 174,7	72 442,0	1 026 614,2
J – Pośrednictwo finansowe	1 223 281,0	1 223 281,0	9 693,8	3 901,0	137 814,0	1 075 773,2
w tym: budynki i budowie	408 470,2	408 470,2	1 421,2	9,2	78 428,0	328 621,0
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	776 756,0	776 756,0	5 813,8	3 391,8	51 919,5	719 022,7
środki transportu	30 382,7	30 382,7	1 896,2	499,4	7 466,5	21 020,0
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	2 209 729,1	1 674 724,3	444 920,9	130 545,6	489 349,1	740 454,3
w tym: budynki i budowie	1 443 516,9	981 449,0	354 594,1	80 513,5	173 028,7	453 826,2
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	578 746,2	518 889,9	62 070,1	36 283,2	186 104,0	270 715,8
środki transportu	164 962,1	160 247,9	21 329,1	13 525,3	127 063,2	11 855,6

cd. tabl. 21

Wyszczególnienie	Gospodarka narodowa ogółem	w tym przedsiębiorstwa				
		Ogółem	o liczbie zatrudnionych			
			do 49 osób	w tym do 9 osób	50-249 osób	powyżej 249 osób
L – Administracja publiczna i obrona narodowa	2 729 894,2	40 964,5	8 451,6	270,7	7 622,7	24 890,2
w tym: budynki i budowlę	1 986 445,6	22 825,8	5 327,9	108,4	4 197,5	13 300,4
maszyny, urządzenia						
techniczne i narzędzia	579 183,6	15 716,7	1 102,4	162,3	3 342,0	11 272,3
środki transportu	110 078,5	1 924,3	1 526,9	0,0	79,9	317,5
M – Edukacja	3 580 742,7	46 379,3	29 687,9	1 261,1	6 476,3	10 215,1
w tym: budynki i budowlę	2 934 058,4	26 733,0	18 189,7	550,5	1 545,2	6 998,1
maszyny, urządzenia						
techniczne i narzędzia	583 360,9	10 024,4	5 405,5	687,9	1 861,4	2 757,5
środki transportu	24 769,2	8 931,5	5 807,2	22,0	3 069,7	54,6
N – Ochrona zdrowia i opieka społeczna	1 831 774,0	1 210 521,3	25 495,7	5 956,6	100 147,6	1 084 878,0
w tym: budynki i budowlę	969 803,8	514 907,8	8 762,2	3 183,0	43 218,0	462 927,6
maszyny, urządzenia						
techniczne i narzędzia	816 269,1	662 126,3	15 850,1	2 541,9	50 276,9	595 999,3
środki transportu	36 281,2	28 205,9	850,4	201,1	6 103,9	21 251,6
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	4 557 558,4	806 622,2	122 042,9	24 542,9	312 638,4	371 940,9
w tym: budynki i budowlę	3 930 323,2	493 127,6	78 219,4	16 888,4	191 482,7	223 425,5
maszyny, urządzenia						
techniczne i narzędzia	430 439,2	218 125,7	25 657,2	5 782,8	79 122,3	113 346,2
środki transportu	94 148,9	70 095,7	7 493,1	1 870,4	30 500,4	32 102,2

Tablica 22. Nakłady inwestycyjne w sektorze prywatnym w 2001 r. według sekcji gospodarki (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Gospodarka narodowa ogółem	w tym przedsiębiorstwa				
		Ogółem	o liczbie zatrudnionych			
			do 49 osób	w tym do 9 osób	50–249 osób	powyżej 249 osób
Ogółem	80 801 364,1	72 770 775,2	24 971 663,2	11 216 524,6	16 436 714,4	31 362 397,6
w tym: budynki i budowę maszyn, urządzenia techniczne i narzędzia środki transportu	38 531 217,1	30 635 136,0	12 511 888,9	6 077 679,2	7 555 657,1	10 567 590,0
	31 059 467,4	30 964 349,0	6 648 157,1	2 651 547,9	6 356 276,3	17 959 915,6
	10 198 169,2	10 158 779,8	5 512 093,8	2 469 256,8	2 264 294,3	2 382 391,7
C – Górnictwo i kopalnictwo	704 884,0	704 884,0	306 774,8	218 292,4	57 289,3	340 819,9
w tym: budynki i budowę maszyn, urządzenia techniczne i narzędzia środki transportu	378 998,9	378 998,9	241 258,2	166 558,6	12 488,2	125 252,5
	309 451,3	309 451,3	57 378,8	46 021,2	42 239,2	209 833,3
	13 933,3	13 933,3	6 102,1	4 131,4	2 446,4	5 384,8
D – Przetwórstwo przemysłowe	21 531 493,2	21 523 489,1	3 840 243,0	1 382 392,5	5 779 943,5	11 903 302,6
w tym: budynki i budowę maszyn, urządzenia techniczne i narzędzia środki transportu	6 943 566,1	6 940 211,1	1 456 694,3	577 056,6	2 068 181,8	3 415 335,0
	13 194 708,2	13 191 184,9	1 888 696,5	566 517,5	3 370 245,6	7 932 242,8
	1 101 116,7	1 099 990,9	423 468,1	234 288,1	278 975,6	397 547,2
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	1 318 416,7	708 761,3	337 882,3	323 580,0	84 583,1	286 295,9
w tym: budynki i budowę maszyn, urządzenia techniczne i narzędzia środki transportu	961 664,7	352 197,4	281 942,2	272 890,9	33 668,3	36 586,9
	338 513,2	338 371,7	53 121,6	49 236,3	46 595,2	238 654,9
	6 924,6	6 878,0	2 717,4	1 443,5	2 513,9	1 646,7
F – Budownictwo	3 510 571,6	3 507 010,7	2 053 640,9	901 700,1	1 109 594,2	343 775,6
w tym: budynki i budowę maszyn, urządzenia techniczne i narzędzia środki transportu	2 286 628,4	2 285 084,1	1 408 478,3	545 189,2	726 491,2	150 114,6
	819 693,1	818 169,3	353 622,4	150 847,7	314 682,2	149 864,7
	372 183,5	371 690,7	264 248,2	205 302,0	64 810,1	42 632,4
G – Handel i naprawy	11 959 378,1	11 942 279,2	4 438 535,0	1 977 144,5	2 759 287,6	4 744 456,6
w tym: budynki i budowę maszyn, urządzenia techniczne i narzędzia środki transportu	5 928 824,8	5 921 641,8	2 120 326,5	747 205,9	1 359 016,3	2 442 299,0
	4 031 125,4	4 023 612,0	1 122 340,9	452 652,2	985 282,3	1 915 988,8
	1 674 800,4	1 672 397,9	1 116 004,2	775 135,9	382 295,5	174 098,2
H – Hotele i restauracje	1 260 835,6	1 249 316,4	667 200,3	256 645,8	157 995,9	424 120,2
w tym: budynki i budowę maszyn, urządzenia techniczne i narzędzia środki transportu	917 179,1	912 369,0	488 574,1	184 887,1	128 447,5	295 347,4
	297 539,0	292 453,2	145 636,9	47 941,5	24 355,6	122 460,7
	39 356,7	37 733,4	30 328,5	23 689,7	2 737,6	4 667,3
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	10 506 583,3	10 505 160,1	1 369 283,8	837 295,9	676 693,6	8 459 182,7
w tym: budynki i budowę maszyn, urządzenia techniczne i narzędzia środki transportu	3 172 760,3	3 172 149,5	218 732,9	124 118,2	239 251,2	2 714 165,4
	6 024 834,0	6 024 219,6	398 659,5	106 810,2	266 821,6	5 358 738,5
	1 253 632,4	1 253 434,4	750 338,5	606 265,7	162 065,6	341 030,3
J – Pośrednictwo finansowe	6 612 956,7	6 612 902,3	2 616 926,3	462 344,8	2 071 157,0	1 924 819,0
w tym: budynki i budowę maszyn, urządzenia techniczne i narzędzia środki transportu	872 061,6	872 038,9	174 027,2	14 768,0	144 983,4	553 028,3
	2 969 990,9	2 969 966,9	966 934,6	303 607,3	736 676,5	1 266 355,8
	2 645 989,2	2 645 981,5	1 421 054,1	143 951,9	1 130 074,6	94 852,8
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	21 557 677,5	14 584 329,7	8 407 470,0	4 385 994,8	3 385 552,0	2 791 307,7
w tym: budynki i budowę maszyn, urządzenia techniczne i narzędzia środki transportu	15 993 053,3	9 069 131,9	5 668 062,8	3 270 805,1	2 631 840,0	769 229,1
	2 556 406,2	2 519 094,1	1 350 356,2	766 468,4	462 150,6	706 587,3
	2 865 435,4	2 853 321,1	1 340 055,4	340 102,4	209 963,2	1 303 302,5

cd. tabl. 22

Wyszczególnienie	Gospodarka narodowa ogółem	w tym przedsiębiorstwa				
		Ogółem	o liczbie zatrudnionych			
			do 49 osób	w tym do 9 osób	50–249 osób	powyżej 249 osób
L – Administracja publiczna i obrona narodowa	11 160,0	271,3	109,5	0,0	160,7	1,1
w tym: budynki i budowlę	8 040,5	129,8	18,9	0,0	110,9	0,0
maszyny, urządzenia						
techniczne i narzędzia	636,4	111,5	60,7	0,0	49,7	1,1
środki transportu	2 483,0	29,9	29,9	0,0	0,0	0,0
M – Edukacja	442 291,2	432 731,1	212 747,1	73 212,0	167 052,9	52 931,1
w tym: budynki i budowlę	318 230,8	311 252,4	132 625,0	22 867,0	129 885,7	48 741,7
maszyny, urządzenia						
techniczne i narzędzia	79 651,6	77 998,9	43 416,8	18 236,1	30 936,3	3 645,8
środki transportu	39 508,8	38 579,8	35 065,0	32 094,7	3 196,2	318,6
N – Ochrona zdrowia i opieka społeczna	424 627,1	420 704,8	350 443,3	228 210,8	55 694,9	14 566,6
w tym: budynki i budowlę	182 218,9	179 068,6	146 501,2	79 178,8	30 346,3	2 221,1
maszyny, urządzenia						
techniczne i narzędzia	183 838,0	183 097,8	150 246,7	102 354,8	23 570,7	9 280,4
środki transportu	56 450,3	56 418,5	52 461,9	46 174,8	1 039,7	2 916,9
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	960 489,1	578 935,2	370 406,9	169 711,0	131 709,7	76 818,6
w tym: budynki i budowlę	567 989,7	240 862,6	174 647,3	72 153,8	50 946,3	15 269,0
maszyny, urządzenia						
techniczne i narzędzia	253 080,1	216 617,8	117 685,5	40 854,7	52 670,8	46 261,5
środki transportu	126 354,9	108 390,4	70 220,5	56 676,7	24 175,9	13 994,0

Tablica 23. Nakłady inwestycyjne w 2001 r. w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 9 osób według źródeł finansowania (w tys. zł)

	z tego finansowane ze źródeł						Nakłady nie sfinansowane
	Nakłady inwestycyjne ogółem	Środki własne	Środki budżetowe	Kredyty i pożyczki kredytowe	Środki bezpośrednie z zagranicy	w tym kredyt bankowy	
WYSZCZEGÓLNIENIE							
a – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi 10–49 osób	81 784 561,1	53 191 788,4	1 740 929,8	15 081 514,3	5 569 511,0	1 889 366,2	5 125 813,2
b – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi 50–249 osób	14 453 965,1	9 184 296,1	1 39 594,0	2 987 483,9	1 432 532,5	345 454,7	456 245,5
c – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi powyżej 249 osób	19 031 167,6	12 043 545,4	265 329,8	4 609 924,3	1 418 101,3	406 221,2	362 529,8
OGÓŁEM	48 299 428,4	31 963 946,9	1 336 006,0	7 484 106,1	2 718 877,2	1 137 690,3	4 307 037,9
C – Górnictwo i kopalnictwo	2 204 343,0	1 807 415,6	17 770,5	103 475,5	60 629,7	11 163,2	193 864,7
a	91 378,7	44 242,5	0,0	9 411,7	36 261,7	0,0	690,9
b	75 101,4	57 030,0	1 279,0	4 540,5	11 163,2	11 163,2	786,7
c	2 037 862,9	1 706 143,1	16 491,5	89 523,3	13 204,8	0,0	192 387,1
D – Przetwórstwo przemysłowe	21 905 485,8	16 082 641,3	84 208,8	3 435 251,7	1 113 467,8	247 499,1	951 661,0
a	2 472 562,4	1 873 683,2	28 210,1	341 961,9	113 857,9	29 993,3	91 234,7
b	6 081 113,3	4 125 890,5	12 381,6	1 049 864,6	692 138,1	97 754,6	123 671,1
c	13 351 810,1	10 083 067,6	43 617,1	2 043 425,2	307 471,8	119 751,2	736 755,2
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	9 089 755,3	5 884 371,3	39 808,1	1 694 195,4	405 530,2	381 335,4	845 249,3
a	66 102,0	49 428,1	1 405,0	9 052,7	1 445,3	273,2	1 350,9
b	1 020 919,0	753 431,4	11 246,1	179 364,1	19 347,6	11 833,1	31 320,1
c	8 002 734,3	5 081 511,8	27 157,0	1 505 778,6	384 737,3	369 229,1	812 578,3
F – Budownictwo	3 004 505,1	1 960 995,0	6 977,4	370 140,3	406 901,2	156 665,5	238 507,9
a	1 320 537,7	624 142,1	1 933,4	229 593,0	402 292,5	156 685,8	49 753,9
b	1 203 988,2	971 436,1	5 044,0	110 792,6	4 531,7	79,7	104 365,8
c	479 979,2	365 416,8	0,0	29 754,7	77,0	0,0	84 388,2
G – Handel i naprawy	9 816 082,3	7 871 847,5	7 106,9	1 347 966,0	275 713,0	35 453,1	284 030,1
a	2 492 275,2	1 802 043,2	3 257,6	517 354,6	101 573,5	415,1	56 204,4
b	2 861 369,6	2 256 265,9	2 632,8	464 837,4	95 713,3	22 878,0	24 401,0
c	4 462 437,5	3 813 538,4	1 216,5	365 774,0	78 426,2	12 160,0	203 424,7
H – Hotele i restauracje	1 008 633,7	770 382,6	1 644,8	125 136,3	53 372,8	50 000,0	53 595,1
a	416 116,6	266 774,9	1 389,0	41 973,2	50 261,0	50 000,0	51 369,2
b	149 121,7	73 206,5	94,6	72 659,7	2 417,6	0,0	590,5
c	443 395,4	430 401,2	161,2	10 503,4	694,2	0,0	1 635,4

cd. tabl. 23

	WYSZCZEGÓLNIENIE	Nakłady inwestycyjne ogółem	z tego finansowane ze źródeł						Nakłady nie sfinansowane
			Środki własne	Środki budżetowe	Kredyty i pożyczki kredytowe	Środki bezpośred. z zagranicy	w tym kredyt bankowy	Inne źródła razem	
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność		13 353 107,1	6 213 147,9	409 062,5	2 492 059,0	1 986 506,8	682 717,5	54 548,4	2 197 782,5
a – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi 10–49 osób	a	564 023,3	483 386,0	9 919,5	46 336,2	10 537,9	0,0	3 291,0	10 552,7
b – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi 50–249 osób	b	1 004 351,0	618 733,3	28 308,4	219 104,2	113 162,6	56 058,9	9 618,3	15 424,2
c – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi powyżej 249 osób	c	11 784 732,8	5 111 028,6	3 70 834,6	2 226 618,6	1 862 806,3	626 658,6	41 639,1	2 171 805,6
J – Pośrednictwo finansowe		7 385 530,2	3 859 825,4	2 343,7	2 560 991,1	846 136,5	303 529,2	64 431,9	51 801,6
a	a	2 160 939,7	497 330,7	443,4	972 976,0	650 744,6	108 137,3	8 165,6	31 279,4
b	b	2 200 190,6	363 861,9	1 219,9	1 580 385,8	195 391,9	195 391,9	52 719,2	6 611,9
c	c	3 024 399,9	2 998 632,8	680,4	7 629,3	0,0	0,0	3 547,1	13 910,3
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka		11 283 125,0	7 199 127,1	408 849,0	2 732 986,7	400 190,3	11 061,8	299 530,3	242 441,6
a	a	4 258 650,5	3 116 054,0	40 003,2	717 360,5	61 666,6	0,0	172 228,4	151 337,8
b	b	3 798 710,5	98 876,4	98 876,4	861 839,8	278 669,9	11 061,8	113 339,8	42 314,5
c	c	3 225 764,0	1 679 403,0	269 969,4	1 153 786,4	59 853,8	0,0	13 962,1	48 789,3
L – Administracja publiczna i obrona narodowa		127 366,8	68 209,1	15 451,3	28 037,0	7 898,2	7 898,2	6 684,9	1 086,3
a	a	33 819,2	14 237,7	12 646,3	4 130,0	0,0	0,0	2 802,4	2,8
b	b	10 978,6	10 720,2	181,4	0,0	0,0	0,0	61,0	16,0
c	c	82 569,0	43 251,2	2 623,6	23 907,0	7 898,2	7 898,2	3 821,5	1 067,5
M – Edukacja		394 704,8	320 583,0	3 686,5	57 640,2	101,5	50,0	2 426,5	10 267,1
a	a	169 635,8	119 579,2	3 375,2	41 102,3	49,4	50,0	1 558,4	3 968,6
b	b	171 866,4	149 066,7	222,8	16 537,9	52,1	0,0	868,1	5 121,5
c	c	53 202,6	51 937,1	88,5	0,0	0,0	0,0	0,0	1 177,0
N – Ochrona zdrowia i opieka społeczna		1 375 081,1	579 357,0	607 977,2	49 759,7	8 248,9	0,0	93 691,5	36 046,8
a	a	140 172,1	114 673,9	12 100,7	7 816,6	2 431,0	0,0	2 184,6	965,3
b	b	151 152,2	77 608,3	33 077,2	18 794,8	4 130,1	0,0	15 611,6	1 930,2
c	c	1 083 756,8	387 074,8	562 799,3	23 148,3	1 687,8	0,0	75 895,3	33 151,3
O – Pozostała działalność		836 840,9	573 885,6	136 043,1	83 875,4	4 814,1	1 993,2	18 743,5	19 479,2
a	a	267 751,9	178 720,6	24 910,6	48 415,2	1 408,4	0,0	6 762,2	7 534,9
b	b	302 305,1	182 624,5	70 765,6	31 202,9	1 385,9	0,0	10 349,9	5 976,3
c	c	266 783,9	212 540,5	40 366,9	4 257,3	2 019,8	1 993,2	1 631,4	5 968,0

Tablica 24. Nakłady na innowacje w 2001 r. według źródeł pozyskania środków (w tys. zł)

WYSZCZEGÓLNIENIE a – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi 50–249 osób b – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi powyżej 249 osób	Liczba przedsiębiorstw	Nakłady na innowacje				
		ogółem	z tego środki			
			własne	otrzymane z budżetu	pozyskane z zagranicy	kredyty bankowe
o g ó ł e m						
OGÓŁEM	3157	11501433,7	8273650,8	170317,0	312298,6	2034094,3
a	2107	2402875,7	1600738,9	53734,2	84349,5	367084,7
b	1050	9098558,0	6672911,9	116582,8	227949,1	1667009,6
C – Górnictwo i kopalnictwo	47	446119,6	352701,9	7054,1	–	85382,9
a	20	12687,6	9887,0	180,5	–	2600,0
b	27	433432,0	342814,9	6873,6	–	82782,9
D – Przetwórstwo przemysłowe	2932	10208556,3	7408542,6	154038,2	300463,9	1817612,4
a	1980	2242214,6	1507692,1	49701,8	80472,3	347365,3
b	952	7966341,7	5900850,5	104336,4	219991,6	1470247,1
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	178	846757,8	512406,3	9224,7	11834,7	131099,0
a	107	147973,5	83159,8	3851,9	3877,2	17119,4
b	71	698784,3	429246,5	5372,8	7957,5	113979,6
sektor publiczny						
OGÓŁEM	613	2241656,4	1506123,8	112204,1	11891,1	355437,6
a	310	237302,1	150486,5	6269,7	3877,2	37097,9
b	303	2004354,3	1355637,3	105934,4	8013,9	318339,7
C – Górnictwo i kopalnictwo	23	289362,5	199797,4	5821,6	–	82782,9
a	4	1689,5	1509,0	180,5	–	–
b	19	287673,0	198288,4	5641,1	–	82782,9
D – Przetwórstwo przemysłowe	434	1153854,4	826919,8	97157,8	56,4	149104,9
a	217	105886,7	69546,7	2237,3	–	26727,7
b	217	1047967,7	757373,1	94920,5	56,4	122377,2
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	156	798439,5	479406,6	9224,7	11834,7	123549,8
a	89	129725,9	79430,8	3851,9	3877,2	10370,2
b	67	668713,6	399975,8	5372,8	7957,5	113179,6
sektor prywatny						
OGÓŁEM	2544	9259777,3	6767527,0	58112,9	300407,5	1678656,7
a	1797	2165573,6	1450252,4	47464,5	80472,3	329986,8
b	747	7094203,7	5317274,6	10648,4	219935,2	1348669,9
C – Górnictwo i kopalnictwo	24	156757,1	152904,5	1232,5	–	2600,0
a	16	10998,1	8378,0	–	–	2600,0
b	8	145759,0	144526,5	1232,5	–	–
D – Przetwórstwo przemysłowe	2498	9054701,9	6581622,8	56880,4	300407,5	1668507,5
a	1763	2136327,9	1438145,4	47464,5	80472,3	320637,6
b	735	6918374,0	5143477,4	9415,9	219935,2	1347869,9
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	22	48318,3	32999,7	–	–	7549,2
a	18	18247,6	3729,0	–	–	6749,2
b	4	30070,7	29270,7	–	–	800,0

Tablica 25a. Nakłady na innowacje rozdysponowane w 2001 r. (w tys. zł)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Nakłady poniesione na					
	Działalność badawczo-rozwojową	z tego		Zakup gotowej technologii w postaci dokumentacji i praw	Projektowanie przemysłowe i pozostałe przygotowania do innowacji	Oprogramowanie
		Nakłady wewnętrzne	Nakłady zewnętrzne			
a – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi 50–249 osób						
b – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi powyżej 249 osób						
o g ó ł e m						
OGÓŁEM	1176381,7	874870,3	301511,4	219815,0	192460,2	206279,7
a	178641,5	151705,7	26935,8	37345,1	26649,6	41647,4
b	997740,2	723164,6	274575,6	182469,9	165810,6	164632,3
C – Górnictwo i kopalnictwo	24480,9	5014,6	19466,3	501,4	1340,0	3204,0
a	825,9	811,9	14,0	–	240,0	141,6
b	23655,0	4202,7	19452,3	501,4	1100,0	3062,4
D – Przetwórstwo przemysłowe	1103674,6	857685,0	245989,6	210649,5	175597,9	149258,7
a	177625,7	150863,8	26761,9	35703,9	24424,4	30088,1
b	926048,9	706821,2	219227,7	174945,6	151173,5	119170,6
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	48226,2	12170,7	36055,5	8664,1	15522,3	53817,0
a	189,9	30,0	159,9	1641,2	1985,2	11417,7
b	48036,3	12140,7	35895,6	7022,9	13537,1	42399,3
sektor publiczny						
OGÓŁEM	367657,7	239152,7	128505,0	75271,0	110639,9	68576,0
a	19177,2	15311,2	3866,0	737,7	4667,1	12011,6
b	348480,5	223841,5	124639,0	74533,3	105972,8	56564,4
C – Górnictwo i kopalnictwo	12324,8	4721,2	7603,6	416,4	783,0	2454,9
a	542,0	542,0	–	–	–	2,7
b	11782,8	4179,2	7603,6	416,4	783,0	2452,2
D – Przetwórstwo przemysłowe	307241,0	222260,8	84980,2	67702,6	95571,8	12670,8
a	18579,6	14739,2	3840,4	146,5	2747,1	614,4
b	288661,4	207521,6	81139,8	67556,1	92824,7	12056,4
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	48091,9	12170,7	35921,2	7152,0	14285,1	53450,3
a	55,6	30,0	25,6	591,2	1920,0	11394,5
b	48036,3	12140,7	35895,6	6560,8	12365,1	42055,8
sektor prywatny						
OGÓŁEM	808724,0	635717,6	173006,4	144544,0	81820,3	137703,7
a	159464,3	136394,5	23069,8	36607,4	21982,5	29635,8
b	649259,7	499323,1	149936,6	107936,6	59837,8	108067,9
C – Górnictwo i kopalnictwo	12156,1	293,4	11862,7	85,0	557,0	749,1
a	283,9	269,9	14,0	–	240,0	138,9
b	11872,2	23,5	11848,7	85,0	317,0	610,2
D – Przetwórstwo przemysłowe	796433,6	635424,2	161009,4	142946,9	80026,1	136587,9
a	159046,1	136124,6	22921,5	35557,4	21677,3	29473,7
b	637387,5	499299,6	138087,9	107389,5	58348,8	107114,2
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	134,3	–	134,3	1512,1	1237,2	366,7
a	134,3	–	134,3	1050,0	65,2	23,2
b	–	–	–	462,1	1172,0	343,5

Tablica 25b. Nakłady na innowacje rozdysponowane w 2001 r. (w tys. zł)

WYSZCZEGÓLNIENIE a – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi 50–249 osób b – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi powyżej 249 osób	Nakłady inwestycyjne					
	na środki trwałe	z tego			Nakłady poniesione na	
		budynki i budowle oraz grunty	maszyny i urządzenia techniczne środki transportu	w tym z importu	szkolenie personelu	marketing nowych i zmodernizowanych wyrobów
o g ó ł e m						
OGÓŁEM	9305466,7	3000447,7	6305019,0	3009507,0	83048,8	317981,6
a	2086229,2	670529,1	1415700,1	495836,4	3280,1	29082,8
b	7219237,5	2329918,6	4889318,9	2513670,6	79768,7	288898,8
C – Górnictwo i kopalnictwo	416503,8	246240,0	170263,8	37675,9	81,5	8,0
a	11480,1	3028,9	8451,2	2348,3	–	–
b	405023,7	243211,1	161812,6	35327,6	81,5	8,0
D – Przetwórstwo przemysłowe	8170138,4	2498522,8	5671615,6	2936803,4	81534,6	317702,6
a	1942225,7	615631,5	1326594,2	486176,2	3065,0	29081,8
b	6227912,7	1882891,3	4345021,4	2450627,2	78469,6	288620,8
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	718824,5	255684,9	463139,6	35027,7	1432,7	271,0
a	132523,4	51868,7	80654,7	7311,9	215,1	1,0
b	586301,1	203816,2	382484,9	27715,8	1217,6	270,0
sektor publiczny						
OGÓŁEM	1584371,7	648724,5	935647,2	181497,3	4282,9	30857,2
a	196066,4	56519,7	139546,7	42917,0	366,7	4275,4
b	1388305,3	592204,8	796100,5	138580,3	3916,2	26581,8
C – Górnictwo i kopalnictwo	273297,1	191167,6	82129,5	17367,5	81,5	4,8
a	1144,8	7,5	1137,3	–	–	–
b	272152,3	191160,1	80992,2	17367,5	81,5	4,8
D – Przetwórstwo przemysłowe	637078,5	207939,3	429139,2	130104,2	3008,3	30581,4
a	79370,5	6861,6	72508,9	36607,2	154,2	4274,4
b	557708,0	201077,7	356630,3	93497,0	2854,1	26307,0
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	673996,1	249617,6	424378,5	34025,6	1193,1	271,0
a	115551,1	49650,6	65900,5	6309,8	212,5	1,0
b	558445,0	199967,0	358478,0	27715,8	980,6	270,0
sektor prywatny						
OGÓŁEM	7721095,0	2351723,2	5369371,8	2828009,7	78765,9	287124,4
a	1890162,8	614009,4	1276153,4	452919,4	2913,4	24807,4
b	5830932,2	1737713,8	4093218,4	2375090,3	75852,5	262317,0
C – Górnictwo i kopalnictwo	143206,7	55072,4	88134,3	20308,4	–	3,2
a	10335,3	3021,4	7313,9	2348,3	–	–
b	132871,4	52051,0	80820,4	17960,1	–	3,2
D – Przetwórstwo przemysłowe	7533059,9	2290583,5	5242476,4	2806699,2	78526,3	287121,2
a	1862855,2	608769,9	1254085,3	449569,0	2910,8	24807,4
b	5670204,7	1681813,6	3988391,1	2357130,2	75615,5	262313,8
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	44828,4	6067,3	38761,1	1002,1	239,6	–
a	16972,3	2218,1	14754,2	1002,1	2,6	–
b	27856,1	3849,2	24006,9	–	237,0	–

Tablica 26a. Przedsiębiorstwa, które zakupiły nowe technologie w 2001 r., według krajów zakupu

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba przedsiębiorstw, które zakupiły technologie	w tym:		Licencje						
		Polska	zagranica	Polska	Kraje Unii Europejskiej	Inne kraje europejskie	USA	Japonia	Inne kraje pozaeuropejskie	
a – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi 50–249 osób										
b – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi powyżej 249 osób										
o g ó ł e m										
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)	862	574	475	109	65	4	17	2	5	
a	433	287	209	55	28	1	1	–	2	
b	429	287	266	54	37	3	16	2	3	
C – Górnictwo i kopalnictwo	11	10	3	4	1	–	1	–	–	
a	3	3	–	–	–	–	–	–	–	
b	8	7	3	4	1	–	1	–	–	
D – Przetwórstwo przemysłowe	787	511	447	88	58	3	13	2	4	
a	401	262	197	47	26	–	1	–	2	
b	386	249	250	41	32	3	12	2	2	
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	64	53	25	17	6	1	3	–	1	
a	29	22	12	8	2	1	–	–	–	
b	35	31	13	9	4	–	3	–	1	
sektor publiczny										
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)	173	148	62	36	12	3	7	–	1	
a	56	47	17	12	3	1	–	–	–	
b	117	101	45	24	9	2	7	–	1	
C – Górnictwo i kopalnictwo	8	8	1	4	–	–	1	–	–	
a	2	2	–	–	–	–	–	–	–	
b	6	6	1	4	–	–	1	–	–	
D – Przetwórstwo przemysłowe	108	93	38	17	6	2	3	–	–	
a	29	26	6	5	1	–	–	–	–	
b	79	67	32	12	5	2	3	–	–	
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	57	47	23	15	6	1	3	–	1	
a	25	19	11	7	2	1	–	–	–	
b	32	28	12	8	4	–	3	–	1	
sektor prywatny										
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)	689	426	413	73	53	1	10	2	4	
a	377	240	192	43	25	–	1	–	2	
b	312	186	221	30	28	1	9	2	2	
C – Górnictwo i kopalnictwo	3	2	2	–	1	–	–	–	–	
a	1	1	–	–	–	–	–	–	–	
b	2	1	2	–	1	–	–	–	–	
D – Przetwórstwo przemysłowe	679	418	409	71	52	1	10	2	4	
a	372	236	191	42	25	–	1	–	2	
b	307	182	218	29	27	1	9	2	2	
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	7	6	2	2	–	–	–	–	–	
a	4	3	1	1	–	–	–	–	–	
b	3	3	1	1	–	–	–	–	–	

Tablica 26b. Przedsiębiorstwa, które zakupiły nowe technologie w 2001 r., według krajów zakupu – cd.

WYSZCZEGÓLNIENIE		Prace badawczo-rozwojowe					
		Polska	Kraje Unii Europejskiej	Inne kraje europejskie	USA	Japonia	Inne kraje pozaeuropejskie
a – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi 50–249 osób							
b – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi powyżej 249 osób							
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)		o g ó ł e m					
	a	203	30	7	2	1	1
	b	76	10	3	–	–	–
	b	127	20	4	2	1	1
C – Górnictwo i kopalnictwo		5	1	–	–	–	1
	a	–	–	–	–	–	–
	b	5	1	–	–	–	1
D – Przetwórstwo przemysłowe		185	26	7	2	1	–
	a	73	8	3	–	–	–
	b	112	18	4	2	1	–
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		13	3	–	–	–	–
	a	3	2	–	–	–	–
	b	10	1	–	–	–	–
		s e k t o r p u b l i c z n y					
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)		66	5	–	–	–	–
	a	14	2	–	–	–	–
	b	52	3	–	–	–	–
C – Górnictwo i kopalnictwo		4	–	–	–	–	–
	a	–	–	–	–	–	–
	b	4	–	–	–	–	–
D – Przetwórstwo przemysłowe		51	2	–	–	–	–
	a	12	–	–	–	–	–
	b	39	2	–	–	–	–
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		11	3	–	–	–	–
	a	2	2	–	–	–	–
	b	9	1	–	–	–	–
		s e k t o r p r y w a t n y					
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)		137	25	7	2	1	1
	a	62	8	3	–	–	–
	b	75	17	4	2	1	1
C – Górnictwo i kopalnictwo		1	1	–	–	–	1
	a	–	–	–	–	–	–
	b	1	1	–	–	–	1
D – Przetwórstwo przemysłowe		134	24	7	2	1	–
	a	61	8	3	–	–	–
	b	73	16	4	2	1	–
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		2	–	–	–	–	–
	a	1	–	–	–	–	–
	b	1	–	–	–	–	–

Tablica 26c. Przedsiębiorstwa, które zakupiły nowe technologie w 2001 r., według krajów zakupu – cd.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Środki automatyzacji					
	Polska	Kraje Unii Europejskiej	Inne kraje europejskie	USA	Japonia	Inne kraje pozaeuropejskie
a – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi 50–249 osób						
b – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi powyżej 249 osób						
	ogółem					
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)	220	305	21	15	7	2
a	117	123	10	4	1	2
b	103	182	11	11	6	–
C – Górnictwo i kopalnictwo	5	1	–	–	1	–
a	2	–	–	–	–	–
b	3	1	–	–	1	–
D – Przetwórstwo przemysłowe	192	296	21	14	5	2
a	104	120	10	3	1	2
b	88	176	11	11	4	–
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	23	8	–	1	1	–
a	11	3	–	1	–	–
b	12	5	–	–	1	–
	sektor publiczny					
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)	52	30	1	3	1	–
a	19	6	1	2	–	–
b	33	24	–	1	1	–
C – Górnictwo i kopalnictwo	3	–	–	–	–	–
a	1	–	–	–	–	–
b	2	–	–	–	–	–
D – Przetwórstwo przemysłowe	30	22	1	2	–	–
a	8	3	1	1	–	–
b	22	19	–	1	–	–
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	19	8	–	1	1	–
a	10	3	–	1	–	–
b	9	5	–	–	1	–
	sektor prywatny					
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)	168	275	20	12	6	2
a	98	117	9	2	1	2
b	70	158	11	10	5	–
C – Górnictwo i kopalnictwo	2	1	–	–	1	–
a	1	–	–	–	–	–
b	1	1	–	–	1	–
D – Przetwórstwo przemysłowe	162	274	20	12	5	2
a	96	117	9	2	1	2
b	66	157	11	10	4	–
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	4	–	–	–	–	–
a	1	–	–	–	–	–
b	3	–	–	–	–	–

Tablica 26d. Przedsiębiorstwa, które zakupiły nowe technologie w 2001 r., według krajów zakupu – cd.

WYSZCZEGÓLNIENIE		Usługi konsultingowe					
		Polska	Kraje Unii Europejskiej	Inne kraje europejskie	USA	Japonia	Inne kraje pozaeuropejskie
a – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi 50–249 osób							
b – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi powyżej 249 osób							
		o g ó ł e m					
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)		160	108	8	5	2	4
a		57	42	2	–	–	2
b		103	66	6	5	2	2
C – Górnictwo i kopalnictwo		3	–	–	–	–	–
a		–	–	–	–	–	–
b		3	–	–	–	–	–
D – Przetwórstwo przemysłowe		140	105	8	5	2	4
a		53	40	2	–	–	2
b		87	65	6	5	2	2
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		17	3	–	–	–	–
a		4	2	–	–	–	–
b		13	1	–	–	–	–
		sektor publiczny					
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)		33	5	1	–	–	1
a		7	1	–	–	–	–
b		26	4	1	–	–	1
C – Górnictwo i kopalnictwo		2	–	–	–	–	–
a		–	–	–	–	–	–
b		2	–	–	–	–	–
D – Przetwórstwo przemysłowe		16	4	1	–	–	1
a		3	–	–	–	–	–
b		13	4	1	–	–	1
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		15	1	–	–	–	–
a		4	1	–	–	–	–
b		11	–	–	–	–	–
		sektor prywatny					
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)		127	103	7	5	2	3
a		50	41	2	–	–	2
b		77	62	5	5	2	1
C – Górnictwo i kopalnictwo		1	–	–	–	–	–
a		–	–	–	–	–	–
b		1	–	–	–	–	–
D – Przetwórstwo przemysłowe		124	101	7	5	2	3
a		50	40	2	–	–	2
b		74	61	5	5	2	1
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		2	2	–	–	–	–
a		–	1	–	–	–	–
b		2	1	–	–	–	–

Tablica 26e. Przedsiębiorstwa, które zakupiły nowe technologie w 2001 r., według krajów zakupu – cd.

WYSZCZEGÓLNIENIE		Inne					
		Polska	Kraje Unii Europejskiej	Inne kraje europejskie	USA	Japonia	Inne kraje pozaeuropejskie
a – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi 50–249 osób							
b – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi powyżej 249 osób							
o g ó ł e m							
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)		96	36	3	3	–	3
a		61	19	1	2	–	1
b		35	17	2	1	–	2
C – Górnictwo i kopalnictwo		3	–	–	–	–	–
a		1	–	–	–	–	–
b		2	–	–	–	–	–
D – Przetwórstwo przemysłowe		82	32	3	3	–	3
a		55	18	1	2	–	1
b		27	14	2	1	–	2
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		11	4	–	–	–	–
a		5	1	–	–	–	–
b		6	3	–	–	–	–
sektor publiczny							
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)		26	4	1	1	–	1
a		11	1	–	–	–	–
b		15	3	1	1	–	1
C – Górnictwo i kopalnictwo		3	–	–	–	–	–
a		1	–	–	–	–	–
b		2	–	–	–	–	–
D – Przetwórstwo przemysłowe		13	–	1	1	–	1
a		5	–	–	–	–	–
b		8	–	1	1	–	1
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		10	4	–	–	–	–
a		5	1	–	–	–	–
b		5	3	–	–	–	–
sektor prywatny							
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)		70	32	2	2	–	2
a		50	18	1	2	–	1
b		20	14	1	–	–	1
C – Górnictwo i kopalnictwo		–	–	–	–	–	–
a		–	–	–	–	–	–
b		–	–	–	–	–	–
D – Przetwórstwo przemysłowe		69	32	2	2	–	2
a		50	18	1	2	–	1
b		19	14	1	–	–	1
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		1	–	–	–	–	–
a		–	–	–	–	–	–
b		1	–	–	–	–	–

Tablica 27a. Środki automatyzacji procesów produkcyjnych oraz media elektroniczne w 2001 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE		Liczba przedsiębiorstw posiadających środki automatyzacji	Wyposażenie przedsiębiorstw (w sztukach)			
a – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi 50–249 osób	b – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi powyżej 249 osób		Linie produkcyjne		Roboty i manipulatory przemysłowe	
			automatyczne	sterowane komputerem	razem	w tym roboty przemysłowe
o g ó ł e m						
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)		2914	7249	5014	1912	893
a		1751	2542	1642	459	263
b		1163	4707	3372	1453	630
C – Górnictwo i kopalnictwo		40	113	140	5	5
a		18	22	23	–	–
b		22	91	117	5	5
D – Przetwórstwo przemysłowe		2666	6782	4648	1904	887
a		1619	2410	1561	458	262
b		1047	4372	3087	1446	625
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		208	354	226	3	1
a		114	110	58	1	1
b		94	244	168	2	–
sektor publiczny						
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)		593	1250	784	185	57
a		261	270	132	8	4
b		332	980	652	177	53
C – Górnictwo i kopalnictwo		21	15	17	5	5
a		3	1	4	–	–
b		18	14	13	5	5
D – Przetwórstwo przemysłowe		383	886	564	177	51
a		155	164	78	7	3
b		228	722	486	170	48
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		189	349	203	3	1
a		103	105	50	1	1
b		86	244	153	2	–
sektor prywatny						
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)		2321	5999	4230	1727	836
a		1490	2272	1510	451	259
b		831	3727	2720	1276	577
C – Górnictwo i kopalnictwo		19	98	123	–	–
a		15	21	19	–	–
b		4	77	104	–	–
D – Przetwórstwo przemysłowe		2283	5896	4084	1727	836
a		1464	2246	1483	451	259
b		819	3650	2601	1276	577
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		19	5	23	–	–
a		11	5	8	–	–
b		8	–	15	–	–

Tablica 27b. Środki automatyzacji procesów produkcyjnych oraz media elektroniczne w 2001 r.
– cd.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Wypożyczenie przedsiębiorstw			Przedsiębiorstwa posiadające		
	(w sztukach)			sieci komputerowe lokalne (LAN)	elektroniczną wymianę danych (syst. EDI)	system CAD/CAM
	Centra obróbkowe	Obrabiarki laserowe	Komputery do sterowania i regulacji procesami techn.			
a – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi 50–249 osób						
b – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi powyżej 249 osób						
o g ó ł e m						
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)	2138	214	16988	4956	1172	1374
a	840	114	3431	3424	717	696
b	1298	100	13557	1532	455	678
C – Górnictwo i kopalnictwo	10	10	671	88	21	23
a	–	–	41	46	9	6
b	10	10	630	42	12	17
D – Przetwórstwo przemysłowe	2126	202	13781	4429	1045	1249
a	840	114	3148	3082	644	653
b	1286	88	10633	1347	401	596
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę			2536	439	106	102
a	–	–	242	296	64	37
b	2	2	2294	143	42	65
sektor publiczny						
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)	489	23	4981	996	203	300
a	103	1	481	558	91	97
b	386	22	4500	438	112	203
C – Górnictwo i kopalnictwo	9	10	195	38	6	13
a	–	–	6	9	1	–
b	9	10	189	29	5	13
D – Przetwórstwo przemysłowe	478	11	2563	582	110	200
a	103	1	262	306	42	69
b	375	10	2301	276	68	131
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę			2223	376	87	87
a	2	–	213	243	48	28
b	–	2	2010	133	39	59
sektor prywatny						
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)	1649	191	12007	3960	969	1074
a	737	113	2950	2866	626	599
b	912	78	9057	1094	343	475
C – Górnictwo i kopalnictwo	1	–	476	50	15	10
a	–	–	35	37	8	6
b	1	–	441	13	7	4
D – Przetwórstwo przemysłowe	1648	191	11218	3847	935	1049
a	737	113	2886	2776	602	584
b	911	78	8332	1071	333	465
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę			313	63	19	15
a	–	–	29	53	16	9
b	–	–	284	10	3	6

Tablica 27c. Środki automatyzacji procesów produkcyjnych oraz media elektroniczne w 2001 r.
– cd.

WYSZCZEGÓLNIENIE a – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi 50–249 osób b – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi powyżej 249 osób	Przedsiębiorstwa korzystające z Internetu					
	ogółem	w tym				
		posiada- jące własne strony www	monito- rujące rynek	prowadzące marketing	udostępniające informacje	dokonyjące zakupów
	o g ó ł e m					
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)	6492	4684	3646	2720	3477	773
a	4838	3336	2540	1846	2456	503
b	1654	1348	1106	874	1021	270
C – Górnictwo i kopalnictwo	113	91	66	57	76	11
a	70	54	37	31	46	6
b	43	37	29	26	30	5
D – Przetwórstwo przemysłowe	5892	4354	3366	2561	3250	687
a	4425	3155	2376	1776	2342	458
b	1467	1199	990	785	908	229
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	487	239	214	102	151	75
a	343	127	127	39	68	39
b	144	112	87	63	83	36
	sektor publiczny					
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)	1176	811	676	513	623	151
a	708	432	364	255	320	73
b	468	379	312	258	303	78
C – Górnictwo i kopalnictwo	48	38	27	26	33	4
a	19	14	10	9	14	1
b	29	24	17	17	19	3
D – Przetwórstwo przemysłowe	719	569	471	402	455	80
a	413	318	254	219	251	41
b	306	251	217	183	204	39
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	409	204	178	85	135	67
a	276	100	100	27	55	31
b	133	104	78	58	80	36
	sektor prywatny					
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)	5316	3873	2970	2207	2854	622
a	4130	2904	2176	1591	2136	430
b	1186	969	794	616	718	192
C – Górnictwo i kopalnictwo	65	53	39	31	43	7
a	51	40	27	22	32	5
b	14	13	12	9	11	2
D – Przetwórstwo przemysłowe	5173	3785	2895	2159	2795	607
a	4012	2837	2122	1557	2091	417
b	1161	948	773	602	704	190
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	78	35	36	17	16	8
a	67	27	27	12	13	8
b	11	8	9	5	3	–

Tablica 28. Przedsiębiorstwa posiadające zagraniczne rozwiązania naukowo-techniczne w 2001 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE a – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi 50–249 osób b – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi powyżej 249 osób	Przedsiębiorstwa badane	Przedsiębiorstwa, które posiadały zagraniczne rozwiązania naukowo-techniczne					
		ogółem	w tym na podstawie				
			umowy licencyjnej	franchisingu	innych uzgodnień	bezpośrednich inwestycji zagranicznych	
o g ó ł e m							
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)		8664	285	149	5	110	46
a		6805	125	49	5	57	20
b		1859	160	100	–	53	26
C – Górnictwo i kopalnictwo		149	3	1	1	1	–
a		98	1	–	1	–	–
b		51	2	1	–	1	–
D – Przetwórstwo przemysłowe		7939	274	143	4	106	46
a		6283	122	48	4	56	20
b		1656	152	95	–	50	26
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		576	8	5	–	3	–
a		424	2	1	–	1	–
b		152	6	4	–	2	–
sektor publiczny							
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)		1368	42	22	1	19	1
a		864	9	2	1	6	–
b		504	33	20	–	13	1
C – Górnictwo i kopalnictwo		63	1	–	–	1	–
a		27	–	–	–	–	–
b		36	1	–	–	1	–
D – Przetwórstwo przemysłowe		830	33	17	1	15	1
a		503	7	1	1	5	–
b		327	26	16	–	10	1
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		475	8	5	–	3	–
a		334	2	1	–	1	–
b		141	6	4	–	2	–
sektor prywatny							
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)		7296	243	127	4	91	45
a		5941	116	47	4	51	20
b		1355	127	80	–	40	25
C – Górnictwo i kopalnictwo		86	2	1	1	–	–
a		71	1	–	1	–	–
b		15	1	1	–	–	–
D – Przetwórstwo przemysłowe		7109	241	126	3	91	45
a		5780	115	47	3	51	20
b		1329	126	79	–	40	25
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		101	–	–	–	–	–
a		90	–	–	–	–	–
b		11	–	–	–	–	–

Tablica 29. Zagraniczne rozwiązania naukowo-techniczne w 2001 r. (liczba rozwiązań)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Przedsiębiorstwa badane	Zagraniczne rozwiązania na podstawie			
a – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi 50–249 osób	b – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi powyżej 249 osób		umowy licencyjnej	franchisingu	innych uzgodnień	bezpośrednich inwestycji zagranicznych
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)			o g ó ł e m			
		8664	397	7	263	383
a		6805	94	7	81	33
b		1859	303	–	182	350
C – Górnictwo i kopalnictwo		149	1	1	1	–
a		98	–	1	–	–
b		51	1	–	1	–
D – Przetwórstwo przemysłowe		7939	365	6	256	383
a		6283	93	6	80	33
b		1656	272	–	176	350
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		576	31	–	6	–
a		424	1	–	1	–
b		152	30	–	5	–
			s e k t o r p u b l i c z n y			
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)		1368	62	1	31	1
a		864	2	1	9	–
b		504	60	–	22	1
C – Górnictwo i kopalnictwo		63	–	–	1	–
a		27	–	–	–	–
b		36	–	–	1	–
D – Przetwórstwo przemysłowe		830	31	1	24	1
a		503	1	1	8	–
b		327	30	–	16	1
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		475	31	–	6	–
a		334	1	–	1	–
b		141	30	–	5	–
			s e k t o r p r y w a t n y			
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)		7296	335	6	232	382
a		5941	92	6	72	33
b		1355	243	–	160	349
C – Górnictwo i kopalnictwo		86	1	1	–	–
a		71	–	1	–	–
b		15	1	–	–	–
D – Przetwórstwo przemysłowe		7109	334	5	232	382
a		5780	92	5	72	33
b		1329	242	–	160	349
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		101	–	–	–	–
a		90	–	–	–	–
b		11	–	–	–	–

Tablica 30a. Przedsiębiorstwa, które sprzedały nowe technologie w 2001 r., według krajów sprzedaży

WYSZCZEGÓLNIENIE		Liczba przedsiębiorstw, które zakupiły technologie	w tym:		Licencje					
			Polska	zagranica	Polska	Kraje Unii Europejskiej	Inne kraje europejskie	USA	Japonia	Inne kraje pozaeuropejskie
a – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi 50–249 osób										
b – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi powyżej 249 osób										
o g ó ł e m										
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)		78	58	23	20	1	4	1	–	22
a		35	29	7	11	–	2	–	–	9
b		43	29	16	9	1	2	1	–	13
C – Górnictwo i kopalnictwo		–	–	–	–	–	–	–	–	–
a		–	–	–	–	–	–	–	–	–
b		–	–	–	–	–	–	–	–	–
D – Przetwórstwo przemysłowe		72	52	23	17	1	4	1	–	22
a		31	25	7	9	–	2	–	–	9
b		41	27	16	8	1	2	1	–	13
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		6	6	–	3	–	–	–	–	–
a		4	4	–	2	–	–	–	–	–
b		2	2	–	1	–	–	–	–	–
sektor publiczny										
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)		21	20	3	8	–	2	–	–	8
a		7	7	1	4	–	1	–	–	1
b		14	13	2	4	–	1	–	–	7
C – Górnictwo i kopalnictwo		–	–	–	–	–	–	–	–	–
a		–	–	–	–	–	–	–	–	–
b		–	–	–	–	–	–	–	–	–
D – Przetwórstwo przemysłowe		15	14	3	5	–	2	–	–	8
a		3	3	1	2	–	1	–	–	1
b		12	11	2	3	–	1	–	–	7
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		6	6	–	3	–	–	–	–	–
a		4	4	–	2	–	–	–	–	–
b		2	2	–	1	–	–	–	–	–
sektor prywatny										
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)		57	38	20	12	1	2	1	–	14
a		28	22	6	7	–	1	–	–	8
b		29	16	14	5	1	1	1	–	6
C – Górnictwo i kopalnictwo		–	–	–	–	–	–	–	–	–
a		–	–	–	–	–	–	–	–	–
b		–	–	–	–	–	–	–	–	–
D – Przetwórstwo przemysłowe		57	38	20	12	1	2	1	–	14
a		28	22	6	7	–	1	–	–	8
b		29	16	14	5	1	1	1	–	6
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		–	–	–	–	–	–	–	–	–
a		–	–	–	–	–	–	–	–	–
b		–	–	–	–	–	–	–	–	–

Tablica 30b. Przedsiębiorstwa, które sprzedały nowe technologie w 2001 r., według krajów sprzedaży – cd.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Prace badawczo-rozwojowe					
	Polska	Kraje Unii Europejskiej	Inne kraje europejskie	USA	Japonia	Inne kraje pozaeuropejskie
a – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi 50–249 osób						
b – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi powyżej 249 osób						
	ogółem					
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)	7	1	1	–	14	4
a	1	–	–	–	8	1
b	6	1	1	–	6	3
C – Górnictwo i kopalnictwo	–	–	–	–	–	–
a	–	–	–	–	–	–
b	–	–	–	–	–	–
D – Przetwórstwo przemysłowe	7	1	1	–	14	4
a	1	–	–	–	8	1
b	6	1	1	–	6	3
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	–	–	–	–	–	–
a	–	–	–	–	–	–
b	–	–	–	–	–	–
	sektor publiczny					
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)	1	–	–	–	1	–
a	–	–	–	–	–	–
b	1	–	–	–	1	–
C – Górnictwo i kopalnictwo	–	–	–	–	–	–
a	–	–	–	–	–	–
b	–	–	–	–	–	–
D – Przetwórstwo przemysłowe	1	–	–	–	1	–
a	–	–	–	–	–	–
b	1	–	–	–	1	–
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	–	–	–	–	–	–
a	–	–	–	–	–	–
b	–	–	–	–	–	–
	sektor prywatny					
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)	6	1	1	–	13	4
a	1	–	–	–	8	1
b	5	1	1	–	5	3
C – Górnictwo i kopalnictwo	–	–	–	–	–	–
a	–	–	–	–	–	–
b	–	–	–	–	–	–
D – Przetwórstwo przemysłowe	6	1	1	–	13	4
a	1	–	–	–	8	1
b	5	1	1	–	5	3
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	–	–	–	–	–	–
a	–	–	–	–	–	–
b	–	–	–	–	–	–

Tablica 30c. Przedsiębiorstwa, które sprzedały nowe technologie w 2001 r., według krajów sprzedaży – cd.

WYSZCZEGÓLNIENIE		Środki automatyzacji					
		Polska	Kraje Unii Europejskiej	Inne kraje europejskie	USA	Japonia	Inne kraje pozaeuropejskie
a – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi 50–249 osób							
b – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi powyżej 249 osób							
o g ó ł e m							
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)		3	–	–	7	4	–
a		1	–	–	5	1	–
b		2	–	–	2	3	–
C – Górnictwo i kopalnictwo		–	–	–	–	–	–
a		–	–	–	–	–	–
b		–	–	–	–	–	–
D – Przetwórstwo przemysłowe		3	–	–	4	4	–
a		1	–	–	3	1	–
b		2	–	–	1	3	–
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		–	–	–	3	–	–
a		–	–	–	2	–	–
b		–	–	–	1	–	–
sektor publiczny							
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)		–	–	–	3	–	–
a		–	–	–	2	–	–
b		–	–	–	1	–	–
C – Górnictwo i kopalnictwo		–	–	–	–	–	–
a		–	–	–	–	–	–
b		–	–	–	–	–	–
D – Przetwórstwo przemysłowe		–	–	–	–	–	–
a		–	–	–	–	–	–
b		–	–	–	–	–	–
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		–	–	–	3	–	–
a		–	–	–	2	–	–
b		–	–	–	1	–	–
sektor prywatny							
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)		3	–	–	4	4	–
a		1	–	–	3	1	–
b		2	–	–	1	3	–
C – Górnictwo i kopalnictwo		–	–	–	–	–	–
a		–	–	–	–	–	–
b		–	–	–	–	–	–
D – Przetwórstwo przemysłowe		3	–	–	4	4	–
a		1	–	–	3	1	–
b		2	–	–	1	3	–
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		–	–	–	–	–	–
a		–	–	–	–	–	–
b		–	–	–	–	–	–

Tablica 30d. Przedsiębiorstwa, które sprzedały nowe technologie w 2001 r., według krajów sprzedaży – cd.

WYSZCZEGÓLNIENIE		Usługi konsultingowe					
		Polska	Kraje Unii Europejskiej	Inne kraje europejskie	USA	Japonia	Inne kraje pozaeuropejskie
a – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi 50–249 osób							
b – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi powyżej 249 osób							
o g ó ł e m							
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)		1	–	3	2	1	1
a		–	–	2	1	–	1
b		1	–	1	1	1	–
C – Górnictwo i kopalnictwo		–	–	–	–	–	–
a		–	–	–	–	–	–
b		–	–	–	–	–	–
D – Przetwórstwo przemysłowe		1	–	3	2	1	1
a		–	–	2	1	–	1
b		1	–	1	1	1	–
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		–	–	–	–	–	–
a		–	–	–	–	–	–
b		–	–	–	–	–	–
sektor publiczny							
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)		–	–	1	–	–	–
a		–	–	–	–	–	–
b		–	–	1	–	–	–
C – Górnictwo i kopalnictwo		–	–	–	–	–	–
a		–	–	–	–	–	–
b		–	–	–	–	–	–
D – Przetwórstwo przemysłowe		–	–	1	–	–	–
a		–	–	–	–	–	–
b		–	–	1	–	–	–
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		–	–	–	–	–	–
a		–	–	–	–	–	–
b		–	–	–	–	–	–
sektor prywatny							
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)		1	–	2	2	1	1
a		–	–	2	1	–	1
b		1	–	–	1	1	–
C – Górnictwo i kopalnictwo		–	–	–	–	–	–
a		–	–	–	–	–	–
b		–	–	–	–	–	–
D – Przetwórstwo przemysłowe		1	–	2	2	1	1
a		–	–	2	1	–	1
b		1	–	–	1	1	–
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		–	–	–	–	–	–
a		–	–	–	–	–	–
b		–	–	–	–	–	–

Tablica 30e. Przedsiębiorstwa, które sprzedały nowe technologie w 2001 r., według krajów sprzedaży – cd.

WYSZCZEGÓLNIENIE		Inne					
		Polska	Kraje Unii Europejskiej	Inne kraje europejskie	USA	Japonia	Inne kraje pozaeuropejskie
a – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi 50–249 osób							
b – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi powyżej 249 osób							
		o g ó ł e m					
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)		-	-	-	-	-	-
	a	-	-	-	-	-	-
	b	-	-	-	-	-	-
C – Górnictwo i kopalnictwo		-	-	-	-	-	-
	a	-	-	-	-	-	-
	b	-	-	-	-	-	-
D – Przetwórstwo przemysłowe		-	-	-	-	-	-
	a	-	-	-	-	-	-
	b	-	-	-	-	-	-
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		-	-	-	-	-	-
	a	-	-	-	-	-	-
	b	-	-	-	-	-	-
		s e k t o r p u b l i c z n y					
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)		-	-	-	-	-	-
	a	-	-	-	-	-	-
	b	-	-	-	-	-	-
C – Górnictwo i kopalnictwo		-	-	-	-	-	-
	a	-	-	-	-	-	-
	b	-	-	-	-	-	-
D – Przetwórstwo przemysłowe		-	-	-	-	-	-
	a	-	-	-	-	-	-
	b	-	-	-	-	-	-
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		-	-	-	-	-	-
	a	-	-	-	-	-	-
	b	-	-	-	-	-	-
		s e k t o r p r y w a t n y					
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)		-	-	-	-	-	-
	a	-	-	-	-	-	-
	b	-	-	-	-	-	-
C – Górnictwo i kopalnictwo		-	-	-	-	-	-
	a	-	-	-	-	-	-
	b	-	-	-	-	-	-
D – Przetwórstwo przemysłowe		-	-	-	-	-	-
	a	-	-	-	-	-	-
	b	-	-	-	-	-	-
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		-	-	-	-	-	-
	a	-	-	-	-	-	-
	b	-	-	-	-	-	-

Tablica 31. Licencje zakupione lub sprzedane za granicę w 2001 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Przedsiębiorstwa badane	Przedsiębiorstwa			Licencje (liczba rozwiązań)		
		które kupiły licencje za granicą	które sprzedały licencje	w tym za granicę	kupione za granicą	sprzedane	w tym za granicę
a – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi 50–249 osób							
b – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi powyżej 249 osób							
ogółem							
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)	8664	84	24	6	84	83	10
a	6805	31	12	2	31	54	3
b	1859	53	12	4	53	29	7
C – Górnictwo i kopalnictwo	149	2	–	–	2	–	–
a	98	–	–	–	–	–	–
b	51	2	–	–	2	–	–
D – Przetwórstwo przemysłowe	7939	74	21	6	74	63	10
a	6283	28	10	2	28	37	3
b	1656	46	11	4	46	26	7
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	576	8	3	–	8	20	–
a	424	3	2	–	3	17	–
b	152	5	1	–	5	3	–
sektor publiczny							
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)	1368	18	9	2	18	44	3
a	864	4	4	1	4	33	2
b	504	14	5	1	14	11	1
C – Górnictwo i kopalnictwo	63	1	–	–	1	–	–
a	27	–	–	–	–	–	–
b	36	1	–	–	1	–	–
D – Przetwórstwo przemysłowe	830	9	6	2	9	24	3
a	503	1	2	1	1	16	2
b	327	8	4	1	8	8	1
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	475	8	3	–	8	20	–
a	334	3	2	–	3	17	–
b	141	5	1	–	5	3	–
sektor prywatny							
OGÓŁEM (sekcje C, D, E)	7296	66	15	4	66	39	7
a	5941	27	8	1	27	21	1
b	1355	39	7	3	39	18	6
C – Górnictwo i kopalnictwo	86	1	–	–	1	–	–
a	71	–	–	–	–	–	–
b	15	1	–	–	1	–	–
D – Przetwórstwo przemysłowe	7109	65	15	4	65	39	7
a	5780	27	8	1	27	21	1
b	1329	38	7	3	38	18	6
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	101	–	–	–	–	–	–
a	90	–	–	–	–	–	–
b	11	–	–	–	–	–	–

Tablica 32. Przedsiębiorstwa, które w latach 1999-2001 wprowadziły zmiany nie będące innowacjami technicznymi

WYSZCZEGÓLNIENIE		Przedsiębiorstwa badane	Przedsiębiorstwa, które wdrożyły:					
a – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi 50–249 osób	b – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi powyżej 249 osób		jakielwiek istotne zmiany w organizacji i strategii	w tym				
				nowe lub istotnie zmienione strategie działania	zaawansowane techniki zarządzania (np. TQM)	nowe lub istotnie zmienione struktury organizacyjne	istotną zmianę strategii marketingowej	istotną zmianę estetyczną lub twórczą modyfikację
OGÓŁEM		8664	2384	860	644	1098	886	1445
	a	6805	1460	473	288	570	524	934
	b	1859	924	387	356	528	362	511
C – Górnictwo i kopalnictwo		149	32	8	9	15	9	3
	a	98	12	2	1	3	6	2
	b	51	20	6	8	12	3	1
D – Przetwórstwo przemysłowe		7939	2252	807	602	1014	840	1433
	a	6283	1406	456	275	538	508	925
	b	1656	846	351	327	476	332	508
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		576	100	45	33	69	37	9
	a	424	42	15	12	29	10	7
	b	152	58	30	21	40	27	2
sektor publiczny								
OGÓŁEM		1368	448	177	104	281	183	205
	a	864	208	68	35	113	88	104
	b	504	240	109	69	168	95	101
C – Górnictwo i kopalnictwo		63	16	5	4	10	4	1
	a	27	5	1	–	2	3	1
	b	36	11	4	4	8	1	–
D – Przetwórstwo przemysłowe		830	347	134	72	213	150	196
	a	503	169	56	25	88	79	97
	b	327	178	78	47	125	71	99
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		475	85	38	28	58	29	8
	a	334	34	11	10	23	6	6
	b	141	51	27	18	35	23	2
sektor prywatny								
OGÓŁEM		7296	1936	683	540	817	703	1240
	a	5941	1252	405	253	457	436	830
	b	1355	684	278	287	360	267	410
C – Górnictwo i kopalnictwo		86	16	3	5	5	5	2
	a	71	7	1	1	1	3	1
	b	15	9	2	4	4	2	1
D – Przetwórstwo przemysłowe		7109	1905	673	530	801	690	1237
	a	5780	1237	400	250	450	429	828
	b	1329	668	273	280	351	261	409
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę		101	15	7	5	11	8	1
	a	90	8	4	2	6	4	1
	b	11	7	3	3	5	4	–

Tablica 33. Nowe i zmodernizowane wyroby wprowadzone na rynek w latach 1991–2001

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba przedsiębiorstw, które		Wartość sprzedaży (w tys. zł)		Udział sprzedaży wyrobów nowych i zmodernizowanych w produkcji sprzedanej wyrobów w %
	wprowadziły nowe i zmodernizowane wyroby	uruchomiły wyroby nowe w skali rynku	wyrobów nowych i zmodernizowanych	w tym na eksport	
a – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi 50–249 osób					
b – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi powyżej 249 osób					
OGÓŁEM	2106	657	64714728,7	21030698,1	18,0
a	1346	399	9539011,8	2873093,3	11,8
b	760	258	55175716,9	18157604,8	20,0
C – Górnictwo i kopalnictwo	15	4	85754,8	2933,8	0,4
a	8	2	42738,8	1500,6	4,2
b	7	2	43016,0	1433,2	0,2
D – Przetwórstwo przemysłowe	2077	647	64028941,5	21027764,3	20,8
a	1329	393	9477310,8	2871592,7	12,2
b	748	254	54551630,7	18156171,6	24,0
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	14	6	600032,4	–	2,2
a	9	4	18962,2	–	0,8
b	5	2	581070,2	–	2,3
sektor publiczny					
OGÓŁEM	356	143	8904527,9	1401200,7	9,6
a	189	74	860630,3	95315,7	11,3
b	167	69	8043897,6	1305885,0	9,4
C – Górnictwo i kopalnictwo	6	1	40448,1	1433,2	0,2
a	2	–	7536,9	–	*
b	4	1	32911,2	1433,2	*
D – Przetwórstwo przemysłowe	337	136	8264928,4	1399767,5	16,6
a	179	70	835012,2	95315,7	15,0
b	158	66	7429916,2	1304451,8	16,8
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	13	6	599151,4	–	2,4
a	8	4	18081,2	–	1,0
b	5	2	581070,2	–	2,5
sektor prywatny					
OGÓŁEM	1750	514	55810200,8	19629497,4	21,2
a	1157	325	8678381,5	2777777,6	11,8
b	593	189	47131819,3	16851719,8	24,8
C – Górnictwo i kopalnictwo	9	3	45306,7	1500,6	0,8
a	6	2	35201,9	1500,6	4,5
b	3	1	10104,8	–	0,2
D – Przetwórstwo przemysłowe	1740	511	55764013,1	19627996,8	21,9
a	1150	323	8642298,6	2776277,0	12,0
b	590	188	47121714,5	16851719,8	25,8
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	1	–	881,0	–	*
a	1	–	881,0	–	*
b	–	–	–	–	–

Tablica 34. Nakłady na technologie informacyjne oraz zatrudnienie w systemie telepracy w 2001 r.

	Nakłady na technologie informacyjne (w tys. zł)				Zatrudnienie w systemie telepracy	
	Ogółem	sprzęt informatyczny	z tego		liczba przedsiębiorstw	liczba osób
			oprogramowanie	pozostałe		
				w tym szkolenie informat. personelu		
WYSZCZEGÓLNIENIE						
a – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi 50–249 osób						
b – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi powyżej 249 osób						
OGÓŁEM	4083428,3	2270767,3	1057614,6	755046,4	15	80
a	642268,8	347905,2	199492,8	94870,8	11	27
b	3441159,5	1922862,1	858121,8	660175,6	4	53
C – Górnictwo i kopalnictwo	92190,7	28214,0	8828,7	55148,0	-	-
a	1755,8	907,7	590,8	257,3	-	-
b	90434,9	27306,3	8237,9	54890,7	-	-
D – Przetwórstwo przemysłowe	2785458,1	1550919,5	634863,9	599674,7	15	80
a	532001,1	300319,6	169576,7	62104,8	11	27
b	2253457,0	1250599,9	465287,2	537569,9	4	53
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	1205779,5	691633,8	413922,0	100223,7	-	-
a	108511,9	46677,9	29325,3	32508,7	-	-
b	1097267,6	644955,9	384596,7	67715,0	-	-
				sektor publiczny		
OGÓŁEM	1472628,4	875968,0	462040,5	134619,9	3	44
a	133178,8	49955,3	49726,9	33496,6	2	4
b	1339449,6	826012,7	412313,6	101123,3	1	40
C – Górnictwo i kopalnictwo	30882,1	16949,0	5803,6	8129,5	-	-
a	866,6	394,4	250,2	222,0	-	-
b	30015,5	16554,6	5553,4	7907,5	-	-
D – Przetwórstwo przemysłowe	277276,7	193038,2	57262,3	26976,2	3	44
a	39883,4	18517,1	20532,2	834,1	2	4
b	237393,3	174521,1	36730,1	26142,1	1	40

WYSZCZEGÓLNIENIE a – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi 50–249 osób b – przedsiębiorstwa, w których liczba zatrudnionych wynosi powyżej 249 osób	Nakłady na technologie informacyjne (w tys. zł)				Zatrudnienie w systemie telepracy	
	Ogółem	sprzęt informatyczny	z tego		liczba przedsiębiorstw	liczba osób
			oprogramowanie	pozostałe		
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	1164469,6 a 92428,8 b 1072040,8	665980,8 31043,8 634937,0	398974,6 28944,5 370030,1	99514,2 32440,5 67073,7	– – –	– – –
OGÓŁEM	2610799,9	1394799,3	595574,1	620426,5	12	36
C – Górnictwo i kopalnictwo	509090,0 a 297949,9 b 2101709,9	1096849,4	445808,2	61374,2 14857,3 559052,3	9 3	23 13
	61308,6 a 889,2 b 60419,4	11265,0 513,3 10751,7	3025,1 340,6 2684,5	47018,5 35,3 46983,2	– – –	– – –
D – Przetwórstwo przemysłowe	2508181,4 a 492117,7 b 2016063,7	1357881,3 281802,5 1076078,8	577601,6 149044,5 428557,1	572698,5 61270,7 511427,8	12 9 3	36 23 13
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	41309,9 a 16083,1 b 25226,8	25653,0 15634,1 10018,9	14947,4 380,8 14566,6	709,5 68,2 641,2	– – –	– – –

Załącznik 2

Tablica 1. Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON według form prawnych w latach 1998–2001 (bez sekcji L, P, Q)

Symbol i rodzaj formy prawnej		Sektor publiczny				Sektor prywatny			
		1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001
	OGÓLEM	70 380	83 966	92 596	105 077	2 709 093	2 914 490	3 069 950	2 243 047
01	Organy władzy, administracji rządowej	283	261	126	107	–	–	–	–
02	Organy kontroli państwowej i ochrony prawa	11	230	103	42	–	–	–	–
03	Wspólnoty samorządowe	4 421	1 270	818	318	–	–	–	–
06	Sądy i trybunały	9	8	7	2	–	–	–	–
09	Skarb państwa	1	2	2	2	–	–	–	–
15	Spółki partnerskie	–	–	–	–	–	–	–	225
16	Spółki akcyjne	2 278	1 974	2 499	2 514	7 409	8 615	9 518	10 668
17	Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	3 483	3 749	3 992	4 327	123 211	133 609	145 165	160 188
18	Spółki jawne	9	9	7	8	815	796	823	7 594
19	Spółki cywilne	5	22	37	17	268 877	288 132	303 291	298 436
20	Spółki komandytowe	–	–	–	–	290	346	430	546
21	Spółki komandytowo-akcyjne	–	–	–	–	–	–	–	4
23	Spółki inne*	70	73	75	76	499	518	548	573
24	Przedsiębiorstwa państwowe	3 554	3 128	2 907	2 483	–	–	–	–
25	Przedsiębiorstwa komunalne	206	155	123	2	–	–	–	–
28	Państwowe jednostki organizacyjne	13 425	9 499	6 868	5 704	–	–	–	–
29	Gminne samorządowe jednostki organizacyjne	32 428	39 721	39 749	40 031	2	2	1	–
30	Powiatowe samorządowe jednostki organizacyjne	42	5 018	7 391	10 255	–	–	–	–
31	Wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne	4	640	876	964	–	–	–	–
40	Spółdzielnie	–	–	–	–	16 527	16 438	16 235	16 610
48	Fundacje	–	–	–	–	5 183	5 471	5 749	6 369
49	Fundusze	53	48	48	45	6	66	95	132
50	Kościół katolicki	1	1	1	–	14 433	14 828	15 146	15 967
51	Inne kościoły i związki wyznaniowe	–	–	–	–	1 064	1 143	1 182	1 275
55	Stowarzyszenia	1	–	–	–	25 944	30 232	36 274	42 648
60	Organizacje społecznie oddzielnie nie wymienione	–	–	–	1	1 024	5 220	9 084	9 527
70	Partie polityczne	–	–	–	–	380	409	439	486
72	Związki zawodowe	–	–	–	–	11 034	12 850	14 257	16 295
73	Organizacje pracodawców	–	–	–	–	127	151	176	208
76	Samorząd gospodarczy i zawodowy	1	1	1	–	2 106	2 258	2 369	3 872
79	Oddziały przedsiębiorców zagranicznych	–	–	–	–	–	–	–	117
80	Przedstawicielstwa zagraniczne	–	–	–	–	1 686	1 739	1 767	1 846
85	Wspólnoty mieszkaniowe	10 085	18 142	26 959	38 178	8 256	14 328	21 511	32 071
99	Bez szczególnej formy prawnej	10	15	7	1	2 220 220	2 377 339	2 485 890	2 617 390
	OGÓLEM PRZEDSIĘBIORSTWA**	9 545	9 052	9 572	9 352	2 637 349	2 852 257	2 961 352	3 111 661

* Spółki przewidziane przepisami innych ustaw niż Kodeks handlowy i Kodeks cywilny lub formy, do których stosują się określone przepisy o spółkach.

** Zgodnie z określeniem podanym w Przedmowie do niniejszego opracowania, mianem przedsiębiorstw nazywane są podmioty o następujących symbolach form prawnych: 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 24, 25, 40 i 99.

Tablica 2. Liczba przedsiębiorstw aktywnych wg sekcji EKD w 2001 r.

Wyszczególnienie	Liczba przedsiębiorstw aktywnych				
	ogółem	I. zatr. 0–49	w tym I. zatr. 0–9	I. zatr. 50–249	I. zatr. >249
Ogółem	1 657 630	1 641 403	1 601 964	13 419	2 808
sektor publiczny	3 965	1 404	107	1 795	766
sektor prywatny	1 653 665	1 639 999	1 601 857	11 624	2 042
C – Górnictwo i kopalnictwo	1 359	1 217	1 100	97	45
sektor publiczny	76	15	1	30	31
sektor prywatny	1 283	1 202	1 099	67	14
D – Przetwórstwo przemysłowe	200 382	192 853	179 718	6 027	1 502
sektor publiczny	1 043	260	28	508	275
sektor prywatny	199 339	192 593	179 690	5 519	1 227
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	1 843	1 288	982	408	147
sektor publiczny	684	223	7	324	137
sektor prywatny	1 159	1 065	975	84	10
F – Budownictwo	174 488	172 627	167 911	1 648	213
sektor publiczny	311	120	17	170	21
sektor prywatny	174 177	172 507	167 894	1 478	192
G – Handel i naprawy	614 204	611 322	599 249	2 597	285
sektor publiczny	251	139	14	89	23
sektor prywatny	613 953	611 183	599 235	2 508	262
H – Hotele i restauracje	52 947	52 760	51 470	159	28
sektor publiczny	86	54	5	26	6
sektor prywatny	52 861	52 706	51 465	133	22
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	139 843	139 112	137 670	510	221
sektor publiczny	436	108	7	181	147
sektor prywatny	139 407	139 004	137 663	329	74
J – Pośrednictwo finansowe	53 945	53 884	53 600	48	13
sektor publiczny	21	18	1	2	1
sektor prywatny	53 924	53 866	53 599	46	12
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	247 171	245 420	241 772	1 457	294
sektor publiczny	696	306	23	294	96
sektor prywatny	246 475	245 114	241 749	1 163	198
M – Edukacja	22 666	22 623	22 317	39	4
sektor publiczny	9	5	1	4	–
sektor prywatny	22 657	22 618	22 316	35	4
N – Ochrona zdrowia	90 683	90 511	89 158	148	24
sektor publiczny	65	21	1	27	17
sektor prywatny	90 618	90 490	89 157	121	7
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	58 099	57 786	57 017	281	32
sektor publiczny	287	135	2	140	12
sektor prywatny	57 812	57 651	57 015	141	20

Tablica 3. Przeciętna liczba pracujących w gospodarce narodowej w 2001 r. (w tys. osób)

Wyszczególnienie	Ogółem	z tego w podmiotach zatrudniających		
		do 49 osób	50–249 osób	powyżej 249 osób
Ogółem	10 996,5	5 255,6	2 351,0	3 389,9
sektor publiczny	3 692,2	703,6	1 064,3	1 924,3
sektor prywatny	7 304,3	4 552,0	1 286,7	1 465,6
C – Górnictwo i kopalnictwo	223,0	7,2	12,5	203,3
sektor publiczny	184,5	0,8	4,8	178,9
sektor prywatny	38,5	6,4	7,7	24,4
D – Przetwórstwo przemysłowe	2 635,2	970,1	686,9	978,2
sektor publiczny	313,4	14,5	74,9	224,0
sektor prywatny	2 321,8	955,6	612,0	754,2
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	241,9	19,7	51,9	170,3
sektor publiczny	218,1	14,4	42,0	161,7
sektor prywatny	23,8	5,3	9,9	8,6
F – Budownictwo	848,1	546,8	187,9	113,4
sektor publiczny	47,6	8,9	22,6	16,1
sektor prywatny	800,5	537,9	165,3	97,3
G – Handel i naprawy	2 113,0	1 659,5	255,6	197,9
sektor publiczny	32,1	4,4	10,0	17,7
sektor prywatny	2 080,9	1 655,1	245,6	180,2
H – Hotele i restauracje	221,1	179,5	17,0	24,6
sektor publiczny	20,6	13,1	4,2	3,3
sektor prywatny	200,5	166,4	12,8	21,3
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	793,8	274,7	108,5	410,6
sektor publiczny	390,5	10,2	73,7	306,6
sektor prywatny	403,3	264,5	34,8	104,0
J – Pośrednictwo finansowe	299,7	91,3	28,4	180,0
sektor publiczny	73,6	0,7	1,4	71,5
sektor prywatny	226,1	90,6	27,0	108,5
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	901,5	525,5	178,6	197,4
sektor publiczny	143,2	31,8	56,6	54,8
sektor prywatny	758,3	493,7	122,0	142,6
L – Administracja publiczna	557,3	115,8	210,9	230,6
sektor publiczny	556,5	115,1	210,8	230,6
sektor prywatny	0,8	0,7	0,1	–
M – Edukacja	903,2	313,1	381,1	209,0
sektor publiczny	846,7	270,9	370,5	205,3
sektor prywatny	56,5	42,2	10,6	3,7
N – Ochrona zdrowia	903,9	319,6	150,1	434,2
sektor publiczny	735,0	165,5	137,3	432,2
sektor prywatny	168,9	154,1	12,8	2,0
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	354,8	232,8	81,6	40,4
sektor publiczny	130,4	53,3	55,5	21,6
sektor prywatny	224,4	179,5	26,1	18,8
Sektor rynkowy (sekcje C – K oraz O)	8 632,1	4 507,1	1 608,9	2 516,1
sektor publiczny	1 554,0	152,1	345,7	1 056,2
sektor prywatny	7 078,1	4 355,0	1 263,2	1 459,9
Sektor z przewagą usług nierynkowych (sekcje L, M, N)	2 364,4	748,5	742,1	873,8
sektor publiczny	2 138,2	551,5	718,6	868,1
sektor prywatny	226,2	197,0	23,5	5,7

Tablica 4. Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów w 2001 r. wg sektorów własności i sekcji gospodarki (ceny bieżące – w mln zł)

Wyszczególnienie	Ogółem	W tym w przedsiębiorstwach o liczbie zatrudnionych		
		do 49 osób	50–249 osób	powyżej 249 osób
Ogółem	1 596 338,1	687 202,6	331 367,9	577 767,6
sektor publiczny	231 546,2	7 488,9	33 036,5	191 020,8
sektor prywatny	1 364 791,9	679 713,7	298 331,4	386 746,8
C – Górnictwo i kopalnictwo	26 994,7	818,5	2 620,4	23 555,8
sektor publiczny	20 187,4	49,1	1 452,3	18 686,0
sektor prywatny	6 807,3	769,4	1 168,1	4 869,8
D – Przetwórstwo przemysłowe	461 017,4	88 549,2	111 066,6	261 401,6
sektor publiczny	57 342,2	842,2	9 232,3	47 267,7
sektor prywatny	403 675,2	87 707,0	101 834,3	214 133,9
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	86 875,0	2 205,5	9 787,8	74 881,7
sektor publiczny	81 436,8	719,6	8 393,1	72 324,1
sektor prywatny	5 438,2	1 485,9	1 394,7	2 557,6
F – Budownictwo	94 862,6	45 274,1	26 598,0	22 990,5
sektor publiczny	3 261,7	392,9	1 843,7	1 025,1
sektor prywatny	91 600,9	44 881,2	24 754,3	21 965,4
G – Handel i naprawy	646 003,3	403 509,7	134 665,5	107 828,1
sektor publiczny	23 765,0	2 987,3	4 951,5	15 826,2
sektor prywatny	622 238,3	400 522,4	129 714,0	92 001,9
H – Hotele i restauracje	11 672,9	7 910,0	1 152,3	2 610,6
sektor publiczny	626,7	101,6	218,3	306,8
sektor prywatny	11 046,2	7 808,4	934,0	2 303,8
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność	98 852,8	31 578,6	9 557,4	57 716,8
sektor publiczny	28 073,6	568,9	2 420,9	25 083,8
sektor prywatny	70 779,2	31 009,7	7 136,5	32 633,0
J – Pośrednictwo finansowe	40 285,4	35 201,7	3 623,9	1 459,8
sektor publiczny	441,6	209,8	178,7	53,1
sektor prywatny	39 843,8	34 991,9	3 445,2	1 406,7
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka	101 307,4	55 802,0	28 094,2	17 411,2
sektor publiczny	9 603,5	1 276,7	3 058,7	5 268,1
sektor prywatny	91 703,9	54 525,3	25 035,5	12 143,1
M – Edukacja	2 540,7	2 169,8	323,0	47,9
sektor publiczny	39,9	12,0	27,9	0,0
sektor prywatny	2 500,8	2 157,8	295,1	47,9
N – Ochrona zdrowia	8 442,1	7 122,5	699,5	620,1
sektor publiczny	626,8	30,4	180,6	415,8
sektor prywatny	7 815,3	7 092,1	518,9	204,3
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	17 483,8	7 061,0	3 179,3	7 243,5
sektor publiczny	6 141,0	298,4	1 078,5	4 764,1
sektor prywatny	11 342,8	6 762,6	2 100,8	2 479,4

Tablica 5. Nakłady inwestycyjne na 1 pracującego w przedsiębiorstwach różnej wielkości należących do sektora rynkowego wg sekcji gospodarki w 2001 r. (ceny bieżące – w tys. zł)

Wyszczególnienie	Sektor rynkowy ogółem					z tego				
	sektor rynkowy publiczny					sektor rynkowy prywatny				
	ogółem	I. zatr. 0-49	I. zatr. 50-249	I. zatr. >249	I. zatr. >249	ogółem	I. zatr. 0-49	I. zatr. 50-249	I. zatr. >249	
Ogółem	11,3	6,5	11,8	18,4	12,6	11,0	6,5	12,7	21,1	
w tym: budynki i budowle	4,9	3,3	5,4	6,9	5,9	4,6	3,3	5,8	7,1	
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	4,8	1,7	4,6	9,8	5,4	1,4	1,7	4,9	12,1	
środki transportu	1,5	1,4	1,6	1,4	1,1	0,4	1,4	1,8	1,6	
C – Górnictwo i kopalnictwo	11,1	51,0	6,6	10,1	9,5	18,9	54,4	7,5	14,2	
w tym: budynki i budowle	5,4	40,1	1,3	4,6	4,5	10,2	42,8	1,6	5,2	
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	5,3	9,5	5,0	5,2	4,7	8,3	10,2	5,6	8,7	
środki transportu	0,3	1,0	0,3	0,2	0,2	0,4	1,1	0,3	0,2	
D – Przetwórstwo przemysłowe	9,3	4,5	8,8	14,0	5,8	9,7	4,5	9,3	16,1	
w tym: budynki i budowle	3,0	1,7	3,1	4,1	1,9	3,1	1,7	3,3	4,6	
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	5,7	2,2	5,2	9,3	3,6	6,0	2,2	5,4	10,8	
środki transportu	0,5	0,5	0,4	0,5	0,2	0,5	0,5	0,5	0,5	
E – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	35,8	22,1	17,3	42,6	36,3	30,7	76,3	8,4	33,4	
w tym: budynki i budowle	17,4	17,2	8,8	19,9	17,6	15,3	63,6	3,4	4,3	
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	17,3	4,6	8,1	21,4	17,6	14,7	12,0	4,6	27,8	
środki transportu	0,4	0,2	0,4	0,5	0,4	0,3	0,6	0,3	0,2	
F – Budownictwo	5,0	4,8	6,6	3,5	4,1	5,1	4,7	7,0	3,7	
w tym: budynki i budowle	3,3	3,3	4,3	1,5	3,1	3,3	3,2	4,6	1,6	
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	1,2	0,8	1,9	1,5	0,8	1,2	0,8	2,0	1,6	
środki transportu	0,5	0,6	0,4	0,4	0,3	0,5	0,6	0,4	0,5	
G – Handel i naprawy	6,2	3,0	10,9	22,5	9,7	6,2	3,0	11,0	23,5	
w tym: budynki i budowle	3,1	1,4	5,5	11,4	4,1	3,1	1,4	5,4	12,1	
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	2,1	0,8	3,9	9,1	3,2	2,1	0,8	3,9	9,5	
środki transportu	0,9	0,8	1,5	1,1	2,3	0,9	0,8	1,5	0,9	

cd. tabl. 5

Wyszczególnienie	Sektor rynkowy ogółem					z tego						
	ogółem	i. zatr. 0-49	i. zatr. 50-249	i. zatr. >249	ogółem	sektor rynkowy publiczny			sektor rynkowy prywatny			
						i. zatr. 0-49	i. zatr. 50-249	i. zatr. >249	ogółem	i. zatr. 0-49	i. zatr. 50-249	i. zatr. >249
H – Hotele i restauracje w tym: budynki i budowle maszynny, urządzenia techniczne i narzędzia środki transportu	6,1 4,5 1,4 0,2	4,0 3,0 0,9 0,2	9,8 7,8 1,6 0,2	15,8 10,9 4,6 0,2	4,1 2,7 1,1 0,1	1,1 1,0 0,1 0,0	4,8 3,0 0,9 0,0	13,6 8,5 4,6 0,4	6,3 4,6 1,5 0,2	4,3 3,1 0,9 0,2	11,4 9,3 1,8 0,2	16,1 11,2 4,7 0,2
I – Transport, gospodarka magazynowa i łączność w tym: budynki i budowle maszynny, urządzenia techniczne i narzędzia środki transportu	19,5 6,6 9,5 3,3	6,8 1,2 2,1 3,6	13,9 5,8 4,5 3,4	26,7 9,4 13,9 3,2	9,3 4,2 2,0 3,0	12,3 4,6 6,1 1,6	8,3 4,8 1,2 2,2	9,3 4,1 2,0 3,1	30,5 9,2 17,5 3,6	6,6 1,1 1,9 3,6	18,9 6,7 7,4 4,5	82,9 26,6 52,5 3,3
J – Pośrednictwo finansowe w tym: budynki i budowle maszynny, urządzenia techniczne i narzędzia środki transportu	27,4 4,5 13,1 9,3	39,8 2,7 14,7 21,6	68,5 6,9 24,5 35,3	15,9 4,7 10,5 0,6	15,8 5,3 10,0 0,4	7,7 1,1 4,6 1,5	76,6 43,6 28,9 4,2	14,4 4,4 9,6 0,3	31,7 4,2 14,2 12,7	40,4 2,7 14,9 22,0	68,1 4,8 24,2 37,1	16,9 4,9 11,1 0,8
K – Obsługa nieruchomości i firm; nauka w tym: budynki i budowle maszynny, urządzenia techniczne i narzędzia środki transportu	19,3 11,9 3,6 3,6	19,9 13,6 3,2 3,1	20,9 15,1 3,5 1,8	16,6 5,8 4,6 6,2	11,2 6,6 3,5 1,1	12,9 10,3 1,8 0,6	8,4 3,0 3,2 2,2	13,1 8,0 4,8 0,2	21,1 13,1 3,6 4,1	20,5 13,8 3,3 3,3	26,6 20,7 3,6 1,6	17,9 4,9 4,5 8,4
O – Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna w tym: budynki i budowle maszynny, urządzenia techniczne i narzędzia środki transportu	4,4 2,4 1,4 0,6	2,7 1,4 0,8 0,4	5,2 2,8 1,5 0,6	10,4 5,5 3,7 1,1	5,9 3,6 1,6 0,5	2,2 1,4 0,5 0,1	5,4 3,3 1,4 0,5	16,7 10,1 5,1 1,4	3,3 1,4 1,2 0,6	2,9 1,4 0,9 0,6	4,6 1,8 1,9 0,9	3,7 0,7 2,2 0,7
Sektor rynkowy bez sekcji K w tym: budynki i budowle maszynny, urządzenia techniczne i narzędzia środki transportu	10,4 4,0 5,0 1,2	4,8 2,0 1,5 1,2	10,6 4,1 4,7 1,6	18,5 7,0 10,2 1,0	12,7 5,9 5,6 1,1	4,2 2,6 1,2 0,3	8,2 4,3 3,2 0,6	14,7 6,6 6,6 1,3	9,8 3,6 4,8 1,2	4,8 2,0 1,5 1,2	11,1 4,1 5,1 1,8	21,5 7,3 13,0 0,8

